

❖ เจ้าของ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ❖ สำนักงาน 179/30 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 043-246537 ต่อ 403 โทรสาร 043-246539 www.cas.ac.th ❖ วัตถุประสงค์ 1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัยเกี่ยวกับ กลุ่มสาขา วิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขา ปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขา เศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศ ศาสตร์ สาขาการศึกษา ในแนวทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ทาง วิชาการ 2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์วิชาการ และ ประสบการณ์วิชาชีพ ในสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขา วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา รวมถึงเป็น แหล่งเผยแพร่ผลงานของสมาชิกวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ❖ ที่ปรึกษา นายกสภาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย รองอธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ❖ บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนวงค์ ❖ บรรณาธิการผู้ช่วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร ❖ กองบรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพินาย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ จันทร์จรัส มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	❖ กองบรรณาธิการ (ต่อ) รองศาสตราจารย์ วีณา อิศรางกูร ณ อยุธยา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย รองศาสตราจารย์ ดร.นงนิตย์ จันทร์จรัส มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ นฤมล สีนสุพรรณ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ นัยพินิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนวงค์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ดร.นิกัญชา ลั่นเหลือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ดร.ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ❖ ฝ่ายจัดการและเลขานุการ อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย อาจารย์อรนุช ยังเจริญ อาจารย์ชัยวัฒน์ วัลละภา นางสาวอัญชลี มูลทิพย์ นางสาวกัญญาลักษณ์ กว้างสวัสดิ์ นางสาวพรรณิภา อุดรนคร ❖ กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ มกราคม – มีนาคม เมษายน – มิถุนายน กรกฎาคม – กันยายน ตุลาคม – ธันวาคม ❖ การส่งเรื่องลงตีพิมพ์ www.casjournal.cas.ac.th ❖ พิมพ์ที่ บริษัท เพ็ญพรินตัง จำกัด เลขที่ 2 หมู่ 3 ถนนโพธิ์สาร ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000 โทรศัพท์ 043-220582, 043-326739, 080-314-0707 Fax. 043-328459 E-mail: penprint@hotmail.com
❖ บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง จากภายในและภายนอกวิทยาลัย ❖ การตีพิมพ์และเผยแพร่ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียนี้ เนื้อหาบทความ วรรณคดีและข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารถือว่าเป็นของผู้นเขียน โดยเฉพาะทางกองบรรณาธิการวารสาร หรือวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย	

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอ่านบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ประจำปี 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2563)

ศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ จารุกัจฉ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพินาย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามรณ โสตะ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวณี ศิริสุขศิลป์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื่อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ ผลงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนวงค์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.สายัณห์ ฝาน้อย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.เดโช แสนภักดี	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.นพดล มั่งมี	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.นิกัญชลา ลั่นเหลือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ต.อ.ธีรรัฐ ทิพย์พนพนนท์	ผกก.สถานีตำรวจภูธรพล จังหวัดขอนแก่น

บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2563) เป็นวารสารที่มีคุณภาพฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 2 ซึ่งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียมีความภาคภูมิใจ และได้พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดมาตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมาร่วม 9 ปี สำหรับปี 2563 จะเป็นปีที่ 10 โดยมีเป้าหมายเพื่อขึ้นสู่ฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 1 ต่อไปในปี 2565 อีก 3 ปีต่อไป บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้ เป็นบทความทางวิชาการและบทความวิจัยของคณาจารย์ นักวิจัย บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ จากหลากหลายสถาบันทั่วประเทศ สำหรับฉบับนี้ผลงานภายในสถาบัน 7 เรื่อง และภายนอกสถาบัน 14 เรื่อง รวม 21 เรื่อง ผลงานทุกเรื่องในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มุ่งเน้นมาตรฐานและคุณภาพเป็นหลัก โดยได้พิจารณาบทความเชิงวิชาการ ความถูกต้องของ Methodology คุณภาพการวิจัยในเชิงวิชาการ สามารถนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ จึงได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอกเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับอย่างต่อเนื่อง สามารถกล่าวได้ว่าวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย สามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงทางวิชาการ อันก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อวงวิชาการอย่างยิ่ง สำหรับฉบับนี้มีผลงานวิจัยจากหลากหลายสหสาขาวิชา อาทิ สาขาการศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาศิลปะศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ และกลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ครู อาจารย์ นักวิชาการ และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้ทั่วไปจะได้ศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ที่ทันสมัยสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม และในวงวิชาชีพต่อไป

กองบรรณาธิการยินดีรับบทความในกลุ่ม สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จากทุกองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน บทความทุกเรื่องจะได้รับการพิจารณาตรวจประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ 2 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง **ที่เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานของ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม**

ท้ายที่สุดนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จะสร้างคุณประโยชน์สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้อ่านทุกท่านไม่มากก็น้อย และขอขอบคุณเจ้าของบทความทางวิชาการ และบทความวิจัยทุกเรื่องที่ท่านได้ให้ความไว้วางใจในคุณภาพ และสนใจส่งมาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตลอดจนขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจติดตามวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มาอย่างต่อเนื่องตลอดมา และทางกองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพ ของวารสารให้สูงขึ้นในระดับนานาชาติต่อไปในอนาคต พบกันใหม่ฉบับหน้าปีที่ 10 ฉบับที่ 2 ปี 2563 ในเดือนมิถุนายนนี้

อนึ่งในปี 2563 ทางกองบรรณาธิการวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยความเห็นชอบของสภาวิทยาลัยได้อนุมัติให้กำหนดการออกวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีละ 4 ฉบับ ทั้งนี้โดยเริ่มตั้งแต่ฉบับปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป และได้นำบทความวารสารในฉบับนี้ Up load ไว้ใน Website ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียต่อไป สามารถติดตามและเปิดดูได้ที่ www.casjournal.cas.ac.th

ด้วยความปรารถนาดี

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L เรื่อง ASEAN สำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย	1
ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมค่าปลีกและความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า วิภาวดี พรโคกสูง กิตติพงศ์ คงธนาทรัพย์	8
รูปแบบการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านศีล 5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองและหมู่บ้านประเพณีปลอดอบายมุข : กรณีศึกษาบ้านเมืองเพ็ง ต.กุ้ทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม กุหลาบ ปุริสาร สุวกิจ ศรีปัดดา	14
การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สุมิตรา ไอยรา ฌัษณานันท์ นิติวัดนะ ศรุตยา สุขเดช	21
The Use of Different Types of Words and Corresponding Prepositions Thawatchai Chaibunruang Sonjai Chaibunruang Gawisara Nilmongcol Sirikul Praesrisakul	28
ปัจจัยส่วนบุคคลและระดับทัศนคติด้านความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติ วิทยาศาสตร์ในคดีฉ้อโกงด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน มังกรชัย ทองภูธรณ์ ณิช วงศ์ส่องจำ รณรงค์ กุลนิเทศ	35
การพัฒนารูปแบบการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยเพื่อยกระดับคุณภาพของสังคม โดยยึดหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต รพีพร สร้อยน้ำ ริสา พิชัยวรุฒมะ	43
การประเมินและติดตามนิติศาสตร์บัณฑิต รุ่นที่ 12 ปีการศึกษา 2561 คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ดวงพร อานันทศิริเกียรติ นภาพรรณ ปานศรีแก้ว ภัทราวดี คลังสิน	52
การพัฒนารูปแบบการจัดการป่าสาครของประเทศไทยในอนาคต ภัทรภร ชูปาน วารุณี หะยิมะสา วิจิต เรืองแป้น นิสภาพร มุหะมัด	63

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การพัฒนาแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ชุลีกร อินทร์รัตน์ สมเกียรติ ศรีจักรวาล สุขุม มูลเมือง	72
A Construction of English Vocabulary Size Test for Mathayomsuksa 4 Students Monsinee Namchan Uthaivan Danvivath	81
ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย วรวิทย์ ตันชนะเทวินทร์ อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ กุหลาบ ปุริสาร วรากร ตันชนะเทวินทร์	87
การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหาร ในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อรพรรณ จุตตะโน สามารถ ใจเตี้ย สวลี รัตนปัญญา	94
การออกแบบและการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่จากเมล็ดพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์ : กรณีศึกษา “กลุ่มวิสาหกิจชุมชน แปลงใหญ่หญ้าสุกี้” ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น พัฒนธรณ์ ขจัดภัย วสวัตต์ ถนัดคำ อริสา แก้วประมูล อารีย์ นัยพินิจ	100
ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา ชีวิน อ่อนละอ อสุชาติ บางวิเศษ กานนท์ แสนเภา สวิตา อ่อนละอ	108
ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามบทบาทกับการกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ธรา เทียงเจริญ ภัทร์ธมณณ์ เรื่องวิทย์วุฒิ	120
กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉันทนา เปียทอง เจริญ แสนภักดี กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา	126
Active Learning: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21 ปิยะพล ทรงอาจ	135
การฝึกอบรมครูด้านการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคม พหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จุไรศิริ ชูรักษ์ อีรพล สยามพันธ์ นพเก้า ณ พัทลุง	143

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย รณชัย คนบุญ กัลยา ปังประเสริฐ วันวิสาข์ ศิริวาท จุฑามาศ นาไชยภูมิ	147
แนวทางการประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วยจิตเวชตามแบบแผนด้านสุขภาพของกอร์ดอน ภิญญดา ภัทรกิจจารุ จีรวรรณ ชัยวิศิษฐ์	156

การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L
เรื่อง ASEAN สำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1

ปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Study of Learning Outcomes by Jigsaw Approach Together With K-W-L Technique
on the Topic of Asean for Grade 1 Graduate Diploma in Teaching Profession
Students in Academic Year 2016, North Eastern University

แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยกระบวนการพัฒนาผู้เรียน VTAPER Model โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L เรื่อง ASEAN 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่อง ASEAN โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L ให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 และมีจำนวนผู้เรียนผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ของผู้เรียนทั้งหมด และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L กลุ่มเป้าหมาย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชั้นปีที่ 1 ภาคต้น ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน รูปแบบการวิจัยเป็นเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1) กระบวนการวิจัยแบบ VTAPER Model และ One Shot Case Study 2) แผนการเรียนรู้แบบ Jigsaw 4 แผน 12 ชั่วโมง 3) แบบบันทึก KWL รายกลุ่มย่อย 4) แบบทดสอบหลังทดลอง เป็นแบบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 30 ข้อ กับแบบอัตนัย 2 ข้อ และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ 20 ข้อ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ASEAN ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ทั้ง 4 แผน ($\bar{X}=4.98$) คิดเป็น ร้อยละ 100
2. นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ASEAN เฉลี่ยร้อยละ 90.00 ผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 96.67 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X}=4.84$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าระดับ “มากที่สุด” 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการวางแผนการสอน ($\bar{X}=4.82$) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.86$) และด้านอาจารย์ผู้สอน ($\bar{X}=4.89$) ตามลำดับ

คำสำคัญ : กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw วิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L

Abstract

The purposes of this study were: 1) to develop Child-centered learning activities by Jigsaw approach together with K-W-L technique on topic of ASEAN for grade 1 graduate diploma in teaching profession students. 2) to study learning achievement on the topic of ASEAN with an average score that passed the criterion 85% and 85 % of all students passed the criterion. The research target was 30 grade 1 graduate diploma in teaching profession students in academic year 2016 at North Eastern University. The research Methodology was VTAPER Model together with One Shot Case Study. This research instruments consisted of 4 lesson plans 12 hours, K-W-L Work sheets, achievement test (30 objective and 2 subjective tests) and 20 satisfactory questionnaires.

¹อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The research findings:

1. The 4 ASEAN Topic Learning Plans were good quality 100 % ($\bar{X}$ =4.98).
2. Students achievement average was 90.00% of total scores and 96.67% of total numbers of students reached the prescribed criterion.
3. The students' satisfaction towards instruction by Jigsaw approach together with K-W-L technique showed that an average was highly satisfied ($\bar{X}$ =4.86) to consider the item, it was found the students agree with the three levels as follows: lesson plan activities ($\bar{X}$ =4.82), learning activities ($\bar{X}$ =4.86) and lecturers ($\bar{X}$ =4.89) respectively.

Keywords: Jigsaw approach, K-W-L technique

บทนำ

ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทั้ง 3 ฉบับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542, 2545 และ 2553 มีการเน้นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้รอบรู้ลึก ปล่อยผู้สอนเป็นผู้คอยช่วยเหลือใกล้ชิด โดยใช้แนวคิด “สอนน้อยรู้มาก” ที่ระบุชัดเจนในหมวด 4 มาตรา 22-30 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นกระบวนการวิจัย มีสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนการทำวิจัยแก่ครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ต้องการให้ผู้เรียนเก่งคิด เก่งแก้ปัญหา มีทักษะชีวิตและสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนสมบูรณ์แบบ เดือนธันวาคม 2558 ทำให้การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รุ่นที่ 3 จำเป็นต้องเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับ ASEAN ให้นักศึกษา มีความพร้อมเช่นกัน ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN: Sister School Project) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 ผลการพัฒนาได้หลักสูตรสำหรับสถานศึกษา 135 หน่วยการเรียนรู้แบ่งเป็นหลักสูตรสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 90 หน่วย บูรณาการ 15 หน่วย การใช้ ICT 15 หน่วย และหลักสูตรภาษาต่างประเทศ 15 หน่วย (แสงสุริย์ ดวงคำน้อยและคณะ, 2553) ต่อมา ปีการศึกษา 2557 ผู้วิจัยได้รับแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เป็นประธานหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ดังกล่าว มีความตระหนักในเรื่องนี้ จึงบรรจุเรื่อง ASEAN เป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งในหลายเรื่อง และต่อเนื่องมาสู่รุ่นที่ 3 ซึ่งยังคงเป็นปัญหาในการเรียนเรื่องนี้เนื่องจากใช้เวลามากเกินไป (Duangkamnoi, 2011) ผู้วิจัยจึงต้องการหารูปแบบที่เหมาะสม เหมือนเป็นการวิจัยซ้ำเพื่อตรวจสอบทบทวน

และยืนยันคุณภาพเครื่องมือวิจัย อีกครั้งหนึ่ง โดยนำกระบวนการพัฒนาผู้เรียนด้วย VTAPER Model :V (Vision) T (Training) A (Action) p (Presentation) E (Evaluation) และ R (Reporting) (อดุลย์ศักดิ์ ดวงคำน้อยและคณะ, 2543) มาดำเนินการเป็นขั้นตอนการวิจัย ซึ่ง VTAPER Model เป็นนวัตกรรมของงานวิจัยดีเด่นได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับโล่รางวัลดีเด่นและเงินรางวัลจากสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 9 อุดรธานี ดำเนินการร่วมกับการวิจัย เชิงทดลองขั้นต้น (One shot Case Study)

กระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อเจตนารมณ์ตามหลักสูตรในยุคปัจจุบัน ได้แก่กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกลุ่มซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ Cooperative Learning, Think pair share, Group Investigation, Storyline Model Problem-based learning, Project-based Learning, 4 MAT และ Jigsaw Approach (พิศนา แฉมมณี, 2558) ในที่นี้ ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม รูปแบบ Jigsaw Approach ร่วมกับวิธีบันทึกรู้การเรียนรู้ K-W-L สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ รวงพร ประสิทธิ์สกุล (2556) อัญญาปารย์ ศิลปะนิลมาลย์ (2557) นรมน ดีหล้า (2557) อุไรวรรณ วรกุลรังสรรค์ (2556) และ นิดา มีสุข (2558) มาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้

กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม รูปแบบ Jigsaw Approach เป็นการเรียนรู้ที่ร่วมมือกันในกลุ่มย่อย 5-6 คน โดยมี ตัวแทนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในกลุ่ม 1 คน ที่ต้องเรียนรู้เชิงลึกกับผู้สอนและเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวและสนุกเพราะไม่เครียดและยังได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียนอีกด้วย เป็นการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ช่วยกันศึกษา เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้แต่ละครั้ง ก็ได้รับความรู้เต็มหน่วยการเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ เป็นการเติมเต็มในบทเรียนเสมือนภาพต่อสำเร็จสมบูรณ์นั่นเอง (สมคิด สร้อยน้ำ, 2555: สืบค้นจาก <https://somordon.wordpress.com/2012/02/21/>)

ส่วนแบบบันทึกการเรียนรู้ K- W- L เป็นการออกแบบให้ผู้เรียนบันทึกการเรียนรู้ โดยแบ่งกระดาษออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นการบันทึกสิ่งที่ผู้เรียนมีความรู้เดิมบ้างแล้ว (Known) ส่วนที่ 2 เป็นการบันทึกในสิ่งที่อยากเรียนรู้ (Want to know) และส่วนที่ 3 เป็นการบันทึกผลการเรียน หลังจากเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ในชั้นเรียน (Learned) เป็นการช่วยความจำให้ผู้เรียนอีก ทางหนึ่ง (Ogle, 1986) ในที่นี้ ผู้วิจัยนำนวัตกรรมทั้ง 2 มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยกระบวนการพัฒนาผู้เรียน VTAPER Model โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L เรื่อง ASEAN

2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง ASEAN โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L ให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 และมีจำนวนผู้เรียนผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 85 ของผู้เรียนทั้งหมด

3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง ASEAN โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รุ่นที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ห้องเรียนที่ 1 จำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) มีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ใช้เนื้อหาสาระในรายวิชา 8005206 การจัดการเรียนรู้และการจัดการ ชั้นเรียน (Learning and Classroom Management) เป็นหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ASEAN จำนวน 4 แผน 12 ชั่วโมง สถานที่ทำการวิจัย ได้แก่ อาคาร 13 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้กระบวนการพัฒนาผู้เรียนด้วย VTAPER Model :V (Vision) T (Training) A (Action) P (Presentation) E (Evaluation) และ R (Reporting) (อดุลย์ศักดิ์ ดวงคำน้อย และคณะ, 2543) โดยมีทฤษฎีการเรียนรู้แบบ

กลุ่มย่อย รูปแบบ Jigsaw Approach ร่วมกับวิธีบันทึก การเรียนรู้ K-W-L ท้ายชั่วโมง เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (One shot Case Study) โดยมีขั้นตอนการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

V (Vision) : แจ้งความคาดหวังในการเรียน หน่วย ASEAN

T (Training) : จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ Jigsaw Approach

A (Action) : แบ่งผู้เรียนเป็น 10 กลุ่ม มอบหมายงานกลุ่มละ 1 ประเทศในอาเซียนศึกษาตามใบงาน

P (Presentation) : นำเสนอผลงานกลุ่มย่อยต่อชั้นเรียน

E (Evaluation) : ประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้แบบบันทึก K-W-L และแบบทดสอบ

R (Reporting) : จัดทำรายงาน สรุปบทเรียน

เครื่องมือการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน 12 ชั่วโมง มีคุณภาพตามเกณฑ์ จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เท่ากับ 4.50 เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือประเมิน 2 ชุด ได้แก่ แบบทดสอบปรนัย 30 ข้อ อัตนัย 2 ข้อ มีคุณภาพตามเกณฑ์ ซึ่งได้แบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย ได้ค่าตั้งแต่ 0.32 – 0.60 ค่าอำนาจจำแนก 0.23 – 0.77 และมีความเชื่อมั่น .83 และแบบวัดความพึงพอใจ 20 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและภาษา แล้วหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ .67 ถึง 1.00 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือประเมิน 2 ชุด ได้แก่ แบบทดสอบปรนัย 30 ข้อ อัตนัย 2 ข้อ และแบบวัดความพึงพอใจ 20 ข้อ ผลการวิจัยแสดงตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ASEAN

จำนวน	คะแนนเต็ม	L	U	$\bar{X}$	S.D	%	จำนวนที่ผ่านเกณฑ์	%
30	30	26	29	27	0.83	90.00	29	96.70

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเฉลี่ยร้อยละ 90 มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 96.70

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ Jigsaw Approach และ K-W-L Technique

รายการที่ประเมิน	ระดับความพึงพอใจ $\bar{X}$
การวางแผนการสอน	
1. มีการแจ้งหัวข้อเค้าโครงการสอน (Course Syllabus) ของแต่ละสัปดาห์	4.81
2. มีการแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยอย่างชัดเจน	4.84
3. มีการเตรียมเอกสารประกอบการบรรยายและ/หรืออุปกรณ์การฝึกปฏิบัติล่วงหน้า	4.81
4. มีการชี้แจงหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน	4.80
สรุปรวมด้านการวางแผนการสอน	4.82
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	
5. สามารถอธิบายเนื้อหาวิชาและ/หรือ ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติการได้อย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	4.81
6. ใช้ภาษาในการสอนที่เหมาะสมเข้าใจง่าย	4.84
7. มีอุปกรณ์การสอน สื่อ / เอกสาร ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น	4.84
8. วิธีการสอนทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนตลอดเวลา	4.81
9. อาจารย์สามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน	4.97
10. มีการยกตัวอย่างด้านจริยธรรมในเนื้อหาบทเรียน	4.87
11. มีการวัดผลผู้เรียนเป็นระยะและมีข้อเสนอแนะให้ผู้เรียนไปปรับปรุงแก้ไข	4.87
12. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ชักถามปัญหา และสรุปประเด็นร่วมกันในห้องเรียน	4.87
สรุปรวมด้านวิธีการสอน	4.86
ด้านอาจารย์ผู้สอน	
13. ให้โอกาสผู้เรียนได้ซักถาม	4.84
14. เข้าสอนและเลิกสอนตรงเวลา	4.90
15. มีความตั้งใจสอน และเข้าสอนโดยสม่ำเสมอ	4.90
16. สอนครอบคลุมเนื้อหาตามที่แจ้งไว้ในเค้าโครงการสอน	4.94
17. อาจารย์แนะนำเอกสารและแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม	4.94
18. อาจารย์มอบหมายงานให้นักศึกษาทำอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	4.90
19. อาจารย์ตรวจผลงานและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในระยะเวลาที่เหมาะสม	4.90
20. อาจารย์มีบุคลิกภาพเหมาะสม	4.87
สรุปรวมด้านพฤติกรรม	4.89
สรุปรวมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.86

จากตารางที่ 2 พบว่า มีความพึงพอใจด้านอาจารย์ผู้สอน มากที่สุด ($\bar{X}$ =4.89) ส่วนด้านที่พื่อน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผนการสอน แต่คะแนนเฉลี่ยยังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.82)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยกระบวนการพัฒนาผู้เรียน VTAPER Model โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึก การเรียนรู้ K-W-L เรื่อง ASEAN) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง ASEAN โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึก การเรียนรู้ K-W-L ให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 และมีจำนวนผู้เรียนผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 85 ของผู้เรียนทั้งหมด และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง ASEAN โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึก การเรียนรู้ K-W-L กลุ่มเป้าหมาย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รุ่นที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ห้องเรียนที่ 1 จำนวน 30 คน รูปแบบการวิจัยเป็นเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1) กระบวนการวิจัยแบบ VTAPER Model และ One shot Case Study 2) แผนการจัดการเรียนรู้ แบบ Jigsaw 4 แผน 12 ชั่วโมง 3) แบบบันทึก KWL รายการย่อย 4) แบบทดสอบหลังการทดลอง เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 30 ข้อ กับแบบอัตรัย 2 ข้อ และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ 20 ข้อ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา 8005206 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน เรื่อง ASEAN ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ทั้ง 4 แผนเฉลี่ย 4.98 คิดเป็นร้อยละ 100

2) นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง ASEAN เฉลี่ยร้อยละ 90.00 ผ่านเกณฑ์ เฉลี่ยร้อยละ 96.67 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด

3) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึกการเรียนรู้ K-W-L พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด ” ($\bar{X}$ =4.86) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับ “มากที่สุด ” 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการวางแผนการสอน ($\bar{X}$ =4.82) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.86) และด้านอาจารย์ผู้สอน ($\bar{X}$ =4.89) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นเสมือนการทวนสอบในระดับอุดมศึกษา บางหัวข้อ คือเรื่อง ASEAN จำนวน 4 แผน 12 ชั่วโมง ในรายวิชา 8005206 การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ผู้วิจัย ขออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยกระบวนการพัฒนาผู้เรียน VTAPER Model โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึก การเรียนรู้ K-W-L เรื่อง ASEAN นั้น ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 4.80 ซึ่งผู้วิจัยในฐานะที่เคยรับผิดชอบโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนพอใจที่ได้สานต่อกิจกรรมที่มีประโยชน์ ได้ต่อยอดการเรียนรู้แก่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา สอดคล้องกับผลการประเมินของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่ได้หลักสูตรเกี่ยวกับ ASEAN เป็นสถานศึกษา 135 หน่วยการเรียนรู้ แบ่งเป็นหลักสูตรสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 90 หน่วย บูรณาการ 15 หน่วย การใช้ ICT 15 หน่วย และหลักสูตรภาษาต่างประเทศ 15 หน่วย สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวิไลลักษณ์ เหล่าธรรมยิ่งยง (2552) รวงพร ประสิทธิ์กุล (2556) และวีระพน ภาณุรักษ์ และจรัญ เจริญ (2557)

2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่อง ASEAN โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึก การเรียนรู้ K-W-L ให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 และมีจำนวนผู้เรียนผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 85 ของผู้เรียนทั้งหมด เป็นผลสัมฤทธิ์ที่น่าพอใจ เฉลี่ยร้อยละ 90.00 ผ่านเกณฑ์เฉลี่ย ร้อยละ 96.67 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิไลลักษณ์ เหล่าธรรมยิ่งยง (2552) รวงพร ประสิทธิ์กุล (2556) อัญญาปารย์ ศิลปะนิลมาลย์ (2557) วราภรณ์ กิจสวัสดิ์ (2553) วีระพน ภาณุรักษ์และจรัญ เจริญ (2557) สุจิตรา ศรีสุระ (2554) นรมน ดีหล้า (2557) อุไรวรรณ วรกุลรังสรรค์ (2556) นิดา มีสุข (2558) ปิยะพล ทรงอาจ (2561) และ Anderson, V, B. (1998)

3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้เรื่อง ASEAN โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Jigsaw ร่วมกับวิธีบันทึก การเรียนรู้ K-W-L พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด ” ($\bar{X}$ =4.86) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 3 ลำดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผนการสอน ($\bar{X}$ =4.82) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.86) ด้านการวางแผนการสอน ($\bar{X}$ =4.83) และด้านอาจารย์ผู้สอน ($\bar{X}$ =4.89) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสาวนีย์ อะทุมขาย (2558) ประณมเพียร โพธิ์นา ประยงค์ กลั่นฤทธิ์ และนภาพรพัย เลิศปรีดากร (2558) มีเจตคติที่ดีต่อการบันทึกความรู้แบบ K-W-L และผู้วิจัยให้สรุปบทเรียนด้วยสมุดบันทึกขนาดจิ๋ว ช่วยความจำ สอดคล้องกับการวิจัยวิธีการปฏิบัติหน้าที่ครูของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูของสุชาดา ลดาวัลย์ (2561)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้

1.1 ในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้นวัตกรรม Jigsaw Classroom Approach ร่วมกับวิธีการบันทึกความรู้แบบ KWL ในเวลาจำกัด 1 เรื่อง 4 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง นั้น เหมาะสมเฉพาะเรื่องพิเศษ เช่น ASEAN หากต้องการพัฒนากระบวนการเรียนทุกสัปดาห์ ตลอดหลักสูตรของรายวิชาย่อมมีข้อจำกัด ซึ่งต้องใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมืออื่น ๆ

1.2 จำนวนกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3 คน กลุ่มละ 1 ประเทศในอาเซียน นั้น ศึกษาเฉพาะสาระสำคัญจำเป็นที่ควรรู้ ส่วนเนื้อหาอื่น ควรเพิ่มกลุ่มละ 5 คน ตามทฤษฎี Jigsaw Classroom Approach เพื่อสะดวกในการกำหนดผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ในกลุ่ม และมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มทำหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเลือกโดยสมาชิกในกลุ่มนั่นเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับกลุ่มเรื่องอื่น ๆ ในระดับชั้นเดียวกัน

2.2 ควรนำเนื้อหาสาระอื่นที่กำลังเป็นนโยบายเร่งด่วนของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น ทักษะในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้แบบใฝ่รู้เชิงรุก (Active Learning) และ การเรียนรู้ STEM Education เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

1. นรมน ดีหล้า. (2557). การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้ KWDL เรื่อง ลำดับอนันต์และอนุกรมอนันต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
2. นิดา มีสุข. (2558). การใช้เทคนิคKWL-Plus พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และสรุปความ. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1: กันยายน 2558.
3. ประมมเพียร โพธิ์นา, ประยงค์ กลั่นฤทธิ์และนภาพรพิย เลิศปรีดากร. (2558). การพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค KLH Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

4. ปิยะพล ทรงอาจ. (2561). การพัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD รายวิชา 810106 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. วารสารบัณฑิตเอเชีย. ปีที่ 8 ฉบับพิเศษ หน้า 125.
5. รวงพร ประสิทธิ์กุลศล. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง เทคนิคการเลือกตัวอย่างรายวิชาสถิติเพื่อการวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
6. วราภรณ์ กิจสวัสดิ์. (2553). การพัฒนาผลการเรียนในการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
7. วิไลลักษณ์ เหล่าธรรมยิ่งยง. (2552). การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค Jigsaw. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
8. วีระพน ภาณุรักษ์และจรัญ เจิมแหล่. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคแบบจิ๊กซอว์ในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 2. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
9. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทั้ง 3 ฉบับ สมคิด สร้อยน้ำ. (2555). การจัดการเรียนรู้แบบ Jigsaw. สืบค้นจาก <https://sornordon.wordpress.com/2012/02/21>
11. สุจิตรา ศรีสุระ. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL เรื่องโจทย์ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
12. สุชาติดา ลดาวัลย์. (2561). สภาพปัญหาและแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ครูของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารบัณฑิตเอเชีย. ปีที่ 8 ฉบับพิเศษ หน้า 164.

13. แสงสุรีย์ ดวงคำน้อยและคณะ. (2553). รายงานดำเนินโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN : Sister School Project) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.
14. เสาวนีย์ ยะทุมขาย. (2558). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค เค ดับเบิลยู แอล พลัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
15. อุดลย์ศักดิ์ ดวงคำน้อยและคณะ. (2543). การศึกษาประสิทธิภาพการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยรูปแบบ VTAPER Model เรื่องสถิติ. (งานวิจัยดีเด่น ปี 2543).
16. อัญญปารย์ ศิลปะนิลมาลย์. (2557). การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
17. อุไรวรรณ วรกุลรังสรรค์. (2556). การพัฒนาทักษะการคิดด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 ในรายวิชาสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า. คณะศิลปศาสตร์. สถาบันพลศึกษา วิทยาเขตชุมพร.
18. Anderson, V, B. (1998). Using multiple Intelligences to improve retention in foreign Language vocabulary study. Retrieved Descriptors 11, 2015 from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED421481>
19. Atkinson, R, C & Shiffrin, R<M. (1968). Human Memory : “A Propose system and its control process in K-W-L Spence Eds.” The Psychology of Learning and Motivation: Advances in Research and Theory. (Volume 12) New York Academic Press .Pp 89-195.
20. Duangkamnoi Sangsuree. (2011). The Development of Learning Process For Thai Youths Preparing Themselves be the ASEAN Community in the year 2015 toward ASEAN Centre School Networks under the Office of Khon Kaen Educational Service Area 1. The proceeding for 16 ASEAN Deans and graduate Students on the topic of Science for Association of South East Asian Nations, Faculty of Education, Khon Kaen University. P 29. (Invited Speaker)
21. Ogle (1986). K-W-L Technique. www.google.com/K-W-LTechnique สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2559.

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมค้ำปลีกและความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า The Relationship Between Retail Mix Which the Brand Loyalty

วิภาวดี พรโคสูง¹
กิตติพงศ์ คงชนาทรัพย์²

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านสะดวกซื้อ ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนส่วนประสมค้ำปลีกและความจงรักภักดีต่อตราร้านสะดวกซื้อ ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t - test, F - test และเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 21-30 ปี โดยอาชีพเกษตรกร นักเรียน นักศึกษามีระดับการศึกษาปริญญาตรี และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10,000 บาท 2) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านสะดวกซื้อโดยรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.35) ด้านทำเลที่ตั้ง ($\bar{X}$ = 4.33) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.31) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.30) ด้านลักษณะกายภาพของร้านค้า และด้านบริการมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}$ = 4.28) ตามลำดับ 3) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมค้ำปลีกและความจงรักภักดีต่อตราร้านสะดวกซื้อโดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ทิศทางเดียวกัน ทุกด้าน ได้แก่ ด้านบริการ (r = .458) ด้านลักษณะกายภาพของร้านค้า และด้านราคา เท่ากัน (r = .443) ด้านการส่งเสริมการตลาด (r = .429) ด้านผลิตภัณฑ์ (r = .426) และด้านทำเลที่ตั้ง (r = .369) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ส่วนประสมค้ำปลีก, ความจงรักภักดี, ความสัมพันธ์

Abstract

The purposes of this research were to study the personal characteristics that influence the opinions of their loyalty to Convenience Store in Nakhon Ratchasima province area, and to study the relationship between the mix of retail and loyalty to Convenience Store in Nakhon Ratchasima province area. The research method was survey research. The sample was used Convenience Store in Nakhon Ratchasima province area by purposive sampling. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t - test, F - test, pair wise comparison by Fisher's Least Significant Difference (LSD), Correlation Coefficient by Pearson. The data were analyzed by using SPSS. Results of hypothesis found that; 1) Most of the respondents were female aged between 21 - 30 years whose occupation were farmers and students with a bachelor's degree as well as having a monthly income less than or equal to 10,000 baht. 2) Most respondents had a high level of opinion on loyalty to the convenience store brand as a whole with a high level in all aspects which were marketing promotion ($\bar{X}$ = 4.35), location ($\bar{X}$ = 4.33), product ($\bar{X}$ = 4.31) and price ($\bar{X}$ = 4.30) respectively. The physical aspect of stores and services have the same average of ($\bar{X}$ = 4.28). 3) The test of the relationship between the retail mix and the loyalty to the convenience store brand as a whole shows that there was a moderate relationship in the same direction of all aspects, namely services (r = .458), physical aspects of the store and prices have the same scores (r = .443), marketing promotions (r = .429), products (r = .426) and location (r = .369) respectively.

Keywords: Retail Mix, Brand Loyalty, Relationship

^{1,2} คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

บทนำ

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2557) กล่าวว่า รูปแบบร้านค้าปลีกสะดวกซื้อ เป็น รูปแบบที่น่าสนใจและมีแนวโน้มขยายตัวสูงต่อเนื่อง รูปแบบร้านค้ามีขนาดเล็ก สามารถหาทำเลที่เหมาะสมได้ง่าย และตอบโจทย์รูปแบบของผู้บริโภครุ่นใหม่ ที่ต้องการความรวดเร็วและสะดวกสบาย ส่งผลให้ผู้ประกอบการค้าปลีกรายเก่าและรายใหม่เปลี่ยนใช้รูปแบบร้านค้าปลีกขนาดเล็กในการเจาะตลาดเพื่อเข้าถึงผู้บริโภคมากขึ้น โดยเฉพาะการร่วมมือกับพันธมิตรทางธุรกิจ เช่น คอนโดมิเนียม สถานีบริการน้ำมัน นอกจากช่วยลดต้นทุนและลดระยะเวลาในการหาทำเลที่ตั้งใหม่ และช่วยลดต้นทุนในส่วนของการทำการตลาดจากฐานลูกค้าของเครือข่ายพันธมิตรที่มีอยู่แล้ว (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2557)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจควรให้ความสำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงทางด้านการตลาดค้าปลีก เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปด้วยดีตามที่วางแผนไว้ โดยบทบาทสำคัญของแผนทางการตลาดเพื่อให้ธุรกิจสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจ และสามารถปรับการดำเนินธุรกิจให้สามารถรับกับภาวะเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันได้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมค้าปลีกและความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านสะดวกซื้อ ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมค้าปลีกและความจงรักภักดีต่อตราร้านสะดวกซื้อ ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ซื้อสินค้าร้านสะดวกซื้อ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้ซื้อสินค้าสะดวกซื้อ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 125) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ ± 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน รวมประชากรกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non - probability

Sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยแจกแบบสอบถามผู้ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามร้านสาขา จังหวัดนครราชสีมา จนครบจำนวน 400 คน โดยจำนวนสาขาของร้านสะดวกซื้อในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 107 สาขา

ผลการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษา พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งผู้ซื้อสินค้าจากร้านสะดวกซื้อ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 214 คน โดยมีอายุตั้งแต่ 21-30 ปี จำนวน 174 คน มีอาชีพอื่นๆ เช่น เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา จำนวน 129 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 148 คน โดยมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10,000 บาท จำนวน 172 คน

ส่วนประสมค้าปลีกของร้านสะดวกซื้อ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ซื้อสินค้าที่ซื้อสินค้าที่ร้านสะดวกซื้อ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีระดับความคิดเห็นต่อส่วนประสมค้าปลีกโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นดีมากทุกด้านดังนี้ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านลักษณะกายภาพของร้านค้า และด้านบริการเท่ากัน ตามลำดับความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา ผู้ซื้อสินค้าที่ซื้อสินค้าที่ร้านสะดวกซื้อ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” อยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ 1) มีแนวโน้มจะซื้อสินค้าภายในร้านสะดวกซื้อ 2) ความจงรักภักดีต่อตราร้านสะดวกซื้อ และมีระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” โดยรวมอยู่ในระดับดี ดังนี้ 1) แนะนำสินค้าภายใต้ตราร้านสะดวกซื้อ ให้กับบุคคล ที่ต้องการคำแนะนำจากท่าน 2) บอกเล่าสิ่งที่ดีเกี่ยวกับร้านสะดวกซื้อ

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า แตกต่างกัน พบว่า ผู้ซื้อสินค้าที่มี เพศ, อายุ และระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า ไม่แตกต่างกัน ผู้ซื้อสินค้าที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้าแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธีการทดสอบแบบ Least Significant Difference (LSD) พบว่า ผู้ซื้อสินค้าส่วนใหญ่ที่มีอาชีพอื่น ๆ เช่น เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา, และอาชีพรับจ้าง มีระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้ามากกว่าผู้ซื้อสินค้าที่มีอาชีพพนักงานบริษัท/พนักงานประจำ และอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ส่วนผู้ซื้อสินค้าที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานราชการมีระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า มากกว่าอาชีพพนักงานบริษัท/พนักงานประจำ และอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และอาชีพรับจ้างมีระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า

มากกว่าอาชีพพนักงานบริษัท/พนักงานประจำ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

สมมติฐานที่ 2 ส่วนประสมค้ำปลีก มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับปานกลาง ทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ระดับปานกลาง ทิศทางเดียวกันทุกด้าน ดังนี้ 1) ด้านบริการ 2) ด้านลักษณะกายภาพของร้านค้า 3) ด้านราคา 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด 5) ด้านผลิตภัณฑ์ 6) ด้านทำเลที่ตั้ง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมค้ำปลีกกับความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ส่วนประสมค้ำปลีกของร้านสะดวกซื้อ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	ความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา			
	(r)	p - Value	ระดับ ความสัมพันธ์	ทิศทาง
ด้านบริการโดยรวม	.458**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
ด้านลักษณะทางกายภาพโดยรวม	.443**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
ด้านราคาโดยรวม	.443**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
ด้านการส่งเสริมการตลาดโดยรวม	.429**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
ด้านผลิตภัณฑ์โดยรวม	.426**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
ด้านทำเลที่ตั้งโดยรวม	.369**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน
ส่วนประสมค้ำปลีกของร้านสะดวกซื้อโดยรวม	.570**	.000	ปานกลาง	เดียวกัน

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ซื้อสินค้าที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานราชการมีระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” สูงสุด เพราะกลุ่มนี้เป็นผู้ซื้อสินค้าที่ซื้อตามรสนิยม และปัจจุบันร้านสะดวกซื้อ “ร้านสะดวกซื้อ” ออกแบบร้านค้าเพื่อให้ถูกใจลูกค้าที่เป็นผู้หญิงเพื่อลดภาพพจน์ที่ว่า ร้านค้าสะดวกซื้อเป็นสถานที่ซึ่งคุณผู้ชายจะเข้ามาซื้อเบียร์ บุหรี่ และนิตยสาร และสร้างภาพพจน์ด้วยการนำเสนอความสดชื่นอาหารสำเร็จรูปที่สะอาด และรักษาสภาพแวดล้อม ร้านค้า

สะดวกซื้อหลายร้านทดลองนำการตลาดจุลภาค (Micromarketing) มาใช้ และปรับปรุงสินค้าในร้านให้มีเฉพาะสินค้าที่จำเป็นต่อความต้องการใช้ของผู้คนในบริเวณที่ร้านค้าตั้งอยู่เท่านั้น ซึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นเขตพื้นที่และสถานที่ราชการจำนวนมาก จึงมีผู้ซื้อที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานราชการเข้าใช้บริการเป็นจำนวนมาก และเมื่อใช้บริการแล้วมีความพึงพอใจในตราร้านค้าซึ่งเกิดจากการรับรู้ จึงมองเห็นคุณค่าตราร้านค้าที่เหนือกว่าตราร้านค้าอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีคุณค่าตราสินค้า ของ เสรี วงษ์มณฑา (2542) ที่ว่าการสร้างคุณค่าตราสินค้าให้เกิดขึ้นในสายตาผู้บริโภคนั้นต้องก่อให้เกิดความรู้สึกว่าสินค้านั้นแตกต่างจากสินค้าอื่น เมื่อผู้บริโภคมีความคุ้นเคยกับตราสินค้าหรือเกิด

ความพึงพอใจบางประการ ซึ่งเกิดจากลักษณะตราสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ และแข็งแกร่งในความทรงจำของผู้ซื้อสินค้า

2. ส่วนประสมค้ำปลีกด้านทำเลที่ตั้ง มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ผู้ซื้อสินค้ามองเห็นว่าสามารถเดินทางไปถึงสถานที่ตั้งด้วยความสะดวกสบาย ทำเลที่ตั้งอยู่ในย่านชุมชน มีความโดดเด่นง่ายต่อการพบเห็น พื้นที่เข้าออกง่ายมีความปลอดภัยต่อการเดินทาง และมีสถานที่จอดรถเพียงพอต่อผู้ซื้อสินค้าที่มาใช้บริการ ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับบทความของศิริพร น้อยวงศ์ และคณะ (2560) ที่ว่า การดำเนินกลยุทธ์ธุรกิจค้าปลีกไทยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/ทำเลที่ตั้ง โดยที่ตั้งของทุกสาขาต้องตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน สถานศึกษา หอพัก โรงแรม และที่ตั้งในทุกสาขาของร้านต้องอยู่ติดถนนที่มีการเดินทางสะดวก หาที่จอดรถได้ง่าย และสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมค้ำปลีก ด้านทำเลที่ตั้งของร้าน ที่ว่าทำเลที่ตั้งของร้านนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความสำเร็จของร้านค้าได้มากพอสมควร เพราะร้านค้าปลีกแต่ละประเภทมีกลุ่มเป้าหมายต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือกทำเลที่ตั้งที่แตกต่างกันไปด้วย ตัวอย่างเช่น ร้านสะดวกซื้อที่ต้องการกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้นำไปมา ก็ควรตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนหรือในเขตอำเภอเมือง (อัฐพงษ์ เกษเมธีการุณ, 2552)

3. ส่วนประสมค้ำปลีกด้านลักษณะกายภาพ ของร้านค้ามีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ผู้ซื้อสินค้ามองเห็นว่าร้านสะดวกซื้อ “ร้านสะดวกซื้อ” มีการตกแต่งที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ จัดเรียงสินค้าเป็นหมวดหมู่ค้นหาง่าย พื้นที่มีความสะอาดเรียบร้อย อากาศถ่ายเทสะดวก มีขนาดพื้นที่กว้างขวาง มีการจัดแสดงสินค้าเป็นระเบียบทำให้ดูน่าซื้อให้เกิดการซื้อ และมีความสะดวกในการเลือกซื้อ เหล่านี้ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี ส่วนประสมค้ำปลีก ของกานต์ วงศ์ศุภสวัสดิ์ (2552) ด้านการวางแผนร้านที่ว่าการจัดแผนผังการให้บริการภายในร้าน ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสมกับประเภทของร้าน และรูปแบบการให้บริการ เช่น ถ้าเป็นซูเปอร์มาร์เก็ตทำให้ผู้ซื้อสินค้าเลือกซื้อสินค้าเองก็ต้องจัดร้านในแบบที่เรียกว่า “รังผึ้ง” ซึ่งมีลักษณะเป็นแถวเป็นแนวเรียงกันอย่างเป็นระเบียบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัฐพงษ์ เกษเมธีการุณ (2552) การออกแบบตกแต่งร้าน

ที่ว่าจะต้องตกแต่งร้านให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ให้โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เพื่อจูงใจผู้ซื้อสินค้า

4. ส่วนประสมค้ำปลีกด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ผู้ซื้อสินค้ามองเห็นว่าร้านสะดวกซื้อ “ร้านสะดวกซื้อ” มีสินค้าที่หลากหลาย มีสินค้าครบวงจร มีสินค้าหลากหลายระดับคุณภาพ หลากหลายขนาดและรูปแบบ และสินค้าของร้านสะดวกซื้อเหนือกว่าสินค้านานอื่น ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อสินค้าได้ เหล่านี้ส่งผลต่อร้านสะดวกซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับบทความของศิริพร น้อยวงศ์ และคณะ (2560) ที่ว่า การดำเนินกลยุทธ์ธุรกิจค้าปลีกไทย ที่ว่า กลยุทธ์ทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ โดยการจัดหาสินค้าที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้า สอดคล้องกับบทความของ สุวรรณ เนียมประชา และคณะ (2561) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ที่ว่า และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแนวโน้มในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อและร้านมินิมาร์ทอื่นๆ ทั่วไปในทุกด้าน และสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี ส่วนประสมค้ำปลีก ด้านผลิตภัณฑ์ ที่ว่าสินค้าที่ร้านเริ่มตั้งแต่ลักษณะและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ จนถึงการจัดเพื่อแสดงผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายบนชั้นที่ขาย และอุปกรณ์เสริมเพื่อการแสดงผลิตภัณฑ์ (กานต์ วงศ์ศุภสวัสดิ์, 2552)

5. ส่วนประสมค้ำปลีกด้านราคามีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ผู้ซื้อสินค้ามองเห็นว่าราคาสินค้าของร้านสะดวกซื้อ กลยุทธ์ราคาหลายรูปแบบทำให้เกิดผลโดยตรงจากการรับรู้ราคาและเกิดผลต่อจิตวิทยาถึงภาพลักษณ์ของร้าน ลักษณะสินค้าและราคาเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและแปรเปลี่ยนตามลักษณะของลูกค้า แต่สำหรับสินค้าฟุ่มเฟือยนั้น ราคาที่จะส่งผลถึงภาพลักษณ์ของตัวสินค้า และด้วยเหตุที่ธุรกิจค้าปลีกนั้น เป็นธุรกิจประเภทซื้อมาขายไป ราคาสินค้าที่กำหนดขึ้นจึงเกิดจากต้นทุนค่าสินค้าที่ซื้อเข้ามาบวกกับกำไรที่ทางร้านคาดหวัง และปรับตัวปัจจัยทางการตลาด สินค้ามีความคุ้มค่ากับราคา มีการกำหนดราคาขายราคาเดียวโดยไม่มีการต่อรอง และมีรูปแบบในการชำระเงินให้เลือกหลากหลาย เช่น บัตรเครดิต เงินผ่อน เหล่านี้ส่งผลต่อคุณค่าตราร้านค้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมค้ำปลีก ด้านราคา ที่ว่ากลยุทธ์ราคาหลายรูปแบบทำให้เกิดผลโดยตรงจากการรับรู้ราคาและเกิดผลต่อจิตวิทยา

ถึงภาพลักษณ์ของร้าน ลักษณะสินค้าและราคาเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและแปรเปลี่ยนตามลักษณะของผู้ซื้อสินค้า (กานต์ วงศ์สุกสวัสดิ์, 2552)

6. ส่วนประสมค้าปลีกด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ผู้ซื้อสินค้ามองว่าร้านสะดวกซื้อ มีการโฆษณาในสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จัดให้มีของรางวัล มีชิงโชคที่น่าสนใจ โปรโมชันของทางร้านน่าสนใจเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งในระดับเดียวกัน สามารถเปลี่ยนสินค้าคืนได้เมื่อสินค้าที่ซื้อเกิดการชำรุดเสียหาย มีการส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาลต่างๆ มีการสมัครสมาชิกเพื่อรับสิทธิพิเศษ เหล่านี้ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ กานต์ วงศ์สุกสวัสดิ์ (2552) ด้านการส่งเสริมการตลาด ที่ว่าในความเป็นจริงนั้น สินค้าที่ขายภายในร้านจะได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมการตลาดของบริษัทผู้ผลิตสินค้าอยู่แล้ว แต่เพื่อเป็นการกระตุ้นยอดขายให้มากยิ่งขึ้น ทางร้านเองก็สามารถจัดการส่งเสริมการตลาดขึ้นมาได้อีก กิจกรรมร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นร้านสะดวกซื้อ หรือร้านдисเคาต์สโตร์ จะจัดให้มีการโฆษณาทางสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการขาย เป็นเรื่องปกติในปัจจุบันที่ร้านค้าปลีกทุกประเภทจะต้องจัดให้มีการส่งเสริมการขายในทุกรูปแบบ ตั้งแต่การลดราคาสินค้าตามเทศกาลต่างๆ ทั้งที่เป็นเทศกาลที่กำหนดขึ้นมาก่อน หรือเทศกาลตามประเพณีนิยม ไปจนถึงการแลกซื้อสินค้า การจับฉลากชิงรางวัล ชิงโชค และยังสอดคล้องกับบทความของ พิชัย สารภักดี และคณะ (2562) ที่ว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมทางการตลาด โดยให้ความสำคัญเรื่องการจัดโปรโมชันต่างๆ อยู่เสมอ ๆ เช่น การลดราคา มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ทำให้ผู้บริโภครู้จักมากขึ้น และสอดคล้องกับบทความของ สุวรรณ เนียมประชา และคณะ (2561) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน ที่ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแนวโน้มในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อและร้านมินิมาร์ทอื่นๆ ทั่วไป

7. ส่วนประสมค้าปลีกด้านบริการมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ผู้ซื้อสินค้ามองว่าร้านสะดวกซื้อ พนักงานยิ้มแย้มแจ่มใส มีการให้บริการที่ดี มีความกระตือรือร้นในการขาย

และให้คำแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับสินค้า มีความรวดเร็วในการให้บริการทั้งการขาย การขนส่ง การเปลี่ยนคืนสินค้า เหล่านี้ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า “ร้านสะดวกซื้อ” ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัฐพงษ์ เกษเมธิการุณ (2552) ด้านบริการที่ว่า ร้านค้าปลีกต้องเอาใจใส่ในเรื่องการให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นการต้อนรับลูกค้า การให้คำแนะนำแก่ลูกค้าในการเลือกซื้อสินค้า การตอบข้อสงสัยในเรื่องสินค้า การอำนวยความสะดวกในเรื่อง การจ่ายใช้สอยของลูกค้าในร้าน ตลอดจนจนถึงการให้บริการขนส่งสินค้าให้ลูกค้านับเป็นหัวใจสำคัญหลักอีกประการหนึ่ง

สรุปผลอภิปราย สามารถอธิบายได้ว่า ส่วนประสมค้าปลีกมีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อตราร้านค้า

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมค้าปลีกและความจงรักภักดีต่อตราสินค้า ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับส่วนประสมค้าปลีกและความจงรักภักดีต่อตราสินค้ามากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ผู้ซื้อมีการเปลี่ยนความต้องการผู้บริโภคเร็วขึ้น และต้นทุนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงไปซื้อสินค้าอื่นจากตราสินค้าอื่นมีอัตราเพิ่มขึ้น ซึ่งกำลังซื้อของประชาชนหรือผู้ซื้อลดลงเนื่องจากสถานการณ์ทางการเมือง ร้านสะดวกซื้อควรใช้ส่วนประสมค้าปลีกเพื่อเพิ่มความจงรักภักดีต่อตราร้านค้าเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการรักษาลูกค้า ผู้ประกอบจึงควรให้ความสำคัญและเร่งหากลยุทธ์เพื่อให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคเกิดความจงรักภักดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. กานต์ วงศ์สุกสวัสดิ์. (2552). กลยุทธ์การค้าปลีก. [On-line], Available <http://www.thaipharasso.com/index.php?lay=show&article&id=490804&Ntype=10> [2558, มกราคม 20].
2. พิชัย สารภักดี และคณะ. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจเลือกรับประทานอาหารตามสั่งของผู้บริโภคในเขตเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 9 ฉบับพิเศษ เดือนพฤศจิกายน.

3. ศิริพร น้อยวงศ์ และคณะ. (2560). กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจค้าปลีกไทย : กรณีศึกษาบริษัท บิ๊กซูเปอร์ถูก จำกัด. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน.
4. ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2557). พื้นที่ในต่างจังหวัดที่มีศักยภาพในการขยายการลงทุน. [On - line], Available:<http://thaibanker.com/index.php/business/104management/economics/684-kasikorn-bank-economic-multi-channel>.
5. สุวรรณ เนียมประชา และคณะ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน.
6. เสรี วงษ์มณฑา. (2543). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
7. อัฐพงษ์ เกษเมธีการุณ. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมค้าปลีกและคุณค่าตราร้านค้า : กรณีศึกษา ร้านดูโฮม จังหวัดนครราชสีมา. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
8. Yamane, T. (1973). *Statistics and Introductory Analysis* (3rd ed). New York : Harberand Row.

รูปแบบการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านศีล 5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และหมู่บ้านประเพณีปลอดอบายมุข : กรณีศึกษาบ้านเมืองเพ็ง ต.กู่ทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม

กุหลาบ ปุริสาร¹

สุวกิจ ศรีปัดถา²

บทนำ

วัตถุประสงค์ของการนำเสนอบทความวิชาการเรื่องนี้เพื่อให้สามารถนำรูปแบบการพัฒนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมในด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะในชุมชนระดับท้องถิ่น เป็นการศึกษาจากวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษามุ่งเสนอในประเด็นกรอบเนื้อหา ดังนี้ 1) ศึกษาบริบทชุมชน 2) ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนหมู่บ้านศีล 5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง กรณีศึกษาบ้านเมืองเพ็ง ต.กู่ทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม และ 3) ศึกษาวัฒนธรรมบุญประเพณีปลอดอบายมุขของกรณีศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยเจ้าอาวาสวัดสว่างโพธิ์ชัย ผู้ใหญ่บ้านผู้นำชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่ หมู่ 2, 15 รวม 19 คน

เก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2551-2562 รวม 10 ปี โดยใช้วิธีศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาภาคสนาม ลงพื้นที่ฝังตัวในชุมชน สังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) ในลำดับต่อไปนี้ ผู้เขียนขอเสนอบทความวิชาการที่เกิดจากงานวิจัยตามลำดับเพื่อสะท้อนให้ผู้อ่านและผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าและสามารถประยุกต์ใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านศีล 5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองอันจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของประชาชน และสังคมต่อไป

1. บริบทชุมชน

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

บ้านเมืองเพ็งแบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 15 อยู่ในเขตตำบลกู่ทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะภูมิประเทศ มีพื้นที่ทั้งหมด 4,209 ไร่ ลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ล้อมรอบด้วยทุ่งนา

อาณาเขตติดต่อ บ้านเมืองเพ็งตั้งอยู่ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 15 จากขอนแก่นไปทาง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม

ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านกู่ทอง ตำบลกู่ทอง และติดกับถนนใหญ่หมายเลข 209 ขอนแก่น-กาฬสินธุ์

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านโจด เขตอำเภอกุสุมาลย์
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านขามเปี้ย ตำบลกู่ทอง
ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตจังหวัดขอนแก่น บ้านกู่ทอง และบ้านโนนเมืองน้อย

ประชากร/ครัวเรือน

ชุมชนบ้านเมืองเพ็งมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 231 ครัวเรือนแบ่งเป็น ครัวเรือนของ หมู่ที่ 2 มี 113 ครัวเรือน และ หมู่ที่ 15 มี 118 ครัวเรือน เป็นประชากรชาย 361 คน ประชากรหญิง 399 คนจำนวนผู้สูงอายุ 112 คน ผู้พิการ 5 คน ผู้ด้อยโอกาส 11 คน ผู้ว่างงาน 14 คน ผู้ว่าจ้าง 36 คน (ข้อมูลปี พ.ศ. 2561)

การศึกษา

ชาวบ้านเมืองเพ็งค่อนข้างจะให้ความสำคัญกับการศึกษามาตั้งแต่ในอดีต แม้ในครัวเรือนจะลำบากปานใดแต่ก็พยายามดิ้นรนให้ลูกหลานได้เรียนหนังสือให้สูงๆเพื่อจะได้รับราชการเป็นเจ้าคนนายคน มีการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ลูกหลานได้เรียนสูงๆจะเห็นได้จากกรณีที่ในหมู่บ้านเมืองเพ็งส่วนใหญ่ก็ประกอบอาชีพรับราชการ

กลุ่มองค์กรในชุมชน

1. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (หมู่ที่ 2)
2. กองทุน กขคจ. (หมู่ที่ 2)
3. กลุ่มทำปุ๋ย (หมู่ที่ 2)
4. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (หมู่ที่ 15)
5. กองทุนพัฒนาสตรี (หมู่ที่ 15)
6. กองทุนปฎิโรงเรียนเกษตรกร (หมู่ที่ 15)
7. กองทุนปฎิอินทรีย์เคมี (หมู่ที่ 15)
8. กลุ่มทอเสื่อกก (หมู่ที่ 15)
9. กลุ่มผลิตดอกไม้จันทร์ (หมู่ที่ 15)
10. กองทุนประปาหมู่บ้าน (หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 15)
11. กลุ่มปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อขยายพันธุ์ (หมู่ที่ 15)

ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP)

1. ผลิตภัณฑ์เสื่อกก ผลิตโดย กลุ่มแม่บ้าน (หมู่ที่ 2, หมู่ที่ 15)

¹รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย / อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์พิเศษวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

2. ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสาน ผลิตโดย นายเส่ง
อู่ทองดี
3. ผลิตภัณฑ์ข้าวพันธุ์ดี ผลิตโดย กลุ่มเกษตรกร
(หมู่ที่ 2)
4. ผลิตภัณฑ์พวงหรีด-ดอกไม้ประดับ ผลิต
โดย กลุ่มแม่บ้าน (หมู่ที่ 15)
5. ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ ผลิตโดย กลุ่มข้าว
หอมมะลิ (หมู่ที่ 15)
6. ผลิตภัณฑ์ไม้กวาด ผลิตโดย กลุ่มจักรสาน
(หมู่ที่ 15)

2. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนหมู่บ้าน สีล 5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

ในที่นี้ขอนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติวัด
สว่างโพธิ์ชัย ซึ่งเป็นเสาหลักชัยในการพัฒนา

บ้านเมืองเพ็ง ต.กุทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม
วัดสว่างโพธิ์ชัย ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2400 ชื่อเดิมวัดบ้านเมืองเพ็ง
ต่อมาปี พ.ศ. 2431 จึงเปลี่ยนเป็นชื่อวัดสว่างโพธิ์ชัย จนถึง
ปัจจุบันปี พ.ศ. 2563 รวมอายุเกือบ 200 ปี ได้รับ
พระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2507 เขตวิสุงคามสีมา
กว้าง 30 เมตร ยาว 40 เมตร การบริหารและการปกครอง
มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ

- รูปที่ 1 พระอธิการเนา ฉนทสีโล
รูปที่ 2 พระมหามนตรี จนทสุวณโณ
รูปที่ 3 พระอธิการกัญญา อุตตมธมโม
รูปที่ 4 พระอธิการผาย อสิญโณ
รูปที่ 5 พระอธิการโฮม ชยธมโม
รูปที่ 6 พระอธิการโพธิสาร จนทสาโร (ยุคนี้
อยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2440 – 2498) คุณแม่ผู้เขียนเล่าว่าหลวง
พ่อโพธิ์สารเมตตาเป็นผู้ตั้งชื่อเดิมให้กับผู้เขียนคือชื่ออุดม
สอดคล้องกับคุณแม่ที่ชื่อสมบูรณ์ (อุดมสมบูรณ์ ท่านมักจะ
เล่าให้ผู้วิจัยฟังเสมอเมื่อครั้งท่านมีชีวิตอยู่)
- รูปที่ 7 พระอธิการทร มาณฉนโท
รูปที่ 8 พระอธิการอุดม อินทสาโร
รูปที่ 9 พระอธิการกอง ทิปธมโม
รูปที่ 10 พระอธิการก้าน สุนทโร พ.ศ. 2503
– 2514
- รูปที่ 11 พระอธิการเบา อริยจิตโต พ.ศ. 2515
– 2524
- รูปที่ 12 พระปลัดกมล ธมมปาโล พ.ศ. 2525
– 2530
- รูปที่ 13 พระอธิการคำผล ปคุณธมโม พ.ศ. 2531
– 2539

รูปที่ 14 พระอธิการประเสริฐ สุภาวิโต พ.ศ.
2540–2545 ช่วงนี้เริ่มได้ชื่อว่าเป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

รูปที่ 15 พระอธิการณรงค์ สุจิณณธมโม
พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน ช่วงนี้เป็นยุคทองเป็นหมู่บ้านสีล
5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และหมู่บ้านประเพณีปลอด
อบายมุข (ข้อมูลจากหนังสือสวนมนต์วัดสว่างโพธิ์ชัย, 2552)

3. ประวัติศาสตร์ชุมชนหมู่บ้านเมืองเพ็ง จะขอสรุป ออกเป็น 4 ยุค จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขอแบ่งออกเป็น 4 ยุค ดังนี้

**ยุคที่ 1 : ยุคก่อตั้งชุมชน (ยุคต้นรัตนโกสินทร์
เริ่มต้นประมาณปี พ.ศ. 2425)**

ชาวบ้านเล่าว่า มีผู้คนจำนวน 4 ครอบครัว
อพยพโดยใช้เกวียนเป็นพาหนะมาจากเมืองกาฬสินธุ์โดยการ
นำของญาติพี่น้องและเดินทางมาถึงกุตบักลาย “บักลาย” คือ
ชื่อจะระเข้ที่มายุคอยู่บริเวณกุต) บริเวณกุตบักลายเป็นที่ลุ่ม
มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติเหมาะแก่
การเพาะปลูกและมีน้ำดื่ม น้ำใช้ตลอดทั้งปี ดังนั้นญาติพี่น้อง
จึงพากันทั้ง 4 ครอบครัวตั้งหลักปักฐานสร้างบ้านเรือนขึ้นมา
จากนั้นญาติพี่น้องในพื้นที่อำเภอกันทรวิชัย อำเภอมือง
กาฬสินธุ์ได้ทราบข่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ จึงได้
อพยพมาสมทบจนทำให้ชุมชนขยายใหญ่ขึ้นตามลำดับ

ยุคที่ 2 : ยุคการอพยพเพื่อหาทำเลที่ตั้งใหม่

ประมาณช่วงต้นรัตนโกสินทร์ (ปี 2325-
2394 หรือรัชการที่ 1-3) เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมกุตบักลาย
บ่อยครั้ง จึงทำให้ชาวบ้านหาทำเลที่ตั้งใหม่ซึ่งห่างกุตบักลาย
ออกไปทางทิศตะวันออกประมาณ 1 กิโลเมตร บริเวณ
ดังกล่าวมีลักษณะเป็นสันโนน และมีคูน้ำคันดินล้อมรอบ
ประกอบกับการขุดพบเครื่องมือเครื่องใช้โลหะ เช่นกำไล
สำริด ลูกกระพรวนสำริด นอกจากนี้ยังพบเศษภาชนะดิน
เผาเนื้อหยาบ หินดู หินลับ เป็นต้น ทั้งนี้ช่วงเวลาที่มีการ
อพยพผู้คนมาจากสถานที่ตั้งเดิม(กุตบักลาย) ตรงกับวันขึ้น
15 ค่ำ (ชาวอีสานเรียก “มื่อเพ็ญ”) ประกอบกับสถานที่ตั้ง
ชุมชนเป็นเมืองเก่า ดังนั้นชาวบ้านจึงให้ความสำคัญกับ
เหตุการณ์อพยพผู้คนและสถานที่ตั้งใหม่ จึงตั้งชื่อชุมชนว่า
“บ้านเมืองเพ็ญ” ต่อมาจึงเพี้ยนมาเป็น “บ้านเมืองเพ็ง”
จนถึงปัจจุบัน

ยุคที่ 3 : ยุคของการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด

หลังจากที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายผู้คนมาตั้ง
บริเวณสันโนน เหตุการณ์น้ำท่วมไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน
บ้านเมืองเพ็งนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แต่กลับเกิดโรคระบาด
ขึ้นมากมายในชุมชน โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2483 คือโรคห่า
(โรคที่ทำให้สัตว์และคนตายครั้งละมากๆ) ที่เกิดขึ้นกับคน
และสัตว์เลี้ยง เช่น วัวควาย ส่วนใหญ่คือโรค อหิวาตกโรค

โรคฝีดาษ กาฬโรค เป็นต้น ซึ่งชาวบ้านเมืองเพ็ญสันนิษฐานว่ามาจากบุคคลภายนอกซึ่งนำเข้ามาแพร่ในหมู่บ้านสมัยนั้น ไม่มีหมอที่สามารถรักษาโรคดังกล่าวได้ ชาวบ้านจึงใช้วิธีรักษาตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาความรู้ทางสมุนไพรในการรักษาซึ่งสมุนไพรที่ชาวบ้านใช้รักษาก็คือต้นควินิน เป็นต้น

สมัยก่อนยังไม่เจริญการคมนาคมไม่สะดวก การไปมาหาสู่กันจะใช้ ม้า เกรียน วัว ควาย ลากเกรียน การเดินทางจะใช้เวลาแรมเดือน (คุณพ่อเล่าให้ฟัง) อย่างไรก็ตามหลังจากการพัฒนาภายใต้เงื่อนไข “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวก” ของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงส่งผลให้มีระบบชลประทานเข้ามาในชุมชนในช่วงปี พ.ศ.2516 ต่อมาอีกสองปี คือ ปี พ.ศ. 2518 เริ่มมีไฟฟ้าใช้ในชุมชน ประกอบกับถนนหนทางมีการพัฒนาและสะดวกแก่การสัญจรภายในชุมชนและระหว่างชุมชน จนกระทั่งในปีพ.ศ.2521 เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมหมู่บ้านครั้งใหญ่ ไม่เพียงแต่บ้านเมืองเพ็ญเท่านั้นในพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคามก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดกับแม่น้ำ ถือได้ว่าเป็นอุทกภัยที่รุนแรงกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา มีการแจ้งเตือนจากทางราชการให้ชาวบ้านอพยพขึ้นไปอาศัยอยู่บริเวณที่สูง ชาวบ้านเมืองเพ็ญร่วมกันจัดเวรยามเฝ้าระวังระดับน้ำตลอดทั้งวันทั้งคืน โดยมีระยะเวลาวันนับเดือน เหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น จึงอยู่ในความทรงจำของชาวบ้านเมืองเพ็ญเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ชาวบ้านเล่าว่าในช่วงของการเข้าเวรยามเหตุการณ์น้ำท่วม มีการรวมกลุ่มขับร้องหมอลำ และเป็นที่มาของกลอนรำ “สาวน้ำพองสะอื้น” เพราะน้ำที่ไหลบ่ามาท่วมหมู่บ้านเมืองเพ็ญมาจากลำน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ความเชื่อของชุมชนในยุคที่ 3

ชาวบ้านเมืองเพ็ญมีความเชื่อเรื่องผี สาง เทวดา โดยเฉพาะการเกิดเหตุการณ์ “บั้งไฟผี” ที่มีแสงสว่างขึ้นมาจากตอนปู้ตาแล้วพุ่งไปยังลิ้มเก่า (สถานที่ตั้งวัดเก่า) โดยเชื่อว่าบั้งไฟผีนั่นเป็นปู้ตาที่ตามมากบักคุ้มครองรักษาให้ชาวบ้านเมืองเพ็ญอยู่เย็นเป็นสุข “ที่ปรากฏให้เห็นเพราะว่าท่านจะไปมาหาสู่กันระหว่างตอนปู้ตาและตอนลิ้มเก่า” โดยจะปรากฏให้เห็นในช่วงพลบค่ำและจะกลับมาที่เดิมในช่วงรุ่งสาง ชาวบ้านเชื่อว่าใครที่พบเห็นห้ามพูด ห้ามชี้ให้ทำเป็นเฉยๆเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ซึ่งดวงไฟที่พุ่งขึ้นนี้จะปรากฏให้เห็นในทุกๆวันพระปัจจุบันยังปรากฏให้เห็นเป็นครั้งคราวครั้งล่าสุดที่ชาวบ้านได้เห็นคือในช่วงปีพ.ศ.2540 มีชาวบ้านเห็นดวงไฟดวงใหญ่ลอยจากลิ้มเก่ามาลงที่โบสถ์ในปัจจุบัน นอกจากนั้นชาวบ้านเมืองเพ็ญก็ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีปฏิบัติตามครุฑรอง “ฮีต 12 ครอง 14” ของชาวอีสานที่มีมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษอีกด้วย

3. ประเพณีและพิธีกรรม

ชาวบ้านเมืองเพ็ญมีประเพณีพิธีกรรมที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษที่เรียกว่า ฮีต 12 ครอง 14 ซึ่งชาวอีสานได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ดังนี้

1. บุญเดือนอ้ายหรือบุญขึ้นปีใหม่

ชาวบ้านก็จะร่วมกันเข้า วัดปฏิบัติธรรม เป็นประเพณีที่ ปฏิบัติในช่วงเทศกาลปีใหม่ 4 วัน 3 คืน โดยในปี พ.ศ. 2551 เริ่มปฏิบัติอย่างจริงจัง จนถึงปัจจุบัน 2563 รวม 13 ปี อย่างต่อเนื่อง โดยนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ พระเถรานุเถระ มาเทศนาอบรมธรรมะจากพระไตรปิฎกศึกษาตลอดคืน คินละไม่ต่ำกว่า 5-6 รูป

2. บุญเดือนยี่หรือบุญกุ่มข้าวใหญ่

จัดขึ้นหลังการเก็บเกี่ยวเป็นการนำข้าวมาโสม(รวม)กันที่ลานกลางบ้าน เพื่อสู่ขวัญข้าวและทำบุญตักบาตรร่วมกันของคนในหมู่บ้านโดยนำเอาข้าวเปลือกมาเทรวมกัน หากปีไหนที่ฝนตกต้องตามฤดูกาลผลผลิตดี อุดมสมบูรณ์ กองข้าวจะสูงใหญ่เป็นพิเศษเพื่อทำพิธี และในตอนรุ่งเช้าก็จะเป็นการบายศรีสู่ขวัญข้าว การทำบุญเลี้ยงพระและรับประทานอาหารร่วมกัน ก่อนที่กองข้าวจะถูกแบ่งสรรเป็นหลายๆส่วน ทั้งการแจกจ่าย หรือจำหน่ายในราคาถูกให้กับครอบครัวที่มีปัญหาในการเพาะปลูก ครอบครัวที่ไม่มีพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม ซึ่งถือเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนของเราเอง จะได้ไม่มีครอบครัวที่ต้องอดอยาก ไม่มีข้าวกิน หรือนำไปจำหน่ายเพื่อบูรณะวัดในด้านต่างๆ เป็นต้น

3. บุญเดือนสามหรือบุญข้าวจี

เมื่อถึงเดือน 3 ชาวบ้านจะทำบุญประเพณี เรียกว่า บุญข้าวจี ซึ่งในตอนเช้าชาวบ้านก็จะตื่นแต่เช้ามาจีข้าวเพื่อนำไปถวายพระสงฆ์ที่วัด มีคำพังเพยอีสานที่กล่าวไว้ว่า “พอเมื่อเดือน 3 ค้อยเจ้าหัวคอยปั้นข้าวจี ข้าวจีป็นน้ำอ้อยเณรน้อยเช็ดน้ำตาล” และยังมีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่าในสมัยพุทธกาลมีนางปุณทาสี ได้ทำขนมแบ่งจีถวายแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอานนท์เถระ ครั้นถวายแล้วนางคิดว่าพระองค์คงไม่เสวยและอาจเอาทิ้งให้สุนัขหรือกากินเพราะอาหารที่นางถวายไม่ประณีตน่ารับประทาน เมื่อพระพุทธรูปได้ทราบภาวะจิตของนางปุณทาสี จึงรับสั่งให้พระอานนท์ปูลาดอาสนะแล้วทรงประทับนั่งฉันท์ ณ ตรงที่นางได้ถวายนั้น เป็นผลให้นางเกิดปีติยินดีและเมื่อนางได้ฟังพระธรรมเทศนาที่พระพุทธรูปทรงแสดงก็ได้บรรลุโสดาปัตติผลด้วยอาณิสสงที่นางได้ถวายขนมแบ่งจี ชาวบ้านจึงเชื่อในอาณิสสงส์ของการทำทานดังกล่าวจึงได้พากันทำข้าวจีถวายพระสงฆ์สืบทอดกันมา

4. บุญเดือนสี่หรือบุญมหาชาติ (บุญผะเหวด)

นิยมการเทศน์ปริทัศน์(ไม่แห่)โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 เป็นต้นมา จะมีการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ที่ทรงภูมิรู้ทางธรรมะ และรู้ทางปฏิบัติธรรมสมาธิ เจริญสติ สายปฏิบัติวิปัสสนา มาเทศน์ตลอดวันและอีก 1 คืน โดยมีชาวบ้านมาฟังธรรมะตลอดคืน

5. บุญเดือนห้าหรือบุญสงกรานต์

ชาวบ้านจะถือเอาวันที่ 13 เมษายนเป็นวันเอาพระลงสรงน้ำและรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุในหมู่บ้านเพื่อขอพร และถือเอาวันที่ 14-16 เป็นวันสงกรานต์ มีการแห่พระประธานรอบหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้สรงพระพุทธรูปและเมื่อถึงวันที่ 16 ก็จะพากันทำบุญรวมญาติซึ่งชาวบ้านจะพาครอบครัว ลูกหลานไปทำบุญตักบาตรที่วัดทุกครอบครัว

6. บุญเดือนหกหรือบุญบังไฟ

ในอดีตชาวบ้านเมืองเพ็ญจัดงานบุญบังไฟเหมือนกับชุมชนอื่นๆแต่พอเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทกันของวัยรุ่นระหว่างการแสดงของหมอลำ ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีความรุนแรงจนทำให้ชาวบ้านเกิดความวิตกกังวลจึงทำให้ชาวบ้านไม่สบายใจ และประชุมปรึกษาหารือกัน บทสรุปที่เป็นมติชุมชนครั้งนั้นจึงทำให้ชาวบ้านเมืองเพ็ญ ยกเลิกบุญบังไฟตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทั้งนี้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นแนวความคิดของชาวบ้านโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำที่มีจิตสาธารณะจึงรวมตัวกันภายใต้แนวความคิดที่ว่า “ชุมชนปลอดภัย” จะเกิดขึ้นได้อย่างไร เริ่มตรงไหน เริ่มเมื่อไหร่ และในเดือน 6 นี้ชาวบ้านยังได้ทำบุญเลี้ยงบ้าน (เลี้ยงปู่ตา) ก่อนการดำเนินงานซึ่งประเพณีนี้ชาวบ้านได้กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่เริ่มตั้งหมู่บ้าน เจ้าพิธีในการทำเรียกว่า “ข้าวจ้ำ” ข้าวจ้ำจะเป็นตัวแทนของชาวบ้านเพื่อสื่อถึงปู่ตาในเรื่องต่างๆที่ชาวบ้านต้องการ ซึ่งในการเลี้ยงปู่ตานี้ชาวบ้านจะใช้ใบมะพร้าวมาทำเป็นปวงกลมๆซึ่งใช้แทน สัตว์เลี้ยง สิ่งของ ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในครอบครัวเพื่อนำไปไหว้ปู่ตานอกจากนั้นแล้วยัง เหล่า ไก่ต้ม ในอดีตจะใช้ไก่ที่มีชีวิตไปเชือดคอต่อน้ำปู่ตาแต่ปัจจุบันชาวบ้านจะนำไก่ที่ทำสุกแล้วไปเลี้ยงเลยในพิธีจะมีการเสี่ยงทายว่าในปีนั้นๆฝนฟ้าจะตกต้องตามฤดูกาลหรือไม่โดยการใช้คางไก่ที่ชาวบ้านเลือกนำไปถวายปู่ตาในการเสี่ยงทาย ถ้าคางของไก่โค้งงอมากทำนายว่าในปีนั้นฝนฟ้าจะดี ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าคางไก่ไม่โค้งงอเท่าที่ควรก็ทำนายว่าฝนอาจจะไม่ดี ข้าวกล้าในนาผลผลิตต่ำอย่างนี้เป็นต้น ในขณะเดียวกันถ้าใครที่ฝ่าฝืนไปทำนาก่อนที่จะเลี้ยงปู่ตาในเดือน 6 ถือว่าเป็นการขัดมติของชุมชนจะถูกชุมชนปรับสินไหมด้วย เพราะฉะนั้นทุกหลังคาเรือนในหมู่บ้านจะต้องทำบุญเลี้ยงปู่ตาเสียก่อนจึงจะถือว่าเริ่มทำนาอย่างเป็นทางการ หลังจากเลี้ยงบ้านเสร็จอาหารต่างๆเช่นพวกไก่ต้ม

จะต้องแบ่งให้กับทุกครัวเรือนในหมู่บ้านได้กินกันซึ่งถือว่าเป็นการเลี้ยงบ้าน และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เวลาแต่งงานไม่ว่าจะเป็นชายใหม่ สะใภ้ใหม่หรือแม้กระทั่งผู้เข้ามาอยู่ในชุมชนใหม่ จะต้องมีการคอบ(การฝากฝัง) โดยให้ข้าวจ้ำเป็นผู้ที่พาไปคอบกับปู่ตาว่าในหมู่บ้านมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นขอให้ปู่ตาช่วยดูแลรักษาด้วย เป็นต้น นอกจากนั้นก็มีการทำบุญที่วัด ปลอยนกปลอยปลา กัน เมื่อกระทำการบุญเลี้ยงบ้านเสร็จชาวบ้านก็เตรียมตัวในการที่จะทำไร่ทำนาต่อไป

7. บุญเดือนเจ็ดหรือบุญข้าสະหรือบุญเบิกบ้าน

ในอดีตชาวบ้านเมืองเพ็ญจะไปร่วมสรงกุกับ 19 หมู่บ้านทุ่งทอง ตั้งอยู่ที่วัดป่าบ้านทุ่งทอง ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพกราบไหว้ของชาวตำบลทุ่งทองทั้ง 19 หมู่บ้านจะมาประชุมกันเพื่อหาวันที่เหมาะสมเรียกว่าพิธี “ตบประทาย” เมื่อได้วันแล้วจึงกำหนดวันเลี้ยงบ้าน ในพิธีจะมีการสวดมนต์ทุกคืนทั้งสามคืน แล้วตอนเช้าของวันที่ 4 ก็ร่วมกันทำบุญตักบาตรเป็นเสร็จพิธี เมื่อเลี้ยงบ้านเสร็จชาวบ้านก็เตรียมตัวลงทำไร่ทำนา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2527-2528 เป็นต้นมาชาวบ้านเริ่มไม่ไปร่วมงานสรงกุ 19 หมู่บ้านและเริ่มลดลงจนเหลือแต่คณะผู้นำที่ไปร่วมเท่านั้น

8. บุญเดือนแปดหรือบุญเข้าพรรษา

ในวันนี้ชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ผู้เฒ่า ผู้แก่ในหมู่บ้านก็จะมาถือศีล 8 ที่วัดฟังพระธรรมเทศนาจากพระสงฆ์ ตอนกลางคืนก็มีการเวียนเทียนจากชาวบ้านเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

9. บุญเดือนเก้าหรือบุญข้าวประดับดิน

ชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ที่วัด และการนำข้าวปลา อาหารทั้งคาวและหวาน ผลไม้ หมากร พลุ บุหรี่ อย่างละเล็กละน้อย แล้วห่อด้วยใบตองทำเป็นห่อเล็กๆนำไปวางบนโคลนดินไม้หรือตามพื้นดินบริเวณรอบๆเจดีย์ โบสถ์ เป็นการทำบุญที่ชาวบ้านทำขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วเพื่อให้ได้รับผลบุญที่ญาติพี่น้องทำเพื่ออุทิศไปให้

10. บุญเดือนสิบหรือบุญข้าวสาร์ท

ในบุญนี้ชาวบ้านมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อมุ่งอุทิศส่วนกุศลให้ญาติสนิทเช่น ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา สามเณร ภรรยา พี่น้องที่เสียชีวิตไปแล้วและอาจรวมถึงเจ้ากรรมนายเวร สัมภเวสี ทั่วไปด้วย ก่อนถึงบุญข้าวสาร์ท 1-2 วัน ชาวบ้านจะตระเตรียมอาหารชนิดต่างๆเช่น อาหารคาวหวาน ผลไม้ชนิดต่างๆ เพื่อที่จะนำมาใส่ห่อข้าวสาร์ทเสร็จแล้วก็จะมีการไปยามปูยามยาของลูกหลานที่อยู่ต่างถิ่นต่างๆที่เพื่อเป็นการรำลึกถึงบรรพบุรุษของตนเองเรียกว่าการ

ไป ยามปุยามยา (การไปโฮมปุยาม) ทางด้านปุยาม มีข้าวของเป็นผลไม้ อาหาร เงิน ต่างๆที่จะตระเตรียมไว้เพื่อให้ลูกหลานที่เดินทางมาโฮมที่บ้าน ถือเป็นการมาบอกกล่าวผีบรรพบุรุษว่าลูกหลานที่ไปตั้งถิ่นฐานต่างถิ่นได้กับมาเพื่อสักการะบรรพบุรุษแล้วผีบรรพบุรุษคุ้มครองรักษาด้วย พอถึงตอนเช้าวันทำบุญชาวบ้านจะพากันนำเอาอาหารคาวหวานต่างๆไปทำบุญที่วัดโดยพร้อมเพรียงกันและถวายทานอุทิศส่วนกุศล ให้กับญาติมิตรผู้ล่วงลับไปแล้ว พอถึงตอนสายชาวบ้านก็จะนำเอาอาหารที่เตรียมไว้เป็นข้าวสากไปวัดอีกครั้งหนึ่ง เอาอาหารต่าง ๆ จัดเป็นจุดสำหรับเพื่อถวายทานหรือถวายเป็นสลากภัต โดยทำเป็นกระทงด้วยใบตองกล้วย แต่ละบ้านจะจัดทำก็สุดที่ได้ตามศรัทธา และก่อนที่จะถวายข้าวสากแก่พระภิกษุ สามเณร จะกล่าวคำถวายข้าวสากหรือสลากภัตพร้อมกัน เมื่อเสร็จพิธีถวายข้าวสากแล้วชาวบ้านที่ไปร่วมพิธีจะนำห่อข้าวสากไปวางไว้ที่ต่างๆในบริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกกล่าวให้ญาติผู้ล่วงลับไปแล้วมารับเอาอาหารต่าง ๆ ที่วางไว้และขอให้มารับเอากุศลผลบุญที่ทำอุทิศให้ไปด้วย เสร็จแล้วก็จะมีการแลกเปลี่ยนห่อข้าวสากระหว่างชาวบ้านด้วยกันอีกด้วย ภายหลังที่ถวายข้าวสากแด่พระภิกษุ สามเณร และนำอาหารไปวางไว้ตามบริเวณวัดเสร็จแล้ว ก็มีการฟังเทศน์ฉลองข้าวสากและกวรตนาอุทิศส่วนกุศลไปให้ผีบรรพบุรุษและญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ผู้ที่มินา จะนำข้าวสากไปเลี้ยง “ตาแฮก” ที่นาของตนเอง เพื่อให้ ตาแฮก รักษาและให้ข้าวกล้าอุดมสมบูรณ์ เป็นเสร็จพิธีทำบุญข้าวสาก

11. บุญเดือนสิบเอ็ดหรือบุญออกพรรษา

เป็นงานที่จัดทำขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ของทุกปี เป็นบุญที่เปิดโอกาสให้พระสงฆ์ว่ากล่าวตักเตือนกันได้และจากนี้เป็นต้นไปพระสงฆ์สามารถจาริกไปที่แห่งอื่นได้โดยไม่ต้องกลับมาค้างแรมที่วัดเหมือนสามเดือนที่ผ่านมา ชาวบ้านก็จะไปทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะไปรักษาศีล 8 ที่วัดและหลังจากนี้ผู้ที่ไปจำศีลในช่วงเข้าพรรษาที่ผ่านมาไม่ต้องไปจำศีลที่วัดอีกจะรองจนกว่าเข้าพรรษาปีต่อไปจึงจะได้ไปจำศีลอีก และในตอนเช้าของวันนี้จะมีการตักบาตรเทโวหรณะของชาวบ้าน ฟังพระธรรมเทศนา ปฏิบัติธรรม บำเพ็ญประโยชน์ ในตอนค่ำก็มีการเวียนเทียน ฟังพระธรรมเทศนา สวดมนต์ไหว้พระ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

12. วัฒนธรรมบุญประเพณีปลอดอบายมุข

วัฒนธรรมบุญประเพณีปลอดอบายมุขของบ้านเมืองเพ็ง จุดเด่นที่สุดจะเป็น ฮีต 12 คือ บุญเดือนสิบสองหรือบุญมหากรรม

ปัจจุบันชาวบ้านนิยมนิมนต์พระสงฆ์มาเทศนาสั่งสอนแทนการจ้างมหาสมณโฆมีการเทศน์

ตลอดทั้งคืนจนถึงสว่าง ซึ่งคือแบบอย่างที่ดีเด่น เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ชาวบ้านอย่างแท้จริง

ประเพณี พิธีกรรมของชาวบ้านเมืองเพ็งจะแตกต่างจากหมู่บ้านใกล้เคียงอื่นๆคือชาวบ้านเมืองเพ็งเวลามีงานบุญประเพณีจะไม่นิยมนำจ้างมหาสมณโฆภายในงานซึ่งได้ เริ่มปฏิบัติเช่นนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 และไม่ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยชาวบ้านเปลี่ยนจากการว่าจ้างมหาสมณโฆเป็นการนิมนต์พระสงฆ์มาสมณโฆงานแทน (เรียกว่า เทศน์โปรดจะเทศน์ตลอดทั้งคืน เช่นในงานสมณโฆของคัมภักฐิน) นอกจากนี้ ชาวบ้านเมืองเพ็งยังมีประเพณีที่โดดเด่นกว่าชุมชนอื่นๆคือ “งานบุญปลอดเหล้า” กล่าวคือ งานบุญปลอดเหล้า เกิดขึ้นจากการผลักดันของพระอาจารย์ณรงค์ สัจฉินธมโม เจ้าอาวาสวัดสว่างโพธิ์ชัย ในปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา โดยมีกระบวนการดังนี้ 1) การจัดเวทีประชาคม ชาวบ้าน มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิดซึ่งกันและกันทั้ง ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้าน เด็กและเยาวชน โดยมีคณะสงฆ์เป็นแกนหลัก เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการผลักดันโครงการ งานบุญปลอดเหล้านี้ให้สำเร็จ 2) ครั้งแรกได้นิมนต์พระมาเทศนาให้ชาวบ้านฟังก่อน โดยชี้ให้เห็นถึงความไม่ถูกต้อง ความ ไม่เหมาะสม ในการที่จะมีอบายมุขมาอยู่ร่วมกับงานบุญ 3) เมื่อชาวบ้านมีความเข้าใจจึงเริ่มงดและหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านี้ 4) โดยเริ่มขับเคลื่อนจากงานศพ เป็นการงดเล่นการพนัน รวมไปถึงงานบุญที่มีพระสงฆ์เข้าร่วมทำพิธีหรืองานไหนที่มีพระสงฆ์อยู่ในพิธีจะต้องไม่มีสิ่งที่เป็นอบายมุขทั้งสิ้น 5) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเข้ามากำกับดูแล จัดงาน โดยยึดหลัก “4 ก.” คือ กติกา กองทุน กิจกรรมกรรมการ ทำให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง 6) ในปัจจุบัน ชาวบ้านได้ขยายผลไปสู่งานบุญประเพณีอื่นๆและขยายผลไปสู่ทุกครัวเรือนและชุมชนใกล้เคียงต่อไปจนเกิดความยั่งยืน ปรากฏผลชัดเจนสามารถเป็นแบบอย่างได้

นอกเหนือจากบุญกฐินจะเป็นบุญประเพณีปลอดอบายมุข ก็จะมีประเพณีบวชพระสงฆ์ บวชเณร งานศพ จะไม่นิยมนำมีอบายมุขทุกชนิด โดยยึดศีล 5 เป็นหลัก ดังนั้นจะไม่พบการดื่มสุราการสังสรรค์ใดๆ ในงานประเพณีนี้ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (2563)

4. ยุคปัจจุบัน ปี (2540 - 2563) ยุครุ่งเรืองทางธรรมแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

สรุปกิจกรรมโครงการผลงานดีเด่น ซึ่งถือว่าชุมชนบ้านเมืองเพ็งและวัดสว่างโพธิ์ชัย ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งสามารถสรุปได้ว่า

จากการนำของพระอาจารย์เจ้าอวาสวัดสว่างโพธิ์ชัย พระอาจารย์ณรงค์ สุจินณธมโม ท่านเป็นพระนักพัฒนาทางคุณธรรมจริยธรรมทางจิตวิญญาณ ท่านเริ่มรณรงค์โครงการขับเคลื่อนงานประเพณีปลอดอบายมุข ผลงานดีเด่น ด้านส่งเสริม ทำนุบำรุงศาสนา และวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปี พ.ศ. 2557 วัดสว่างโพธิ์ชัย ชาวบ้านเมืองเพ็ญ และวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียร่วมเป็นเจ้าภาพจัดงาน “สัมมนาพระธรรมวินัยครั้งที่ 18” ของเครือข่ายพุทธบริษัทศึกษาพระธรรมวินัย ระหว่างวันที่ 23 มิถุนายน – 2 กรกฎาคม 2557 รวม 8 วัน 7 คืน

2. ปี พ.ศ. 2560 วัดสว่างโพธิ์ชัย และชาวบ้านเมืองเพ็ญ และวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียเป็นเจ้าภาพจัดงาน “สัมมนาพระธรรมวินัยครั้งที่ 21” ระหว่างวันที่ 24 มิถุนายน – 30 มิถุนายน 2560 รวม 7 วัน 6 คืน มีพระภิกษุสงฆ์ สามเณร จากทั่วประเทศประมาณ 300 – 400 รูป และอุบาสกอุบาสิกา นักเรียนนักศึกษา ชาวบ้านใกล้เคียงร่วมศึกษาและปฏิบัติธรรมร่วม 400 คน

3. ปี พ.ศ. 2554 – 2562 โครงการธรรมะสัญจรรวม 9 ครั้งต่อเนื่องโดยชาวบ้านเมืองเพ็ญ ร่วมกับบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยมีพระภิกษุสงฆ์ จำนวนไม่ต่ำกว่า 20 รูป และอุบาสกอุบาสิกา อ.กันทรวิชัย อ.เชียงยืน อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม และจาก อ.ท่าโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ จำนวนประมาณ 200 – 300 คน มาร่วมโครงการ

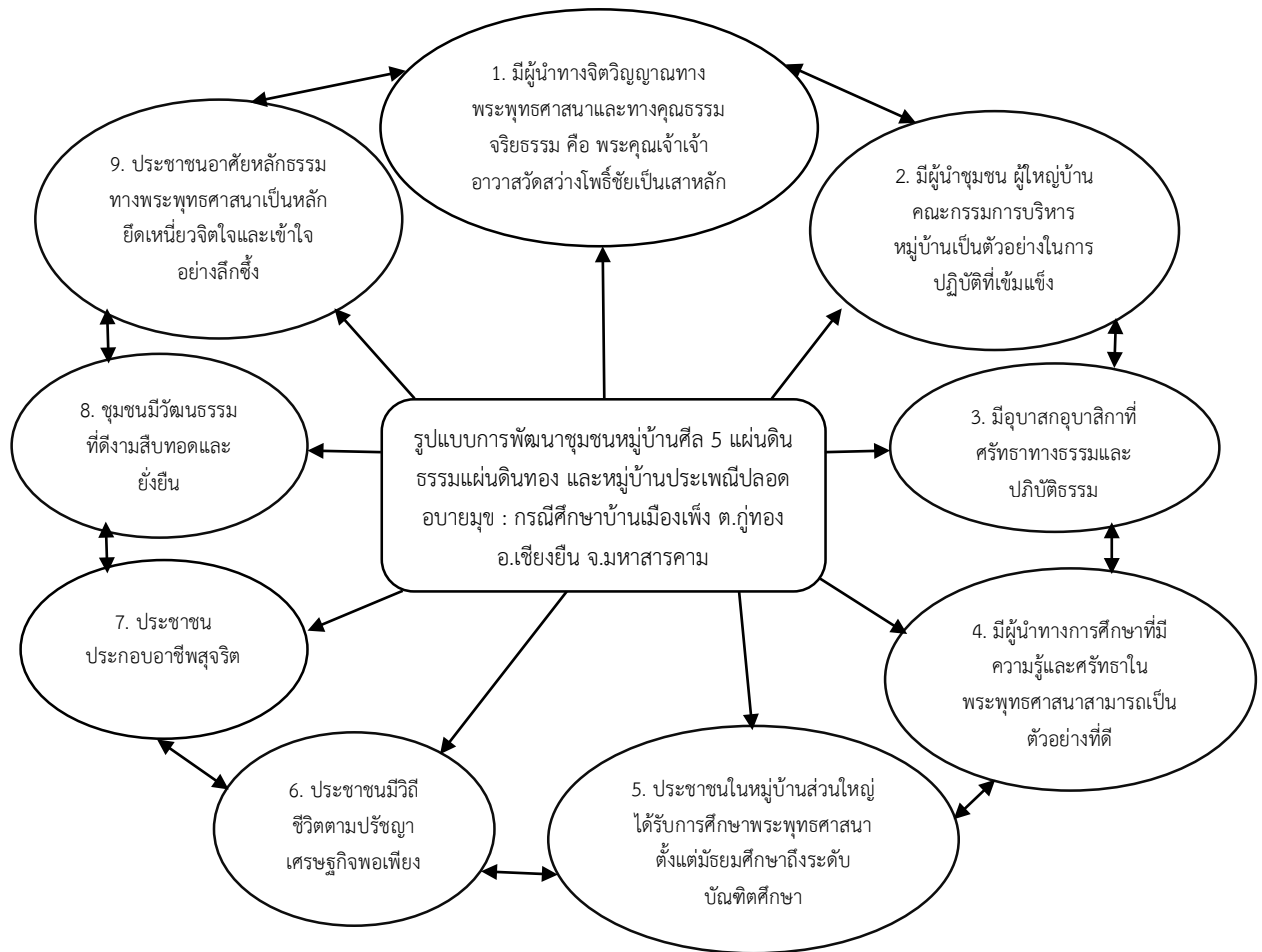
4. ปี พ.ศ. 2556 – 2562 วัดสว่างโพธิ์ชัย เป็นสถานที่จัดโครงการพระไตรปิฎกศึกษา และปฏิบัติธรรม ครั้งที่ 1-7 ของบัณฑิตวิทยาลัย มีนักศึกษาระดับ ป.บัณฑิต , ป.โท คณาจารย์ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียร่วมโครงการ 7 ปีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นโครงการดีเด่นส่งผลให้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลลาป ปุริสาร ได้รับรางวัลอาจารย์อุดมศึกษาดีเด่นของมูลนิธิอนุสรณ์หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร โดยเป็นผู้อุทิศตนร่วมกิจกรรมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการกำหนดหลักสูตรวิทยาลัยโดยวางระบบขั้นตอนของโครงการพระไตรปิฎกศึกษาและปฏิบัติธรรม รูปแบบระบบการบริหารเครือข่ายพุทธบริษัทที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การพัฒนาระบบเครือข่ายความร่วมมือทางพระพุทธศาสนา การสร้างทีมงานบริหารที่มีประสิทธิภาพ การมีแผนยุทธศาสตร์การสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาเกิดผลลัพธ์อันเป็นประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพซึ่งกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์วิทยาลัยเป็นผลงานที่

ภาคภูมิใจของผู้วิจัยและชาวบ้านเมืองเพ็ญ คือผู้วิจัยเป็นวิทยากรโครงการสัมมนาธรรมะสัญจร และโครงการพระไตรปิฎกศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีพ.ศ. 2557 ถึงปัจจุบัน เป็นกิจกรรมที่สนองตอบปรัชญาของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียว่าด้วย “วิสัยทัศน์ดี มีวินัย ใฝ่ใจวิทยบรรณาการ” และเชื่อมั่นว่า “การศึกษาก่อให้เกิดปัญญาแก่ชีวิต” เป็นรางวัลระดับชาติ และเป็นเกียรติประวัติสูงสุดในชีวิต (มูลนิธิอนุสรณ์หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร, 2562)

5. ปี พ.ศ. 2562 – 2563 วัดสว่างโพธิ์ชัย ร่วมกับผู้มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ร่วมกันจัดสร้าง “พระธาตุเจดีย์ศรีเมืองเพ็ญ” เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ได้มีพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2562 และมีพิธีอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุบรรจุในพระธาตุศรีเมืองเพ็ญอันยิ่งใหญ่เป็นประวัติศาสตร์ของชาวบ้านเมืองเพ็ญ เพื่อกราบไหว้บูชาอันอมระลึกถึงพระคุณขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรมคำสอน พระอรหันต์ทั้งหลายตลอดไป และเป็นที่สักการบูชาและพิธีนี้ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2563 ที่ผ่านมานับเป็นประวัติศาสตร์ที่จะจารึกตลอดไป

5. สรุปรูปแบบการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านศีล 5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และหมู่บ้านประเพณีปลอดอบายมุข : กรณีศึกษาบ้านเมืองเพ็ญ ต.ภูทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม

จากผลการพัฒนาชุมชนบ้านเมืองเพ็ญ ผู้เขียนในฐานะเป็นคนบ้านเมืองเพ็ญโดยกำเนิด จึงมีความภาคภูมิใจที่ได้กำเนิดในแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองแห่งนี้ ที่มีประชาชนอยู่กันอย่างสงบร่มเย็น ภายใต้รูปแบบการพัฒนาปัจจัยแห่งความสำเร็จดังนี้ 1. มีผู้นำทางจิตวิญญาณทางพระพุทธศาสนา และทางธรรมะ คือ พระคุณเจ้าเจ้าอวาสวัดสว่างโพธิ์ชัยเป็นเสาหลัก 2. มีผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการบริหารหมู่บ้านเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติที่เข้มแข็ง 3. มีอุบาสกอุบาสิกาที่ศรัทธาทางพระพุทธศาสนา และปฏิบัติธรรม 4. มีผู้นำทางการศึกษาที่มีความรู้และศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นแบบอย่างที่ดี 5. มีประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาพระพุทธศาสนาตั้งแต่มัธยมศึกษาจนถึงระดับบัณฑิตศึกษา 6. วิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน 7. การประกอบอาชีพสุจริต 8. วัฒนธรรมที่ดีงามสืบทอดและยั่งยืน และ 9. การอาศัยหลักธรรมะทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า “บ้านเมืองเพ็ญเป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง” อย่างแท้จริง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนอื่นได้และขอให้รักษาความดีงามนี้สืบไป และเป็นชุมชนอุดมปัญญาอีกแห่งหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านศีล 5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และหมู่บ้านประเพณีปลอดอบายมุข : กรณีศึกษาบ้านเมืองเพ็ง ต.กุ้งทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

1. กุหลาบ ปุริสาร.(2557-2562). รายงานโครงการสัมมนาพระธรรมวินัยครั้งที่ 18-23. เครือข่ายพุทธบริษัทรักษาพระธรรมวินัย, วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
2. โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2555). กระบวนการขับเคลื่อนงานบุญประเพณีปลอดอบายมุข : กรณีศึกษาบ้านเมืองเพ็ง. ต.กุ้งทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
3. มุลนิธินุสรณ์หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร. (2562). วันหม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร บุคคลสำคัญของโลก. สถาบันวิศวกรรมการพิมพ์, มหาวิทยาลัยสยาม.
4. วัดสว่างโพธิ์ชัย. (2552). หนังสือสวดมนต์. วัดสว่างโพธิ์ชัย บ้านเมืองเพ็ง ต.กุ้งทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม.
5. จากการเล่าเรื่องของหลวงตาแวง ศิริเมืองเพ็ง (2444 - 2520) และคุณแม่สมบุญศรี ศิริเมืองเพ็ง (2456 - 2517) (คุณพ่อ-คุณแม่ ของผู้วิจัย ผศ. ดร.กุหลาบ ปุริสาร เกิด 7 มี.ค. 2495 ปัจจุบันอายุ 68 ปี บ้านเมืองเพ็งเป็นบ้านเกิดของผู้วิจัย).
6. จากการสัมภาษณ์พระอาจารย์ณรงค์ สุจินณธมโม (2542-2563). ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านศีล 5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และหมู่บ้านประเพณีปลอดอบายมุข : กรณีศึกษาบ้านเมืองเพ็ง ต.กุ้งทอง อ.เชียงยืน จ. มหาสารคาม. เจ้าอาวาสวัดสว่างโพธิ์ชัย.
7. จากการสัมภาษณ์นายธิตี นันนิงค์,นายคนอง จันทะคร,ผู้เฒ่าผู้แก่. (2562). ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านศีล 5 แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง และหมู่บ้านประเพณีปลอดอบายมุข : กรณีศึกษาบ้านเมืองเพ็ง ต.กุ้งทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม. ผู้ใหญ่บ้านและผู้เฒ่าผู้แก่ บ้านเมืองเพ็ง ต.กุ้งทอง อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม.

การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Brand Perceptions University That Affect Decision Making Study Higher Education
of Senior High School in the Upper Northeast

สุมิตรา ไอยรา¹
ฉัชนันท์ นิตวัฒน์²
ศรุตยา สุขเดช³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 12 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยมีวิธีการเลือกการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

ผลวิจัย พบว่า พฤติกรรมรับรู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมการตลาดให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ให้ความสำคัญระดับมาก ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านกระบวนการให้บริการ ด้านราคา ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านบุคลากร ตามลำดับ การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) มีค่า (0.899) ได้แก่ 1.ด้านบุคลากร (People or Employees) คณาจารย์ที่สอนมีคุณวุฒิและมีประสบการณ์ในการสอน นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ในการสอน 2.ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product or Service) 3. ด้านราคา(Price) มีทุนการศึกษา มีกองทุนให้กู้ยืม 4.ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เพื่อนแนะนำให้เรียนต่อที่มหาวิทยาลัย ค่าแนะนำของญาติ 5.ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)

คำสำคัญ: การรับรู้ตรามหาวิทยาลัย, ตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ

Abstract

This research aimed to study the behavior and brand perceptions university that affect decision making study higher education of senior high school in the upper northeast. The samples used in this study were 400 undergraduate students from 12 extra large schools during academic year 2017. The method used for sampling was purposive sampling. Questionnaires were used to collect the data. The statistical methods used to analyze data were frequency, percentage, mean, standard deviation and factors analysis.

The results were consistently shown that : The behavior of undergraduate students concerning the factors affecting decision to study in higher education level was promotion at high level second was product or service next was distribution channels process price physical evidence and people or employees. (0.899) Value of KMO (Kaiser-Meyer-Olkin there for people or employees : 1) Faculty were qualification, experience in teaching, more knowledgeable, to carry high technology for their student. 2) Product or service 3). Price : scholarship, loan 4). Promotion : recommend by friend, cousin and 5). Physical evidence.

Keywords : brand perceptions university, decision making study

¹หัวหน้าสาขาการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

³อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2560 – 2564) กำหนดให้อุดมศึกษาไทยในช่วงปี 2560 - 2564 สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งสะสมความรู้ของผู้มีความรู้ความสามารถในทุกแขนงวิชา เป็นแหล่งสร้างปัญญาให้แก่สังคม สร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยและนวัตกรรมและยังช่วยพัฒนาประเทศในทุกด้าน ด้วยสภาวะของกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จึงส่งผลกระทบให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบริบทให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย สังคมที่เน้นคุณภาพการศึกษา คุณภาพบัณฑิต ปัญหาด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ ผลิดักำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเองและเพื่อช่วยเหลือสังคม รวมทั้งพัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องตระหนักในการส่งเสริมการพัฒนาคนและประเทศชาติให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก รวมถึงยังต้องตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแต่ละสมัยอีกด้วย ต้องมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาวิกฤติและชี้นำการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชาติและท้องถิ่นโดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพผลิดักำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเอง และเพื่อช่วยเหลือสังคมมีคุณธรรมมีความรับผิดชอบและมีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจรวมทั้งพัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพและผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์พัฒนาวิชาชีพอาจารย์ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม มีการจัดการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของประเทศไทยทั้งนี้โดยอาศัยการบริหารจัดการอุดมศึกษาเชิงรุกและพระราชบัญญัติอุดมศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ปี 2560 บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสูงในสังคมประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษาระดับนานาชาติ

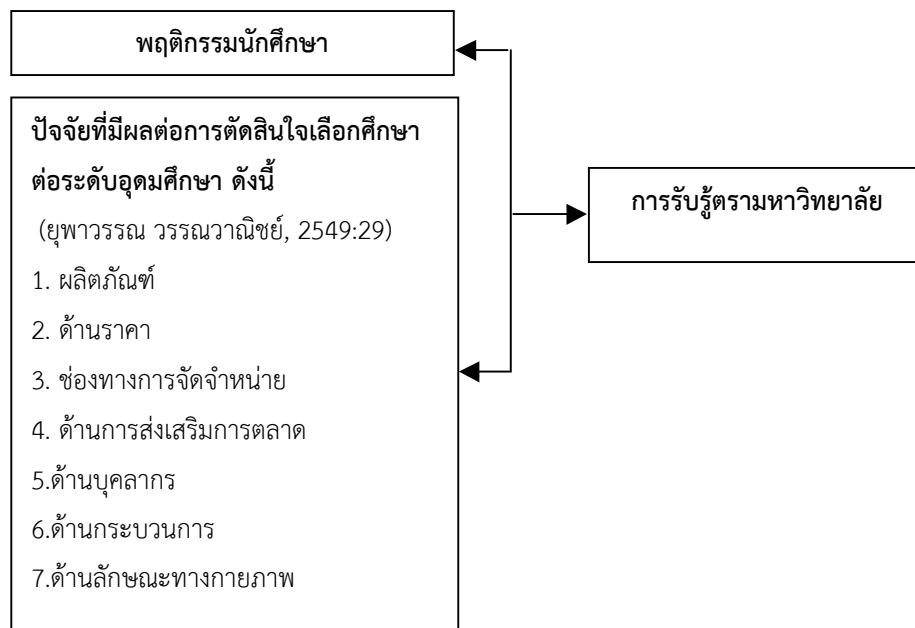
นโยบายการสนับสนุนทางการศึกษาให้มีการขยายโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนให้มากขึ้นและ

ครอบคลุมทั่ว ถึงทุกเขตพื้นที่ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ตลอดจนการเปิดโอกาสให้มีการกู้ยืมเงินทุนเพื่อการศึกษา ทำให้เยาวชนมีโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้นไปกว่าเดิมที่เป็นอยู่ และในปัจจุบันการที่ประเทศไทยมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากอัตราการเกิดสูงและอัตราการเสียชีวิตต่ำ (กรมการปกครอง, 2550) ทำให้สถาบันทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการทางการศึกษา ในขณะที่นักเรียนจำนวนมากที่ต้องการศึกษาต่อต่างพยายามค้นหาและศึกษาข้อมูลของสถาบันการศึกษาที่ตนเองต้องการเข้าเรียนเพื่ออนาคตที่ดีและความมั่นคงของตน โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลหลายแห่งที่มีชื่อเสียง มหาวิทยาลัยก็มีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองผู้เรียนและดึงดูดให้ผู้ต้องการเข้ามาศึกษาในสถาบันให้ได้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เกิดการแข่งขันแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยทุกแห่งต้องการเป็นมหาวิทยาลัยในฝันของเด็กนักเรียน โดยได้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสถาบันอย่างเข้มข้น เช่น การจัดอันดับวิชาการ ความเป็นเลิศด้านการเรียนการสอน ด้านผลงานการวิจัย ด้านความทันสมัยของเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อนำเสนอการรับรู้ตรามหาวิทยาลัย และเพื่อสร้างการรับรู้แก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ผู้ปกครอง และครูแนะแนวอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการสร้างแนวทางการวางแผนการตลาดในอนาคต มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็เช่นเดียวกันมีการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักศึกษาให้เกิดความเชื่อมั่นและสนใจที่จะเข้ามาเรียนในสถาบันทั้งนี้การที่นักเรียนที่ใจจะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวนมากจะทำให้มหาวิทยาลัยมีโอกาสที่จะได้นักศึกษาที่มีศักยภาพ ความมุ่งมั่น มีแรงบันดาลใจในการเรียนสูง และคนกลุ่มนี้จะเป็นเสมือนวัตถุดิบที่มีคุณภาพ และจะกลายเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสร้างชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. ศึกษาการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ชั้นปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 43,527 คน จึงใช้วิธีคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีจำนวนประชากรที่แน่นอนโดยเลือกระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในระดับ 5% ตามการคำนวณตามสูตรของ (Yamane 1970, อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) จำนวน 400 คน

เมื่อคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการได้แล้วหลังจากนั้นแบ่งจำนวนตัวอย่างในแต่ละจังหวัดตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนที่จะสุ่มดังตารางที่ 1 การเลือกโรงเรียนเพื่อเป็นสถานที่สุ่มตัวอย่าง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้งหมด 12 แห่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ชื่อจังหวัด	ชื่อโรงเรียน	รวมจำนวนนักเรียน ม.6 (ช/ญ)	รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนทั้งหมด (ช/ญ)
1. กาฬสินธุ์	โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์	4,411	40
2. ขอนแก่น	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน	4,539	40
3. นครพนม	โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย	2,170	20
4. มหาสารคาม	โรงเรียนบรบือ	4,763	45
5. มุกดาหาร	โรงเรียนมุกดาหาร	2,366	22
6. ร้อยเอ็ด	โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย	4,378	40
7. เลย	โรงเรียนเลยพิทยาคม	3,321	30
8. สกลนคร	โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล	4,076	38
9. หนองคาย	โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร	2,972	28
10. หนองบัวลำภู	โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร	3,761	35

ชื่อจังหวัด	ชื่อโรงเรียน	รวมจำนวน นักเรียน ม.6 (ช/ญ)	รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของนักเรียนทั้งหมด (ช/ญ)
11. อุดรธานี	โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล	5,378	50
12. บึงกาฬ	โรงเรียนบึงกาฬ	1,392	12
รวมทั้งสิ้น		43,527	400

ที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/>

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เกี่ยวกับการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย 1. ผลสัมฤทธิ์ 2. ด้านราคา 3. ช่องทางการจัดจำหน่าย 4. ด้านการส่งเสริมการตลาด 5.ด้านบุคลลากร 6.ด้านกระบวนการ และ 7. ด้านลักษณะทางกายภาพ

การสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดจากตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีลักษณะ ใกล้ เคียงกัน จากข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มาใช้วิเคราะห์การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษานำมากำหนดเป็นกรอบและขอบเขตของเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาค้นคว้าแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม จากตำราและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแล้วนำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามตัวแปรของงานวิจัย

3. รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาตามข้อ 1 และ 2 และนำข้อมูลที่ได้มาประมวล เป็นหลักในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามของแต่ละฉบับ

4. สร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยและอิทธิพลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจะแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับเกี่ยวกับพฤติกรรมนักศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับเกี่ยวกับการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

5. นำข้อคำถามในแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการประเมิน ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยใช้แบบวัดค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.96-1.00 จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุง และผ่านการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง อีกครั้ง

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, 200-201) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้ไปสอบถามยังกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนทั้ง 12 แห่งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถามให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนทั้งหมด 400 ราย แต่ในครั้งนี้ได้ทำการแจกแบบสอบถามทั้งหมด 500 ชุดเพื่อเป็นการป้องกันแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์และสูญหายโดยเก็บแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้ทั้งหมด 322 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.5

2. นำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ช่วยวิจัยจำนวน 18 คน ซึ่งก่อนที่จะลงพื้นที่แจกแบบสอบถามได้มีการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมความเข้าใจในแบบสอบถาม จากนั้นได้ลงพื้นที่ตามโรงเรียนที่เลือกสุ่ม เพื่อแจกและรอรับแบบสอบถามกลับ โดยในการแจกและเก็บแบบสอบถามครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบเจาะจง

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. **ตอนที่ 1** แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลบางประการของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

2. **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย (X) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งใช้เกณฑ์ในการพิจารณาของเบสท์ (Best, 1989, p.196) ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

โดยพิจารณาเป็นรายข้อ รายด้าน และในภาพรวม โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย

3. **ตอนที่ 3** แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบการรับรู้ตรามหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 เพศหญิงจำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 เกณฑ์เฉลี่ยสะสม 2.51 - 3.00 จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 อาชีพหลักของผู้ปกครอง คือ กิจการส่วนตัวจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 รายได้ครอบครัวต่อเดือน 10,000-20,000 บาท จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญโดยรวมในระดับมาก โดยพฤติกรรมการรับรู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมการตลาดให้มีความสำคัญในระดับมาก รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ให้มีความสำคัญในระดับมาก ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านกระบวนการให้บริการ ด้านราคา ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านบุคลากร ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ค่า KMO (Kaiser-Meyer-

Olkin) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูล มีค่ามาก (0.899) ซึ่งเข้าใกล้หนึ่ง แสดงว่า เทคนิค Factor Analysis เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่ 1) **ด้านบุคลากร** (People or Employees) คณาจารย์ที่สอนมีคุณวุฒิและมีประสบการณ์ในการสอน ความรู้ความสามารถของคณาจารย์มีส่วนในการตัดสินใจเลือกเรียน มหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นด้านการสอนและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ในการสอน 2) **ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ** (Product or Service) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีโครงการส่งนักศึกษาไปฝึกงานยังต่างประเทศ 3) **ด้านราคา** (Price) มีทุนการศึกษา มีกองทุนให้กู้ยืม ค่าบำรุงการศึกษาเหมาะสม 4) **ด้านการส่งเสริมการตลาด** (Promotion) เพื่อนแนะนำให้เรียนต่อที่มหาวิทยาลัย ค่าแนะนำของญาติ 5) **ลักษณะทางกายภาพ** (Physical Evidence) ตึกเรียน อาคาร สถานที่ สวยงาม สะอาด มีระบบบริหารจัดการความปลอดภัย มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ใกล้บ้าน

การอภิปรายผล

ตอนที่ 1 การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบการรับรู้ตรามหาวิทยาลัย ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 เพศหญิงจำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 สอดคล้องกับงานวิจัย ปวีณา คำพุกกะ และวรวิทย์ คำศรี (2555) ได้ศึกษา การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อาชีพหลักของผู้ปกครอง คือ กิจการส่วนตัวจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 รายได้ครอบครัวต่อเดือน 10,000-20,000 บาท จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 สอดคล้องกับงานวิจัย ดวงฤทัย แก้วคำและวิมลพรรณ อาภาเวช (2559) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตอุทิศ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญโดยรวมในระดับมาก โดยการรับรู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมการตลาดให้มีความสำคัญในระดับมาก รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ให้มีความสำคัญในระดับมาก ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านกระบวนการให้บริการ ด้านราคา ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านบุคลากร ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัย พิระวัฒน์ ชาวสิทธิพงษ์ ศิริพงษ์ นครแก้ว และฉัตรพงศ์ พะวรวิสิทธิ์ (2556) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าศึกษาหลักสูตรการจัดการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ต่อเนื่อง) วิทยาลัยบัณฑิต

เซีย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาคือ ปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น สถานที่เรียนเหมาะสม มีความสะดวกสบาย

ตอนที่ 3 การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูล มีค่ามาก (0.899) ซึ่งเข้าใกล้หนึ่ง แสดงว่า เทคนิค Factor Analysis เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่ 1) ด้านบุคลากร (People or Employees) คณาจารย์ที่สอนมีคุณวุฒิและมีประสบการณ์ในการสอน ความรู้ความสามารถของคณาจารย์มีส่วนในการตัดสินใจเลือกเรียน มหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นด้านการสอนและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ในการสอน 2) ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product or Service) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีโครงการส่งนักศึกษาไปฝึกงานยังต่างประเทศ 3) ด้านราคา (Price) มีทุนการศึกษา มีกองทุนให้กู้ยืม ค่าบำรุงการศึกษาเหมาะสม 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เพื่อนแนะนำให้เรียนต่อที่มหาวิทยาลัย คำแนะนำของญาติ 5) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ตึกเรียน อาคาร สถานที่ สวยงาม สะอาด มีระบบบริหารจัดการความปลอดภัย มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ใกล้บ้าน สอดคล้องงานวิจัยของ อ้นยากกร ช่วยทุกข์เพื่อน (2558) ได้ศึกษา การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี 2) ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product or Service) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีโครงการส่งนักศึกษาไปฝึกงานยังต่างประเทศ 3) ด้านราคา (Price) มีทุนการศึกษา มีกองทุนให้กู้ยืม ค่าบำรุงการศึกษาเหมาะสม 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เพื่อนแนะนำให้เรียนต่อที่มหาวิทยาลัย คำแนะนำของญาติ สอดคล้องงานวิจัยของ ศศิวิมล แสนเมือง (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจเลือกมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีของนักเรียนที่ผลการเรียนดีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 5) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ตึกเรียน อาคาร สถานที่ สวยงาม สะอาด มีระบบบริหารจัดการความปลอดภัย มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ใกล้บ้าน สอดคล้องกับวิยะดา กองจันทร์ดี และอำนาจ อมรเกียรติไพศาล (2555) ได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเอกชน กรณีศึกษาบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของนักศึกษา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญด้านความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของ

คณาจารย์ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ให้ความสำคัญจากการแนะนำจากเพื่อนหรือญาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้จากผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลผลิตและคุณภาพของนักเรียน ด้านกระบวนการเรียนการสอนแก่นักเรียน ด้านอาคารสถานที่และทำเลที่ตั้งของสถานศึกษา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านหลักฐานที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษา ด้านองค์ประกอบของสถานศึกษา และด้านราคา ผู้ประกอบการควรตระหนักและมุ่งให้ความสำคัญ โดยนำประเด็นปัจจัยดังกล่าวไปวางแผน พัฒนาปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในการเป็นสถาบันที่รองรับและผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสู่ชุมชนและสังคมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนระดับอุดมศึกษาโดยนำแนวคิดการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เข้ามาศึกษาไปด้วย

2.2 ควรมีการศึกษาการรับรู้ตรามหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนระดับอุดมศึกษาของกลุ่มผู้ที่ทำงานแล้ว เช่น ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว เป็นต้น เพื่อที่จะนำมาเปรียบเทียบกับนักเรียนมัธยมศึกษาว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

8. เอกสารอ้างอิง

1. กุณพลี รื่นรมย์. (2549). การวิจัยตลาด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
2. กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
3. กรมการปกครอง. (2550). ประชากรศาสตร์ไทย. สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2559, จาก <https://www.google.co.th/search>
4. ชูชัย สมितिไกร. (2553). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. ธาณินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: วี อินเทอร์เน็ต.

6. อันยากร ช่วยทุกข์เพื่อน. (2558). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.dpu.ac.th/dpurc/journal-read-36-310>
8. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2559, จาก <https://www.google.co.th/>
9. พิระวัฒน์ ขาวสิทธิพงษ์ ศิริพงษ์ นครแก้ว และฉัตรพงศ์ พะวรสิทธิ์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าศึกษาหลักสูตรการจัดการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (ต่อเนื่อง) วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม) 2556, 108.
10. ดวงฤทัย แก้วคำ และวิมลพรรณ อาภาเวท. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตดุสิต. Journal of Mass Communication Technology, RMUTP Issue 1 Volume 2 July - December 2016, 41-49.
11. ดลฤดี สุวรรณศิริ. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ทั่วประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร).
12. ปวีณา คำพุททะ และวรวิทย์ คำศรี. (2555). การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.kmutt.ac.th/jif/public>
13. ยุพาพรรณ วรรณวานิชย์. (2549). การตลาดบริการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
13. รุ่ง แก้วแดง. (2543). การปฏิรูปการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในการปฏิรูปการศึกษา: แนวคิดและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
14. ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
15. วาโร เฟิงส์วีสต์. (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
16. วิยะดา กองจันทร์ดี และอำนาจ อมรเกียรติไพศาล. (2556). ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเอกชนกรณีศึกษาบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ,ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-ธันวาคม : 57-58.
17. ศศิวิมล แสนเมือง. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจเลือกมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีของนักเรียนที่มีผล การเรียนดี ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. สืบค้น เมื่อ 19 ตุลาคม 2560, จาก http://www.tnrr.in.th/?page=result_search&record_id=330813
18. ศิวารัตน์ ณ ปทุม สุรกิจ เทวกุล และ ปริณลักษิตานนท์. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภคขั้นสูง. กรุงเทพฯ: พิณเณศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์.
19. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/>
20. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ. (2559). รายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2559, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ>.
21. Best, J. W. (1989). Research in Education. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

The Use of Different Types of Words and Corresponding Prepositions

Thawatchai Chaibunruang¹

Sonjai Chaibunruang²

Gawisara Nilmongcol³

Sirikul Praesrisakul⁴

Abstract

This paper aimed to present different types of words: adjectives, nouns, and verbs used with corresponding prepositions, for the writers have found that the students have had a lot of difficulty in matching them in both speaking and writing, and that it causes misunderstanding in communication. The writers, therefore, would like to share what prepositions are to be properly used with these types of words to promote better communication among the learners of English.

Introduction

While teaching English, both general English courses and the English major courses in the past years, the writers found that the students had quite a lot of problems in using words and prepositions to correspond with them. Needless to say, that was one of the major causes of miscommunication. Thus, the writers tried to correct the problem by bringing this subject matter to be a focus of the introduction to writing course, and of other English for communication courses. The results were that most of the students (90%) could properly use the words and corresponding prepositions. Thus, the writers have encouraged other teachers to emphasize this notion while teaching their students the proper use of English. Moreover, we would like to share it with others interested in learning English for communication.

The different types of word the writers would like to present in this paper are adjectives, nouns, and verbs, with their corresponding prepositions accordingly. Besides, sample sentences are offered, not to mention some exercises for the reader to work on if interested.

Part 1: Adjectives and Corresponding Prepositions

1.1 The adjectives + about (somebody/ something)

upset worried

- Are you upset about not being able to finish your paper on time?
- I'm worried about you. I don't want you to work too hard.

1.2 The adjectives + at/by (something); at (doing something)

at/by (something):

amazed astonished

shocked surprised

- They are astonished at her decision to drop out.
- I'm not surprised by the news. I know what had happened.

at (doing something)

bad brilliant excellent

good hopeless

- I'm not very good at singing now.
 - Tony is excellent at repairing things.
- #### 1.3 The adjectives + for (something; doing something)

famous responsible

¹⁻⁴Lectures of English and English Education, the Faculty of Education and Liberal Arts, the College of Asian Scholars

²Dean of the Faculty

• Khon Kaen is famous for Mud Mee silk and Khao Suan Gwang grilled chicken.

• You are to be responsible for cleaning up this mess.

1.4 The adjective + from/to (someone/ something)

different

• Jay looks a little bit different from Jane though they are identical twins.

1.5 The adjectives + in (someone/ something)

interested successful

• Josh is very interested in foreign languages, especially Japanese and Chinese.

• Brenda hopes to be successful in her business someday.

1.6 The adjectives + of (someone/ something; someone to do something)

of (someone/something)

afraid conscious full

scared ashamed envious

frightened short aware

Incapable jealous suspicious

capable fond proud

terrified tired

• What are you afraid of, ghosts or the dark?

• You should be ashamed of you self for cheating in the exam!

• I'm tired of waiting for him every day.

• I'm so proud of you, Almira.

• He is incapable of passing the English exit exam.

• Sometimes we are short of money.

of (someone to do something)

clever impolite polite

stupid generous kind

rude unreasonable good

mean sensible intelligent

nice silly unreasonable

• It is very kind of you to help the needy.

• It was stupid of her to go out alone at night.

• It is very clever of you to bring your own bag with you when going shopping.

1.7 The adjective + on (someone/ something)

keen

• Don is not very keen on Debbie; he does not like her much.

• Jenny is keen on jazz. She is an excellent jazz singer.

1.8 The adjectives + to (someone/ something)

accustomed generous

married rude cruel

good mean similar

engaged kind pleasant

unfriendly friendly nice

polite unpleasant

• Mr. Summer is very nice to his co-workers.

• Thai food is very pleasant to his taste.

• Your jacket is similar to mine.

• Mrs Turner is accustomed to living alone. She refused to live with her children.

• Jill is married to an Australian.

1.9 The adjective + with (someone/ something; someone for doing something)

with (someone/something)

bored delighted pleased

crowded fed up satisfied

• We are getting bored with the tight schedule, having to do the same thing every year.

• We are delighted with the changes to be made very soon.

• The stores are crowded with people on the weekends.

• I am fed up with his negative attitudes towards people around him.

• We should be satisfied with what we have.

with (someone for doing something)

annoyed

• Once in a while he is annoyed with her for being so stupid.

1.10 The adjectives with more than one corresponding prepositions

about (something)

at (what somebody does or says)

with (someone for doing something)

angry furious

• Why are you always angry about trivial things?

• I'm getting angry at what you're saying?

• Ken is furious with his wife for not telling him the truth.

about/at/by (something)

excited

• The children were excited about their Christmas presents.

about/at (something)

in/with (someone/something)

disappointed

• I'm sorry to say I am disappointed in you; I'm disappointed with your exam results.

• Her mother was disappointed at not finding her at home.

about (something)

for (someone/something)

for (doing something)

sorry

• I'm sorry about what you have done to me.

• We felt sorry for the old man who was left on a street.

• I'm sorry for being late.

Exercise 1

Directions: Complete this note with proper prepositions in Part 1.

Dear Lisa,

I'm sorry ___1___ leaving without saying goodbye. I'm not angry ___2___ anything; I'm not angry ___3___ what you have said to me. I know it is very impolite or rude ___4___ me to do this. But I'm not good ___5___ pretending. I'm

incapable ___6___ showing a fake smile while I'm crying inside.

I know you'll be disappointed ___7___ me, ___8___ what I've done. I hope you are not worried ___9___ what I'm going to do in the future. Trust me! I'm keen ___10___ doing odd jobs. I'll be all right.

Thank you for everything.

Ray

Part 2: Commonly Used Nouns with Corresponding Prepositions (C = Count Noun/Countable Noun; U = Noncount Noun/Uncountable Noun)

2.1 Some nouns + for (something/ doing something)

Check/cheque (C) (for an amount of money)

demand (C) excuse (C)

need (C) reason (C)

statistics (U)

• Could you please write a check for ten thousand baht?

• Now there is a great demand for hygienic masks due to the transmission of Corona viruses.

• Do you have an excuse for being late?

• This course is Statistics for the Behavioral Sciences.

2.2 Some nouns + in (something/doing something)

advantage (C) decrease (C)

fall (C) course (C) (in/on)

disadvantage (C) rise (C)

• There are quite a few advantages in studying at this college.

• In Thailand, there has been a decrease in exports this year.

2.3 The noun + in/into (something)

research in/into (a broader area) research on (a specific topic)

• All university lecturers must do research in or into something related to their field.

• That is to say, English teachers must do research on a topic in English or the teaching of English.

2.4 Some nouns + of (someone/ something) introduction (U) (of something into something)

advantage (C)	disadvantage (C)
possibility (C)	cause (C)
intention (C,U)	transmission (C, U)
choice (C)	meaning (C, U)
study (C)	definition (C)
photograph/picture (C) (+the noun of)	

• The major disadvantage of this job is a heavy workload.

• I have no intention of hurting your feelings.

• This is a terrific photograph of yours.

• We pray that the transmission of the disease can be controlled soon.

• Can you explain the meaning of democracy?

• The introduction of online lessons into the classroom is exciting.

2.5 Some noun + to (someone/ something)

answer (C)	introduction (C)
reply (C)	attitude (C) (to/towards)
invitation (C)	solution (C)
damage (U)	key (C)

• Please check if you have the key to your door before locking it up.

• Can you give an answer to my question now?

• This is an introduction to paragraph writing.

• We have to find a solution to that problem as soon as possible.

2.6 Some nouns + with (someone/ something)

connection (C)	relationship (C)
contact (C)	(“between” two persons/ things; “among” more than two persons/things)

• Nowadays we have to have some connections with others for business benefit.

• Jill’s relationship with Greg is still on good terms.

• The relationship between Jill and Greg is still on good terms.

2.7 Prepositions + nouns

(1) by + noun

(to pay) by ...

check credit card

(to do something) by ...

accident chance mistake

(a piece of work) by (someone)

• Would you like to pay for this by check or credit card?

• Last week I met my college friends by chance at Fairy Plaza.

• I’m so sorry I took your umbrella by mistake.

(2) for + noun

(to go to a place) for ...

a holiday someone’s holidays

(to go/to come) for ...

a drink a swim a walk

(to eat/have something) for ...

breakfast lunch a snack

dinner supper

• This year, we have planned to go to the South for our holidays.

• Would you like to go for a walk in the country this weekend?

• What did you have for breakfast this morning?

(3) in + noun

love (with someone) the newspaper (someone’s) opinion

• I read the news in the newspaper yesterday.

• Jamie is in love with Megan now.

• In my opinion, the government has been trying its best.

(4) on + noun

fire television the radio

the Web the Internet

(to be) on ...

television the radio

the telephone/phone

(to be/to go) on ...

a cruise a trip an excursion

business strike

a diet a tour an expedition

holiday

- The boss is not available now.

He's on the phone.

- Are you here on business or on holiday?

- The company is closed because the workers are on strike.

- Janet does not eat much now. She is on a diet.

Exercise 2

Directions: Complete each blank with a proper word in Part 2. Complete each one with the right form of the word.

Amy is doing some research _____1_____ the causes _____2_____ the student's English speaking problems. She wants to propose some _____3_____ _____4_____ help solve the problems. Her basic _____5_____ _____6_____ her work is that she intends to make it possible for Thai students to be able to speak English fluently. She can see several _____7_____ _____8_____ doing this. Needless to say, _____9_____ my _____10_____, Amy is doing the right thing.

Part 3: Commonly Used Verbs and Corresponding prepositions

The verbs presented here are excluding phrasal verbs.

3.1 The verb + at (someone/something)

smile

- What are you smiling at?

3.2 Verbs + in (someone/something; doing something)

believe succeed

- Do you believe in me?

- More people believe in getting plenty of exercise.

- If you are well-prepared, you will succeed in passing the exams.

3.3 Verbs + for

apply (for a job/a place at an educational institution)

pay (someone for something)

- After graduation, Ava is going to apply for a job at an international company.

- How much do I have to pay Lada for her beautiful handmade bag?

3.4 Verbs + of

accuse (someone of something/doing something)

approve (of someone/something)

- Don't accuse anyone of doing anything if you do not see it with your own eyes.

- I will never approve of the students' unreliable grades.

3.5 Verbs + on

(1) on (someone/something)

depend rely

(2) on (something/doing something)

concentrate insist

- Thai teenagers can depend on their parents until they graduate from university.

- Don't rely too much on others if you want to succeed.

- You should concentrate on your studies for the time being.

- Should we always insist on doing our best?

3.6 Verbs + to

(1) to (someone/something)

belong happen listen

(2) to (someone for something)

apologize

(3) to (someone about something)

complain

- Do you belong to any political party?

- What happened to you?

- If they had listened to me, they would have finished their independent studies.

- I apologize to you for making too many mistakes.

- Dave complained to the manager about unsatisfactory services at the hotel.

3.7 The verb+with (someone/something)

collide

- He drove very fast and collided with a taxi.

3.8 Verbs with more than one possible corresponding prepositions

(1) bump against/into (someone/something)

(2) crash into/to (something)

(3) care about (someone/something in a sense that the person/thing is important); care for (someone/something in a sense that the person

needs help or the thing is offered)

(4) call at (visit a place); call on (visit someone)

(5) die from/of (something)

(6) dream about (someone/ something); dream of (being something/doing something)

(7) hear about (something); hear of (someone/something); hear from (someone)

(8) search for (someone/something); search through (something for something)

(9) speak about (someone/ something); speak of (something); speak to

(someone about something)

(10) suffer for/from (something)

(11) think about (consider, concentrate the mind on someone/something);

think of (remember, have an idea of someone/something)

(12) wait for (someone/something); wait for (someone) to do (something)

(13) worry about (someone/ something); worry (someone) with (something)

- I bumped into an old friend from college at the mall last Sunday.

- He was driving too fast and crashed into a big tree.

- I would like you to know that I always do care about you.

- Surprisingly Janet called on me last night! We were so happy that we spent all night talking about our good old days.

- Some more people have died from Covid-19.

- I never stop dreaming of becoming a good English teacher.

- We haven't heard from Jamie since he left Thailand.

- Have you searched through your office for your bill and coin collections?

- Can I speak to you about our next vacation?

- It serves him right! Now he is suffering from what he did to her.

- I have been thinking about quitting my job; I want to do something else now.

- Hurry up! I've been waiting for you for ages.

- Don't worry about me. I'll be doing just fine.

Exercise 3

Directions: Complete this paragraph with the words listed in Part 3. Use each word once only.

I spoke ____1____ my doctor ____2____ Covid-19. He told me not to ____3____ too much ____4____ it. However, I would have to wear a KN 95 mask when I go out. Of course, I had to ____5____ ____6____ him, but the only problem was where to find KN 95 masks. I tried to ____7____ ____8____ them. Unluckily, the stores I went to said they were out of stock! That means I would have to ____9____, or else I would have to use some other masks. Now I know I must rely ____10____ myself!

Keys to Exercises

Exercise 1:

1. for	2. about	3. at
4. of	5. at	6. of
7. in/with	8. about/at	9. about
10. on		

Exercise 2:

1. on	2. of	3. solutions
4. to	5. reason	6. for
7. advantages	8. about/at	
9. in	10. opinion	

Exercise 3:

1. to	2. about	3. worry
4. about	5. listen	6. to
7. search	8. for	9. wait
10. on		

Bibliography

- Fok, John. (1986). **Complete Guide to English Usage**. Hong Kong: Kwong Yiprinting Press Ltd.
- Summers, Della. (Ed.) (1992). **Dictionary of English Language and Culture**. Essex: Longman Group UK Limited.

ปัจจัยส่วนบุคคลและระดับทัศนคติด้านความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์
ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฉ้อโกงด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน

Individual attitudes and reliability of attorney to report the identification of fraudulent
documents in the case forensic officers

มังกรชัย ทองภูธรณ์^{1*}

ณิชา วงศ์สง่า²

รณรงค์ กุลนิตเทศ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฉ้อโกงด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน และศึกษาทัศนคติด้านความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฉ้อโกง ด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน กลุ่มตัวอย่าง คือ ทนายความในเขตพื้นที่ขอนแก่น อุตรดิตถ์ หนองบัวลำภู โดยเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Dependent Samples t-test และ One Way Analysis ซึ่งทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และวิเคราะห์ผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุ 21 - 30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพทนายความ เป็นอาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 17,424 บาท และมีอายุของใบอนุญาตให้ความรู้ 5 ปี โดยมีความคิดเห็นต่อการใช้พยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ รูปแบบการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ และระดับทัศนคติด้านความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์อยู่ในระดับมาก และระดับการศึกษาสูงสุด ศาสนา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ ด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวนแตกต่างกัน สภาพปัญหาของรายงานการตรวจพิสูจน์คดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ของพนักงานสอบสวนไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าขั้นตอนก่อนนำมาเขียนรายงานมีการเก็บพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุเป็นไปตามหลักกฎหมายหรือไม่ จึงควรณรงค์ ส่งเสริม สนับสนุนให้ทนายความตระหนักในการใช้พยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ และให้ความสำคัญเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์

คำสำคัญ : พยานหลักฐาน, คดีฉ้อโกง

Abstract

The purposes of this research were to study personal factors affecting credibility with the forensic examination report in the documentary fraud case of the inquiry officer. and study the level of credibility attitudes toward the forensic examination report in fraud cases, the documentary evidence of the inquiry officer, the sample group consisted of 400 lawyers in Khon Kaen, Udonthani, Nong Bua Lamphu and 5 in-depth interviews. The statistics were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, dependent samples t-test, and One Way Analysis, which tested statistically significant differences at the level of 0.05 and analyzed by using statistical software. The results: The most were 21-30 years men, finished Bachelor degree education, Buddhist marriage status, a lawyer is the main occupation, the average monthly income of 17,424 baht and the validity of the license is 5 years, with opinions on the use of forensic documents. Report format Forensic examination of

¹ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² ดร., หัวหน้าสาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³ ผศ.(พิเศษ) พล.ต.ท., ประธานหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

documents and reliability of the forensic documentary verification report in criminal cases, property fraud at a high level, and the highest level of education, religion and the average income per month are the trustworthiness of lawyers to the forensic examination report in criminal cases, property fraud, documentary witnesses of different investigating officers. The problems of the investigation report of the criminal investigation of the property of the investigating officer was unable to verify that the procedure before the report was written. The evidence was collected from the crime scene according to the law or not. Encourage lawyers to recognize the use of forensic documents in criminal cases, property fraud and pay attention to the credibility of the forensic examination report in criminal cases and property fraud.

Keywords: Evidence, fraud lawsuit

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนนั้นบุคลากรหลักก็คือ พนักงานสอบสวนซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ต่าง ๆ อันเป็นลักษณะงานที่ปฏิบัติคล้ายคลึงกับงานของพนักงานอัยการและศาล กล่าวคือ ปฏิบัติงานด้านอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน นอกจากนั้นยังเป็นลักษณะงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเสมือนด้านแรกของกระบวนการยุติธรรม คือดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่น ๆ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษหากด้านแรกของกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่มีประสิทธิภาพแล้วการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนของทนาย อัยการและศาลก็ย่อมไร้ประสิทธิภาพเปรียบเป็นผลตกผลของต้นไม้พิษ (Fruit of Poisonous Tree) ซึ่งหากพนักงานสอบสวนจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพียงใดนั้นมีหลายปัจจัยซึ่งหากเป็นคดีอาญาแผ่นดินพิจารณาจากการที่พนักงานสอบสวนปฏิบัติได้ตามกฎหมายว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 (แก้ไขตามกฎหมายว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553) และหากเกิดเป็นคดีอาญาที่มีผู้เสียหายต้องการดำเนินคดีเองต้องมียศทนายความเข้ามาดำเนินการกระบวนการทางกฎหมายร่วมกับพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายและเก็บวัตถุพยานต่าง ๆ ไว้แล้วออกเป็นรายงานการตรวจพิสูจน์ซึ่งต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาซึ่งในปัจจุบันรายงานการตรวจพิสูจน์ยังไม่มีแบบที่ชัดเจนทำให้เกิดความเคลือบแคลงในการดำเนินคดีในชั้นศาลซึ่งหากพยานหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือและหากเป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์มาแล้วน่าจะมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นหากได้รับการยอมรับแบบรายงานการ

ตรวจพิสูจน์จากทนายความด้วยคงจะทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปอย่างยุติธรรมและหากพยานหลักฐานเหล่านั้นไม่มีความน่าเชื่อถือก็ต้องมีกฎหมายป้องกันอีกครั้งหนึ่ง เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าพนักงานกระทำความผิด เพราะจะส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาถึงการนำรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจะได้รับความน่าเชื่อถือจากอาชีพทนายความมากน้อยประการใดและสามารถจำกุมตัวคนร้ายมาลงโทษได้มากกว่าพยานหลักฐานตามกฎหมายซึ่งก็จะต้องรวมไปถึงการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเพื่อมาใช้ในการความน่าเชื่อถือต่อพยานหลักฐาน

ในปัจจุบันคดีฉ้อโกงด้านพยานเอกสารมีจำนวนคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากและพนักงานสอบสวนได้เก็บพยานเอกสารและส่งให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ช่วยดำเนินการตรวจสอบและออกรายงานการตรวจพิสูจน์หรือพนักงานสอบสวนนำผลมาออกสำนวนการตรวจพิสูจน์

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและระดับทัศนคติด้านความน่าเชื่อถือ ของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ที่พนักงานสอบสวนจัดทำว่า ซึ่งต้องได้มาด้วย 4 ขั้นตอน คือการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุเก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การกระทำก้นหาพยานหลักฐานอย่างเหมาะสมมีลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด ให้ตรงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและขั้นตอนการออกรายงานถูกต้อง ทำให้มีน้ำหนักทำให้นำไปสู่การสั่งฟ้องศาลพิพากษาตัดสินคดีอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเที่ยงธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฉ้อโกงด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน
2. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติด้านความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฉ้อโกงด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของพยานหลักฐาน

ความหมายของพยานหลักฐานโดยทั่วไปอาจต่างจากพยานหลักฐานตามความหมายของกฎหมายก็ได้ ศาสตราจารย์โสภณ รัตนกร ให้ความหมาย “พยานหลักฐาน” ในความหมายอย่างกว้างและความหมายอย่างแคบไว้ดังนี้

1. สิ่งที่สามารถให้ข้อเท็จจริงแก่ศาล ความหมายนี้หมายถึงข้อเท็จจริงทุกอย่างที่อาจพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่อศาลได้

2. พยานหลักฐานที่ ‘ความน่าเชื่อถือ’ ความหมายนี้หมายถึง เฉพาะพยานหลักฐานที่ ‘ความน่าเชื่อถือ’ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีเท่านั้น

3. พยานหลักฐานที่ ศาลยอมรับ ความหมายนี้หมายถึง เฉพาะพยานหลักฐานที่ศาลยอมรับหรือยอมรับให้นำสืบได้เท่านั้น

จะเห็นว่า “พยานหลักฐาน” ตามความเข้าใจโดยสามัญทั่วไปนั้นอาจไม่ใช่พยานหลักฐานตามความหมายของกฎหมาย เพราะแม้เป็นข้อเท็จจริงที่ยืนยันถึงสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ แต่หากไม่เป็นพยานหลักฐานในประเด็นหรือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีก็ไม่ใช่พยานหลักฐานตามความหมายของกฎหมาย และแม้จะเป็นพยานหลักฐานในประเด็น หรือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีก็ตาม แต่หากเป็นพยานหลักฐานที่ศาลไม่ยอมรับให้นำสืบเข้ามาในคดี ก็ไม่ใช่พยานหลักฐานตามความหมายของกฎหมายเช่นกัน

บทบัญญัติและหลักเกณฑ์ของกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน จะเป็นสิ่งแยกแยะให้รู้ว่าพยานหลักฐานชนิดใด อย่างไร จึงจะเป็นพยานหลักฐานตามความหมายของกฎหมาย

2. ประเภทของพยานหลักฐาน

การแบ่งแยกพยานหลักฐานออกเป็นประเภทต่าง ๆ นั้นแบ่งได้หลายวิธีตามลักษณะ ชนิด หรือคุณภาพของพยานหลักฐานนั้น ๆ ขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาพยานหลักฐานในแง่มุมใด เท่าที่รวบรวมได้มีการแบ่งประเภทของพยานหลักฐานเป็นดังนี้

1. พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ การแบ่งวิธีนี้มุ่งที่สภาพของพยานหลักฐานและ

เป็นวิธีแบ่งที่ยอมรับกันทั่วไป แม้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ก็บัญญัติถึงพยานทั้งสามชนิดนี้อย่างชัดเจน

- 1.1 พยานบุคคล คือ พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากคำเบิกความของบุคคลต่อศาล จะเห็นว่าผู้ที่มาเบิกความเป็นพยานเรียกว่า พยาน แต่ตัวบุคคลไม่ใช่พยานหลักฐาน ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริงที่บุคคลผู้นั้นเบิกความต่อศาลต่างหากที่เป็นพยานหลักฐาน แม้ศาลจะได้บันทึกคำเบิกความไว้ในเอกสารก็ยังคงเรียกว่าเป็น “พยานบุคคล” แต่หากนำเอกสารที่บันทึกถ้อยคำพยานนั้นไปใช้ในคดีเรื่องอื่น พยานหลักฐานนั้นก็จะต้องเรียกว่า “พยานเอกสาร”

อาจกล่าวได้ว่าพยานบุคคลเป็นพยานที่สำคัญที่สุดโดยเฉพาะในคดีอาญา และแม้ในคดีแพ่งที่ใช้เอกสารเป็นพยานมากก็ตาม ก็ต้องอาศัยพยานบุคคลเบิกความเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเอกสารนั้น

- 1.2 พยานเอกสาร คือ ข้อความที่บันทึกไว้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด และไม่ว่าจะบันทึกในวัสดุใดที่สามารถสื่อ หรือแสดงความหมายของสิ่งที่บันทึกไว้ให้ศาลเข้าใจได้ข้อความนั้นจะเป็นตัวอักษรตัวเลข เครื่องหมายสัญลักษณ์ จะเกิดขึ้นด้วยการเขียน พิมพ์ แกะสลัก และจะทาลงบนกระดาษ ผ้า ผืนหนัง ก้อนหิน ไม้ โลหะก็ได้ทั้งสิ้น ขอเพียงแต่เสนอพยานนั้นเพื่อสื่อความหมายที่บันทึกอยู่ในพยานชิ้นนั้น บางครั้งจึงสับสนระหว่างพยานเอกสารกับพยานวัตถุ เช่น นำสืบว่าข้อความที่สลักลงบนก้อนหินมีความหมายอย่างไร เป็นการนำสืบข้อความในก้อนหินในฐานะเป็นพยานเอกสาร แต่นำสืบว่าได้มีการสลักข้อความไว้ที่ก้อนหินหรือไม่ เป็นการนำสืบก้อนหินที่มีข้อความในฐานะเป็นพยานวัตถุ

- 1.3 พยานวัตถุ คือ สิ่งใด ๆ ที่เสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลตรวจดู มิใช่การอ่านหรือพิจารณาข้อความในวัสดุชิ้นนั้น เช่น นำสืบมัดที่คนร้ายใช้แทงผู้ตายว่ามีความกว้างยาวเท่าใด นำสืบบาดแผลบนตัวผู้เสียหายว่าเป็นกรณีเสียชีวิตหรือไม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สินนท์ พงษ์ศิริสุวรรณ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการตรวจพิสูจน์ของกองพิสูจน์หลักฐานโดยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญระบุว่าได้ตรวจพิจารณาลายมือชื่อลงความเห็นว่าน่าจะไม่ใช่ลายมือชื่อของบุคคลคนเดียวกันนั้น ศาลเห็นว่า ลายมือชื่อของจำเลยที่เขียนต่อหน้าศาลเพื่อส่งไปตรวจพิสูจน์ที่กองพิสูจน์หลักฐานนั้นเป็นการจงใจเขียนให้แตกต่างกับลายมือชื่อของจำเลยเดิมเพื่อที่จะให้กองพิสูจน์หลักฐานยืนยันว่าลายมือชื่อจำเลยที่ลงชื่อต่อหน้าศาลมิใช่ลายมือชื่อของจำเลยในเอกสาร เมื่อประจักษ์ชัดแจ้งว่าจำเลยใช้ลิล

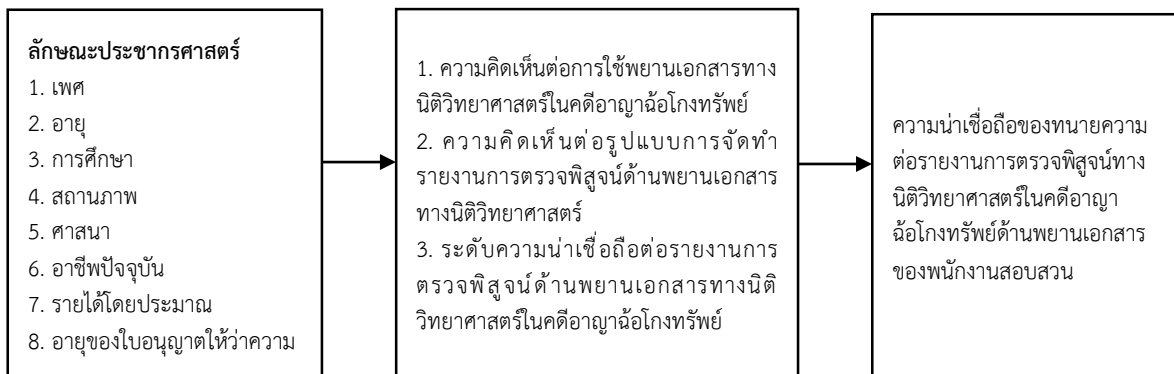

การเขียนลายมือชื่อเพื่อให้แตกต่างไปจากของเดิม รายงานการตรวจพิสูจน์จากกองพิสูจน์หลักฐานจึงยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะพ้องหักล้างพยานหลักฐานโจทก์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจำเลยนั้นไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1424/2554 จำเลยทราบว่าลายมือชื่อที่จำเลยอ้างว่าปลอม ความจริงเป็นลายมือชื่อของจำเลยซึ่งลงชื่อไว้ มิใช่ลายมือชื่อปลอม การที่จำเลยอ้างว่ามีการปลอมลายมือชื่อจึงเป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดทางอาญาแก่พนักงานสอบสวนโดยรู้อยู่แล้วว่ามิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น อันเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 173 และเมื่อจำเลยเอาความเป็นเท็จฟ้องโจทก์ต่อศาลว่ากระทำความผิดอาญา การกระทำของจำเลยจึงเป็นการฟ้องเท็จอันเป็นความผิดตามมาตรา 175 อีกกระทงหนึ่ง

ส่วนความผิดตามมาตรา 174 วรรคสอง ฟ้องโจทก์มิได้บรรยายว่าจำเลยแจ้งความเท็จเพื่อจะแกล้งให้โจทก์ต้องรับโทษจำเลยมิได้ยืนยันว่าผู้ที่ปลอมเอกสารคือโจทก์ โดยจำเลยแจ้งความเพียงว่าจำเลยสงสัยโจทก์ ยังไม่พอพ้องว่าจำเลยมีเจตนาแกล้งให้โจทก์ต้องรับโทษไม่อาจเป็นความผิดตามมาตรา 174

เทวฤทธิ์ อุทธา (2555) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการรักษาสถานที่เกิดเหตุและรักษาวัตถุพยานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิในเขตชลบุรีผลการวิจัยพบปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุและรักษาวัตถุพยานในด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ ปัญหาด้านบุคคลากร ปัญหาด้านเครื่องมือ ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาด้านอื่น ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาควบคู่กันไป ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบ และยืนยันแบบจำลองสมการโครงสร้าง และความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยมีการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ก่อนการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยที่จะนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ประกอบด้วยการค้นคว้าจากเอกสารและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากหลายแห่ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ

1) ประชากร

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากประชากรทั้งหมด 800 คน ซึ่งเป็นนายความที่มีใบอนุญาตตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป

2) กลุ่มตัวอย่าง

ทั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากวิธีการของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ซึ่งได้จำนวนประชากร จำนวน 800 คน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973, p. 54) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบการใช้สัดส่วน (Proportion random Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร โดยใช้แบบสอบถามและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 ราย

2. กลุ่มเป้าหมายการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงซึ่งเป็นคณะกรรมการสหาคณาจารย์ 4 และเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ การวิจัยประเภทนี้จะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้าน โดยขอความอนุเคราะห์หน่วยงานเข้าไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ จึงสามารถแนะนำให้เป็นกลุ่มเป้าหมายได้ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งหมดจำนวน 5 ราย

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 21 - 30 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพทนายความเป็นอาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 17,424 บาท และมีอายุของใบอนุญาตให้ว่าความเฉลี่ย 5 ปี

2. ความคิดเห็นต่อการใช้พยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายข้อ ลำดับแรก ก่อนการเก็บพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ มีการป้องกันสถานที่เกิดเหตุ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา เจ้าพนักงานสอบสวนกระทำการค้นหาพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด การเก็บพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ถูกต้องตามกฎหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด และมีลูกโซ่การครอบครองพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์โดยตลอดและถูกต้องตามกฎหมาย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ใน

คดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ของพนักงานสอบสวน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับแรก รายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ของพนักงานสอบสวนมีเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย รองลงมา พนักงานสอบสวนจะจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ของถูกต้อง และมีแบบฟอร์มการตรวจพิสูจน์ที่ชัดเจนและถูกต้องจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือจากทนายความ ตามลำดับ

4. ความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์

ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับแรก ค่าคะแนนในการประเมินระดับความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ รองลงมา ขั้นตอนการรวบรวมพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ และวิธีการรวบรวมพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ถูกต้องตามกฎหมาย ตามลำดับ

5. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษา

ต่างกัน มีความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน ด้านความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ฯ แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน ด้านความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ฯ สูงกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่สำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีและเนติบัณฑิตไทย

6. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีศาสนาต่างกัน

มีความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน ด้านการใช้พยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ฯ แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาพุทธ มีความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน ด้านการใช้พยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ฯ สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่นับถือศาสนาอื่นๆ

7. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ ด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน ด้านความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ฯ แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 17,424 บาท มีความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน ด้านความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ฯ สูง

สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการสรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาของรายงานการตรวจพิสูจน์คดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ของพนักงานสอบสวน

1.1 ลักษณะหรือรูปแบบรายงานการตรวจพิสูจน์คดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ของพนักงานสอบสวนมีดังนี้

- 1) รูปแบบรายงานการตรวจพิสูจน์คดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ของพนักงานสอบสวนไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าขั้นตอนก่อนนำมาเขียนรายงานมีการเก็บพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุเป็นไปตามหลักกฎหมาย
- 2) ปัจจุบันมีคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก

1.2 ประเด็นปัญหา ได้แก่ ปัญหาด้านข้อกฎหมาย ปัญหาด้านรูปแบบของรายงานการตรวจพิสูจน์ของพนักงานสอบสวน แนวทาง การปฏิบัติ และวัฒนธรรม

1.3 แนวทางแก้ไขปัญหา

- 1) แก้ไขกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับฉ้อโกงทรัพย์ให้มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน
- 2) ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดทำรูปแบบของรายงานการตรวจพิสูจน์คดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ใหม่ให้เป็นรูปแบบเหมือนกันทั่วประเทศ
- 3) ในขั้นตอนการเก็บพยานหลักฐานในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ควรมีการถ่ายรูปขั้นตอนการเก็บไว้แนบท้ายรายงานการตรวจพิสูจน์ของพนักงานสอบสวนด้วย
- 4) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไปให้ตระหนักถึงภัยที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการป้องกัน

2. ระบบการพิสูจน์หลักฐาน

2.1 ระบบการพิสูจน์หลักฐานคดีอาญา

ฉ้อโกงทรัพย์

เนื่องจากกฎหมายในเรื่องของการนำเสนอหลักฐานนั้นมีอยู่ตามกฎหมายเดิมอยู่แล้วจึงขอเสนอขั้นตอนการเก็บพยานหลักฐาน ซึ่งมีด้วยกันทั้งหมด 4 ข้อ ดังนี้

- 1) การป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ
- 2) เก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
- 3) การกระทำการค้นหาพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม
- 4) มีลูกใช้การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. จากข้อค้นพบ **ความคิดเห็นต่อการใช้พยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์** รูปแบบการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ฯ และความน่าเชื่อถือต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในการเก็บพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ มีการป้องกันสถานที่เกิดเหตุ ขั้นตอนการรวบรวมพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ และวิธีการรวบรวมพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ ถูกต้องตามกฎหมาย โดยรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ของพนักงานสอบสวนมีเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนจะจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ของถูกต้อง และมีแบบฟอร์มการตรวจพิสูจน์ที่ชัดเจนและถูกต้องจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือจากทนายความสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การอ้างเอกสารในฐานะพยานเอกสารคือการอ้างข้อความหรือการสื่อความหมายที่ปรากฏอยู่ในเอกสารนั้นเป็นพยาน โดยอาศัยการสื่อความหมายนั้นเพื่อพิสูจน์ความจริง เอกสารมีประโยชน์เพราะว่าทำให้ความหมายที่สื่อออกมาคงทนอยู่ได้นานไม่เหมือนกับ

การพูดด้วยวาจาให้ฟังซึ่งผิดเพี้ยนลบเลือนได้ง่าย เพราะฉะนั้นเอกสารจึงมีประโยชน์มากในการที่จะทำให้การสื่อความหมายอยู่ได้นานเข้ามักจะใช้เอกสารเป็นประโยชน์ในกรณีที่ต้องการจะให้มีความหลักฐานปรากฏว่ามีการสื่อความหมายกันอย่างไร เช่น การทำสัญญาต่างๆมักทำกันในรูปแบบเอกสาร เนื่องจากสัญญาจะมีรายละเอียดของข้อตกลงมากจึงต้องทำรายละเอียดต่างๆเป็นลายลักษณ์หรือเป็นเอกสาร เอกสารนั้นสามารถสืบในรูปวัตถุพยานได้ ถ้าสืบเอกสารโดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะสืบถึงความหมายของข้อความที่ปรากฏในเอกสารนั้นเพื่อให้คนเชื่อว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นตามข้อความที่สื่อไว้ในเอกสาร แต่สืบในลักษณะอื่น เช่น สืบเพื่อเปรียบเทียบสิ่งที่ปรากฏอยู่บนเอกสารกับของอื่นเพื่อให้เห็นว่าเหมือนกันหรือไหมเหมือนกัน สอดคล้องกับ มาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามหรือ ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับสอดคล้องกับ ลินน์ พงษ์ศิริสุวรรณ การตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการตรวจพิสูจน์ของกองพิสูจน์หลักฐานโดยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญระบุว่าได้ตรวจพิจารณาลายมือชื่อลงความเห็นว่าน่าจะไม่ใช่ลายมือชื่อของบุคคลคนเดียวกัน

2. จากข้อค้นพบ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงสุด ศาสนา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความน่าเชื่อถือของทนายความต่อรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ ด้านพยานเอกสารของพนักงานสอบสวน แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในการเก็บพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ถูกต้องตามกฎหมาย ขั้นตอนการรวบรวมพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ และวิธีการรวบรวมพยานเอกสารทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาฉ้อโกงทรัพย์ถูกต้องตามกฎหมาย สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การที่พยานหลักฐานจะเป็นที่ยอมรับในชั้นศาลได้จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการ การหลีกเลี่ยงหรือปฏิบัติเบี่ยงเบนไปจากกฎเกณฑ์พื้นฐาน 4 ประการนี้จะเป็นจุดอ่อนให้ทนายสามารถโต้แย้งในชั้นศาล ทำให้คุณค่าของพยานหลักฐานนั้นสูญเสียไป ได้แก่ กฎข้อที่ 1 ป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจคนแรก (เจ้าหน้าที่ดับเพลิงหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่) ไปถึงสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญ (แพทย์

เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน) ทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเสร็จสิ้น กฎข้อที่ 2 เก็บพยานหลักฐานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย บุคคลที่ทำการเก็บพยานหลักฐานนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายให้อำนาจไว้ในการเข้าและเก็บพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุได้ ตัวอย่างเช่นเป็นพนักงานสอบสวน เป็นเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานหรือเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจ เป็นต้น กฎข้อที่ 3 การกระทำการค้นหาพยานหลักฐานอย่างเหมาะสม ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่มองข้ามหรือละเลยพยานวัตถุทุกชิ้น ถ้าสงสัยว่าสิ่งนั้นจะเป็นพยานวัตถุหรือไม่ ให้ทำการเก็บไว้ก่อน พร้อมทั้งระมัดระวังรายละเอียดของพยานวัตถุ ตำแหน่งที่พบและบรรจุหีบห่อรักษาไว้อย่างเหมาะสม และกฎข้อที่ 4 มีลูกโซ่การครอบครองพยานหลักฐานโดยตลอด พยานหลักฐานนั้นจะต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลของบุคคลหรือหน่วยงานตั้งแต่เริ่มเก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาลโดยไม่ขาดช่วงของการครอบครองเลย ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงการครอบครอง เช่น ส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ยังห้องปฏิบัติการ จะต้องมีการแสดงการรับส่งของกลางนั้นโดยตลอด และแนวคิดที่ว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวน มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติในด้านอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในชั้นสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดและเอาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีเพื่อให้ได้รับโทษตามกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่จำเป็นต้องใช้ศิลปะการทำงานเช่นเดียวกับอาชีพอื่น ๆ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องตัวบทกฎหมาย ความรู้เชิงวิชาการ การวิเคราะห์วิจัยและจิตวิทยาเป็นพื้นฐาน ประกอบกับประสบการณ์การทำงาน มีเทคนิควิธีการจับคู่ผู้อื่น ตลอดจนการเป็นนักเจรจา โกล่เกลี่ยประนีประนอมให้คู่พิพาททุกฝ่ายพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการนั้นอย่างทั่วถึง และยุติธรรมสอดคล้องกับ เทวฤทธิ์ อุทธา (2555) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการรักษาสถานที่เกิดเหตุและรักษาวัตถุพยานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิในเขตชลบุรีผลการวิจัยพบปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันรักษาวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุและรักษาวัตถุพยานในด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ ปัญหาด้านบุคคลากร ปัญหาด้านเครื่องมือ ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

1. เข้มชัย ชุตินวงศ์. (2543). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
2. _____ (2551). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

3. คณิต ณ นคร. (2549). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
4. จรรย์ ภักดีธนากุล. (2549). **กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์.
5. ประมูล สุวรรณสร. (2526). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสวงสุทธิการพิมพ์.
6. เทวฤทธิ์ อุทธา. (2555). **กระบวนการรักษาสถานที่เกิดเหตุและรักษาวัตถุพยานของเจ้าหน้าที่มูลนิธิใน เขตชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร, สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์,มหาวิทยาลัยศิลปากร.
7. พรเพชร วิชิตชลชัย. (2539). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บริษัทยูแพคจำกัด.
8. ลีนนท์ พงษ์ศิริสุวรรณ. (2555). **เรื่องการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อ**. สืบค้นเมื่อ มกราคม 10, 2557 จาก <https://www.peesirilaw.com>.
9. สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. (2555). **ประมวลกฎหมายอาญา**. กรุงเทพมหานคร: สมใจ แซ่อ้อ.
10. สมชาย รัตน์เชื้อสกุล. (2544). **คำอธิบายกฎหมายพยานหลักฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
11. โสภณ รัตนกร. (2544). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
12. อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์, พลตำรวจเอก.(2552). **นิติวิทยาศาสตร์ 1 เพื่อการสืบสวนสอบสวน**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร.
13. _____ (2546). **นิติวิทยาศาสตร์ 2 เพื่อการสืบสวนสอบสวน**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร.
14. อุดม รัฐอมฤต.(2557). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลาคม

การพัฒนารูปแบบการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยเพื่อยกระดับคุณภาพของสังคม
โดยยึดหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
Developing Positive Characteristics of Thai Youth Incubators Model for Improving Social
Quality Based on the Philosophy of Sufficiency Economy

จุฬามาศ จันทน์ศรีสุด¹รพีพร สร้อยน้ำ²นริสา พิษยวฤตมะ³**บทคัดย่อ**

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนเพื่อยกระดับคุณภาพของสังคมโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนเพื่อยกระดับคุณภาพของสังคมโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในด้าน (1) คุณลักษณะของเยาวชนไทย และ (2) การยกระดับคุณภาพของสังคมโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านคุณลักษณะของครัวเรือนโดยมีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแสงอรุณพิทยาคม อำเภอหนองวัวซอ โดยมีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการ บ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยเพื่อยกระดับคุณภาพของสังคมฯ แบบประเมินคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย และแบบประเมินคุณลักษณะของครัวเรือน ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการบ่มเพาะฯ เป็นแบบอย่างของการจัดกิจกรรมที่ประกอบด้วย (1) การสร้างแรงบันดาลใจ ได้แก่ การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เยาวชน และการกระตุ้นให้คิด การลงภาคสนาม เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และการปฏิบัติงานในพื้นที่จริงโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจ การเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ที่มีความสอดคล้องกับอาชีพและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน (2) การให้ความรู้ ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทำโครงการ การเลือกกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การวางแผนกิจกรรมร่วมกับชุมชน และการนำไปปฏิบัติในชุมชน (3) การลงมือปฏิบัติ ได้แก่ การลงมือปฏิบัติ การติดตามความก้าวหน้า และการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากครอบครัวหรือชุมชน และ (4) การประเมินผล ได้แก่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าและการประเมินผลเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และ 2) การใช้รูปแบบการบ่มเพาะฯ พบว่า (1) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยที่ประเมินโดยผู้ปกครองก่อนใช้ เท่ากับ 76.96 หลังใช้ เท่ากับ 122.11 คะแนนเฉลี่ยที่ประเมินโดยครูก่อนใช้ เท่ากับ 91.79 หลังใช้ เท่ากับ 125.79 และมีคะแนนเฉลี่ยที่ประเมินโดยผู้ปกครองและครูหลังการใช้สูงกว่าก่อนการใช้ และ (2) การยกระดับคุณภาพของสังคมในด้านคุณลักษณะของครัวเรือน พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะของครัวเรือนก่อนใช้รูปแบบการบ่มเพาะฯ มีค่าเท่ากับ 52.00 หลังใช้รูปแบบการบ่มเพาะฯ มีค่าเท่ากับ 73.61 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้สูงกว่าก่อนการใช้

คำสำคัญ รูปแบบการบ่มเพาะ, คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The research purposes were to: 1) develop positive characteristics of Thai youth incubators model for improving social quality based on the philosophy of sufficiency economy, and 2) study the effects of using positive characteristics of Thai youth incubators model for improving social quality based on the philosophy of sufficiency economy on positive characteristics of Thai youth and improving social quality based on the philosophy of sufficiency economy in characteristics of household. The samples were grade 10-12 students. The research instruments were incubators model for improving social quality

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³นักวิชาการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

based on the philosophy of sufficiency economy, assessment form for positive characteristics of Thai youth, and assessment form for characteristics of household based on the philosophy of sufficiency economy. The research results revealed that; 1) **Positive characteristics of Thai youth incubators model** for improving social quality based on the philosophy of sufficiency economy comprised of (1) making inspiration composed of making awareness for youth and encourage thinking field experiment for learning about the important of natural resources that related with the way of life of people in the community and manipulation in the real site by cooperation, visiting learning resources in the community that using the philosophy of sufficiency economy to correspond career and the way of life for people in the community, (2) giving knowledge such as knowledge about the philosophy of sufficiency economy principles of doing project, planning the activities with community and implementing in the community, (3) manipulation such as doing monitoring and supporting from families or community, and (4) evaluation such as arranging 2 learning exchange platform in order to monitor and assess for worthiness and 2) **The implementation of positive characteristics of Thai youth incubators model** founded that; (1) the students' posttest mean scores of positive characteristics of Thai youth form parents and teachers assessment were higher the pre-test and (2) the mean scores on the characteristics of household founded that after using was higher than before using.

Keywords: Incubators Model, Positive Characteristics of Thai Youth, Philosophy of Sufficiency Economy

บทนำ

นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ.2550-2559) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีลงมา ได้ระบุสาระสำคัญในการพัฒนาและคุ้มครองเด็ก คือ 1) การส่งเสริมคุณภาพชีวิต 2) จัดการศึกษาที่มีคุณภาพ 3) ปกป้องเด็กจากการถูกล่วงละเมิดหรือแสวงหาผลประโยชน์และความรุนแรง และ 4)ต่อต้าน เอชไอวี/เอดส์

นอกจากนี้แล้วแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559 ยังผนวกรวมสาระของนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” และแผนยุทธศาสตร์จังหวัดนำอยู่สำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อให้มีความเป็นเอกภาพในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระดับชาติและเชื่อมต่อไปถึงระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีพลังและเกิดการบูรณาการในการติดตามประเมินผลแผนอย่างเป็นต่อไประบบ สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง และเยาวชนที่มีคุณลักษณะที่ดีก็จะส่งผลต่ออนาคตที่ดีของประเทศ (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554)

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์สังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม ทำให้เด็กและเยาวชนไทยต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงในการดำรงชีวิตจากการประมวลสถานการณ์และแนวคิดด้านเด็กและเยาวชนของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2555-

2559 พบว่า ครอบครัวไทยมีการปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง โดยเฉพาะ การพูดคุย และสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันภายในครอบครัวทำให้เด็กและเยาวชนหันไปหาอบายมุข สิ่งมอมเมาที่ให้ความสุขเพียงชั่วคราว และประพฤติดนเรียดร้องความสนใจจากสังคมอย่างไม่เหมาะสม มีค่านิยมทางวัตถุและใช้เวลาไปกับสื่อและเทคโนโลยีทันสมัย รวมถึงการเรียนการสอนที่ทำให้เด็กและเยาวชนขาดทักษะในการดำรงชีวิตที่ดี ไม่สามารถแบมเพาะให้เด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะที่ดีพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาได้อย่างมีสติ ตลอดจนใช้ปัญญาความรู้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมทั้งในปัจจุบันและอนาคต (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554)

หน่วยงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนหลายหน่วยงานได้แบมเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย อาทิ การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนในทุกระดับนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักใจ หรือหลักคิด หลักการทำงานและหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนกระทั่งเกิดอุปนิสัย “อยู่อย่างพอเพียง” สามารถรักษาสมดุลในการดำเนินชีวิตและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาได้อย่างมีสติ ตลอดจนใช้ปัญญาความรู้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมทั้งในปัจจุบันและอนาคต แต่พบว่าในการนำไปปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องจนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้มีคุณลักษณะที่ดียังมีน้อย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย เช่น สุวิมล ว่องวานิช (2549) พบว่ามีประเด็นที่ยังไม่สามารถทำได้สมบูรณ์ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) รูปแบบการจัดกิจกรรม โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน พบว่า ประสบความสำเร็จในด้านการสร้างความตระหนัก และคุณลักษณะหลายประการ แต่ด้านการพัฒนาคุณลักษณะให้มีความยั่งยืนยังเห็นผลไม่ชัดเจน และ รูปแบบของกิจกรรมที่โรงเรียนจัดทำขึ้น ยังจำเป็นต้องวิจัย และพัฒนาต่อไป 2) การพัฒนาคุณธรรมและคุณลักษณะอื่น ๆ โดยมีกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการสอดแทรกอยู่ในชีวิตการเรียน การปฏิบัติงาน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม และคนกับธรรมชาติ โยงความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรมกับการเรียนการสอน 3) การพัฒนาตัวตนของผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้เด็ก และเยาวชนได้แสดงความสามารถ ศักยภาพ และการปฏิบัติตน ตามความเชื่อตามแนวทางที่ตนเองคิดสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม 4) การสร้างระบบค่านิยมให้เด็ก และเยาวชนเห็นได้ชัดเจนว่า แก่นของเด็กไทยคืออะไร ต้องประพฤติ และปฏิบัติตนอย่างไร กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาชัดเจนและสิ่งที่ยั่งยืนตัวเองทำให้เด็กปรับเปลี่ยนวิถีคิด 5) การสร้างความร่วมมือร่วมพลังทั้งจากผู้บริหาร และครู อาจารย์ในโรงเรียนพ่อแม่ ผู้ปกครองในครอบครัว ชุมชนโดยทำกิจกรรมร่วมกัน 6) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็ก และเยาวชน ต้องสอดคล้องกับลักษณะของโรงเรียน ธรรมชาติ บริบท และช่วงวัยของเด็ก 7) การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกันโดยผ่านกระบวนการเป็นธรรมชาติในระบบของชุมชน 8) โรงเรียนต้องมีนโยบายที่ไม่เน้นวิชาการอย่างเดียว โรงเรียนมีครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงดึงชุมชนเข้ามาสร้างชุมชนสร้างสรรค์ชี้ให้เห็นปัญหาของชุมชนที่ ส่งผลกระทบต่อบุตรหลาน 9) ต้องมีการสร้างแนวร่วม มีเครือข่ายที่ช่วยเสริมกำลังใจให้เด็กทำความดี โดยต้องสร้างเครือข่าย และมีการให้รางวัล

การพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนที่นำเสนอข้างต้นนั้นจะเป็นไปได้อย่างราบรื่นหรือไม่นั้นมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแกนนำเด็กและเยาวชน ดังเช่น งานวิจัยของสมพงษ์ จิตระดับ และคณะ (2556) ที่ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะระบบที่ปรึกษาให้สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของที่ปรึกษาสภาเด็กและเยาวชนที่เป็นคุณลักษณะแรกที่สำคัญ คือ การมีคุณธรรมต้นแบบ นอกจากนี้ยังมีสมรรถนะที่สำคัญอื่นๆ อีก เช่น การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน การประสานงาน และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก เยาวชนและหน่วยงานอื่น ๆ

จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสร้างความตระหนักให้กับทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการพัฒนาครู อาจารย์ วิทยากรพอเพียงรุ่นใหม่ ให้มีความรู้ในหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง รวมทั้งการพัฒนานักเรียนที่เป็นผลผลิตที่ดีในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชน จำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความร่วมสมัยกับเด็กและเยาวชนสอดคล้องกับชีวิตคนรุ่นใหม่ โดยให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการออกแบบ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างกระแสให้เด็กได้รับรู้การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมิติที่หลากหลาย รวมทั้งทำให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยใช้รูปแบบการทำงานในลักษณะภาคี คือ โรงเรียน ครอบครัว ชุมชนร่วมมือกันพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยเพื่อยกระดับคุณภาพของสังคมโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เด็กและเยาวชนนำไปสู่การยกระดับการพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยเพื่อยกระดับคุณภาพของสังคมโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยเพื่อยกระดับคุณภาพของสังคมโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้าน 1) คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย และ 2) การยกระดับคุณภาพของสังคมโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านคุณลักษณะของครัวเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยได้ดำเนินการศึกษา วิจัย ณ ชุมชนบ้านโคกล่าม-แสงอร่าม อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี ในปีการศึกษา 2559 โดยประกอบด้วย

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนจากชุมชน จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการและครูจากโรงเรียนแสงอร่ามพิทยาคม จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และผู้ปกครอง จำนวน 28 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองรูปแบบการบ่มเพาะ ฯ ได้แก่ 1) รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ ที่มีความเหมาะสมระหว่าง 4.33-5.00 2) แบบประเมินคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 และ

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และ 3) แบบประเมินคุณลักษณะของครัวเรือน มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มต้นจากลงพื้นที่ 2 ครั้งเพื่อร่างรูปแบบการบ่มเพาะ แบบประเมินคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย และแบบประเมินคุณลักษณะของครัวเรือน จากนั้นนำเครื่องมือไปตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คนเพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหาและปรับปรุง นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ 5 ครั้ง คือครั้งที่ 1 จัดกิจกรรมการสร้างแรงบันดาลใจ ครั้งที่ 2 จัดกิจกรรมการให้ความรู้ ครั้งที่ 3 ลงมือปฏิบัติโดยการจัดทำโครงการ ครั้งที่ 4 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 1 เพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าในการทำโครงการ ครั้งที่ 5 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 2 เพื่อประเมินผลการทำกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปแบบพรรณนาความเพื่อพัฒนารูปแบบการบ่มเพาะ ฯ แบบประเมินคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย และแบบประเมินคุณลักษณะของครัวเรือนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ ในด้านคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย และการยกระดับคุณภาพของสังคมโดยยึดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านคุณลักษณะของครัวเรือน โดยการเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ ด้วยการทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบของการบ่มเพาะ แบ่งขั้นตอนเป็น 4 ระยะ คือ

1.1 ระยะที่ 1 การสร้างแรงบันดาลใจ โดยใช้ตัวแบบที่เป็นบุคคลในชุมชน โดยการนำนักเรียนไปทำ

2. ผลการใช้รูปแบบการบ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยเพื่อยกระดับคุณภาพของสังคมโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีรายละเอียด ดังนี้
ตารางที่ 1 คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยจากการประเมินของผู้ปกครองและครูก่อนและหลังใช้ รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ (คะแนนเต็ม 135 คะแนน)

การใช้รูปแบบการบ่มเพาะ	ผู้ปกครอง			ครู		
	n	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	t
ก่อนใช้	28	76.96	8.15	91.79	9.39	-21.26*
หลังใช้	28	122.11	6.42	125.79	6.02	-14.12*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฝ่ายดักตะกอนบนภูเขา และการเยี่ยมชมแปลงเกษตรในชุมชน พบว่า นักเรียนมีความตื่นตัวและสนุกสนานที่ได้มีกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ

1.2 ระยะที่ 2 การให้ความรู้ โดยการให้ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทำโครงการ การเลือกกิจกรรมการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาชุมชน การวางแผนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชน และการนำไปปฏิบัติในชุมชน พบว่า นักเรียนให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความประหยัดและลดค่าใช้จ่ายของครัวและคัดเลือกเป็นกิจกรรมการลงมือปฏิบัติ

1.3 ระยะที่ 3 การลงมือปฏิบัติ โดยการลงมือทำโครงการ มีการติดตามความก้าวหน้า และการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากครอบครัวหรือชุมชน พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ทำโครงการประสบผลสำเร็จเกิดจากการร่วมลงมือปฏิบัติจริง มีการวางแผนการทำงานที่ชัดเจน และมีการติดตามผลที่เกิดจากการทำโครงการ สำหรับนักเรียนบางกลุ่มมีปัญหาในการทำโครงการ แต่สามารถแก้ไขได้โดยไปขอความรู้จากอาสาสมัครในชุมชน หรือเรียนรู้จากผู้ปกครองนักเรียน และพบอีกว่า นักเรียนสามารถจัดทำแผนผังการนำเสนอโครงการได้น่าสนใจ ในการจัดทำเอกสารนักเรียนก็มีความใส่ใจในการเรียบเรียงเป็นอย่างดี แต่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการเขียนรายงานการค้นคว้าเพิ่มเติมในเอกสาร

1.4 ระยะที่ 4 การประเมินผล โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า นักเรียน ครูที่เลี้ยง ตัวแทนชุมชน และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย ราชภัฏ ได้สะท้อนผลสิ่งที่เรียนรู้จากการทำโครงการ เปิดโอกาสในการฝึกการสื่อสารของนักเรียนในด้านการพูด และการเขียนรายงานสรุป ทำให้นักเรียนมีความกล้าในการพูดมากขึ้น และเห็นความสำคัญของการเขียนรายงานสรุป ทำให้นักเรียนเขียนคำหรือประโยคได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

จากตารางที่ 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยที่ประเมินโดยผู้ปกครองก่อนใช้ เท่ากับ 76.96 หลังใช้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 122.11 คะแนนเฉลี่ยที่ประเมินโดยครูก่อนใช้ เท่ากับ 91.79 หลังใช้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 125.79 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนน

ระหว่างก่อนการใช้รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ และหลังการใช้รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ ที่ประเมินโดยครูและผู้ปกครองมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้สูงกว่าก่อนการใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยที่ประเมินโดยผู้ปกครองจำแนกเป็นรายด้าน

คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
1. การรู้จักความพอประมาณ	15.57	1.69	19.50	0.75
2. การรู้จักใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผล	14.54	1.35	19.32	0.77
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตัวเอง	13.54	1.86	19.29	0.71
4. ความสนใจใฝ่หาความรู้	11.82	1.44	21.89	1.87
5. การมีคุณธรรม จริยธรรม แบ่งปันช่วยเหลือสังคม	11.07	1.54	21.96	1.92
6. การมีความรัก ความสามัคคี มีส่วนร่วมช่วยพัฒนา และแก้ปัญหาชุมชน	10.43	1.60	20.14	1.08
รวม	76.96	8.15	122.11	6.42

จากตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยที่ประเมินโดยผู้ปกครองก่อนใช้รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในด้านการรู้จักความพอประมาณ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านการมีความรัก ความสามัคคี มีส่วนร่วมช่วยพัฒนา และแก้ปัญหาชุมชน คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่ดี

ของเยาวชนไทยที่ประเมินโดยผู้ปกครองหลังใช้รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม แบ่งปันช่วยเหลือสังคม และมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในด้านการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตัวเอง

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยที่ประเมินโดยครูจำแนกเป็นรายด้าน

คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
1. การรู้จักความพอประมาณ	17.64	1.30	19.71	0.52
2. การรู้จักใช้ชีวิตอย่างมีเหตุผล	16.75	1.53	19.71	0.46
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตัวเอง	15.64	1.79	19.46	0.74
4. ความสนใจใฝ่หาความรู้	14.77	2.13	23.04	1.93
5. การมีคุณธรรม จริยธรรม แบ่งปันช่วยเหลือสังคม	14.04	2.05	22.75	1.99
6. การมีความรัก ความสามัคคี มีส่วนร่วมช่วยพัฒนา และแก้ปัญหาชุมชน	12.93	1.61	20.68	1.61
รวม	91.79	9.39	125.79	6.02

จากตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยที่ประเมินโดยครูก่อนการใช้รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในด้าน การรู้จักความพอประมาณ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านการมีความรัก ความสามัคคี มีส่วนร่วมช่วย

พัฒนา และแก้ปัญหาชุมชน คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยที่ประเมินโดยครูหลังใช้รูปแบบการบ่มเพาะ ฯ เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในด้าน การสนใจใฝ่หาความรู้ และมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในด้านการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตัวเอง

ตารางที่ 4 คะแนนการประเมินคุณลักษณะของครูเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบ่มเพาะฯ (คะแนนเต็ม 90 คะแนน)

การประเมินคุณลักษณะของครูเรียน	n	$\bar{x}$	SD	t
ก่อนใช้	28	52.00	9.57	18.42
หลังใช้	28	73.61	5.01	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะของครูเรียนก่อนใช้รูปแบบการบ่มเพาะฯ มีค่าเท่ากับ 52.00 หลังใช้รูปแบบการบ่มเพาะฯ มีค่าเท่ากับ 73.61 และ

มีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้สูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะของครูเรียนจำแนกเป็นรายด้าน

คุณลักษณะของครูเรียน	ก่อนใช้		หลังใช้	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
1. ความพอประมาณ	13.75	2.66	18.21	1.48
2. ความมีเหตุผล	13.36	2.42	18.04	1.35
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี	12.71	2.61	18.54	1.32
4. การมีความรู้คู่คุณธรรม	12.18	2.63	18.82	2.00
รวม	52.00	9.57	73.61	5.01

จากตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะของครูเรียนก่อนใช้รูปแบบการบ่มเพาะฯ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากคะแนนสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และ 4) การมีความรู้คู่คุณธรรม คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะของครูเรียนหลังใช้รูปแบบการบ่มเพาะฯ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากคะแนนสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ 1) การมีความรู้คู่คุณธรรม 2) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี 3) ความพอประมาณ และ 4) ความมีเหตุผล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายและสรุปผลได้ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการบ่มเพาะฯ เริ่มจากการศึกษาเอกสาร และการวางแผนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแทนจากชุมชน ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานและกิจกรรมในการบ่มเพาะฯ ที่เน้นการบูรณาการกับการจัดกิจกรรมที่มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติจริง และการประเมินผลที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับหลักการออกแบบการเรียนการสอนของกาเย่ ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ 1) จุดประสงค์หรือเป้าหมาย 2) วิธีการวัสดุ สื่อ และประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการฝึกหัด และ 3) การประเมินผล ซึ่งหมายถึง ความสำเร็จของผู้เรียน (Gagne' & Briggs, 1974) และสอดคล้องกับจิราพร ผุยผง

และสุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ (2561) ที่พบว่า การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 หลักสูตรรายวิชาที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมให้ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้มีกรณีศึกษา ติดตามประเมินผลและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็ก และเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ที่ระบุว่า เยาวชน 18-25 ปีควรได้รับ 1) การสนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือกทุกระดับทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และส่งเสริมอาชีพนอกระบบการศึกษาที่หลากหลายตามความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจ และ 2) การส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมที่มีความสัมพันธ์เชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรมแก่เด็กและเยาวชน นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องและเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทยของสุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2549) ที่ได้สรุปลักษณะของกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะไว้ดังนี้ 1) การกระตุ้นค่านิยม 2) การสร้างความร่วมมือร่วมพลังในลักษณะภาคีทั้งจากผู้บริหาร ครู อาจารย์ในโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสถาบันอุดมศึกษา 3) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องกับ

ลักษณะของโรงเรียน ธรรมชาติ บริบท และช่วงวัยของเด็ก

4) มีการพัฒนาตัวตนของผู้เรียน โดยจัดพื้นที่สร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ศักยภาพ และการปฏิบัติตนตามความเชื่อตามแนวทางที่ตนเองคิดสร้างสรรค์ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ทีมผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ 1) การยกระดับคุณภาพของสังคมด้านคุณลักษณะของครัวเรือน เนื่องจากสังคม คือระบบการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคน เมื่อกลุ่มคนในสังคมแต่ละครัวเรือน แต่ละบุคคลมีคุณลักษณะที่ดี ย่อมทำให้สังคมมีคุณภาพที่ดีตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ได้กล่าวถึงสังคมคุณภาพบนพื้นฐานของความรับผิดชอบร่วมกัน ไว้ 4 ยุทธศาสตร์ ที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพบนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกัน ดังนี้ 1) สร้างระบบสวัสดิการให้ประชาชนมีหลักประกันและมีความมั่นคงในชีวิต 2) พัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง 3) เสริมสร้างทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และ 4) พัฒนาองค์ความรู้ ขีดความสามารถ และระบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาสังคม (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2555) 2) การจัดกิจกรรมสัมพันธ์เสริมกิจกรรมหลัก โดยใช้เยาวชนที่มีอายุใกล้เคียงกันกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เข้าจัดกิจกรรมเพื่อละลายพฤติกรรมเยาวชน ให้เกิดคุ้นเคยต่อเพื่อนร่วมกิจกรรม และการสื่อสารด้วยภาษาวัยรุ่นที่เข้าใจกัน และลดช่องว่างระหว่างทีมผู้วิจัย ครู และชุมชน ที่มีอายุแตกต่างกันกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมายมาก ตลอดจนทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงช่วยกำกับดูแลและให้คำปรึกษาในขณะที่ยาวชนกลุ่มเป้าหมายทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เยาวชนกล้าแสดงออกทางความคิดและพฤติกรรมมาก

2. ผลการใช้รูปแบบการบ่มเพาะฯ พบว่า

1) คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยโดยการประเมินของผู้ปกครองและครูหลังการใช้มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบฯ อาจเนื่องมาจากกิจกรรมตามรูปแบบการบ่มเพาะฯ เป็นกิจกรรมที่เริ่มต้นด้วย 1) การสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนอยากทำความดี และเห็นคุณค่าของชุมชนโดยมีการจัดกิจกรรมการดูวิถีทัศน์การทรงงานของในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 9 การเล่าประสบการณ์ของตัวแทนชุมชนเกี่ยวกับการประสบผลสำเร็จในชีวิตที่เริ่มต้นจากความล้มเหลว มีการร่วมมือจากหลายภาคี เช่น องค์กรระดับเทศบาล ชุมชน โรงเรียน และผู้ปกครอง 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำโครงการโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปลูกฝังคุณลักษณะในการเรียนรู้ 3) การลงมือปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติร่วมกับผู้ปกครอง หรือ

ชุมชน และ 4) การประเมินผล เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกับชุมชน และการประเมินผลรวมเพื่อสร้างความภาคภูมิใจ จึงทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทยสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับจรรยา อิศรางกูร ณ อยุธยา และปริยานุช พิบูลสรารุณ (2552) ที่ได้สรุปความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าหากมีความเข้าใจองค์ประกอบพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง และชัดเจน ก็สามารถนำไปปรับใช้ได้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขได้ นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับเทียบเคียงกับงานวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช (2549) ที่ได้ศึกษานวัตกรรมคุณลักษณะศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ โดยประยุกต์แนวคิดคุณลักษณะศึกษาโดยมีหลักการสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะที่ดี ดังนี้ 1) ต้องผ่านการปฏิบัติจริง และมีการเน้นย้ำอยู่เสมอ 2) ควรใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการศึกษาระบบชาติ 3) ควรใช้กิจกรรมที่ช่วยให้ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน 4) ใช้การเสริมแรงทางบวกให้มากที่สุดหลีกเลี่ยงการลงโทษ 5) ผักผ่อนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เชิงบวก 6) ควรบูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีสอดแทรกในวิชาเรียนหรือวิถีชีวิตของนักเรียน 7) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงคุณลักษณะที่ดีที่มีอยู่ 8) ควรใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามระดับของนักเรียน 9) ครูต้องได้รับการพัฒนา และเป็นแบบอย่างที่ดี 10) ครู และสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนานักเรียน 11) โรงเรียนต้องสร้างบรรยากาศในการทำความดี 12) ควรจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียน และ ชุมชน และยังสอดคล้องกับเทียบเคียงกับงานวิจัย วิรัชชัย และ รุ่งนภา ตั้งจิตเรณูกุล (2551) ที่ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงคุณธรรม จริยธรรม ของคนไทย พบว่า ตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรมที่ควรเฝ้าระวัง 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีสติสัมปชัญญะ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัยและความ

3. การยกระดับคุณภาพของสังคมในด้าน

คุณลักษณะของครัวเรือน รูปแบบการบ่มเพาะฯ มีกิจกรรมที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติการทำโครงการที่บ้านของตนเอง ดังนั้น นักเรียนกับผู้ปกครองจึงมีโอกาสพูดคุยกันเพื่อให้การทำโครงการที่เน้นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังเกิดความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนภายในครอบครัว นอกจากนี้แล้ว โครงการของนักเรียนแต่ละโครงการเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดการนำไปใช้ในครัวเรือนได้จริง เช่น การเลี้ยงไก่ไข่ การปลูกพืชในดินกล้วย ซึ่งเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน สำหรับการทำกิจกรรมโครงการตามรูปแบบการบ่มเพาะฯ ในภาพรวมนั้นเป็นการทำงานร่วมกันหลายภาคี เช่น โรงเรียน ชุมชน

ผู้ปกครอง และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ทำให้ครอบครัวของนักเรียนเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือนักเรียนคนอื่น ๆ ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันในการทำโครงการให้ประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปริยานุช พิบูลสรารุ (2552) ที่กล่าวว่า การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัว เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้วิชาการและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเสริมสร้างคุณธรรมจนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม เพื่อจะได้ละเว้นต่อการประพฤติดีมิชอบไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยังคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ หรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัย นักเรียนมีความตื่นตัว และสนุกสนานที่ได้มีกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้น ถ้านำรูปแบบการบ่มเพาะฯ นี้ไปใช้ ควรมีการประสานสร้างความเข้าใจในการจัดกิจกรรม มีการประสานล่วงหน้าอย่างชัดเจนเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม

2. ผลการวิจัย นักเรียนทำทั้งโครงการที่ทำได้ที่บ้าน หรือเป็นโครงการที่อาศัยพื้นที่ของโรงเรียนและใช้เวลาว่างในระหว่างมาเรียนนั้นทำโครงการได้ และพบว่านักเรียนบางกลุ่มประสบปัญหาในการทำโครงการ แต่สามารถแก้ไขได้โดยไปขอความรู้จากอาสาสมัครในชุมชนหรือเรียนรู้จากผู้ปกครองนักเรียน ดังนั้นในการนำรูปแบบการบ่มเพาะฯ ไปใช้ครั้งต่อไป ควรกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของอาสาสมัครในชุมชน หรือผู้ปกครองว่ามีความสำคัญในการช่วยเหลือในการทำโครงการให้ประสบผลสำเร็จ และควรส่งเสริมให้ทำโครงการที่บ้านเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองได้พบปะ พูดคุย และร่วมมือกันในการทำโครงการ

3. ผลการวิจัย นักเรียน ครูพี่เลี้ยง ตัวแทนชุมชนและนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้สะท้อนผลสิ่งที่เรียนรู้จากการทำโครงการ เปิดโอกาสในการฝึกการสื่อสารของนักเรียนในด้านการพูด และการเขียนรายงานสรุป ทำให้นักเรียนมีความกล้าในการพูดมากขึ้น และนักเรียนเขียนคำหรือประโยคได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ครั้งต่อไป ควรเน้นกิจกรรมที่ให้นักเรียนแสดงความสามารถ และมีการประเมินผลเพื่อสร้าง

ความภาคภูมิใจให้กับนักเรียน ครูและชุมชน โดยมีการประกาศชื่นชมและควรจัดในวันที่มีการประชุมผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการแสดงความภาคภูมิใจกับนักเรียน และควรมีการพัฒนาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัย นักเรียนกลุ่มที่ทำโครงการได้ประสบผลสำเร็จเกิดจากการร่วม ลงมือปฏิบัติจริง มีการวางแผนการทำงานที่ชัดเจน และมีการติดตามผลที่เกิดจากการทำโครงการ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเองของนักเรียนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการบ่มเพาะเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการวิจัย นักเรียนสามารถจัดทำแผนผังการนำเสนอผลงานที่น่าสนใจ มีความใส่ใจในการเรียบเรียงเป็นอย่างดี แต่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเขียนรายงานการค้นคว้าเพิ่มเติมในเอกสาร ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการสืบค้นอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการทำวิจัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2555). ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
2. คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ด้านสิทธิเด็กเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของกรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ฉบับผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
3. จิราพร ผุยผงและ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(1), 69-77.

4. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปรียานุช พิบูลสรารุณ. (2552). **ตามรอยพ่อชีวิตพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: เพชรรุ้ง.
5. นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตร์ เจริญกุล. (2551). **การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
6. สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ. (2556). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการการพัฒนาสมรรถนะระบบที่ปรึกษาให้สภาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
7. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
8. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
9. สุวิมล ว่องวานิช. (2549). **นวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย (เล่ม10)**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
10. Gagne', R. M., & Briggs, J. (1974). **Principle of instruction design**. New York: Holt, Rinehart.

การประเมินและติดตามนิสิตศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ปีการศึกษา 2561 คณะนิติศาสตร์
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

Assessment and Follow up of the Bachelors of Laws' 12th group,
2018 Academic Year, the Faculty of Laws

ดวงพร อานันทศิริเกียรติ¹
นภาพรณ ปานศรีแก้ว²
ภัทราวดี คลั่งสิน³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยผสม (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจและติดตามนิสิตศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ปีการศึกษา 2561 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ บัณฑิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 คน และนายจ้าง ผู้ประกอบการหรือผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 21 คน การวิเคราะห์ข้อมูลได้จำแนกออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงสถิติ (Statistical Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายงานผลเป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 26 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) และกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่าๆกัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีอายุไม่เกิน 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.50 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คิดเป็นร้อยละ 100.00 ปัจจุบันประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 80.80 โดยไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน/ศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 92.30 ขณะนี้ประกอบอาชีพในพนักงานบริษัทหรือองค์กรมหาชน คิดเป็นร้อยละ 30.80 โดยนำความรู้ในหมวดวิชาเฉพาะไปใช้ในการศึกษาต่อ/ทำงาน/อื่นๆมากหรือบ่อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.20 ได้รับค่าตอบแทน/รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาทโดยประมาณ คิดเป็นร้อยละ 34.60
2. บัณฑิตมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรของคณะนิติศาสตร์ในด้านโครงสร้างและการจัดรายวิชาในหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในด้านต่างๆ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
3. บัณฑิตมีความคิดเห็นว่ารายวิชาต่างๆในหลักสูตรของคณะนิติศาสตร์มีประโยชน์ในระดับมากที่สุด
4. บัณฑิตมีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมในระดับมากในด้านเนื้อหา แต่ในส่วนของด้านผู้สอน, ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน, ด้านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งค้นคว้าและด้านการประเมินมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
5. บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียอยู่ในระดับมากที่สุด อาทิ พึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ประจำ, การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์พิเศษ, ประเพณีการไหว้ของวิทยาลัย เป็นต้น
6. ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจคุณภาพของนิสิตศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การติดตามบัณฑิต, การประเมินความพึงพอใจของบัณฑิต, การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

^{1,3} คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

This research was a descriptive research designed into 2 phases; the documentary research and quantitative research. The objectives were to assess satisfaction and the follow up of the graduates, Bachelors of Laws, 12th group, Academic year of 2018. The research was conducted by using a questionnaire in collecting data from the sample group such as the Law graduates who completed their study from the College of Asian Scholars in the Academic Year of 2018. The number of the graduates was 26 people and the employers who hired the graduates was 21 people. The analysis of the data was divided into 2 parts: the Content Analysis and the Statistical Analysis by using the software program to analyze the average value, reporting the results by lecturing, analyzing and presenting in the form of a table. The findings could be summarized as follows:

1. It was found that the majority of the population who answered the questionnaires was 26 people. (100%) The number of the sample was equally in males and females. (50%) The samples who were under 25 years old were 61.50%. The number of the Law graduates was 100%. Working currently was 80.80%. Working without any problems in applying the specific knowledge, working, further studying, or others. (92.30%). Now working as company or public organization workers. (30.80%) Applying the knowledge of the specific subjects in further studying, working, or others, it was found to be 46.20%. Receiving compensations or monthly income approximately were less than 15,000 baht (34.60).
2. The graduates had opinions that the curriculum in the Faculty of Laws such as structures of course arrangement, teaching management according to the curriculum, and featuring development of the learners according to the objectives in all respects were the most suitable.
3. The graduates had opinions that the subjects in the curriculum of the Faculty of Laws was useful at the most level.
4. The graduates had the opinions that teaching and learning of the curriculum was suitable in the most level of satisfaction. However, in the teachers' part, learning and teaching activities, teaching and learning media and resources, and the evaluation was suitable in the average level of satisfaction.
5. The graduates were satisfied with the College of Asian Scholars in the most level such as the graduates were satisfied with the learning and teaching of the full-time teachers, the graduates were satisfied with the learning and teaching of the part-time teachers, and the graduates were satisfied with the college about the college's Pay respect tradition, etc.
6. The graduates' employers were satisfied with the quality of the Law bachelors, 12th group, Academic Year of 2018 in the most level of satisfaction.

Keywords: The follow up of the graduate, The evaluation of the graduates' satisfaction, The evaluation of the graduates' employers

1. บทนำ

คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2546 ในปัจจุบันนั้นบัณฑิตในหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิตนั้นถือเป็นที่ต้องการของสังคมอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยได้มีการพัฒนาทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและอื่นๆเป็นอย่างมาก เป็นผลให้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้ทางกฎหมายมากยิ่งขึ้น จึงเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกเรียนในสาขาวิชา

นิติศาสตร์ เพื่อผลิตบัณฑิตออกไปประกอบวิชาชีพทางกฎหมายไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าพนักงานตำรวจ ที่ปรึกษากฎหมาย นิติกร หน่วยงานและอื่นๆอีกมากมาย คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้รับเทียบมาตรฐานนักศึกษาผู้สอบไล่ได้ปริญญาตรีทางนิติศาสตร์จากวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียเทียบให้ไม่ต่ำกว่าผู้สอบไล่ได้ปริญญาตรีทางนิติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับ

เนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2507 ข้อ 56 (2) และผ่านการอนุมัติรับรองมาตรฐานหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตและมาตรฐานการศึกษาผู้สอบไล่ได้ปริญญาตรีตามข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยการฝึกอบรมว่าความ พ.ศ. 2529 ข้อ 5 (2) และเพื่่อมุ่งเน้นในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถที่จะออกไปรับใช้สังคม

คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น จึงได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการประเมินและติดตามบัณฑิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์รุ่นที่ 12 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยทางคณะนิติศาสตร์ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ทั้งในเรื่องของภาวะการปฏิบัติงาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน และความพึงพอใจของบัณฑิตรุ่นที่ 12 ปีการศึกษา 2561 ที่มีต่อวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจของคณะผู้บริหารในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน และการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดของสถาบัน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อประเมินและติดตามการปฏิบัติงานของบัณฑิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2561
- 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
- 3) เพื่อประเมินประโยชน์ของรายวิชาต่างๆในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
- 4) เพื่อประเมินปัญหาการเรียนการสอนหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
- 5) เพื่อประเมินความพึงพอใจของบัณฑิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
- 6) เพื่อประเมินความพึงพอใจของนายจ้างผู้ประกอบการหรือผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2561

3. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทำวิจัย มีดังต่อไปนี้

- 1) บัณฑิตหลักสูตรบัณฑิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ซึ่งสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 คน
- 2) ผู้ใช้บัณฑิตหรือเจ้าของสถานประกอบการที่รับผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียเข้าทำงาน จำนวน 21 คน

4. วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินและการติดตามนิติศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น” ได้นำเอาการวิจัยแบบผสมผสานมาใช้ ได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

4.1 การวิจัยเอกสารระยะที่ 1

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาในรูปแบบนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีและแนวคิดจากแหล่งข้อมูลต่างๆไม่ว่าจะเป็นหนังสือวิชาการ วารสาร เอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์และรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดขอบเขตของการศึกษาในแบบสอบถามให้มีความครอบคลุมกับเนื้อหาที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพ

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณระยะที่ 2

ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณได้นำรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มาปรับใช้โดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaires) ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาวิเคราะห์และประมวลผล

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลของบัณฑิต

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลของบัณฑิต จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตามลำดับในข้างต้น โดยผลของการวิจัยในแต่ละส่วนนั้น มีดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าบัณฑิตทั้งหมดที่สำเร็จการศึกษาดตอบแบบสอบถามจำนวน 26 คน

(คิดเป็นร้อยละ 100) และมีบัณฑิตที่ไม่ตอบแบบสอบถามจำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0) เป็นเพศชาย จำนวน 13 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) และเพศหญิง จำนวน 13 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) มีอายุไม่เกิน 25 ปี เป็นจำนวน 16 คน (คิดเป็นร้อยละ 61.5), อายุระหว่าง 25-40 ปี จำนวน 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.8) และอายุเกินกว่า 40 ปี จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.7)

ภาวะการมีงานทำ

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอภาวะการมีงานทำของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าบัณฑิตผู้ตอบแบบสอบถามมีภาวะการทำงานเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ บัณฑิตที่ทำงานแล้วหรือประกอบอาชีพอิสระมีจำนวน 21 คน (คิดเป็นร้อยละ 80.8) , บัณฑิตที่กำลังศึกษาต่อ มีจำนวน 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 11.5) และบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงาน มีจำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.7) มีบัณฑิตที่ทำงานประเภทพนักงานบริษัทหรือองค์กรมหาชน มีจำนวน 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.8), บัณฑิตที่ทำงานประเภทข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ มีจำนวน 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 23.1) , บัณฑิตที่ทำงานประเภทอาชีพอิสระหรือเจ้าของกิจการ มีจำนวน 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 19.2), บัณฑิตที่ไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล มีจำนวน 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.4) , บัณฑิตที่ทำงานประเภทอื่นๆนอกเหนือจากที่ระบุไว้ มีจำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.7) และบัณฑิตที่ทำงานประเภทรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 3.8) บัณฑิตผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้ได้งานทำเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านภาษาต่างประเทศ มีจำนวน 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.9) , ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ มีจำนวน 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.9) , บัณฑิตที่ไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล มีจำนวน 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 23.1) , ด้านกิจกรรมสันทนาการ มีจำนวน 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 11.5), ด้านกีฬา มีจำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.7) และด้านอื่นๆ มีจำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 3.8) โดยในส่วนของด้านศิลปะและด้านนาฏศิลป์หรือดนตรีขับร้อง มีจำนวนด้านละ 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0) มีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ รายได้รวมต่ำกว่า 15,000 บาท มีจำนวน 12 คน (คิดเป็นร้อยละ 46.2), ไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล มีจำนวน 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.9) , รายได้รวมอยู่ระหว่าง 15,000 – 25,000 บาท มีจำนวน 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 23.1) และรายได้รวมสูงกว่า 25,000 บาท มีจำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 3.8) มีปัจจัยที่เลือกทำงานในหน่วยงานโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ใกล้บ้านหรือเดินทางสะดวกและไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล มีจำนวนด้านละ 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.9), ค่าตอบแทนสูงและ

ภาพลักษณ์ขององค์กรดี มีจำนวนด้านละ 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 19.2) และ มีโอกาสก้าวหน้า มีจำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.7) โดยในส่วนของกาได้อยู่กับครอบครัวและด้านอื่นๆ มีจำนวนด้านละ 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0) บัณฑิตผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่องานที่ทำเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ พอใจ มีจำนวน 17 คน (คิดเป็นร้อยละ 65.4), บัณฑิตไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล มีจำนวน 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.8) และไม่พอใจ มีจำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 3.8) บัณฑิตผู้ตอบแบบสอบถามมีช่วงเวลาในการเริ่มทำงานเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ หลังสำเร็จการศึกษาและไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล มีจำนวนช่วงละ 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.9) โดยในส่วนของช่วงก่อนเข้าศึกษาและระหว่างศึกษา มีจำนวนช่วงละ 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 23.1) บัณฑิตผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะของงานที่ทำตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษาหรือไม่สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษา มีจำนวน 9 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.6) , ไม่ตรงสาขาที่สำเร็จการศึกษา มีจำนวน 9 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.6) และไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล มีจำนวน 8 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.8) บัณฑิตผู้ตอบแบบสอบถามสามารถนำความรู้จากสาขาที่เรียนมาประยุกต์ใช้กับหน้าที่การงานได้โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ มากที่สุด มีจำนวน 9 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.6) , ไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล มีจำนวน 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.9) , น้อย มีจำนวน 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.4) , มาก มีจำนวน 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 11.5) , ปานกลาง มีจำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.7) และน้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 3.8)

การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

1) ด้านโครงสร้างและการจัดรายวิชา

ในหลักสูตร

การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนของโครงสร้างและการจัดรายวิชาในหลักสูตรของนิสิตศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2561 จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆในด้านโครงสร้างและการจัดรายวิชาในหลักสูตรเป็นจำนวน 6 ข้อ ดังนี้

(1) จำนวนหน่วยกิตในหมวดศึกษาทั่วไป พบว่า ความคิดเห็นที่บัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นว่าจำนวนหน่วยกิตในหมวดศึกษาทั่วไปมีความเหมาะสมเพียงใด โดยมีลำดับดังนี้ เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 12 คน (คิดเป็นร้อยละ 46.2), เหมาะสมหรือพึงพอใจมาก จำนวน 11 คน (คิดเป็นร้อยละ 42.3), ปานกลาง จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.7) , ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมาก จำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 3.8) และ

ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0)

(2) การจัดรายวิชาในหมวด

ศึกษาทั่วไป พบว่า ความคิดเห็นที่บัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นว่าการจัดรายวิชาในหมวดศึกษาทั่วไปมีความเหมาะสมเพียงใด โดยมีลำดับดังนี้ เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 13 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) , เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 11 คน (คิดเป็นร้อยละ 42.3) , ปานกลาง จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.7) , ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0) และ ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0)

(3) จำนวนหน่วยกิตในหมวด

วิชาเฉพาะ พบว่า ความคิดเห็นที่บัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นว่าจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาเฉพาะมีความเหมาะสมเพียงใด โดยมีลำดับดังนี้ เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 13 คน (คิดเป็นร้อยละ 50) , เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 38.5) , ปานกลาง จำนวน 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 11.5) , ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0) และ ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0)

(4) การจัดรายวิชาในหมวด

วิชาเฉพาะ พบว่า ความคิดเห็นที่บัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นว่าการจัดรายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะมีความเหมาะสมเพียงใด โดยมีลำดับดังนี้ เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 15 คน (คิดเป็นร้อยละ 57.7) , เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 9 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.6) , ปานกลาง จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 7.7) , ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0) และ ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0)

(5) จำนวนหน่วยกิตในหมวด

วิชาเลือก พบว่า ความคิดเห็นที่บัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นว่าจำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาเลือกมีความเหมาะสมเพียงใด โดยมีลำดับดังนี้ เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 12 คน (คิดเป็นร้อยละ 46.2) , เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 9 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.6) , ปานกลาง จำนวน 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.4) , ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 3.8) และ ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0)

(6) การจัดรายวิชาในหมวด

วิชาเลือก พบว่า ความคิดเห็นที่บัณฑิตได้แสดงความคิดเห็นว่าการจัดรายวิชาในหมวดวิชาเลือกมีความเหมาะสมเพียงใด โดยมีลำดับดังนี้ เหมาะสมหรือพึงพอใจมากที่สุด จำนวน 11

คน (คิดเป็นร้อยละ 42.3) , เหมาะสมหรือพึงพอใจ จำนวน 9 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.6) , ปานกลาง จำนวน 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.4) , ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 3.8) , ไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล จำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 3.8) และ ไม่เหมาะสมหรือไม่พึงพอใจมากที่สุด จำนวน 0 คน (คิดเป็นร้อยละ 0)

2) การจัดการเรียนการสอนตาม

หลักสูตร

การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของนิติศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2561 จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นจำนวน 16 ข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างครูกับศิษย์ การส่งเสริมความเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม การเน้นการสอดแทรกจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพในทุกรายวิชาที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสังคม การส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ รองลงมาให้ความคิดเห็นในระดับมาก จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ การเน้นความรู้วิชาการควบคู่กับอาชีพ การส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ การเน้นความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของอาชีพกับสังคม การเน้นการฝึกทักษะการทำงาน การเน้นการฝึกทักษะการดำรงชีวิตในสังคม การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม การส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การใช้สื่อในการเรียนการสอน การติดตามผลการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดเนื้อหาที่พอเพียงและเหมาะสมเมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ รุ่น 12 ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นค่าเฉลี่ยที่ 4.69 เป็นเรื่องการสอดแทรกจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพในทุกรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ส่วนค่าเฉลี่ยระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นค่าเฉลี่ยที่ 4.50 เป็นเรื่องการเน้นความรู้วิชาการควบคู่กับอาชีพ

3) การพัฒนาคุณลักษณะของ

ผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในด้านต่างๆ

การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในด้านต่างๆของนิติศาสตรบัณฑิต

รุ่นที่ 12 ที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2561 จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ในด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในด้านต่างๆ เป็นจำนวน 10 ข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ การมีความรักในวิชาชีพ การมีความสามารถในการปฏิบัติงาน การมีความคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ การมีคุณธรรมและจริยธรรม การมีจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ รองลงมาให้ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ การมีความสามารถทางภาษาอังกฤษ การมีความสามารถทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ การมีความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ การมีนิสัยใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การมีความเป็นผู้นำ เมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในด้านต่างๆ ของบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ รุ่น 12 ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นค่าเฉลี่ยที่ 4.65 เป็นเรื่องการมีความรักในวิชาชีพ และการมีจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ ส่วนค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นค่าเฉลี่ยที่ 4.50 เป็นเรื่องการมีความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ

4) การประเมินประโยชน์ของรายวิชาต่างๆในหลักสูตร

จากข้อคำถามความคิดเห็นในประเด็นต่างๆจำนวน 3 ข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ความรู้ในหมวดวิชาเฉพาะ รองลงมาให้ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ความรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ความรู้ในหมวดวิชาเลือกเสรี เมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนการประเมินประโยชน์ของรายวิชาต่างๆในหลักสูตรของบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ รุ่น 12 ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นค่าเฉลี่ยที่ 4.58 เป็นเรื่องความรู้ในหมวดวิชาเฉพาะ ส่วนค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นค่าเฉลี่ยที่ 4.42 เป็นเรื่องความรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และความรู้ในหมวดวิชาเลือกเสรี

5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร

5.1 ด้านเนื้อหา

การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรในด้านเนื้อหาของนิติศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่จบการศึกษาในปีการศึกษา

2561 จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ออกเป็น 7 ข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับปานกลางเท่ากันทั้ง 7 ข้อ ได้แก่ ความซ้ำซ้อนของเนื้อหาในหมวดวิชาเอก ความไม่เหมาะสมของเนื้อหาเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิต เนื้อหาของรายวิชาไม่น่าสนใจ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เนื้อหาวิชาเอกไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้สอบเมื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เนื้อหาบางรายวิชาที่มีปริมาณมาก เนื้อหาบางรายวิชาไม่ครอบคลุม เมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนด้านเนื้อหา พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางเป็นค่าเฉลี่ยที่ 3.38 เป็นเรื่องความซ้ำซ้อนของเนื้อหาในหมวดวิชาเอก

5.2 ด้านผู้สอน

การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรในด้านผู้สอนของนิติศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2561 จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ออกเป็น 9 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับปานกลางจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ผู้สอนสอนไม่ครบหลักสูตร ผู้สอนขาดความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอน ผู้สอนขาดทักษะในการสอน ผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าและศึกษาด้วยตนเอง ผู้สอนสอนไม่ตรงตามเนื้อหาที่กำหนดในประมวลรายวิชา ผู้สอนไม่ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ ผู้สอนขาดการใช้สื่อที่เหมาะสม รองลงมาให้ความคิดเห็นในระดับน้อยจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ผู้สอนไม่เตรียมตัวในการสอน เมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนด้านผู้สอน พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางเป็นค่าเฉลี่ยที่ 3.23 เป็นเรื่องผู้สอนสอนไม่ครบหลักสูตร ส่วนค่าเฉลี่ยระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยเป็นค่าเฉลี่ยที่ 2.50 เป็นเรื่องผู้สอนไม่เตรียมตัวในการสอน

5.3 ด้านกิจกรรมการเรียน

การสอน

การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของนิติศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2561 จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ออกเป็น 8 ข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับปานกลางเท่ากันทั้ง 8 ข้อ ได้แก่ ขาดการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ขาดการจัดกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถตาม

ศักยภาพของผู้เรียน ขาดการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ขาดการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นขาดการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ ขาดการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นครูอย่างต่อเนื่อง ขาดการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ขาดการจัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะการสอน เมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางเป็นค่าเฉลี่ยที่ 3.00 เป็นเรื่องขาดการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

5.4 ด้านสื่อการเรียนการสอนและการค้นคว้า

การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรในด้านสื่อการเรียนการสอนและการค้นคว้าของนิสิตาสาตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2561 จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ออกเป็น 6 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับปานกลางจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ขาดเอกสารประกอบการเรียนในวิชาต่างๆ ขาดหนังสือและวารสารทางการศึกษาที่ใช้ในการค้นคว้า หนังสือและวารสารในห้องสมุดไม่ทันสมัย ความจำกัดของแหล่งค้นคว้า เช่น จุดบริการอินเทอร์เน็ต ขาดหนังสือที่ใช้เป็นเอกสารหลักในการเรียน ขาดการส่งเสริมการใช้แหล่งวิทยาการต่างๆนอกจากห้องสมุด เมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนด้านสื่อการเรียนการสอนและการค้นคว้า พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางเป็นค่าเฉลี่ยที่ 3.08 เป็นเรื่องขาดการส่งเสริมการใช้แหล่งวิทยาการต่างๆนอกจากห้องสมุด

5.5 ด้านการประเมินผล

การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรในด้านการประเมินผลของนิสิตาสาตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2561 จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ออกเป็น 7 ข้อ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับปานกลางจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ขาดการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย การวัดและการประเมินเน้นความรู้ความจำเป็นสำคัญ ขาดการประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้ งานที่มอบหมายในแต่ละวิชามีมาก ผู้เรียนขาดโอกาสในการร่วมประเมินผลตนเอง การประเมินผลไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ความยุติธรรมในการตัดสินการประเมิน เมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนด้านการประเมินผล พบว่ามี

ค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางเป็นค่าเฉลี่ยที่ 3.00 เป็นเรื่องขาดการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

5.6 การประเมินความพึงพอใจของบัณฑิตต่อวิทยาลัย

การประเมินความพึงพอใจของบัณฑิตต่อวิทยาลัยของนิสิตาสาตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2561 จากข้อคำถามในแบบสอบถามสามารถแบ่งความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ออกเป็น 20 ข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับมาก จำนวน 16 ข้อ ได้แก่ บัณฑิตพึงพอใจในอาคารสถานที่เรียนของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจในสนามกีฬาของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจในห้องน้ำของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจในบริการห้องสมุดของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจในบริการสำนักทะเบียนละวัดผลของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจในอุปกรณ์การเรียนการสอนทฤษฎีของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจในอุปกรณ์การเรียนการสอนภาคปฏิบัติหรือทดลอง บัณฑิตพึงพอใจในกิจกรรมประกอบการเรียนที่วิทยาลัยจัดให้ บัณฑิตพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ประจำ บัณฑิตพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์พิเศษ บัณฑิตพึงพอใจต่อการบริการของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน บัณฑิตพึงพอใจต่อการบริการของพนักงานขับรถของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจต่อการบริการร้านค้าของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจต่อสำนักบริการวิชาการด้านหน้าของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจต่อประเพณีการไหว้ของวิทยาลัย บัณฑิตพึงพอใจต่อป้ายประชาสัมพันธ์ในตึกของวิทยาลัย เมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในส่วนการประเมินความพึงพอใจของบัณฑิตต่อวิทยาลัยของบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ รุ่น 12 ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นค่าเฉลี่ยที่ 4.38 เป็นเรื่องบัณฑิตพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ประจำ ส่วนค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางเป็นค่าเฉลี่ยที่ 3.42 เป็นเรื่องการบัณฑิตพึงพอใจในระบบอินเทอร์เน็ตและสารสนเทศของวิทยาลัย

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ใช้บัณฑิต

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนผู้ใช้บัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 21 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) ลักษณะของหน่วยงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะของหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน จำนวน 14 คน (คิดเป็นร้อยละ 66.6) รองลงมา เป็นธุรกิจส่วนตัว จำนวน 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 23.8) , รัฐวิสาหกิจและอื่นๆ จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ

9.6) เป็นจำนวนน้อยที่สุด เพศพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 11 คน (คิดเป็นร้อยละ 52.4) และรองลงมา เป็นเพศหญิง จำนวน 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 47.6) อายุพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุต่ำกว่า 35 ปีจำนวน 13 คน (คิดเป็นร้อยละ 61.9) รองลงมา มีอายุระหว่าง 35 – 45 ปี จำนวน 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 28.6) และมีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 9.5) เป็นจำนวนน้อยที่สุด ตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งอื่นๆ จำนวน 7 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.3) รองลงมา เป็นหัวหน้าแผนก/ฝ่าย จำนวน 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 28.6) , เจ้าของกิจการ จำนวน 4 คน (คิดเป็นร้อยละ 19) , ผู้จัดการ จำนวน 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 14.3) และไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล จำนวน 1 คน (คิดเป็นร้อยละ 4.8) เป็นจำนวนน้อยที่สุด นโยบายในการพิจารณาพนักงานพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีนโยบายในการพิจารณาพนักงานส่วนใหญ่ คือ สาขาวิชา ที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 14 คน (คิดเป็นร้อยละ 66.7) รองลงมา เป็น สถาบันการศึกษา จำนวน 3 คน (คิดเป็นร้อยละ 14.3) , บุคลิกภาพ จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 9.5) และ ความสามารถพิเศษและอื่นๆ จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 9.6) หน่วยงานมีความต้องการบัณฑิตในสาขาวิชาใดพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการบัณฑิตในสาขานิติศาสตร์เป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 15 คน (คิดเป็นร้อยละ 71.4) และรองลงมา ไม่ประสงค์จะกรอกข้อมูล จำนวน 6 คน (คิดเป็นร้อยละ 28.6)

การประเมินความพึงพอใจของนายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิต

สำหรับการความพึงพอใจผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อนิติศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 จากข้อคำถามความคิดเห็นในประเด็นต่างๆจำนวน 27 ข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้คำตอบความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ มีความขยันหมั่นเพียร และประกอบอาชีพด้วยความสุจริต สามารถพิจารณาสิ่งต่างๆด้วยความยุติธรรมและถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบ เสียสละ อดกลั้น และมีระเบียบวินัย มีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมขององค์กรหรือหน่วยงาน มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือทำงานเป็นทีม ปฏิบัติตนตามกฎหมาย สัญญา และข้อตกลงขององค์กร ปฏิบัติงานตามหน้าที่โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รับทั้งผิดและชอบจากผลการปฏิบัติของตน เป็นผู้รู้จักให้ออกาส และยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยภาพรวมท่านมีความพึงพอใจในการทำงานของบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ในระดับใด รองลงมาให้ความคิดเห็นในระดับมาก จำนวน 15 ข้อได้แก่ มีความเมตตา กรุณา เอื้ออาทรและช่วยเหลือผู้อื่น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถสรุปความ ตีความ ขยายความและจับใจความได้ มีความเข้าใจใน บทบาทวิชาชีพของตนเอง มีทักษะและความชำนาญเกี่ยวกับ วิชาชีพที่ปฏิบัติงาน สามารถระบุความรู้ด้านทฤษฎีต่างๆหรือ ความรู้ พื้นฐานที่เป็นพื้นฐานได้ มีความสามารถในการ วางแผนจัดระบบงานและควบคุมงาน แสวงหาความรู้ และสามารถสร้างสรรค์งานใหม่ๆได้ มีกระบวนการคิดเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ สามารถเสนอแนะและให้เหตุผลเพื่อการ ตัดสินใจได้ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ อย่างเหมาะสม สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ในสถานการณ์ ใหม่ได้ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สำนวมกาย วาจา ใจ และไม่ กล่าวร้ายผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยสมัครใจ มีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมขององค์กร หรือหน่วยงาน สามารถเลือกและใช้รูปแบบการนำเสนอ สารสนเทศ ตลอดจนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะกับสถานการณ์ สามารถ เปลี่ยนแปลงข้อมูลเชิงตัวเลขให้เป็นข่าวสารที่มีคุณภาพ รวมทั้งสามารถอ่านวิเคราะห์และถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ให้แก่ผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ สามารถประยุกต์ใช้ทักษะการคิด วิเคราะห์เชิงตัวเลข และความรู้เชิงสถิติเบื้องต้นในการ ปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาการประเมินความเหมาะสมของ หลักสูตรในส่วนการประเมินความพึงพอใจของนายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิตของบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ รุ่น 12 ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 พบว่ามีค่าเฉลี่ย ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นค่าเฉลี่ยที่ 4.71 เป็น เรื่องมีความขยันหมั่นเพียร และประกอบอาชีพด้วยความ สุจริต และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้ รองลงมาเป็นส่วนค่าเฉลี่ยระดับมาก โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยมากเป็นค่าเฉลี่ยที่ 4.48 เป็นเรื่องมีความเมตตา กรุณา เอื้ออาทรและช่วยเหลือผู้อื่น ประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สำนวมกาย วาจา ใจ และไม่กล่าวร้ายผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยสมัครใจ

6. อภิปรายผล

1. จากการวิจัย พบว่า นิติศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 มีงานทำจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 เป็นการแสดงให้เห็นว่า บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นที่ต้องการของ ตลาดแรงงานวิชาชีพโดยตรง

2. บัณฑิตมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรของคณะนิติศาสตร์ในด้านโครงสร้างและการจัดรายวิชาในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในด้านต่างๆ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดรวมทั้งรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรของคณะนิติศาสตร์มีประโยชน์ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการเรียนในรายวิชาต่างๆ ของคณะนิติศาสตร์วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัวของผู้เรียนเองและแก่สังคมส่วนรวมด้วย

3. บัณฑิตมีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมในระดับมากในด้านเนื้อหา แต่ในส่วนทางด้านผู้สอน , ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน , ด้านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งค้นคว้าและด้านการประเมินมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

4. บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียอยู่ในระดับมากที่สุด อาทิ บัณฑิตพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ประจำ , บัณฑิตพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์พิเศษ , บัณฑิตพึงพอใจต่อประเพณีการไหว้ของวิทยาลัย , บัณฑิตพึงพอใจต่อการบริการของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนและบัณฑิตพึงพอใจต่อป้ายประชาสัมพันธ์ในตึกของวิทยาลัย เป็นต้น ความพึงพอใจของบัณฑิตดังกล่าวอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าการบริการด้านการเรียนการสอนของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียเป็นที่พึงพอใจของผู้เรียนเป็นอย่างมาก

5. ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจคุณภาพของนิติศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 12 ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2561 ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของคณะนิติศาสตร์วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแล้วมีประสิทธิภาพที่บังเกิดเป็นผลดี จึงทำให้ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง

7. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความครอบคลุมและทันสมัยอยู่เสมอ ทุกๆ ปี โดยจัดให้มีการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินไปดำเนินการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง หลักสูตรให้มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของสังคมและชุมชน

1.2 ควรจัดให้มีการเสริมสร้างทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาต่างประเทศที่จำเป็นต่อการ

สื่อสารในปัจจุบัน โดยการจัดกิจกรรมอบรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษเพื่อปรับพื้นฐานทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาต่างประเทศกับควรจัดให้มีการทดสอบวัดความรู้ภายหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมและจัดให้มีการทดสอบวัดความรู้ทักษะดังกล่าวอีกครั้งภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษาตามมาตรฐานกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กำหนด

1.3 ควรจัดให้มีการอบรมสัมมนาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ใช้บัณฑิตและสถานประกอบการหรือองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานตามสายวิชาชีพกฎหมาย เช่น ศาล อัยการ ทนายความ รวมทั้งสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนที่นำบัณฑิตกฎหมายไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บัณฑิตได้เรียนรู้โครงสร้างและระบบการทำงานขององค์กรวิชาชีพทางกฎหมายรวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้พิจารณาเพื่อเลือกสายงานวิชาชีพกฎหมายที่ตนต้องการและมีความถนัดเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ

1.4 ควรจัดให้ผู้ประกอบการหรือผู้ใช้บัณฑิตภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรเนื่องจากผู้ประกอบการหรือผู้ใช้บัณฑิตในสังคมปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นภาคเอกชนจึงจำเป็นที่จะให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอื่นที่มีใช้ตลาดแรงงานวิชาชีพกฎหมายโดยตรงอย่างเดียว

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยประเมินและติดตามผลนิติศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียให้ครอบคลุมขึ้น โดยนอกจากจะศึกษาจากตัวบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิตแล้ว ควรศึกษาข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 ซึ่งกำลังจะสำเร็จการศึกษาเพื่อทราบถึงความต้องการในการประกอบวิชาชีพในอนาคตและเพื่อทราบความต้องการของกลุ่มนักศึกษาดังกล่าวหลังจากที่สำเร็จการศึกษาแล้ว

2.2 แบบสอบถามด้านการประเมินความพึงพอใจของนิติศาสตรบัณฑิตต่อวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียมีความพึงพอใจบางด้านที่ยังอยู่ในเกณฑ์ระดับน้อย ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาและสร้างระบบติดตามที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 แบบสอบถามบางส่วนควรลดจำนวนลงเนื่องจากหากเป็นแบบสอบถามที่มีจำนวนคำถามมากเกินไปจะทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่กรอกข้อมูลที่แท้จริง

2.4 ควรนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการจัดทำแบบสอบถาม เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามยิ่งขึ้น อาทิเช่น การจัดทำแบบสอบถามโดยผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ

8. เอกสารอ้างอิง

1. กมลพร กิตติจิตตวรังกูร. (2549). การประเมินและติดตามผลโครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบการ สอนคณิตศาสตร์ของโรงเรียนวัดทองสุทธาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร. การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
2. กมลพร บัณฑิตยานนท์, วิทยาพรรณ วงษ์สุวรรณคงเภา. (2555). การประเมินและติดตามผลหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2538) สาขามัธยมศึกษา วิชาเอกภาษาไทย. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
3. คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. (2551). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและภาวการณ์มีงานทำของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ปีการศึกษา 2546 – 2547. นครปฐม: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
4. คณะวิทยาศาสตร์. (2556). การวิจัยการติดตามผลการสำเร็จการศึกษาและภาวการณ์มีงานทำของบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2556. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
5. ฉันทนา จันทวงศ์. (2544). การติดตามสถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษารุ่นปีการศึกษา 2544. กรุงเทพฯ: สถาบันของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. (2546). การติดตามสถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษารุ่นปีการศึกษา 2546. กรุงเทพฯ: สถาบันของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
6. ชญาดา เฉลียวพรหม. (2552). รายงานการวิจัยเรื่อง ภาวะการมีงานทำและคุณภาพในการทำงานของบัณฑิต สาขาการโรงแรม ปีการศึกษา 2548 – 2549. สงขลา: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา.
7. ดวงพร อานันทศิริเกียรติและคณะ. (2553). การประเมินและติดตามนิเทศศรบัณฑิต รุ่นที่ 3 ปีการศึกษา 2551 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะนิเทศศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
8. ดวงพร อานันทศิริเกียรติ, รวีวรรณ พินิจรัมย์, และอัครเดช กิ่งหลักเมือง. (2554). การประเมินและติดตามนิเทศศรบัณฑิต รุ่นที่ 4 ปีการศึกษา 2552 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะนิเทศศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
9. ดวงพร อานันทศิริเกียรติ, รวีวรรณ พินิจรัมย์, และอัครเดช กิ่งหลักเมือง. (2556). การประเมินและติดตามนิเทศศรบัณฑิต รุ่นที่ 6 ปีการศึกษา 2554 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะนิเทศศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
10. วัชรพร เชยสุวรรณและคณะ. (2560). การประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตร บัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2551). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ.
11. ผ่องใส ถาวรจักร์. (2555). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตวิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีการศึกษา 2554. นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
12. ปรัชญา เวสารัชช. (2545). ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา. โครงการพัฒนาผู้บริหารการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
13. พันธุ์ศักดิ์ พลสารรัมย์. (ไม่ปรากฏ). การปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา: การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
14. พรทิพย์ เต็งเจริญ. (2555). การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีการศึกษา 2554. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
15. ภาควิชา รัฐศาสตร์และประศาสนศาสตร์ สาขา รัฐศาสตร์. (2558). ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2558. หน่วยติดตามและประเมินผล งานนโยบายและแผน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
16. เรณูมาศ มาอุ่น. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้.

17. วราภรณ์ พุกุล. (2556). การประชุมวิชาการ “การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตที่พึงประสงค์”. สำนักงานคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา.
18. วไลніка ฉลากบาง. (2560). การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research). นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.
19. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
20. สุธีรา สุนทรารักษ์ และคณะ. (2557). การติดตามผลการสำเร็จการศึกษาและภาวะการดำเนินงานทำของบัณฑิตคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประจำปีการศึกษา 2556. บุรีรัมย์: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

การพัฒนาแบบแผนการจัดการป่าสาकुของประเทศไทยในอนาคต

The Development of Sago Palm Forest Management Model of Thailand in the Future

ภัทรกร ชูปาน¹วารุณี หะยิมะสา²วิจิต เรืองแป้น³นิสาพร มุหะมัด⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดการป่าสาकुของประเทศไทยในอนาคต โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยอนาคตหรือที่เรียกว่า เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi futures research) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ป่าไม้และป่าสาकु จำนวน 24 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า การเก็บข้อมูลจำนวน 3 รอบ รอบแรกเป็นการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบในรอบที่สองและสาม ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบสุดท้าย นำมาหาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ความต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อสรุปรูปแบบเป็นภาพอนาคต และมีการตรวจสอบรูปแบบโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เพื่อนำสู่รูปแบบการจัดการป่าสาकुของประเทศไทยในอนาคต ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบที่เหมาะสม คือ การมีส่วนร่วมระหว่างรัฐกับชุมชนกำหนดแผนแนวทางการปลูก การขยายพันธุ์ การใช้ประโยชน์ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ประจำท้องถิ่น ทำให้ป่าสาकु “เป็นครัวชุมชน” พัฒนาไปสู่ครัวโลกได้อย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ วัตถุประสงค์ ระบบนิเวศ หลักการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์

คำสำคัญ : เทคนิค EDFR ป่าสาकु รูปแบบการจัดการป่าสาकु การพัฒนาแบบแผนการจัดการป่าสาकु

Abstract

The objective of this research was to develop sago palm forest management model of Thailand in the future model with EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) technique. The sample of this research was of 24 experts who were knowledgeable, capable and experienced in utilization, natural resources, environment and their relevant aspects of sago with purposive sampling. Interview and rating scale questionnaire were used as research instruments. There were three sessions in collecting data from participants. Interview was arranged at the first session to gain data; the collected data was analyzed for creating rating scaled questionnaire. The questionnaire was answered by experts in the session two and three respectively. The information obtained from informants was analyzed for statistic of median, mode, difference between mode and median and the interquartile range to summarize as future images. In addition, connoisseurship seminar was conducted to investigate templates for sago palm forest management model of Thailand in the future. **The research findings** revealed that appropriate model, collaboration between government sectors and community to determine planting plan, plant propagation, utilization and establishment of community learning center could turn sago palm forest into "**community kitchen**" to develop towards sustainable global kitchen. The main components are ecology, objective determination, principles of economy, social, political and culture, principles of environmental management and conservation.

Keywords: Ethnographic Delphi Futures Research, Sago palm forest, Sago palm forest management model, Development Sago palm forest management model

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

²⁻⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าปกคลุมกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าจำนวนร้อยละ 53.3 ของพื้นที่ประเทศ หรือประมาณ 171 ล้านไร่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 มีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ร้อยละ 30.5 ของพื้นที่ หรือประมาณ 98 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2541 มีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ ร้อยละ 25.2 ของพื้นที่ หรือประมาณ 81 ล้านไร่ ปี พ.ศ. 2551 มีพื้นที่ป่าเหลืออยู่ ร้อยละ 33.4 หรือประมาณ 107 ล้านไร่ และปี พ.ศ. 2556 พื้นที่ป่าไม้คงเหลือ 102.1 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.6 ของประเทศ (กรมป่าไม้, 2558 : 10) จากการลดลงของพื้นที่ป่าจำนวนมากในระยะเวลาที่ผ่านมาอยู่ในขั้นวิกฤติ ก่อให้เกิดการเสียสมดุลทางธรรมชาติ ส่งผลกระทบเชื่อมโยงในหลายมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetlands) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ พืชและสัตว์ ตลอดจนระบบนิเวศวิทยาทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ที่พึ่งได้รับจากการใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แม้กระทั่งประชาชนในชนบทหรือในเมือง ต่างพึ่งพาอาศัยและมีความผูกพันกับพื้นที่ชุ่มน้ำมาหลายยุคหลายสมัย แต่ปัจจุบันเป็นที่น่าวิตกอย่างยิ่งว่าพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ส่วนที่เหลือกำลังถูกทำลายและมีสภาพเสื่อมโทรมถูกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สาเหตุเป็นเพราะว่าจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ความต้องการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อใช้ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก็เช่นเดียวกันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยมีค่านึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ต้องพึ่งพาอาศัยพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยเฉพาะสาคุ (Sago palm) เป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ชุ่มน้ำและในดินหลายประเภท ตั้งแต่ดินที่มีการระบายน้ำดี น้ำท่วมขังบางเวลา ดินเหนียว ดินลวจากภูเขาไฟ ดินเปรี้ยวจัด จนกระทั่งในดินด่างอ่อน ๆ ที่มีค่า pH ระหว่าง 4.0 – 7.4 และสามารถอยู่ร่วมกับพรรณพืชอื่นๆ กระจายพันธุ์ตามธรรมชาติที่มีน้ำจืดไหลผ่าน เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง พรุ และแม่น้ำ มีประชาชนนำมาปลูกไว้บริเวณบ้านเพื่อใช้ประโยชน์ โดยมีการเรียกป่านบริเวณนี้ว่า ป่าสาคุ ซึ่งมีความหลากหลายในระบบนิเวศมากมาย ทั้งพืช ผักผลไม้พื้นบ้าน สัตว์บก สัตว์น้ำ พืชสมุนไพร และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำจำนวนมาก อีกทั้งป่าสาคุยังมีความสัมพันธ์กับมนุษย์มาเป็นเวลานาน ในการพึ่งพาอาศัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตทางด้าน

อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญแก่ครอบครัวและชุมชน มีบทบาททางวัฒนธรรม มีการใช้สาคุในพิธีกรรม และสถาปัตยกรรม อีกทั้งสามารถใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญภายในท้องถิ่น นอกจากนี้ป่าสาคุยังมีบทบาทสำคัญในการรักษาสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำ สามารถซับน้ำ กักเก็บแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อนุรักษ์ดิน และระบบนิเวศในพื้นที่ชุ่มน้ำได้เอื้อประโยชน์แก่ชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้ป่าสาคุ และบริเวณใกล้เคียงได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

สำหรับประเทศไทยมีพื้นที่ป่าสาคุประมาณ 400,000 ไร่ (กล้าณรงค์ ศรีรอด, 2546 อ้างถึงในนิพนธ์ ใจปลื้ม, 2557: 14) กระจายอยู่ในภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรจนถึงจังหวัดนราธิวาส และบางจังหวัดในภาคตะวันออก ซึ่งจากการสำรวจการกระจายของป่าสาคุในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. 2549 รวมพื้นที่ได้ทั้งหมด 1,648.5 ไร่ (จารุยา ขอพลอยกลาง, 2549 อ้างถึงในนิพนธ์ ใจปลื้ม, 2557: 15) และในปี พ.ศ. 2557 (นิพนธ์ ใจปลื้ม, 2557: 16) ทำการสำรวจปริมาณพื้นที่ป่าสาคุในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง และพัทลุง พบว่า พื้นที่ป่าสาคุลดลงมาก โดยมีพื้นที่ป่าสาคุเพียง 957, 191 และ 381 ไร่ ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 1,528 ไร่ แต่ปัจจุบันสถานการณ์ของพื้นที่ป่าสาคุถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อระบบนิเวศป่าสาคุ จึงเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การทำลายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อันมีผลมาจากการที่ไม่รู้คุณค่าให้มีความสำคัญและการใช้ประโยชน์จากป่าสาคุน้อยลง การพัฒนาในชนบทไม่ได้คำนึงถึงความยั่งยืนและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม มีการพัฒนาแหล่งน้ำด้วยวิธีขุดลอกคลอง การจัดระบบชลประทาน โดยใช้แผนงานที่เหมือนกันหมดทั้งประเทศ เน้นนโยบายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมเกษตรกรรมแผนใหม่ ผ่านหน่วยงานราชการ รัฐบาลสนับสนุนการปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมัน ทำให้พื้นที่ป่าสาคุถูกปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว การเปลี่ยนแปลงระบบการทำนาแบบเดิมมาเป็นการทำนาที่พึ่งปัจจัยการผลิต ที่อาศัยปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และการจัดการน้ำจากระบบชลประทาน การขยายตัวของเมืองและชนบท ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่เพื่อสร้างบ้านเรือน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลต่อป่าสาคุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และขาดการส่งเสริมจากภาครัฐในการเผยแพร่ความรู้ ความสำคัญของสาคุถ่ายทอดจากคนรุ่นเก่าให้คนรุ่นใหม่รับรู้ และเห็นคุณค่าการใช้ประโยชน์จากสาคุต่างๆ ที่ป่าสาคุเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ ปัจจุบันปัญหาป่าสาคุลดลงเป็นปัญหาสำคัญที่มักเกิดควบคู่ไปกับการพัฒนา และการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะพบได้เกือบทุกพื้นที่ของประเทศไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการป่าสาละของประเทศไทยในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการศึกษา เป็นการศึกษาใช้เทคนิควิธีการวิจัยอนาคตหรือเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

กลุ่มตัวอย่าง ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานและเกี่ยวข้องด้านทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (1) **กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทสำคัญรับผิดชอบดูแลนโยบาย** ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือเคยเป็นผู้บริหารระดับนโยบาย และ/หรือข้าราชการระดับสูง ทางด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 8 คน (2) **กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทสำคัญในชั้นการดำเนิน/ปฏิบัติงานตอบสนองนโยบายเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ** ประกอบด้วยนักวิชาการหรือนักการศึกษา นักวิจัย ข้าราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/กรมป่าไม้ ผู้บริหารและ/หรือข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 คน (3) **กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความสนใจ มีความรู้ และประสบการณ์ตรง และมีบทบาทสำคัญในการจัดการ การใช้ประโยชน์ และได้รับผลกระทบจากป่าสาละ** ประกอบด้วย ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่สังกัดหน่วยงานของรัฐ เอกชนและองค์กรอิสระ กลุ่ม/ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ องค์กรภายในชุมชน และกลุ่มชาวบ้าน จำนวน 8 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวม จำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. **แนวการสัมภาษณ์รูปแบบการจัดการป่าสาละของประเทศไทยในอนาคต รอบที่ 1** สร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open – End Form) จากกรอบที่กำหนดไว้ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบ EDFR เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในอนาคต ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

2. **แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล รอบที่ 2** เป็นการนำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามในรอบที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ แยกเป็นประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งยังคงจำนวนเดิมของผู้เชี่ยวชาญและตัดทอนข้อความที่ซ้ำซ้อนหรือส่วนที่อยู่เหนือขอบเขตของการวิจัย เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ วิทยานิพนธ์และคณะเพื่อตรวจสอบความ

ถูกต้องตามเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ให้สมบูรณ์ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม โดยการให้น้ำหนักความเป็นไปได้ของแนวโน้มตามระดับคะแนน ดังนี้

2.1 ให้ระดับคะแนน แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้น้อยที่สุด

2.2 ให้ระดับคะแนน แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้น้อย

2.3 ให้ระดับคะแนน แนวโน้มนั้นจะมีโอกาสที่จะเป็นไปได้ปานกลาง

2.4 ให้ระดับคะแนน แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้มาก

2.5 ให้ระดับคะแนน แนวโน้มนั้นมีโอกาสที่จะเป็นไปได้มากที่สุด

เพื่อนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Medium) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

3. **แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รอบที่ 3** เป็นคำถามชุดเดียวกันกับแบบสอบถามในรอบที่ 2 แต่จะเพิ่มเติมค่ามัธยฐานของน้ำหนักคะแนน ช่วงพิสัยควอไทล์ และน้ำหนักคะแนนของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบในรอบที่ 2 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้ทราบคำตอบและทบทวนก่อนที่จะตอบกลับมาอีกครั้ง ในการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะทราบว่าตนมีความคิดเห็นแตกต่างหรือไม่แตกต่างจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเพียงใด ซึ่งจะได้พิจารณาว่าเห็นด้วยหรือไม่ ผู้เชี่ยวชาญอาจจะเปลี่ยนคำตอบใหม่หรือยังคงยืนยันคำตอบเดิมก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องแสดงเหตุผลประกอบด้วย

ดังนั้น ในรอบนี้ ผู้วิจัยนำข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม มาสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการป่าสาละของประเทศไทยในอนาคต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลรอบที่ 1 ขอความร่วมมือจากผู้บริหารหรือเคยเป็นผู้บริหารระดับนโยบาย และ/หรือ ข้าราชการระดับสูง ผู้ปฏิบัติงานตอบสนองนโยบายเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ตรงและผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการ การใช้ประโยชน์ และได้รับผลกระทบจากป่าสาละ จำนวน 24 คน โดยทำการสัมภาษณ์ **การเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2** กลุ่มเป้าหมายเดิมตอบแบบสอบถามที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลในรอบที่ 3 สอบถามกลุ่มเป้าหมายเดิมเพื่อยืนยันคำตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

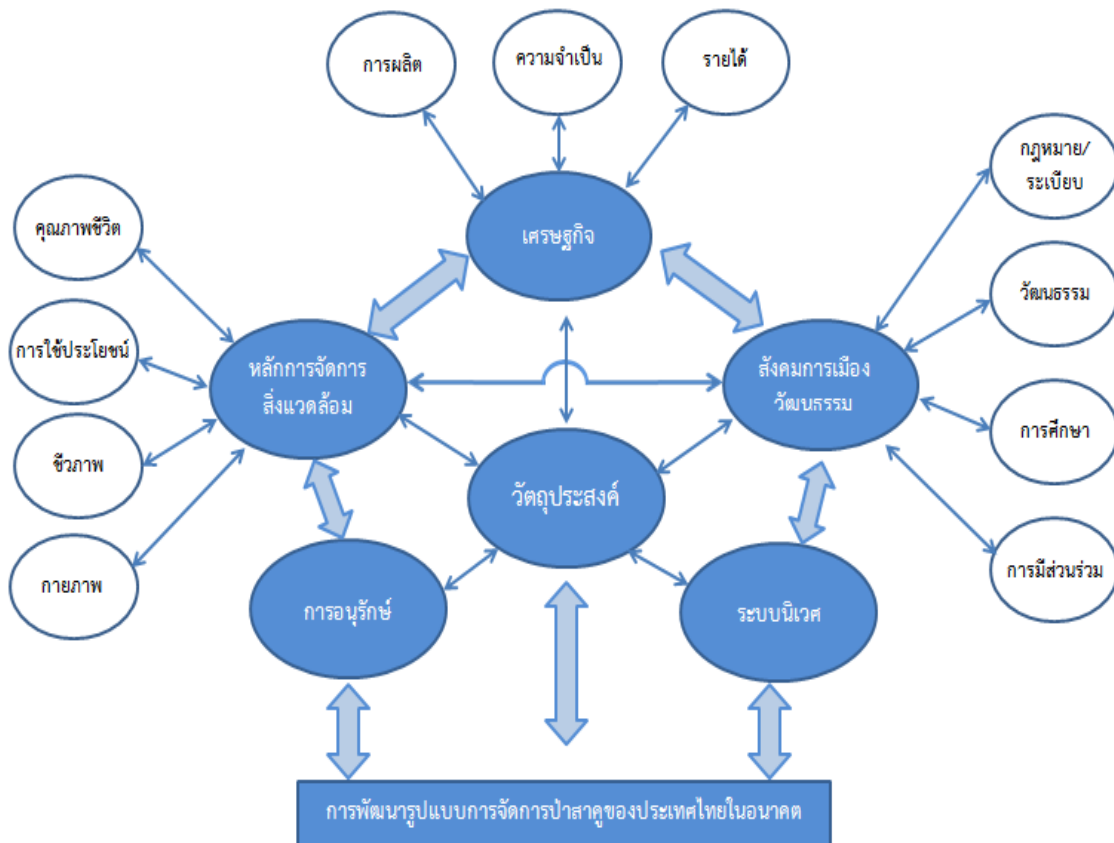
ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในรอบที่ 2 มาทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นรายข้อ แล้วเลือกแนวโน้มที่มีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปมาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลในรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์สำหรับแปรผลแต่ละข้อ ผู้วิจัยได้กำหนดตามแนวทางของ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2536 : 23) โดยการพิจารณาความสอดคล้องข้อความใดที่มีค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ไม่เกิน 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานไม่เกิน 1.00 ข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน ในกรณีที่ข้อความ

ใดมีค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ไม่เกิน 1.50 แต่ค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานเกิน 1.00 หรือกลับกัน จะถือว่าข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้องการตรวจสอบรูปแบบการจัดการป่าสาของประเทศไทยในอนาคต โดยการสนทนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำสู่รูปแบบการจัดการป่าสาของประเทศไทยในอนาคต

สรุปผลและอภิปรายการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการสังเคราะห์การพัฒนาแบบรูปแบบการจัดการป่าสาของประเทศไทยในอนาคต สามารถนำเสนอ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการป่าสาของประเทศไทยในอนาคต

จากภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการป่าสาของประเทศไทยในอนาคต ตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน ดังนี้

1. สภาพสังคมในระบบนิเวศป่าสาของประเทศไทย จัดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมอบรม ประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน สร้างเครือข่าย เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนอนุรักษ์ฟื้นฟูและหวงแหน รับผิดชอบต่อประโยชน์ของป่าสา และภาวะเสี่ยงต่อการสูญหายของป่าสา

2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนาป่าสา เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเกิดแนวคิด การรวมกลุ่ม กระตุ้นเศรษฐกิจในครัวเรือนและชุมชน ส่งเสริมพัฒนา นวัตกรรมการผลิต เพิ่มมูลค่า สร้างรายได้ และเป็นหลักประกันความมั่นคงทางอาหารได้อย่างยั่งยืน

3. การจัดการสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาแบบรูปแบบการจัดการป่าสา แยกได้ดังนี้

3.1 ด้านกายภาพ แบ่งเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

3.1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ โดย การสำรวจ และเลือกภูมิศาสตร์ชุมชนที่เหมาะสม เป็น ต้นแบบในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในการ ปลุกปลอบ พัฒนาพื้นที่นาทุ่ง พื้นที่เสื่อมโทรมให้ กลับสู่สภาพเดิม

3.1.2 ลักษณะทรัพยากรน้ำ ทั้ง ใต้ดิน และผิวน้ำ ซึ่งสาครเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดีทั้งดินดี และดินเค็ม สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้บริเวณชายทะเล จึง ควรประสานความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชน กำหนด แนวทางการปลูก การขยายพันธุ์ การใช้ประโยชน์อย่าง ต่อเนื่อง

3.1.3 ลักษณะอากาศ และ คุณภาพอากาศ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่าสาคร เปรียบเสมือนเครื่องกรองอากาศที่สำคัญ ช่วยเพิ่ม คาร์บอนในพื้นที่ป่าและช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนได้อย่าง ยั่งยืน

3.1.4 ลักษณะทางธรณีวิทยา พัฒนาให้สาครเพิ่มมากขึ้นในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่ราบลุ่ม ดินพรุ หรือที่มีน้ำขังตลอดทั้งปี

3.1.5 ลักษณะทางทรัพยากรดิน สาครมีลักษณะพิเศษ สามารถทนเค็มได้ระดับหนึ่ง สามารถ เจริญเติบโตได้กับดินทุกประเภท เหมาะแก่การนำไปปลูกใน พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมหรือป่าที่ถูกบุกรุก

3.2 ด้านชีวภาพ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

3.2.1 ลักษณะทางทรัพยากร ชีวภาพทางน้ำ ป่าสาครมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง เป็นแหล่งกำเนิดของสัตว์น้ำ สัตว์บก พืชน้ำ อาหาร สมุนไพรที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งชุมชนร่วมกันอนุรักษ์และไม่ ทำลายป่าสาคร

3.2.2 ลักษณะทางทรัพยากร ชีวภาพทางบก สนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ จากวัชพืชธรรมชาติทั้งทางตรงและอ้อม โดยนำส่วนต่างๆ ของต้นสาครมาแปรรูป เพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และกระจาย ผลผลิตออกสู่ชุมชนอื่นๆ

3.2.3 ลักษณะทางทรัพยากร ชีวภาพที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ มีศูนย์การเรียนรู้ประจำท้องถิ่นที่มีพืชสาคร โดยชุมชนมีส่วนร่วม ในการปลูกจิตสำนึกและสร้างกระบวนการจัดการโดยตั้ง ผู้สู่วัย ภูมิปัญญาชาวบ้าน เด็ก และเยาวชนมีส่วนร่วม

3.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ แบ่งเป็น 10 ด้าน คือ (1) ด้านน้ำในการอุปโภค บริโภค

มีการบริหารจัดการ พัฒนาป่าสาคร และกำจัดสิ่งกีดขวาง หรือทับถมขวางทางน้ำอย่างต่อเนื่อง (2) ด้านการคมนาคม ขนส่ง ทุกภาคส่วนร่วมกันคิด วางแผน ร่วมปฏิบัติและ ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อพัฒนาถนนทางเดิน ตามแนวป่าสาครให้สะดวก ง่ายต่อการเข้าไปศึกษาเรียนรู้ (3) ด้านเกษตรกรรม ประชาชนสามารถนำน้ำในพื้นที่ ป่าสาครไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตรหรืออื่น ๆ ได้ (4) ด้านการระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วม เมื่อมีการจัดการป่า สาครที่เหมาะสม ทำให้การระบายน้ำเป็นไปตามธรรมชาติ (5) ด้านพลังงานไฟฟ้า เมื่อป่าสาครสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำ เหมาะสม ชุมชนสามารถนำน้ำมาใช้โดยภูมิปัญญาชาวบ้าน กันน้ำเป็นเขื่อน ใช้แรงดันน้ำผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า หรือ ไฟฟ้าชีวมวล และผลิตเป็นพลังงานทางเลือก เช่น เอทานอล ไบโอดีเซล เป็นต้น (6) ด้านแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ พัฒนา เป็นแหล่งศึกษาระบบนิเวศ ศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมชาติ แหล่งศึกษาวิจัย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภายในชุมชน แต่ต้องไม่กระทบต่อระบบนิเวศ (7) ด้านการ ทำเหมืองแร่ ไม่ควรมีเหมืองแร่ใกล้พื้นที่ป่าสาคร หากต้องมีการ ประเมินผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอย่างเข้มข้น (8) ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งเสริมและพัฒนาการ ท่องเที่ยว และจัดตั้งสาธิตกลางคลอง ให้น้ำไหลสะดวก (9) ด้านอุตสาหกรรม/วิสาหกิจชุมชน ภาครัฐสนับสนุน ให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการครบวงจร จัดตั้งเป็น วิสาหกิจชุมชนและสนับสนุนการศึกษาดูงานทั้งในและ ต่างประเทศร่วมกับองค์กรอื่นๆ (10) ด้านที่ดิน มีการ ปรับปรุงวางผังเมืองและกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ให้ ชัดเจน พัฒนาเป็นแหล่งป่าไม้ชุมชน

3.4 การจัดการสิ่งแวดล้อมด้าน คุณภาพชีวิตในการพัฒนาป่าสาคร ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

3.4.1 ด้านอาหาร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาหารพื้นเมือง ทำให้ป่าสาครเป็น “ครัวชุมชน” ที่สำคัญพัฒนาประเทศไทยไปสู่ครัวโลกได้ อย่างยั่งยืน และกลุ่มอาหารแปรรูป/สำเร็จรูป สนับสนุนให้ โรงงานอุตสาหกรรมอาหาร มีการแปรรูปแปรรูปให้เป็นแปรรูป ดัดแปลง แปรรูปเนกประสงค์ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป พร้อม นำไปใช้กับอุตสาหกรรมต่อไป

3.4.2 ด้านผลิตภัณฑ์ยารักษา โรคและส่งเสริมสุขภาพ ศึกษา ส่งเสริม วิจัยองค์ประกอบ ของต้นสาคร เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมา ตั้งแต่อดีต เพื่อเป็นทางเลือกในการผลิตเป็นยารักษาโรค หรือผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพให้เกิดประโยชน์ในอนาคต และพัฒนาต่อยอดเป็นฟิล์มหุ้มอาหาร แคปซูลยา พลาสติก ย่อยสลายได้

3.4.3 ด้านความปลอดภัยใน

ชีวิตและทรัพย์สิน ปกป้องการเรียนรู้ สร้างความตระหนักถึง คุณประโยชน์ โทษและผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารเคมี ออกกติกากฎหมายและระเบียบบังคับใช้

3.4.4 ด้านโบราณสถาน/สถานที่

ประวัติศาสตร์/ศาสนา นำความเชื่อทางศาสนามาประยุกต์ใช้ เช่น การบวชป่า และเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการดำรงชีวิต ด้วยการยึดคำสอนทางศาสนาเป็นหลัก

3.4.5 ด้านแหล่งธรรมชาติและ

การท่องเที่ยว ต้องปรับพื้นที่ป่าสาธิตให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และมีการนำวัตถุดิบ องค์ประกอบจากต้นสาธิตมา สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้เกิดผลดีต่อสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ

3.4.6 ด้านมลพิษทางทัศนียภาพ

เมื่อป่าสาธิตเพิ่มขึ้นมีส่วนดูดซับมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ และเป็นตัวพอกอากาศที่ดีแก่ชุมชน

4. ด้านสังคม การเมืองและวัฒนธรรม

มีการกำหนดออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

4.1 ด้านกฎหมาย/ระเบียบ กำหนด

ข้อตกลง กติกา กฎหมาย ระเบียบการใช้ประโยชน์ การ ทำลายคุ้มครองป่าสาธิต มี พรบ. คุ้มครองพืชสาธิตที่ใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทยให้เป็นพืชที่สร้างความมั่นคงทางอาหาร

4.2 ด้านวัฒนธรรม ชุมชนมีส่วน

ร่วมในการดูแล ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง ร่วมรับประโยชน์ ร่วมกันเพื่อเป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน

4.3 ด้านการศึกษา แยกออกเป็น

ด้านการศึกษาบทเรียน/หลักสูตรท้องถิ่น จัดเวทีอบรมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ ให้เกิดการ เรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์สาธิต และใช้ประโยชน์จากระบบ นิเวศป่าสาธิตอย่างยั่งยืน สร้างหลักสูตร จัดการเรียนการสอน ว่าด้วยเรื่องป่าสาธิตในรูปแบบสิ่งแวดล้อมศึกษา และด้าน การศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ส่งเสริม สนับสนุน สร้างป่าสาธิตเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาสิ่งมีชีวิตที่อาศัยใน ป่าสาธิตให้เป็นห้องเรียนรู้อาชีวศึกษา

4.4 ด้านการมีส่วนร่วม

4.4.1 ส่วนร่วมของบุคคล โดย

ร่วมคิด วางแผน ติดตาม ประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ให้ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาโดยเน้นการมี ส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ

4.4.2 ส่วนร่วมของชุมชน มี

ส่วนร่วมในการจัดการ ร่วมรับผลประโยชน์ที่ชุมชน พึงได้ ผ่านกระบวนการประชุม ประชาคม จัดตั้งกลุ่ม ชมรม เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ให้ป่าสาธิตเป็น “พืชมหัศจรรย์ แห่งกลุ่มน้ำจืด”

4.4.3 ส่วนร่วมขององค์กร

ภาครัฐ มีความเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหรือพัฒนา รูปแบบต่างๆ เช่น การตั้งกลุ่ม ชมรม พัฒนาและอนุรักษ์ป่า สาธิตให้เกิดความยั่งยืน

4.4.4 ส่วนร่วมขององค์กร

เอกชน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา ป่าสาธิตในช่วงกระแสอนุรักษ์กำลังมาแรง พัฒนาให้มีความ มั่นคงทางอาหารมากขึ้น

4.4.5 ส่วนร่วมขององค์กร

ศาสนา เป็นศิลปวัฒนธรรมต้องมีการสนับสนุนดูแลรักษาป่า สาธิต เป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์โดยเน้นผ่านช่องทางวัน สำคัญทางศาสนา หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบสานกัน มาอย่างยาวนาน

4.4.6 ส่วนร่วมขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนในการสนับสนุนการดำเนินงาน งบประมาณ อุปกรณ์ ประชาสัมพันธ์และบริหารจัดการด้าน การตลาด

4.4.7 ส่วนร่วมขององค์กรอื่นๆ

เช่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน กลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่ม NGOs กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก มีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายกับ ประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านเศรษฐกิจ แยกได้ดังนี้

5.1 การเพิ่มขึ้นในการผลิตสินค้า

และบริการ ศึกษาวิจัย ผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จากแปรงสาธิต พัฒนาเป็น Wrap ห่ออาหาร สารเคลือบยา เม็ดและสารเคลือบของเด็กเล่น ฯลฯ ให้ทันสมัยหรือจัดเป็น สินค้า OTOP จัดตั้งเป็นรูปแบบสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชนให้ เกิดขึ้น

5.2 การตอบสนองความจำเป็นขั้น

พื้นฐาน ภาครัฐต้องบริหารจัดการส่งเสริมให้เกิดการ รวมกลุ่ม จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการเรียนรู้ วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากประโยชน์สาธิต

5.3 ทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่

เป็นธรรมเพิ่มขึ้น จัดตั้งกลุ่มพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และร่วมรับผลประโยชน์จากป่าสาธิต

6. ด้านการอนุรักษ์ ประกอบด้วย 2

ด้านดังนี้

6.1 การอนุรักษ์เพื่อการพัฒนา

ส่งเสริมกิจกรรมอาชีพทางเลือก ให้แก่ชุมชนพัฒนา ส่งเสริม การปลูกสาธิตในพื้นที่สาธารณะ พื้นที่ชุ่มน้ำและกำหนดการ จัดการพื้นที่ป่าสาธิตเขตการใช้ประโยชน์ (Zoning) อย่าง จริงจัง

6.2 การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม ทุกภาคส่วนช่วยกันดูแลรักษาภูเขา ป่าต้นน้ำ แหล่งกำเนิดลำธาร คู คลอง และจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการป่าสาละของประเทศไทยในอนาคต ได้มีรายละเอียดในแต่ละประเด็นของรูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการป่าสาละของประเทศไทย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลจากการศึกษาดังรายละเอียดดังนี้

1. สภาพสังคมในระบบนิเวศป่าสาละของประเทศไทย จัดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอบรม ประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน สร้างเครือข่าย เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน อนุรักษ์ฟื้นฟูและวางแผน รับรู้ถึงคุณประโยชน์ของป่าสาละและภาวะเสี่ยงต่อการสูญหายของป่าสาละ

2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนาป่าสาละ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเกิดแนวคิด การรวมกลุ่ม กระตุ้นเศรษฐกิจในครัวเรือนและชุมชนสู่การพัฒนา นวัตกรรมการผลิต เพิ่มมูลค่า สร้างรายได้และเป็นหลักประกันความมั่นคงทางอาหารได้อย่างยั่งยืน

3. การจัดการสิ่งแวดล้อมในการพัฒนารูปแบบการจัดการป่าสาละ แยกได้ดังนี้

3.1 ด้านกายภาพ แบ่งเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สำรวจ และเลือกชุมชนที่มีความเหมาะสมสำหรับเป็นต้นแบบในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และดำเนินการปลูกป่า เพื่อฟื้นฟูพัฒนาพื้นที่นาแก พื้นที่เสื่อมโทรมให้กลับสู่สภาพเดิม 2) ลักษณะทรัพยากรน้ำ ทั้งใต้ดิน และผิวน้ำ ซึ่งป่าสาละเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดีทั้งดินดีและดินเค็ม สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้บริเวณชายทะเล จึงควรประสานความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชน กำหนดแผนแนวทางการปลูก การขยายพันธุ์ ใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง 3) ลักษณะอากาศ และคุณภาพอากาศ โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ซึ่งป่าสาละเปรียบเสมือนเครื่องกรองอากาศที่สำคัญ ช่วยเพิ่มคาร์บอนในพื้นที่ป่าและช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนได้อย่างยั่งยืน 4) ลักษณะทางธรณีวิทยา พัฒนาป่าสาละให้เพิ่มมากขึ้นในบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่ราบลุ่ม ดินพรุ หรือที่มีน้ำขังตลอดทั้งปี 5) ลักษณะทางทรัพยากรดิน ป่าสาละมีลักษณะพิเศษ สามารถเจริญเติบโตได้ดีกับดินทุกประเภท เหมาะแก่การนำไปปลูกในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมหรือป่าที่ถูกบุกรุก

3.2 ด้านชีวภาพ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ

ดังนี้ 1) ชีวภาพทางน้ำ ป่าสาละมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง เป็นแหล่งกำเนิดของสัตว์น้ำ สัตว์บก พืช น้ำอาหาร สมุนไพร ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันอนุรักษ์และไม่ทำลาย

ป่าสาละ 2) ชีวภาพทางบก สนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากวัสดุธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยนำส่วนต่างๆของต้นสาละมาแปรรูป เพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และกระจายผลผลิตออกสู่ชุมชนอื่นๆ 3) ชีวภาพที่หายาก และใกล้สูญพันธุ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้ประจำท้องถิ่น ปลูกจิตสำนึก และสร้างกระบวนการจัดการ โดยดึงผู้สูงวัย ภูมิปัญญาชาวบ้าน เด็ก และเยาวชนมีส่วนร่วม

3.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์

แบ่งเป็น 10 ด้าน คือ (1) ด้านน้ำในการอุปโภค บริโภค มีการบริหารจัดการ พัฒนาป่าสาละ และกำจัดสิ่งกีดขวางหรือทับถมขวางทางน้ำอย่างต่อเนื่อง (2) ด้านการคมนาคมขนส่ง ทุกภาคส่วนร่วมปฏิบัติและรับผลประโยชน์ เพื่อพัฒนาถนนทางเดินตามแนวป่าสาละให้สะดวก (3) ด้านเกษตรกรรม ประชาชนสามารถนำน้ำในพื้นที่ป่าสาละไปใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตรหรืออื่นๆได้ (4) ด้านการระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วม เมื่อมีการจัดการป่าสาละที่เหมาะสม ทำให้การระบายน้ำเป็นไปตามธรรมชาติ (5) ด้านพลังงานไฟฟ้า เมื่อป่าสาละสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำเหมาะสม สามารถนำน้ำกั้นเป็นเขื่อน ใช้แรงดันน้ำผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า หรือไฟฟ้าชีวมวลผลิตเป็นพลังงานทางเลือก เช่น เอทานอล ไบโอดีเซล เป็นต้น (6) ด้านแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ พัฒนาเป็นแหล่งศึกษา ระบบนิเวศ ศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมชาติ แหล่งศึกษาวิจัย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในชุมชน แต่ต้องไม่กระทบต่อระบบนิเวศ (7) ด้านการทำเหมืองแร่ ไม่ควรมีเหมืองแร่ใกล้พื้นที่ป่าสาละ หากมีต้องมีการประเมินผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในระดับเข้มข้น (8) ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว และจัดตั้งสภากลางคลองให้น้ำไหลสะดวก (9) ด้านอุตสาหกรรม/วิสาหกิจชุมชน องค์กรภาครัฐให้การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการแบบครบวงจร มีแกนนำจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนและสนับสนุนการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศร่วมกับองค์กรอื่นๆ (10) ด้านที่ดิน ต้องมีการปรับปรุง วางผังเมืองและกำหนดพื้นที่ป่าสาละ ขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ชัดเจน พัฒนาพื้นที่ป่าสาละให้เป็นป่าไม้ชุมชน มีการจัดการร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรของรัฐ

3.4 การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านคุณภาพ

ชีวิตในการพัฒนาป่าสาละ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านอาหาร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มอาหารพื้นเมือง ทำให้ป่าสาละเป็น “ครัวชุมชน” ที่สำคัญและพัฒนาประเทศไทยไปสู่ครัวโลกได้อย่างยั่งยืน และกลุ่มอาหารแปรรูป/สำเร็จรูป สนับสนุนให้โรงงานอุตสาหกรรมอาหาร มีการแปรรูปแปดดิบให้เป็นแปดคัดแปด แปดอเนกประสงค์ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป พร้อมนำไปใช้กับอุตสาหกรรมอื่นต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคำกิ่งแก้ว ปัดท่ามะวง (2555 : 94) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการป่าผลิต เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาคใต้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า สภาพปัจจุบันของป่าผลิตเป็นพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติมีระบบนิเวศอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งรัฐบาลกำหนดเพื่อสนองตอบความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และปรับปรุงคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่และเพื่อแก้ไขและขจัดความยากจนของประชาชน การใช้ประโยชน์การจัดการป่าผลิต คุณภาพชีวิตและความต้องการของประชาชนอยู่ในระดับมาก 2) ด้านผลิตภัณฑ์การรักษาโรคและส่งเสริมสุขภาพ ศึกษา ส่งเสริม วิจัยองค์ประกอบของต้นสาคร เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต เพื่อเป็นทางเลือกในการผลิตเป็นยารักษาโรคหรือผลิตภัณฑ์ส่งเสริมสุขภาพ ให้เกิดประโยชน์ในอนาคตและพัฒนาต่อยอดเป็นฟิล์มหุ้มอาหาร แคปซูลยา พลาสติกย่อยสลายได้ 3) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินปลูกฝังการเรียนรู้ สร้างความตระหนักถึงคุณประโยชน์ โทษและผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารเคมี ออกกตึกา กฎหมายและระเบียบบังคับใช้ 4) ด้านโบราณสถาน/สถานที่ประวัติศาสตร์/ศาสนา นำความเชื่อทางศาสนามาประยุกต์ใช้ เช่น การบวชป่า และเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการดำรงชีวิตด้วยการยึดคำสอนทางศาสนาเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญยงค์ เกศเทศ (2550 : 135) ได้ศึกษาวิจัยความเชื่อบนรากเหง้าวิถีชนพื้นถิ่นอีสานในการอนุรักษ์ป่าวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ดงหรือดอนปู่ตาเป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนชาวบ้านให้ความเคารพอย่างต่อเนื่อง ผลความเชื่อพิสูจน์เป็นรูปธรรมไม่ได้ แต่การดำรงชีวิตที่พึ่งพิงดอนปู่ตาทั้งทางจิตใจและทางกายที่ได้รับประโยชน์ผลผลิตจากป่า เนื่องจากผีปู่ตามีความสัมพันธ์แนบแน่นกับชุมชนมาตั้งแต่เริ่มแรก จะเห็นได้จากการมีพิธีกรรมพิธีบูชาเช่นสรวงก่อนปักดำ หรือเดินทางไปแสวงโชค ต้องมากราบลาขอพรให้เกิดสิริมงคลแก่ชีวิต 5) ด้านแหล่งธรรมชาติและการท่องเที่ยว ปรับพื้นที่ป่าสาครให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนเป็นผู้บริการการท่องเที่ยว นำวัตถุดิบองค์ประกอบจากต้นสาครมาสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้เกิดผลดีต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ 6) ด้านมลพิษทางทัศนียภาพ เมื่อป่าสาครเพิ่มขึ้นมีส่วนดูดซับมลพิษทางน้ำ ทางอากาศและเป็นตัวพอกอากาศที่ดีของชุมชน

4. ด้านสังคม การเมืองและวัฒนธรรม มีการกำหนดออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

4.1 ด้านกฎหมาย/ระเบียบ กำหนดข้อตกลง กติกา กฎหมาย ระเบียบในการใช้ประโยชน์ การ

ทำลายคุ้มครองป่าสาคร มี พรบ. คุ้มครองพืชสาคร พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทยให้เป็นพืชที่สร้างความมั่นคงทางอาหาร

4.2 ด้านวัฒนธรรม สร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง และรับประโยชน์ร่วมกัน

4.3 ด้านการศึกษา แยกออกเป็น ด้านการศึกษาบทเรียน/หลักสูตรท้องถิ่น โดยการจัดเวทีอบรมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์สาคร และการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศป่าสาครอย่างยั่งยืน สร้างหลักสูตรจัดการเรียนการสอนว่าด้วยเรื่องป่าสาครในรูปแบบสิ่งแวดล้อมศึกษา และด้านการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ส่งเสริม สนับสนุนสร้างศักยภาพป่าสาครเป็นแหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยภายในป่าสาครให้เป็นห้องการเรียนรู้ทางธรรมชาติ

4.4 ด้านการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น ดังนี้ 1) ส่วนร่วมของบุคคล โดยร่วมคิด วางแผน ติดตาม ประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ให้สอดคล้องเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ 2) ส่วนร่วมของชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการร่วมคิดร่วมวางแผน ประเมินผล รับผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้ โดยผ่านกระบวนการประชุม ประชาคม แบ่งความรับผิดชอบกระจายสู่ผู้นำชุมชน ให้มีการอนุรักษ์เกิดขึ้น เช่น การตั้งกลุ่ม ชมรม เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ให้สาครเป็น “พืชมหัศจรรย์ แห่งลุ่มน้ำจืด” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ ไชยอำพร (2549 : 232) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการป่าด้วยวิถีชุมชน : กรณีศึกษากำแพงแสน ตำบลน้ำสวย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ป่าและป่าชุมชนมีความแตกต่างกันในแง่ที่ป่าชุมชนจำเป็นต้องมีกฎระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่า และชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า มีขอบเขตจำกัดกระบวนการจัดการทรัพยากรป่าของชาวบ้านมีวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูสภาพป่าให้อุดมสมบูรณ์เช่นในอดีต มีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานของท้องถิ่น สำนักงานป่าไม้เขต การตั้งกฎกติกา การกำหนดการใช้ประโยชน์จากป่า ตั้งอยู่บนหลักของความเอื้ออาทรต่อกันจะพบว่าการทำงานกิจกรรมต่างๆ ในการดูแลป่า ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเกือบทั้งหมด 3) ส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ มีความเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหรือพัฒนารูปแบบต่างๆ เช่น การตั้งกลุ่ม ชมรม พัฒนาและอนุรักษ์ป่าสาครให้เกิดความยั่งยืน 4) ส่วนร่วมขององค์กรเอกชน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาป่าสาครในช่วงกระแสอนุรักษ์กำลังมาแรงและพัฒนาให้มีความมั่นคงทางอาหารให้มากขึ้น 5) ส่วน

ร่วมขององค์กรศาสนา ศิลปวัฒนธรรมต้องมีการสนับสนุนดูแลรักษาป่าสาคร เป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางวันสำคัญทางศาสนา หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบสานอย่างยาวนาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย งามเจริญ (2550 : 131) ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน พบว่า มิติทางสังคมและมิติทางเศรษฐกิจของภูมิปัญญาฮัตตองเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาความเชื่อ การทำบุญ การสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน มีการจัดการผลิตผลการเกษตรให้เหมาะสมและพอเพียงแก่การยังชีพ โดยเฉพาะในด้านมิตินี้เวศนั้น การรับรู้คุณค่าของดิน น้ำ นาข้าวป่าปู้ตา ป่าหัวไร่ปลายนาและใช้อย่างเหมาะสมก็เป็นการเพียงพอแล้วในการจัดการทรัพยากรชุมชนแบบไม่เบียดเบียนและล้างผลาญ 6) ส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนในการสนับสนุนการดำเนินงานงบประมาณ อุปกรณ์ ประชาสัมพันธ์ และบริหารจัดการด้านการตลาด 7) ส่วนร่วมขององค์กรอื่นๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน กลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่ม NGOs กองทุนสิ่งแวดล้อมโลกในประเทศไทยเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่าย กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านเศรษฐกิจ แยกได้ดังนี้ 5.1 การเพิ่มขึ้นในการผลิตสินค้าและบริการ ศึกษาวิจัยการผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจากแป้งสาคร พัฒนาเป็น Wrap ห่ออาหาร สารเคลือบยาเม็ด และสารเคลือบของเด็กเล่น ฯลฯ ให้ทันสมัยหรือจัดเป็นสินค้า OTOP จัดตั้งเป็นรูปแบบสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชนให้เกิดขึ้นภายในชุมชน 5.2 การตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ภาครัฐต้องบริหารจัดการส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่พัฒนา และส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากประโยชน์สาคร และ 5.3 ทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพิ่มขึ้น ดำเนินการตั้งกลุ่มพัฒนาพื้นที่ป่าในพื้นที่ชุ่มน้ำ จัดทำผลิตผลจากป่าสาคร แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์และร่วมรับผลประโยชน์จากระบบนิเวศป่าสาคร

6. ด้านการอนุรักษ์ ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้ 6.1 การอนุรักษ์เพื่อการพัฒนา โดยการส่งเสริมกิจกรรมอาชีพทางเลือกให้แก่ชุมชน มีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของในการพัฒนาทรัพยากรป่าสาครอย่างจริงจัง ส่งเสริมการปลูกสาครในพื้นที่สาธารณะ พื้นที่ชุ่มน้ำและกำหนดการจัดการพื้นที่ป่าสาครเขตการใช้ประโยชน์ (Zoning) 6.2 การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม ทุกภาคส่วนช่วยกันดูแลและรักษาภูเขา ป่าต้นน้ำ แหล่งกำเนิดลำธาร คู คลอง ที่มีป่าสาครอุดมสมบูรณ์อย่างจริงจัง และจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สร้างทัศนคติและปลูกจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม รู้สึกรัก ห่วงเห้นเป็นเจ้าของในการพัฒนาทรัพยากรป่าสาครอย่างจริงจังและร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน

2. ประชาชนที่อาศัยบริเวณพื้นที่ป่าสาคร ดำเนินการตามรูปแบบการบริหารจัดการป่าสาครนาร่องอย่างเคร่งครัดเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าสาครให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยต่อยอดการพัฒนาแบบการจัดการป่าสาครไปใช้กับพื้นที่เสื่อมโทรมและพื้นที่ที่ไม่สามารถปลูกพืชชนิดอื่นๆได้

2. ควรศึกษาและส่งเสริมการปลูกสาครเป็นอาหารของช้างเพื่อเป็นทางเลือกไม่ให้ช้างทำลายพืชชนิดอื่นๆของประชาชน (ช้างมีอาหารไม่เพียงพอ)

เอกสารอ้างอิง

1. กรมป่าไม้. (2558). สารสนเทศป่าไม้ 2556-2557. ค้นเมื่อ 24 มกราคม 2558, จาก <https://www.forest.go.th/>.
2. คำกิ่งแก้ว บัดทำมะวง. (2555). การพัฒนารูปแบบการจัดการป่าผลิตเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตขอประชาชนในภาคใต้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
3. จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2536). การวิจัยอนาคต. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 1(1) : 22-24
4. ชาญชัย งามเจริญ. (2550). การวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน. กรุงเทพฯ : ทวีวัฒนาการพิมพ์.
5. นิพนธ์ ใจปลั่ง. (2557). ป่าลุ่มสาคร. นครศรีธรรมราช : คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
6. บุญยงค์ เกศเทศ. (2550). ภูมิเนวศสร้างค่าภูมิปัญญาสืบคน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
7. สุพรรณิ ไชยอำพร. (2549). การจัดการป่าด้วยถิชุมชน : กรณีศึกษาบ้านเตยงาม ตำบลน้ำสวย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี.

การพัฒนาแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล
The Development of an Autonomous University Management Model
with Good Governance

ชวลีกร อินต๊ะรัตน์¹
สมเกียรติ ศรีจักรวาท²
สุขุม มูลเมือง³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารบุคคล บริหารงบประมาณและทรัพย์สิน และการบริหารงานวิชาการ และ 2) พัฒนาแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารบุคคล บริหารงบประมาณและทรัพย์สิน และ การบริหารงานวิชาการ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา ด้วยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประชากร ประกอบด้วย บุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่เข้าในกำกับของรัฐตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป 12 มหาวิทยาลัย จำนวน 17,728 คน กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 635 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้โปรแกรม G*Power ในการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์การวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์หาความต้องการของการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล 2) การพัฒนาต้นแบบจำลอง 3) การประเมินต้นแบบจำลองเพื่อยืนยันความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 4) ปรับปรุงแบบจำลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล มี 3 องค์ประกอบ คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน และการบริหารงานวิชาการ แต่ละองค์ประกอบมีดัชนีชี้วัดจำนวน 6 ดัชนี และ 2) แบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: แบบจำลอง การบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The objectives of this research were to; 1) Study the administration of autonomous universities with good governance in terms of personnel management, budget and property management, and academic administration. 2) Develop the management model of the university with good governance in terms of personnel management, budget and property management and academic administration.

This research and development (R&D) had been done by mixed method. The population were 17,728 personnel from 4 years up autonomous universities. The sample of at least 635 persons were obtained by using simple random sampling technique while G*Power Program was used to find sample size. The research operation had 4 steps as; 1) Analyzed need assessment on the administration of the autonomous university with good governance, 2) Developed prototype model, 3) Evaluated prototype model in order to confirm the fitness between models and empirical data, and 4) Improving model. Frequency, Percentage, Arithmetic mean, Standard deviation, and Confirmatory factor analysis were employed to analyse the data.

¹หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

^{2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

The research results found that: 1) the administration of autonomous university with good governance having three factors as personnel management, budget and property management, and academic administration, each factor having six indicators, 2) The management model of autonomous university with good governance was well fitted with empirical data.

Keywords: Model, Autonomous University, Good Governance

บทนำ

มหาวิทยาลัยของรัฐในระบบราชการ ไปสู่มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีการเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2507 ต่อมาวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2514 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบหลักการ มอบหมายให้สภาการศึกษาแห่งชาติ (ปัจจุบันคือสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา) ยกร่างพระราชบัญญัติจัดทำรายละเอียดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ แต่ก็ยุติลงต่อมานโยบายการพัฒนาความเป็นอิสระแก่สถาบันอุดมศึกษาได้ริเริ่มแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2533 – 2547) เป็นฉบับแรก เสนอต่อรัฐบาลให้พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้มีความเป็นอิสระ คล่องตัว มีประสิทธิภาพ บรรลุความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจัดตั้งใหม่ให้มีฐานะรูปแบบเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการตั้งแต่แรกตั้ง ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยที่มีสถานะเป็นมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐทั้งสิ้น 28 แห่ง นับสิ้นสุดปี พ.ศ. 2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า.ก-ณ)

การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ทำให้การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น ช่วยตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ มีอิสระในการบริหารจัดการองค์กร มีสิทธิ์ตัดสินใจการบริหารจัดการองค์กรของตนเอง มีอิสระในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดลักษณะสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา อันได้แก่ มีเสรีภาพทางวิชาการ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากร ทำหน้าที่ของตนในฐานะมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่ มีอิสระบนฐานสำคัญ คือ การบริหารจัดการที่ดี ความอิสระที่ถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่ก่อเกิดประโยชน์ต่อภารกิจของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐสามารถปรับตัว ปรับการบริหารจัดการให้การดำเนินงานมีความคล่องตัว มีกลไกของสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบ ควบคุม ดูแล ดำเนินกิจการ กำหนดระเบียบ ข้อบังคับ การบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย การบริหารจัดการจะสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น เรื่องที่นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ให้ความเห็นชอบและนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า.ก-ณ)

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีสภาพเป็นหน่วยงานของรัฐ เป็นนิติบุคคลอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ยังคงได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณอย่างเพียงพอ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ เมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการ ได้แก่ การจัดการบุคคล การจัดการงบประมาณและทรัพย์สิน และการจัดการโครงสร้างองค์กรและการแบ่งส่วนงานภายใน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นมีอิสระในการบริหารจัดการ หากบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล ก็จักนำไปสู่ความสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูง หากมีการบริหารที่ไร้ธรรมาภิบาลนั้นก็มีแนวโน้มที่มีลักษณะของเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จปราศจากความเป็นจริง ความเห็นแย้ง มุ่งจัดวางสมัครพรรคพวก กลุ่มผลประโยชน์ของตนไว้ในตำแหน่งสำคัญๆ ที่มีบทบาทมากในการก่อกวนคະແນនເສຍ หรือในการใช้สิทธิสรรหาผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าตนเองจะสามารถบริหารได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามแผนการที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ในขณะที่มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีอุปสรรคในการบริหารจัดการเช่นกันอันได้แก่

1) **ความไม่เข้าใจของสังคมต่อการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ** สังคมเข้าใจไม่ถูกต้อง คิดการแปรสภาพเป็นลักษณะเดียวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจทำให้มหาวิทยาลัยเป็นเอกชน รัฐจะไม่อุดหนุน ต้องเก็บค่าเล่าเรียนและค่าบริการอื่น ๆ แพงขึ้น ส่งผลต่อผู้รับบริการนักศึกษา ความเป็นจริงแล้วควรจะต้องกล่าวไม่ถูกต้องมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมิใช่การแปรรูป รัฐยังสนับสนุนทรัพยากรให้ระดับเดิมหรือใกล้เคียงระดับเดิม แต่ให้อิสระในการบริหารจัดการมากขึ้น

2) **การปรับเปลี่ยนตนเองของบุคลากร** มีสถานะเป็น “พนักงาน” มิได้เป็นข้าราชการ มี 2 ประการ คือ 1. สวัสดิการพนักงานอาจแตกต่างจากสวัสดิการของข้าราชการ เช่น ไม่ครอบคลุมต่อครอบครัวพนักงาน ขึ้นอยู่กับนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการของแต่ละ

มหาวิทยาลัย และ 2. บุคลากรรับการประเมิน ผลงานอย่างเข้มข้น มีสัญญาจ้างจำกัดระยะเวลาในระยะแรกของการเป็นพนักงาน มีระบบการบริหารงานบุคคล คือ ระบบพนักงานและระบบข้าราชการ การบริหารงานจะมีความยุ่งยาก เกิดอุปสรรคในการพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่ความมีประสิทธิภาพและความเป็นเลิศ

3) **ปัญหาธรรมาภิบาล** การบริหารจัดการเหมือนการให้อำนาจและสิทธิ์ในการจัดการตนเอง การบริหารอยู่ภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีระบบการตรวจสอบที่ดี ทำให้บรรลุดัชนีประสพการดำเนินงาน แต่หากบริหารจัดการอย่างขาดหลักธรรมาภิบาลให้อิสระในการบริหารจัดการ การตัดสินใจก็เหมือนการให้อำนาจและสิทธิ์ไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหาภายในองค์กร ปัญหาต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งผู้เรียนในมหาวิทยาลัย รัฐต้องใช้โอกาสที่มีปรับเงื่อนไขการดำเนินงานให้สะดวก คล่องตัวมากขึ้น การบริหารจัดการทั้งส่วนของวิชาการ การดำเนินงานอื่นๆ มุ่งสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า ก-ณ)

องค์ กรสมรรถนะ ชั้น สูง การตอบแทนผู้รับบริการ การกิจและการทำงานมุ่งผลลัพธ์มีหลักการบริหารจัดการที่ดี มหาวิทยาลัยต้องเป็นผู้นำ นำหน้าการใช้ธรรมาภิบาลสำหรับการบริหารจัดการ ซึ่งแนบสังคม คุณภาพสังคมไทยค่อนข้างต่ำกว่ามาตรฐานในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะในเรื่องบริหารจัดการต้องมีธรรมาภิบาล ตั้งแต่การวางนโยบาย ระดับบริหารจัดการ จนกระทั่งระดับย่อยระดับท้องถิ่น ระดับครอบครัว ต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในทุกๆระดับ ความรู้สึก ความรับผิดชอบ ให้เข้าใจว่าธรรมาภิบาลมีความจำเป็นกับสังคมอย่างไร สังคมมีธรรมาภิบาล ความขัดแย้งทางสังคมจะลดลงไป การบริหารและธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างหลักสูตรเพื่อให้เกิดลักษณะเฉพาะ มีความพร้อมคณาจารย์ที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางวิชาการและคุณภาพ นิสิต นักศึกษาร่วมมีอนายกสภามหาวิทยาลัยกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ต้องมีทิศทางร่วมกัน การกำกับดูแลระบบอุดมศึกษา กพอ. สกอ. การประสานความร่วมมือเพื่อให้ประเด็นเรื่องบุคลากรและหลักสูตรไปในทิศทางเดียวกัน แผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (ระยะที่ 2) ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนเป็นระยะๆ ทุกมหาวิทยาลัยควรมีการจัดทำแผนมหาวิทยาลัยให้มีความสอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (ระยะที่ 2) คุณภาพการเรียนการสอน อาจารย์รุ่นใหม่มีความรู้ความสามารถสูง มีการพัฒนาคุณภาพคณาจารย์ควบคู่ไปด้วย คณาจารย์ส่วนใหญ่

ไม่มีลักษณะเป็นนักธุรกิจและขาดแนวคิด มหาวิทยาลัยควรชักชวนภาคอุตสาหกรรมเข้ามาร่วม ชวนเอกชนเข้ามาร่วมทำวิจัยด้วย ภาพรวมมหาวิทยาลัย 2 ลักษณะ คือ มหาวิทยาลัยเปิดสอนทุกสาขา และมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง ควรแบ่งพื้นที่กันสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ และด้านโครงสร้าง ให้ความสำคัญกับกรรมการสรรหา คัดเลือกบุคคลมาเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภาสร้างคุณภาพกับสภาไม่ใช้ระบบเล่นพรรคเล่นพวกในการตั้งบอร์ด หน่วยงานระดับกลาง ควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการบริหาร มีการเสนอให้ลดจำนวนฝ่ายบริหาร อาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยลง (สถาบันคลังสมองของชาติ, 2552, หน้า.10-15) นอกจากนี้ วิจารย์ พาณิช (2552, หน้า.14) ยังระบุอีกว่า อุปสรรคมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีปัญหาเรื่องงบประมาณและบุคลากร การถูกตรวจสอบด้วยมาตรการและวิธีการเดิมของรัฐ พ.ร.บ. สภาวิชาการมีความท้อหะ นโยบายรัฐไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาอย่างจริงจัง มีการแทรกแซงจากทางการเมือง เช่น ระบบการให้ทุนการศึกษา

ดังนั้นหากสามารถพัฒนาแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ที่มีความเป็นอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ทั้งเรื่องของการจัดการบริหารงานบุคคล การงบประมาณและทรัพย์สิน การบริหารงานวิชาการ ซึ่งมีกฎระเบียบที่กำหนดโดยมหาวิทยาลัย เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายใน เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่ดี มีคุณภาพสูง เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป เป็นที่ยอมรับของสังคม และผลิตบัณฑิตสนองความต้องการของตลาด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อปรับใช้ในประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารบุคคล บริหารงบประมาณและทรัพย์สิน และการบริหารวิชาการ
2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารบุคคล บริหารงบประมาณและทรัพย์สิน และการบริหารวิชาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

แบบจำลอง (model) หมายถึง การแสดงสิ่งที่เป็นความคิด ผ่านทางข้อความ ภาพวาด การปฏิบัติ ให้ผู้อื่นได้เข้าใจถึงประเด็นหัวข้อที่ต้องการอธิบายความคิดหลากหลายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น การปฏิบัติของผู้บริหารในการบริหารมหาวิทยาลัยด้วยหลักธรรมาภิบาล

การพัฒนาแบบจำลองมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงแบบจำลองของการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีอยู่เดิม ให้เกิดความเข้าใจง่ายและมีขั้นตอนการปฏิบัติด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หมายถึง มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาตามมาตรา 19 มาตรา 36 และมาตรา 60 ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 7 ตามพระราชบัญญัติการบริหารส่วนงานภายในของสถานอุดมศึกษา พ.ศ. 2550 ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาทั้งสิ้นรวม 12 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยทักษิณ ทั้ง 12 มหาวิทยาลัยได้เข้ามาในระบบกำกับของรัฐ 4 ปีขึ้นไป

การบริหาร หมายถึง การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน และการบริหารงานวิชาการ ตามหลักการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี Good Governance ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) มีรายละเอียดดังนี้

การบริหารงานบุคคล หมายถึง การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง การได้รับสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ เงินเดือนและค่าตอบแทน การวางแผนกำลังคน การพัฒนาบุคลากร

การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน หมายถึง การกำหนดระบบบริหารการเงิน การงบประมาณ และทรัพย์สิน หมายถึงการวางแผน จัดทำ จัดสรรและการใช้ทรัพยากร กำหนดระเบียบ วิธีการ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการจัดการและใช้ทรัพยากรทั้งงบประมาณแผ่นดินและรายได้จากแหล่งต่าง ๆ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารการพัฒนาหลักสูตร การจัดตั้ง ยุบเลิก หน่วยงาน การพัฒนากระบวนการวิจัย และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ทางวิชาการ เพื่อการผลิตผลงาน และบริหารทางวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการทางสังคม

ธรรมาภิบาล หมายถึง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการ

บ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 แนวคิดหลักธรรมาภิบาลของ UNESCAP (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific) แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารบ้านเมืองที่ดีของกระทรวงมหาดไทย และหลักธรรมาภิบาลของธนาคารเพื่อพัฒนาเอเชีย หรือ ADB (Asian Development Bank) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ได้มาซึ่งธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 11 องค์ประกอบด้วย ดังนี้

1. **การมีส่วนร่วม (Participatory)** หมายถึง การบริหารจัดการโดยอาจารย์และบุคลากรทุกระดับในมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในแต่ละระดับของงานในความรับผิดชอบแสดงงานของตนเอง การจัดการในการปฏิบัติงาน ตัดสินใจคิดเห็น โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดร่วมกันขององค์กรจากภายในและภายนอกองค์กร

2. **นิติธรรม (Rule of Law)** หมายถึง การบริหารโดยใช้กฎ ระเบียบอย่างเที่ยงตรง เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย พอสมควรแก่เหตุ มีการแบ่งแยกอำนาจและถ่วงดุลอำนาจ เหมาะสมกับสถานการณ์

3. **ความโปร่งใส (Transparency)** หมายถึง กระบวนการทำงานที่มีการเปิดเผยข่าวสารต่าง ๆ ตรงกับข้อเท็จจริงขององค์กร ที่มาของเงินตรวจสอบได้ โดยมีการแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ชัดเจน เช่น สิทธิต่าง ๆ การอนุมัติต่าง ๆ การกำกับตรวจสอบ การเดินเรื่องบุคลากร การติดตามและตรวจสอบการทำงาน การทำรายงานเรื่องการเงิน การประเมินผลในการบริหารจัดการและในระดับต่าง ๆ การเรียนการสอน

4. **ความรับผิดชอบ (Responsiveness)** หมายถึง กระบวนการทำงานที่ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ในความร่วมมือ ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน มหาวิทยาลัยและมีมาตรฐานในการทำงาน ทนต่อการเปลี่ยนแปลง

5. **ความสอดคล้อง (Consensus Oriented)** หมายถึง การกำหนดจุดสนใจและความต้องการที่สอดคล้องต้องกันของสังคมมาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อลดความขัดแย้ง โดยการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมมหาวิทยาลัย

6. **ความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness)** หมายถึง การกระจายการพัฒนาและประโยชน์ ต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยต้องจัดวางโดยการไม่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งการมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์

7. **การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency)** หมายถึง การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างได้ประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการใช้อำนาจจากระดับสูงสุดสู่ระดับปฏิบัติ จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อสร้างความเป็นเลิศด้านวิชาการ บริหารอย่างมี

กลยุทธ์ และมีแผนงานในการใช้งบประมาณ คน และการประเมินผลงานตามที่ได้กำหนดไว้

8. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบที่อธิบายได้
นำเชื่อถือและมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน (Accountability) หมายถึง การที่มหาวิทยาลัย อาจารย์ และบุคลากรต้องรับผิดชอบต่อประชาชนอย่างสมเหตุสมผลตามความมุ่งหมายของการจัดตั้งมหาวิทยาลัย โดยทุกฝ่ายต้องแสดงผลการปฏิบัติงานได้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติงาน

9. หลักคุณธรรม (Morality & Integrity) หมายถึง การยึดมั่นในความดีงาม ถูกต้อง สุจริต ยุติธรรม เมตตา กรุณาและเสียสละ ซื่อสัตย์ อดทน ไม่ปกปิดข้อเท็จจริง ใช้แนวทางที่ถูกต้อง มีมาตรฐานในการทำงาน บริหารบุคลากรและป้องกันผลประโยชน์ของประชาชน

10. หลักความคุ้มค่า (Cost Effectiveness) หมายถึง การบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยยึดประโยชน์สูงสุดของมหาวิทยาลัยและประเทศชาติ เพื่อการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

11. ความสามารถคาดการณ์ได้ (Predictability) หมายถึง การเกิดประสิทธิภาพของงานที่เป็นผลมาจากการบริหารของมหาวิทยาลัย เช่น ตรวจสอบ Predictability in University การสร้างแรงจูงใจ การเรียนรู้ในนวัตกรรมใหม่ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน CFA (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อพัฒนาให้ได้แบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการศึกษการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล มี 3 องค์ประกอบ อันประกอบด้วย การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน และการบริหารวิชาการ โดยมีดัชนีองค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. การบริหารงานบุคคล จำนวน 6 ดัชนี

1) มหาวิทยาลัยมีเกณฑ์ชัดเจนในการเลือกบุคลากรเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและผลลัพธ์ของการศึกษา

2) มหาวิทยาลัยมีระบบประเมินที่เห็นผลลัพธ์ระยะสั้น ระยะยาว (Output and outcome) ที่ชัดเจน โปร่งใส ที่คณาจารย์และบุคลากรทุกคนยอมรับได้

3) ผู้บริหารใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการบังคับบัญชาอย่างเหมาะสม ชัดเจน ถูกต้องและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทางราชการอยู่เสมอ

4) ผู้บริหารมีนโยบายใช้การประชาสัมพันธ์ ให้นักศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลข่าวสารในการให้บริการของมหาวิทยาลัยทุกช่องทางการสื่อสารได้เสมอ

5) มหาวิทยาลัยให้การอุปถัมภ์ด้านทุน การศึกษา วิจัย การสร้างงาน การให้ทุนทำ เพื่อช่วยเหลือ นักศึกษา หรือสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษา และให้จัดโปรแกรม หรือโครงการการศึกษาต่อเนื่องสำหรับ หรือความต้องการเพื่ออาชีพ หรือเพื่อกิจกรรมสังคมที่เล็งเห็นผลประโยชน์สุขของสังคม โดยไม่เลือกเพศ วัยและศาสนา

6) ผู้บริหารมีการดำเนินการให้บุคลากร นิสิต นักศึกษา มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการพิทักษ์โลก เช่น มีนโยบายในการปลูกฝังคุณค่าของการใช้น้ำด้วยความประหยัด ปิดไฟเมื่อเลิกใช้งาน ไม่ใช้ถุงพลาสติก เป็นต้น

2. การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน จำนวน 6 ดัชนี

1) มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการการเงินเพื่อรองรับความคล่องตัวในการบริหาร ด้วยความโปร่งใสและสะดวกในการตรวจสอบ

2) มหาวิทยาลัยมีการพัฒนารวมทั้งกระบวนการทำงาน เช่น การเบิกจ่าย จัดซื้อจัดจ้างให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยพยายามขจัดอุปสรรคค้ำงถึงความสามารถในการใช้งาน (Utility) และประโยชน์ที่แท้จริงเป็นสำคัญ

3) มหาวิทยาลัยมีรูปแบบ วิธีการระเบียบ ข้อบังคับในการใช้จ่ายและเบิกจ่ายเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยที่รัดกุม ละเอียด รอบคอบ เป็นไปตามระเบียบ (Rule of law) อย่างเคร่งครัด ขณะเดียวกันก็เอื้อต่อกระบวนการการบริหารของมหาวิทยาลัย

4) มหาวิทยาลัยมีแผนงานในการใช้อาคารสถานที่ ที่ดิน วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีคู่มือและระเบียบปฏิบัติในการใช้งบประมาณ

5) มหาวิทยาลัยมีการสร้างระบบ การกำกับ ติดตาม ทางงบประมาณและบัญชีอาจประกอบด้วย สำนักงานแผนตรวจเงินแผ่นดิน ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานงบประมาณ หรือการตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ เมื่อจำเป็น หรือมีการร้องขอ ร่วมกับสภามหาวิทยาลัย

6) บริหารมีวิธีการและขั้นตอนการใช้งบประมาณอย่างประหยัด บริหารการเงินและพัสดุที่ชัดเจน

และรัดกุม เป็นระบบที่ชัดเจน สามารถชี้แจงได้ และมีการควบคุมการใช้ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่มหาวิทยาลัย

3. การบริหารงานวิชาการ จำนวน 6 ดัชนี

1) มีระบบการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน ประสมประสานการสร้างผลงานวิชาการมีการสร้างงานประจำที่มีศักยภาพทางวิชาการโดยสัมพันธ์กับการเสวนา การวิจัยที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นมืออาชีพ

2) มหาวิทยาลัยพัฒนาในตำแหน่งงานวิชาการต่าง ๆ ให้กว้างขวางและเป็นธรรมในด้านวิชาชีพ และค่าตอบแทน

3) มหาวิทยาลัยมีวิสัยทัศน์ด้านการวิจัย และนวัตกรรม เพื่อนำทางการสร้างผลงานเตรียมเข้าสู่ มหาวิทยาลัยระดับโลก

4) มีการกำหนดภาระงานสำหรับข้าราชการ พนักงาน บุคลากรทางการศึกษาที่กำหนดเกณฑ์การเลื่อนตำแหน่งและคุณวุฒิทางวิชาการแต่ละศาสตร์ที่ชัดเจนและยุติธรรมโดยมีโครงสร้างและกลไกของระบบสอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบและนิติธรรม (Responsiveness and rule of law)

5) การกำหนดเกณฑ์ให้มีการเลื่อนวิทยฐานะที่ชัดเจน โปร่งใสและเป็นธรรมและมาจากข้อตกลงร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง

6) มหาวิทยาลัยเน้นการบริหารวิชาการที่ใช้ฐานความรู้และการวิจัย (knowledge and research base) ของมหาวิทยาลัย

4. การพัฒนาแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารบุคคล บริหารงบประมาณและทรัพย์สิน และการบริหารวิชาการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยได้ดังตารางที่ 22 มีรายละเอียดสรุป ดังนี้ ค่า χ^2 ค่าเท่ากับ 617.150** ค่าดัชนี RMSEA เท่ากับ 0.078 ค่าดัชนี CFI มีค่าเท่ากับ 0.962 ค่าดัชนี TLI มีค่าเท่ากับ 0.952 ค่าดัชนี SRMR มีค่าเท่ากับ 0.032 ผลการประเมินแบบจำลองดังกล่าวแม้จะพบว่าค่า χ^2 จะมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งอาจจะบอกให้ทราบว่าโมเดลสมมติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่เนื่องจากค่าสถิติทดสอบ χ^2 มักจะมีความอ่อนไหวกับขนาดตัวอย่างและมักจะมีนัยสำคัญเสมอเมื่อขนาดตัวอย่างมากขึ้นทั้ง ๆ ที่แบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ก็ตาม (Byrne 2010, p. 68) ดังนั้นในการพิจารณาความสอดคล้องของแบบจำลองจึงควรพิจารณาดัชนีตัวอื่น ๆ ประกอบด้วย (Hair Jr., et al.,

2015, p. 630) ผลจากการพิจารณาดัชนีตัวอื่น ๆ พบว่าทุกตัวชี้ให้เห็นว่าแบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) การใช้กลยุทธ์วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามดังกล่าวเราสามารถใช้อ้างอิงในตาราง schmid & Leiman โดยในสแตม D คือ ความแปรปรวนของตัวแปร สังเกตที่สามารถอธิบายได้โดยองค์ประกอบลำดับที่ 2 ในช่องสแตม G คือ ความแปรปรวนของตัวแปร สังเกตที่สามารถอธิบายได้โดยองค์ประกอบลำดับที่ 1 และในช่องสแตม H คือความแปรปรวนที่เหลือจากการอธิบายของทั้งองค์ประกอบที่ 1 และองค์ประกอบที่ 2 เป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าของตัวเลขทั้ง 3 ช่องนี้เมื่อรวมกันแล้วจะเท่ากับ 1 ของแต่ละตัวแปรสังเกตในการแปลผลก็จะแปรผลไปทีละตัวแปรดัชนี แสดงว่าแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดัชนีของตัวแปรองค์ประกอบภายในมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.127** (y11 y1) , 0.171** (y10 y5) , 0.178** (y7 y6) , 0.184** (y12 y1) , 0.185** (y10 y6) และ 0.188** (y15 y8) ตามลำดับ คือด้านการบริหารงานบุคคล ดัชนี y1-y6 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.724* ถึง 0.814* ด้านการบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน ดัชนี y7-y12 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.713* ถึง 0.789* ด้านการบริหารงานวิชาการ ดัชนี y13-y18 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.723* ถึง 0.796*

2. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประกอบของแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารงานบุคคล ผลรวมเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูง ซึ่งเมื่อมีความสัมพันธ์กันสูงจึงบ่งบอกว่าตัวแปร y1 y2 y3 y4 y5 y6 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประกอบมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ต่ำถึงต่ำมาก ซึ่งเมื่อมีความสัมพันธ์กันต่ำจึงบ่งบอกว่าตัวแปร y1-y6 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ .00 ถึง .049 อยู่ระหว่าง 0.127** ถึง 0.319**

3. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประกอบของแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารงานบุคคล ผลรวมเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูง ซึ่งเมื่อมีความสัมพันธ์กันสูงจึงบ่งบอกว่าตัวแปร y7 y8 y9 y10 y11 y12 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่

.05 และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประกอบมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ต่ำถึงต่ำมาก ซึ่งเมื่อมีความสัมพันธ์กันต่ำจึงบ่งบอกว่าตัวแปร y7-y12 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ .00 ถึง .049 อยู่ระหว่าง 0.127** ถึง 0.334**

4. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประกอบของแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ด้านการบริหารงานบุคคล ผลรวมเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูง ซึ่งเมื่อมีความสัมพันธ์กันสูงจึงบ่งบอกว่าตัวแปร y13 y14 y15 y16 y17 y18 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประกอบมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ต่ำถึงต่ำมาก ซึ่งเมื่อมีความสัมพันธ์กันต่ำจึงบ่งบอกว่าตัวแปร y13-y18 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ .00 ถึง .049 อยู่ระหว่าง 0.188** ถึง 0.334**

5. สรุปค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ที่ไม่แตกต่างกัน ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ และความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า สามารถวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้จริง ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก Discriminant validity มีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก เนื่องจากพบว่าค่า AVE มีค่าน้อยกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบยกกำลังสอง ก็จะแสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน การบริหารงานวิชาการมีความคงเส้นคงวา เมื่อดูจากค่า CR เทียบกับค่า α -coefficient การพัฒนาแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาลหมายถึง การพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วจากปรากฏการณ์จริง องค์ความรู้ได้มาจาก 2 แหล่ง คือ 1. องค์ความรู้จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎี บทความ แนวความคิดต่าง ๆ การพัฒนาที่เขียนขึ้นมาเหมือนกับปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่แล้ว แต่กำลังจะไปสร้างตัวแทนเพื่อให้มาอยู่ในกระดาษ 2. องค์ความรู้จากคนคือได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหาร และนำมาจัดทำรูปแบบ แบบจำลองหรือรูปแบบคือตัวแทน ตัวแทนที่ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจริง ตัวแทนที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ตัวแทนที่เกิดจากปรากฏการณ์จริง เพื่อแสดงหลักฐานออกมาให้ปรากฏ ยกตัวอย่างเช่น โมเดลบ้าน แบบจำลองบ้าน สมการคณิตศาสตร์ ไตรอแกรม ชาร์ต แผนภูมิ เป็นการจำลองให้เสมือนจริง แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะสร้างเหมือนแบบจำลองนั้นเสมอไป เหมือนโมเดลบ้านเอามาตั้งโชว์ ก็ใช้ว่าจะนำบ้านมาตั้งได้เลย ก็จะต้องจัดทำโมเดลเสมือนจริงมาตั้งวางให้ดู เมื่อทำเสร็จออกมาก็ไม่รู้ว่าเหมือนในโมเดล

ใหม่ หรือผิดพลาดออกไปจากโมเดลก็ได้ จริงไหมที่เป็นตัวแทนของปรากฏการณ์นั้น อธิบายกับกลุ่มตัวอย่างเหมือนกันหรือคล้ายกันได้หรือไม่

การพัฒนาแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ในที่นี้คือวัดการบริหาร ที่ใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สมมุติวัด 100 ครั้ง ค่าความเชื่อมั่นก็จะเหมือนเดิม มีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ วัดได้จริงอย่างคงเส้นคงวาเมื่อได้องค์ความรู้มาแล้วก็นำองค์ความรู้ทั้งหมดมาจัดทำแบบทดสอบรายข้อ จากนั้นเมื่อได้แล้วก็นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ แก้ไขปรับปรุง จัดส่งให้กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ แก้ไข ให้คะแนนแบบทดสอบรายข้อในรูปของ IOC จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และหาค่าอำนาจจำแนกแยกออกมาว่าข้อไหนดีเก็บไว้ ข้อไหนไม่ดีก็ตัดออกไป หรือเก็บไว้ทุกข้อและแยกออกมาว่าข้อไหนที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงสุดแยกออกมาเป็นตัวแทนในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อใช้จัดทำรูปแบบหรือแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเก็บข้อคำถามไว้ทุกข้อและเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกที่สูงมาเป็นตัวแทนในแต่ละองค์ประกอบ โดยใช้องค์ประกอบละ 6 ข้อมาเป็นตัวแทนสร้างแบบจำลองนำแบบทดสอบรายข้อที่เป็นตัวแทนในแต่ละองค์ประกอบมาพัฒนารูปแบบสมมุติฐาน ตรวจสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และรันดูในโปรแกรม Mplus ว่าข้อมูลฟิตไหม (มีความกลมกลืนหรือไม่มีความกลมกลืน)เมื่อไม่มีความกลมกลืนก็ต้องนำไปปรับค่า MI (Modification Indices) เมื่อปรับค่าจนโมเดลฟิตแล้ว(มีความกลมกลืน)เรียบร้อยแล้ว นำมาวัดในเรื่องของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา Content Validity ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถวัดได้จาก 2 แหล่งข้อมูล คือ แหล่งข้อมูลที่ 1 วัดได้จากผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนนข้อคำถามรายข้อ เป็นคะแนน IOC แหล่งข้อมูลที่ 2 วัดได้จาก Convergent Validity ความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า ยืนยันจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำไปเก็บข้อมูลจาก 7 มหาวิทยาลัย หรือดูจากค่า P-value ค่าจะอยู่ที่ $P < .05$ สรุปแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำมาวัดความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง Construct validity สามารถวัดได้จาก 2 แหล่งข้อมูล คือ ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก Discriminant validity และค่า AVE โมเดลที่พัฒนาขึ้นมานี้เป็นตัวแทนปรากฏการณ์จริงที่เราอยากจะทำธรรมาภิบาลกับการบริหารที่เป็นตัวแทนปรากฏการณ์ได้จริง องค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบมีมิติที่ไม่สัมพันธ์กัน

ไม่เหมือนกัน แต่ถ้าจะสัมพันธ์กันก็จะสัมพันธ์กัน ไม่มากนัก AVE อยู่ตรงกลาง ซีกบนคือการแปร variance (ความแปรปรวน) ความแปรปรวนที่ใช้ร่วมกัน ไม่มากกว่าค่า AVE ของมันในแต่ละตัว

สรุปแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง นำมาวัดความคงเส้นคงวา Composite reliability สามารถวัดได้จากค่า CR เทียบกับค่า α -coefficient ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เป็นค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จากสูตร Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 74) ค่า CR คือค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบมีค่า .70 ส่วนค่า α -coefficient มีค่า .90 เช่นกัน สรุปแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความคงเส้นคงวา เพราะมีค่า .90 นำมาวัดดัชนีว่าได้น่าพอใจเพียงใด ความสามารถของดัชนีในการอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบที่ 1 และองค์ประกอบที่ 2 โดยใช้ตาราง Schmid & Leiman มีค่าความเชื่อมั่น $P \leq .05$ ทุกตัว

สรุป โมเดลหรือแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ที่พัฒนาขึ้นมานี้ เป็นตัวแทนปรากฏการณ์ที่เราอยากทราบธรรมาภิบาลกับการบริหารเป็นตัวแทนปรากฏการณ์ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
2. มหาวิทยาลัยของรัฐที่กำลังจะเข้ามาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยต่อไปได้
3. ในการนำหลักการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาลมาใช้จะต้องมีการสร้างความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
4. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ควรส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ตระหนักถึงศักยภาพของมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพ บนพื้นฐานและทฤษฎีตามแนวทางการพัฒนาบุคลากรให้ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งประเมินอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาการพัฒนาแบบจำลองการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล

นั้นเป็นการวิเคราะห์ 3 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ยังมีตัวแปรอื่นๆ อีกที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษา ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาตัวแปรที่คาดว่าจะมีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เช่น การปรับโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมกับบริบทกำลังดำเนินงาน ความไม่เข้าใจของสังคมต่อการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ การปรับเปลี่ยนตนเองของบุคลากร ปัญหาธรรมาภิบาล เป็นต้น เพื่อให้ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของคณบดี รองคณบดี พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ พนักงานมหาวิทยาลัยสายปฏิบัติ จากมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐอื่นๆ อีก เพื่อปรับปรุงแนวทางในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีประสิทธิผลต่อการทำงานมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. (มปป). ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) สรุปย่อ. มปป.
2. จรัส สุวรรณเวลา. (2551). **ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
3. อีระพร วีระถาวร. (2549). **กรรมการสภาจุฬา**. หนังสือพิมพ์มติชน. วันพุธที่ 27 ธันวาคม 2549, หน้า 7.
4. อีระเดช จิราธนทัต. (2560). **การพัฒนาชุดการสอนที่เน้นวิธีสอนให้ฝึกปฏิบัติ วิชา ED201 หลักการศึกษาและปรัชญาการศึกษาสำหรับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 7 ฉบับพิเศษ ตุลาคม 2560.
5. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2540. ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 114 ตอนที่ 51 ก : 1 ตุลาคม 2540.
6. รัตติพร ภาธรธวานนท์. (2560). **กระบวนการฝึกอบรมครูปฐมวัย เพื่อสร้างพื้นฐานชีวิตที่ดีงามให้แก่เด็กโดยน้อมนำศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 7 ฉบับพิเศษ ตุลาคม.

7. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **การปฏิรูปการศึกษาใน ทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
8. สุรพล นิติไกรพจน์และกฤตินี ดึงแก้ว. (2559). **มหาวิทยาลัยไทย: พัฒนาการมหาวิทยาลัยใน กำกับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน**. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์จำกัด.
9. อุทุมพร จามรมาน และคณะ. (2542). **การเตรียมพร้อมของมหาวิทยาลัยของรัฐเพื่อเป็น มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล**. สำนักงาน กองทุน สนับสนุนการวิจัย.
10. เอกสิทธิ์ โพธิ์ชูชาติ และสุจิตรา ชำนิวิทย์กรณ์. (2561). **มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการศึกษาไทยชั้นอุดมศึกษา**. วารสาร วิทยาลัยบัณฑิต เอเชีย ปีที่ 8 ฉบับพิเศษ ตุลาคม.
11. Agresti, Alan. (2007). **An Introduction to Categorical Data Analysis.**, 2nd version. Hoboken, New Jersey.: JohnWiley & Sons, Inc.
12. Bickel, R. (2007). **Multilevel Analysis for Applied Research: It's Just Regression!** New York: The Guilford Press.
13. Bollen, K.A. (1989). **Structural Equations with Latent Variables**. New York: John Wiley & Sons, Inc.,.
14. Raykov, T. (2001). **Bias of Cronbach's alpha for fixed congeneric measures with correlated errors**. Applied Psychological Measurement, 25,, 69-76.
15. Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). **Using Multivariate Statistics (6th ed.)**. Boston, MA: Pearson.
16. Wang, Jichuan and Wang, Xiaoqian . (2012). **Structural Equation Modeling Applications Using Mplus**. West Sussex, United Kingdom.: JohnWiley & Sons Ltd.,
17. Wang, Jichuan, et al. (2012). **Multilevel Models: Applications using SAS**. Boston: Higher Education Press.

การสร้างแบบทดสอบวัดความรู้ปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

A Construction of English Vocabulary Size Test for Mathayomsuksa 4 Students

Monsinee Namchan¹

Uthaivan Danvivath²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 2) หาค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบประกอบด้วย 1) ตั้งลักษณะเฉพาะของแบบทดสอบ 2) สร้างคำเป้าหมาย 3) เขียนแบบทดสอบ 4) หาค่าความเที่ยงตรง 5) หาค่าความเชื่อมั่น และ 6) ปรับปรุงแบบทดสอบสำหรับการนำไปใช้ ค่าความเที่ยงตรงได้มาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญสามคน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคำนวณโดยใช้สูตรคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (KR20) แบบทดสอบวัดความรู้ปริมาณคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นี้ เป็นแบบทดสอบชนิด 5 ตัวเลือก มีจำนวนทั้งหมด 70 ข้อ ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.96 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 แบบทดสอบนี้สามารถนำไปทดสอบด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ทั้งในการเรียนการสอนและการวิจัย

คำสำคัญ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, ปริมาณคำศัพท์, แบบทดสอบวัดความรู้ปริมาณคำศัพท์

Abstract

This study aimed: 1) to construct an English vocabulary size test for Mathayomsuksa 4 students and 2) to establish the validity and reliability of the test. Six steps adopted in constructing the test were; 1) setting the test specifications, 2) establishing target words, 3) writing the first draft, 4) seeking for the test validity, 5) piloting for the test reliability and 6) adjusting the test for use. The validity was from the results of the Index of Item-Objective Congruence (IOC) of three experts. The reliability was calculated using Kuder-Richarson Formula 20 (KR20). The *Vocabulary Size Test for Grade 10 Thai Student (G10VST)* is a multiple choice format with five options. It consists of 70 items. The validity and reliability of G10VST was 0.96 and 0.71 respectively. The G10VST can be used in English vocabulary assessments in pedagogy and research.

Keywords: Grade 10 Thai Students, Vocabulary Size, Vocabulary Size Test

1. Introduction

Vocabulary is considered an essential component of learning English as previous evidences found that there are the high relationships between vocabulary knowledge and the four language skills – listening, speaking, reading and writing. Especially, for English as foreign and second language learners (EFL/ESL), their language abilities are heavily depended on their vocabulary knowledge or vocabulary size. If the vocabulary size is large, it indicates that a

learner is getting closer to language achievement. (Laufer, 1992; Milton & Alexiou, 2009; Staehr, 2008).

In Thailand, the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008) proposed by Ministry of Education (MOE) is expected for the number of words to be known at each level. At the end of Grades 3, 6, 9 and 12, students are expected to know approximately 300-450 words, 1,050-1,200 words, 2,100-2,250 words and 3,600-3,750 words respectively (MOE, 2008).

¹Master of Arts in English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

²Director, Confucius Institute, Khon Kaen University

At present, there is no evidence of the MOE's vocabulary expectations. Therefore, it is interesting to construct the vocabulary size test for Grade 10 students to measure the actual size of English vocabulary of the students as they have just finished the compulsory education, and are at the start of three years for high schools to complete the basic education.

To diagnose the amount of vocabulary knowledge that the students know and recognize at a particular level of their language proficiency, a vocabulary size measure is needed. Vocabulary Size Test (VST) is one of the well-known vocabulary size measures. Nation and Beglar (2007) designed a VST to provide a reliable, accurate and comprehensive measure of English vocabulary size of native speakers and non-native speakers. This VST was developed from Vocabulary Level Test (VLT) (Nation, 1983), which is a multiple matching format and has only five frequency levels (2,000, 3,000, 5,000, 10,000 and University Word List). The VST, on the other hand, is a four-multiple option. Each item in the test consists of two parts, a stem (a target word and an example of a non-defining sentence) and four options (one correct answer and three distractors). The test is broken into different 1,000 word frequency from high to low-frequency words of the British National Corpus (BNC) to measure knowledge of particular frequency levels of words.

A VST can be established to study purposes. To set up the test, Nation (2012) proposed five specifications.

1. Sampling the words for the items.

As each item in the test represents different frequencies of word levels, the item needs to be randomized fairly. A good test should cover word levels, which are slightly beyond the test-takers' probable vocabulary size.

2. Making the stem. The stem of each item consists of a target word and followed by a simple non-defining sentence to indicate the part of speech, to limit the meaning and to slightly

hint the meaning by providing an example of how the target word is used.

3. Writing the options. Options must be written in easier language than the stem because the purpose of a VST is to measure vocabulary knowledge, not vocabulary in use. For example, only words from the first and the second 1,000 word families will be used for making the second 1000 level test.

4. Ordering the items in the test. The test items are typically ordered in frequency levels, but it is better to use the words for higher-frequency words in the options because the lower-frequency order might lead test-takers to give up during the higher test levels.

5. Piloting. The established test needs to check if it is ready for use or still need for more quality checking by piloting the test with the pilot group.

In Thailand, vocabulary knowledge has been studied as reviewed as follows.

In 2010, Wan-a-rom examined the two equivalences of VST, the 14,000 monolingual English version (Nation & Brglar, 2007) and the established bilingual English-Thai version, with 30 pilot students who were from Grades 10-12. Each test version consisted of 50 items, ranging from the first to the fifth 1,000 word levels. All of the four options in the English version were translated into Thai. There were 20 minutes for taking each test. The scores of the English version and the English-Thai version were 29 and 35.97 out of 50, indicating that the Thai version was easier than the English version.

In 2014, Srisawat adapted the Revised Vocabulary Level Translation Test (RVLTT) from the VLT (Nation, 1983). The RVLTT was administered with 371 Khon Kaen University students. The findings found that the students did not reach and meet the language assumption as mentioned that 2,000 to 3,000 word size is necessary for understanding a text of university level.

In 2016, Nirattisai and Palanuklwong developed the bilingual English-Thai version of the 14,000 monolingual English version of the VST (Nation & Beglar, 2007). The English-Thai version was comprised of five options, of which the four options in Nation and Beglar's VST (2007) translated into Thai and *I don't know* (ไม่ทราบคำตอบ) was added in the fifth to prevent the guessing although it could discourage the students' partial knowledge (Zhang, 2013). The bilingual English-Thai version was valid and reliable as it well measured students' vocabulary size.

In summary, a VST can be established based on study purposes and to gain the actual size of English vocabulary, *I don't know* can be added to one of the test options. Previous studies focused on only translation versions of Nation and Beglar's VST, which contains only 10 items for each word level. In Thailand, unfortunately, there is no availability of a test to measure the actual size of English vocabulary of Grade 10 students to the MOE's expectations. Therefore, an English vocabulary size test for the students is needed.

2. Objectives

1. To construct an English vocabulary size test for Grade 10 students.
2. To establish the validity and reliability of the test.

3. Research Questions

1. Which aspects are to be included in an English vocabulary size test for Grade 10 students?
2. Is G10VST valid and reliable?

4. Scope of the Study

The study focused on the constructing of an English vocabulary size test for Grade 10 Thai students to measure the students' actual size to the MOE's vocabulary expectation of Grade 10.

5. Conceptual Framework of the Study

The conceptual framework of this study is presented in Figure 1.

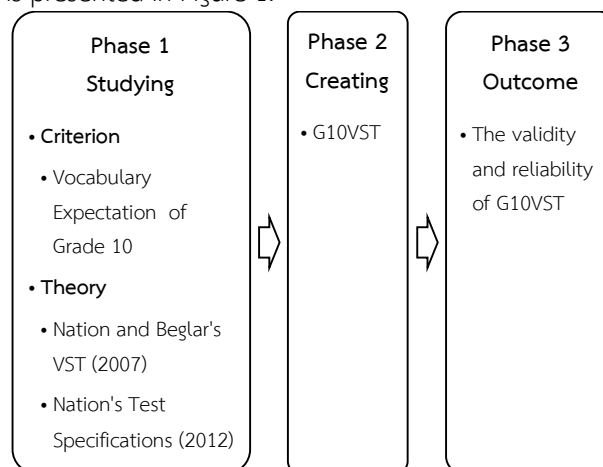

Figure 1 Conceptual framework of the present study

Figure 1 shows three phases of the present study's conceptual framework. The details of each phase are as follows.

Phase 1: Studying criterion and theory. Criterion used for this present study is the MOE's vocabulary expectation of Grade 10, which are 2,600-2,750 words (MOE, 2008). Nation and Beglar's VST (2007) and Nation's Test Specifications (2012) were used as models to write test specifications of G10VST and to be employed in constructing steps of the G10VST.

Phase 2: Creating. G10VST was designed and constructed. Six steps were involved as: (1) setting the test specifications, (2) establishing target words, (3) writing the first draft, (4) seeking for the test validity, (5) piloting for the test reliability and (6) adjusting the test for use.

Phase 3: Outcome. The G10VST was valid and reliable.

6. Methodology

This study involves six steps to construct the G10VST.

Step 1: Setting the test specifications. In order to set the specifications for G10VST, test specifications were studied (Alade & Omoruyi, 2014), including test type, time allocation and number of items.

Step 2: Establishing target words. As the maximum of vocabulary expectation of Grade 10 is 2,750 words (MOE, 2008), the 2,800 words of English Vocabulary List for Grade 10 Thai Students (G10VL), ranging from easy to difficult, was used as a vocabulary bank in establishing target words of G10VST (see for more details, Namchan and Danvivath, 2019).

The criteria for choosing the target words were: (1) the word must appear in G10VL, (2) it must be a content word, including nouns, verbs, adjectives and adverbs, and (3) it must be from a different root. If the root reappeared with different prefix or suffix, it was excluded.

Step 3: Writing the first draft. The test was written using the following principles (Nation, 2012; Nation & Beglar, 2007; Zhang, 2013):

(1) It was a multiple choice test with five options. The fifth option, *I don't know*, was added to prevent students' guessing.

(2) The stem of each item consisted of a target word and a simple non-defining sentence to indicate the part of speech and to limit the meaning of the target word.

(3) The four options were chosen from G10VL and rearranged using alphabetical order. The ranks of the words in the options were mostly lower than the target word.

(4) The test items were ordered similarly to the target word list. Therefore, the items were ranged from easy to difficult ones.

Step 4: Seeking for the test validity. Three experts, who were two experienced English teachers of Grade 10 and an English native speaker, validated the test using the IOC form.

Step 5: Piloting for the test reliability. The test was piloted with 40 students from two small-sized schools in two districts in Khon Kaen, and then KR20 was used to calculate for the test reliability.

Step 6: Adjusting the test for use. Using the results from the piloting, the test was adjusted (see the excerpt of G10VST in Appendix).

7. Results

7.1 Test Specifications

Test specifications of G10VST include the test purpose, test type, time allocation, number of items and test score as presented in Table 1.

Table 1: Test Specifications of G10VST

Purpose	To measure English vocabulary size of Grade 10 Thai students
Test Type	Multiple choice with five options
Time Allocation	45 minutes
Number of Items	70 items
Score	70 points (1 point per item)

Table 1 shows the test specifications used as a guideline for constructing G10VST. The test was written in monolingual English like the original VST of Nation and Beglar (2007). There were five options constructed in the test with *I don't know* in the fifth option to prevent students' guessing (Zhang, 2013).

For time allocation, it was calculated from one class period (50 minutes), which included 5 minutes for orientation and test distribution and 45 minutes for test administration (see for more details, Nation, 2012, Nirattisai & Palanuklwong, 2016 and Wan-a-rom, 2010).

There were 70 items in the test, of which 70 target words were systematically randomized from the 2,800 words of G10VL. Using the criteria set for this present study (as previous mentioned in step 2 establishing target words), every 40th word was drawn from G10VL. Therefore, the first drawn word started from rank 21 (use), then rank 62 (shop) and others, respectively.

7.2 Test Validity and Reliability

G10VST was assessed for its validity and reliability. The test validity was 0.96 and the reliability was 0.71.

8. Discussion

In developing G10VST, test specifications and validity and reliability were sought.

8.1 Which aspects are to be included in an English vocabulary size test for Mathayomsuksa 4 students?

For the test specifications of G10VST, Nation and Beglar's VST (2007) and Nation's Test Specifications (2012) were set as models. The G10VST was a multiple-choice test written in monolingual English, similarly to the original version. When setting up the test specifications, Nation's five specifications (2012) were adapted: (1) the 2,800 words of G10VL were used as a vocabulary bank, (2) the 70 target words were drawn from every 40th words of G10VL, (3) the four options (the correct answer and three distracters) were chosen from the G10VL, (4) the 70 items were ordered followed the ranks of G10VL (easy to difficult words for Grade 10 level) and (5) the test was piloted with 40 students.

The five option format was used, which *I don't know* was added in the fifth option to prevent the guessing as Zhang (2013) and Nirattisai and Palanuklwong (2016) claimed that guessing could distort the real size, thus *I don't know* was suggested to be used even though Zhang (2013) pointed out that the different versions of the test (with or without *I don't know*), likely aligned with different purposes warranting more or less sensitivity to partial and subconscious knowledge, which is in accordance with Nation's (2012) notes that students completed the test more quickly when *I don't know* was added, indicating that they did not draw on their partial knowledge of vocabulary.

All vocabulary in G10VST is drawn from G10VL, which consists of vocabulary beyond Grade 10 students' vocabulary expectation (2,600-2,750 words). This is in line with Nation (2012) that the good test should cover word levels that are slightly beyond the test-takers' probable vocabulary size.

In order to convert the test score to English vocabulary size, the test score needs to be multiplied by 40 because there are 70 target words drawn from the 2,800 words of G10VL. If a student gets 20 out of 70 on G10VST, s/he has the vocabulary size of 800 words, which is 29.9 percent of the average size of Grade 10 vocabulary expectation (out of 2,675 words). Using this principle to calculate for students' vocabulary size, the average score of the pilot students was 20.75. When multiplied by 40, the amount of students' vocabulary in the piloting was 830 words (out of 2,800 words from G10VL). Regarding to the MOE's vocabulary expectation of Grade 10, the pilot students know only 31.03 percent of the words.

8.2 Is G10VST valid and reliable?

The validity and reliability of G10VST were 0.96 and 0.71. They were considered the highest validity and reliability, similarly to the original VST (Nation & Beglar, 2007) and the bilingual English-Thai version (Nirattisai & Palanuklwong, 2016).

To validate the G10VST, the IOC was applied. It was revealed that there were 9 items (items 7, 12, 14, 17, 35, 36, 42, 52 and 54) getting the IOC scores of 0.67 and the rest 61 items gained 1. The IOC score of the whole test was 0.96. Using the interpretation of the validity level based on Drost (2011), the G10VST was not needed to adjust because it was acceptable when the score was above 0.5.

Using KR20 to calculate for the test reliability, the G10VST's reliability was 0.71, which was acceptable value because it was above 0.7 (Drost, 2011), so that there was no needs to adjust. To summarize, the G10VST is valid and reliable for use.

9. Conclusion

There is no availability test to measure the actual size of English vocabulary of Thai students. This study, therefore, established the 70-item G10VST with five options, which is valid and reliable to be measured Grade 10 students' vocabulary size.

10. Implications and Suggestions

G10VST can be used as an instrument for teachers to assess the students' vocabulary size or to know which vocabulary each student needs.

As this G10VST was written in monolingual English, when conducting the test, an explanation in Thai was used to ensure the students' understanding. Thus, Thai instructions are suggested to add in the G10VST. Apart from adding Thai instructions in the test, the bilingual English-Thai version is recommended to be developed to learn more if the vocabulary size of the students is the same.

11. References

1. Alade, O.M. & Omoruyi, I. V. (2014). Table of specification and its relevance in educational development assessment. *European Journal of Educational and Development Psychology*, 2(1), 1-17.
2. Drost, E. (2011). *Validity and reliability in social science research*, Education Research and Perspectives, 38(1), 105-123.
3. Laufer, B. (1992). *How much lexis is necessary for reading comprehension?* In H. Bejoint & P. Arnaud (Eds.), *Vocabulary and Applied Linguistics*. London: MacMillan, 126-132.
4. Milton, J. & Alexiou, T. (2009). *Vocabulary size and the Common European Framework of Reference in Languages*. In B. Richards, H. Daller, D. Malvern, P. Meara, J. Milton & J. Treffers-Daller (Eds.), *Vocabulary Studies in First and Second Language Acquisition*. (pp.194-211). Palgrave: Macmillan.
5. Ministry of Education. (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (2008)*. Bangkok: Express Transportation Organization of Thailand.
6. Namchan, M. & Danvivath, U. (2019). *English vocabulary size of Grade 10 students in Khon Kaen small-sized schools*. In L. A. Wahid, F. F. Ali, S. Ismail & M. I. Wahab (Eds.), *Proceeding of 13th International Conference on Language, Education, Humanities and Innovation*, 2(5), 200-211.
7. Nation, P. (1983). *Testing and teacher vocabulary*. Guidelines, 5, 12-25.
8. Nation, P. (2012). *The Vocabulary Size Test*. Retrieved May 20, 2018, from <https://www.victoria.ac.nz/lals/about/staff/publications/paul-nation/Vocabulary-Size-Test-information-and-specifications.pdf>
9. Nation, P. & Beglar, D. (2007). *A vocabulary size test*. *The Language Teacher*, 31(7), 9-13.
10. Nirattisai, S. & Palanukulwong, T. (2016). *A new measure for Thai students' vocabulary size: the English-Thai version of vocabulary size test*. *Journal of English Studies*, 14, 155-181.
11. Srisawat, C. (2014). *An Investigation of Vocabulary Size of Thai University Students*. Master of Arts Thesis, English, Graduate School, Khon Kaen University.
12. Staehr, L. S. (2008). *Vocabulary size and the skills of listening, reading and writing*. *Language Learning Journal*, 36 (2), 139-152.
13. Wan-a-rom, U. (2010). *Graded reading vocabulary-size tests for placement in extensive reading*. *The Reading Matrix*, 10(1), 15-44.
14. Zhang, X. (2013). *The I Don't Know Option in the Vocabulary Size Test*. *TESOL Quarterly*, 47(4), 790-811.

ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Research topic The Satisfaction for graduate users, Graduate Diploma
Program in Teaching Profession of College of Asian Scholars

วรวิทย์ ตันชนะเทวินทร์¹

อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์²

กุหลาบ ปุริสาร³

วรารกร ตันชนะเทวินทร์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและ หน่วยงาน 3) เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มีประชากรดังนี้หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างาน/ครูพี่เลี้ยงครู จำนวน 220 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 146 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้ดังนี้จากหัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างาน/ครูพี่เลี้ยงครู จำนวน 140 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 106 คน รวม 246 คน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test) ถ้าพบว่าค่า F มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทดสอบคู่ใดที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีของ Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ (TQF) 6 ด้าน พบว่า ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดและมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้คือด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ =4.61) ด้านความรู้ ($\bar{X}$ =4.59) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X}$ =4.52) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}$ =4.29) ด้านพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ =4.22) และ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.13) ตามลำดับ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบสถานภาพของผู้ใช้บัณฑิตกับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ (TQF) ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและ หน่วยงาน โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการวิจัย พบว่า

2.1 ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นเพศชายมีความพึงพอใจเฉลี่ยที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.54) ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นเพศหญิงมีความพึงพอใจเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.24)

2.2 ผู้ใช้บัณฑิตที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจเฉลี่ยดังนี้ อายุ 50 ปีขึ้นไปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.55) อายุ 45-49 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.47) อายุ 40-44 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.36) อายุ 30- 34 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.35) อายุต่ำกว่า 30 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.32) และอายุ 35-39 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.31) ตามลำดับ

2.3 โดยผู้ใช้บัณฑิตที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท-ปริญญาเอกมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.43) สูงกว่าผู้ใช้บัณฑิตที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าที่มีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.35)

2.4 ผู้ใช้บัณฑิตตำแหน่งงาน ผู้อำนวยการ/ผู้จัดการ/เจ้าของกิจการมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.50) หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างาน/ครูพี่เลี้ยงมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.50)

2.5 ผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 16 ปีขึ้นไปมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.53) รองลงมาคือ ผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 11 – 15 ปีมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.43) ผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 6– 10 ปีมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.36) และผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1– 5 ปีมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.25) ตามลำดับ

2.6 ผู้ใช้บัณฑิตที่หน่วยงานที่เป็นภาครัฐมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.49) ผู้ใช้บัณฑิตที่หน่วยงานเป็นภาคเอกชนมีความพึงพอใจเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.38)

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ , ผู้ใช้บัณฑิต, หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the satisfaction of Graduate Diploma Program in Teaching Profession of College of Asian Scholars and 2) to compare the satisfaction of the graduate users of the Graduate Diploma Program in Teaching Profession of College of Asian Scholars. In accordance with the framework for national higher education qualifications According to the standard of learning in 6 areas, divided by gender, age, education level, job position, duration of work and departments 3) To study the opinions and suggestions of graduate users in the Graduate Diploma in Teaching Profession. The target group for the research were graduate users, with the following population: 220 department heads / supervisors / mentors and 146 school administrators. Determine the sample size using the Krejcie and Morgan tables. The sample obtained from the department heads / supervisors / mentors of 140 teachers and 106 school administrators, totaling 246 people. The questionnaire was in the form of Rating Scale. Statistics using percentage, standard deviation and Statistical Analysis of Variance (F-test). If it is found that the F-value is statistically significant, using the method of Scheffe.

The results of the research showed that:

1. The satisfaction of graduate users, the Graduate Diploma in Teaching Profession College of Asian Studies in accordance with the National Qualifications Framework for Higher Education according to the learning standard. found that the satisfaction of users of graduate programs in the Graduate Diploma in Teaching Profession College of Asian Studies According to the national higher education qualifications standards framework and to the Learning Outcome Standards (TQF) in 6 areas. In all aspects, it was at the high level ($\bar{X}$ = 4.39). When considering in each aspect, it was found that the highest and highest levels were arranged in order of average values as follows : There were moral and ethical ($\bar{X}$ =4.61), knowledge ($\bar{X}$ =4.59), intellectual skills ($\bar{X}$ = 4.52) In numerical analysis skills, communication and information technology ($\bar{X}$ = 4.29), Development of interpersonal relations and responsibility ($\bar{X}$ =4.22) and learning management skills ($\bar{X}$ =4.13) respectively.

2. Comparative analysis of the status of graduate users and satisfaction of graduate users in the Graduate Diploma in Teaching Profession College of Asian Studies. According to the qualification standards framework National higher education According to the Learning Outcomes Standard (TQF). By gender, age, education level, job position, duration of work and departments. By means of means of averaging. The results showed that:

2.1 The graduate users who are male are satisfied with the average. Have on the job performance of graduates $\bar{X}$ =4.54, the female graduates were satisfied with the average $\bar{X}$ =4.24.

2.2 Graduate users of different age have the average satisfaction as follows: 50 years old or more, $\bar{X}$ =4.55, Age 40-44 years, $\bar{X}$ =4.47, Age 45-49 years, $\bar{X}$ =4.36, Age 30-34 years, $\bar{X}$ =4.35, under 30 years, $\bar{X}$ =4.32 and age 35-39 years, $\bar{X}$ =4.31 respectively.

2.3 By graduate users with a master-doctorate degree. With the average satisfaction with Operating $\bar{x}=4.43$. Higher than graduate users with a bachelor's degree or lower with average job satisfaction $\bar{x}=4.35$.

2.4 Graduate users, job positions Director / Manager / Business owner Average satisfaction with work $\bar{x}=4.50$, Division heads / supervisors / mentors were satisfied with their job performance $\bar{x}=4.29$.

2.5 Graduate users with working period 16 Years and more are satisfied with the operation of Graduates have $\bar{x}=4.53$. Followed by graduates with 11-15 years of work experience satisfied with $\bar{x}=4.43$, Graduate users that Their working period is between 6-10 years and satisfied with $\bar{x}=4.36$, and graduate users with a period of 1-5 years of operation were satisfied with $\bar{x}=4.25$ respectively.

2.6 Graduate users at government agencies. Satisfied with the job performance of graduates with compensation $\bar{x}=4.49$. The graduate users who are in the private sector are satisfied with $\bar{x}=4.38$.

Keywords: satisfaction, graduate users, Graduate Diploma Program in Teaching Profession of College of Asian Scholars

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12(พ.ศ.2560–2564)สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเน้นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ให้พัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้คนไทยเป็นคนดี เป็นคนเก่ง มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งเน้นศักยภาพคนเพื่อเป็นฐานการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับ และยกระดับการเรียนรู้ในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และการเป็นประชาคมอาเซียนของประเทศไทย ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ของสังคมอันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาโดยกำหนดให้คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับและสาขาวิชาตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผลการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง สิ่งที่พัฒนาขึ้นในตัวนักศึกษาทั้งจากการเรียนใน ห้องเรียน กิจกรรมในและนอกหลักสูตร ปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาอื่น กับอาจารย์ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยผลการเรียนรู้ต้องวัดได้และครอบคลุมถึงสาระความรู้ ความเข้าใจใน

เนื้อหาวิชาทักษะหรือความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ พฤติกรรม ทักษะคิด แนวคิด ความเชื่อ อุปนิสัย อย่างน้อย 5 ด้าน คือ 1) คุณธรรม จริยธรรม 2) ความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (วรวิทย์ ต้นทะนะเทวินทร์, 2562)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

2.2 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพครู ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและ หน่วยงาน

2.3 เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกของบุคคลจะแสดงออกมาหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ การสร้าง หรือการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาความพึงพอใจเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ นักการศึกษาได้ศึกษา

ค้นคว้าและกำหนดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความต้องการใจไว้ ดังนี้ (ทิตนา แชนมณี, 2556)

3.2 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs Theory) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึง ความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์ อย่างเป็นลำดับขั้น กล่าวคือ มนุษย์เรามีความต้องการอยู่ เสมอ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือมีความ

พึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว ความต้องการด้านอื่นก็จะเกิดขึ้นอีก ความต้องการของคนเราอาจจะซับซ้อน ความต้องการหนึ่งยังไม่หมดอาจเกิดความต้องการหนึ่งขึ้นอีก ได้ ความต้องการของบุคคลเรียงลำดับขึ้นจากความต้องการ ระดับ ต่ำไปหาความต้องการระดับสูง ลำดับความต้องการ ของบุคคลมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ความต้องการทางร่างกาย 2) ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง 3) ความต้องการ ทางด้านสังคม 4) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจประชากร คือ ผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งหมายถึง นายจ้าง ผู้บังคับบัญชางานเจ้าของ สถานประกอบการฝ่ายบุคคล/ตัวแทนผู้บังคับบัญชาโดยตรง หรือผู้ที่บัณฑิตทำงานเกี่ยวข้องด้วย ในหน่วยงานภาครัฐและ เอกชนโดยมีผู้ได้บังคับบัญชาเป็นบัณฑิตวิทยาลัยบัณฑิต เอเชีย สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 จำนวนทั้งสิ้น 178 คน

ขั้นที่ 2 การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิต เอเชียด้านลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวบัณฑิตตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ตาม มาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้านคือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้าน ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้าน ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยเริ่มจากตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำแบบสอบถามไป ทดลองสอบถามผู้ใช้ บัณฑิต จำนวน 10 ท่าน แล้วจึงปรับปรุงแก้ไขคำถาม จึง วิเคราะห์หาค่า ความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟ่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9238

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การส่ง แบบสอบถามทางไปรษณีย์ และส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง

ในช่วงเวลา 2 เดือนตั้งแต่ กันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2562 ได้ แบบสอบถามจากหัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างาน/ครูพี่เลี้ยงครู จำนวน 140 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 106 คน รวม 246 ฉบับ

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บัณฑิต ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความพึง ผู้ใช้บัณฑิตในคุณสมบัติของบัณฑิตทั้ง 6 ด้าน โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์ ความแปรปรวน (F-test) ถ้าพบว่าค่า F มีค่านัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทดสอบคู่ใดที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีของ Scheffe

5. สรุปผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตาม มาตรฐานผลการเรียนรู้ พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้ บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัย บัณฑิตเอเชีย ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ (TQF) 6 ด้าน ใน ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดและมากเรียง ตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ด้านด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}=4.61$) ด้านด้านความรู้ ($\bar{X}=4.59$) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X}=4.52$) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและ เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}=4.29$) ด้านพัฒนาความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.22$) และ ด้านทักษะ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.13$) ตามลำดับ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบสถานภาพของผู้ใช้ บัณฑิตกับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตาม กรอบ มาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตาม มาตรฐานผลการเรียนรู้ (TQF) ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและ หน่วยงาน โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการวิจัย พบว่า

2.1 ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นเพศชายมีความ พึงพอใจเฉลี่ยที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.54$) ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นเพศหญิงมีความพึงพอใจเฉลี่ย ($\bar{X}=4.24$)

2.2 ผู้ใช้บัณฑิตที่มีอายุต่างกันมีความ พึงพอใจเฉลี่ยดังนี้ อายุ 50 ปีขึ้นไปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.55$) อายุ 45-49 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.47$) อายุ 40-44 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.36$) อายุ 30- 34 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.35$) อายุต่ำกว่า

30 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.32) และอายุ 35-39 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.31) ตามลำดับ

2.3 ผู้ใช้บัณฑิตที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท-ปริญญาเอกมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.43) สูงกว่าผู้ใช้บัณฑิตที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าที่มีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.35)

2.4 ผู้ใช้บัณฑิตตำแหน่งงาน ผู้อำนวยการ/ผู้จัดการ/เจ้าของกิจการมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.50) หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างาน/ครูพี่เลี้ยงมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.50)

2.5 ผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 16 ปีขึ้นไปมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.53) รองลงมาคือ ผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 11 - 15 ปีมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.43) ผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 6- 10 ปีมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.36) และผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1- 5 ปีมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.25) ตามลำดับ

2.6 ผู้ใช้บัณฑิตที่หน่วยงานที่เป็นภาครัฐมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.49) ผู้ใช้บัณฑิตที่หน่วยงานเป็นภาคเอกชนมีความพึงพอใจค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.38)

6. การอภิปรายผล

6.1 ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ (TQF) 6 ด้าน ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดและมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$ =4.61) ด้านความรู้ ($\bar{X}$ =4.59) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X}$ =4.52) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X}$ =4.29) ด้านพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ =4.22) และ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.13) ตามลำดับ สอดคล้องกับฉัตรชัย เหล่าเชตการณ์ (2559) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บัณฑิตกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยธนบุรี พบว่า

ความพึงพอใจในการใช้บัณฑิตตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ทั้ง 6 ด้าน สถานประกอบการที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบสถานภาพของผู้ใช้บัณฑิตกับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ (TQF) ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและหน่วยงาน โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการวิจัยพบว่า

2.1 ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นเพศชายมีความพึงพอใจเฉลี่ยที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.54) ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นเพศหญิงมีความพึงพอใจเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.24) สอดคล้องกับผ่องใส ถาวรจักร์ (2556) ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตวิทยาลัยราชพฤกษ์ ได้ศึกษากับนายจ้าง 531 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ค่าร้อยละได้แก่ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นเพศชายมีความพึงพอใจเฉลี่ยสูงกว่าผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นเพศหญิง

2.2 ผู้ใช้บัณฑิตที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจเฉลี่ยดังนี้ อายุ 50 ปีขึ้นไปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.55) อายุ 45-49 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.47) อายุ 40-44 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.36) อายุ 30- 34 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.35) อายุต่ำกว่า 30 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.32) และอายุ 35-39 ปีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.31) ตามลำดับ สอดคล้องกับผ่องใส ถาวรจักร์ (2556) ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตวิทยาลัยราชพฤกษ์ ได้ศึกษากับนายจ้าง 531 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ค่าร้อยละได้แก่ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่างกัน

2.3 โดยผู้ใช้บัณฑิตที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท-ปริญญาเอกมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.43) สูงกว่าผู้ใช้บัณฑิตที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าที่มีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.35) สอดคล้องกับผ่องใส ถาวรจักร์ (2556) พบว่าผู้ใช้บัณฑิตที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท-ปริญญาเอกมีความพึงพอใจเฉลี่ยสูงกว่าผู้ใช้บัณฑิตที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า

2.4 ผู้ใช้บัณฑิตตำแหน่งงาน ผู้อำนวยการ/ผู้จัดการ/เจ้าของกิจการมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.50) หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างาน/ครูพี่เลี้ยงมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.50) สอดคล้อง

กับผ่องใส ถาวรจักร์ (2556) ผู้ใช้บัณฑิตตำแหน่งงาน ผู้อำนวยการ/ผู้จัดการ/เจ้าของกิจการมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงานสูงกว่าหัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างาน/ครูพี่เลี้ยง มีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อการปฏิบัติงาน

2.5 ผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 16 ปีขึ้นไปมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.53) รองลงมาคือ ผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 11 – 15 ปีมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.43) ผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 6– 10 ปีมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.36) และผู้ใช้บัณฑิตที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1– 5 ปีมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.25) ตามลำดับสอดคล้องกับ เปรมศักดิ์ อาซากิจ (2554) ความพึงพอใจของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีล้านนา กลุ่มตัวอย่างคือ นายจ้างของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา รุ่นปีการศึกษา 2551 จำนวน 797 ราย โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับนายจ้างผู้ใช้บัณฑิต และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 394 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.44 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการศึกษา พบว่า ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกันผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจโดยภาพรวมแตกต่างกัน

2.6 ผู้ใช้บัณฑิตที่หน่วยงานที่เป็นภาครัฐมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.49) ผู้ใช้บัณฑิตที่หน่วยงานเป็นภาคเอกชนมีความพึงพอใจเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.38) สอดคล้องกับ เปรมศักดิ์ อาซากิจ (2554) พบว่า ด้านประเภทของนายจ้างที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมแตกต่างกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอในการวิจัยครั้งนี้

7.1.1 ควรกำหนดตารางการดำเนินการในการวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินการ

7.1.2 การดำเนินการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการ ครูพี่เลี้ยง ในการตอบแบบสอบถามควรกำหนดเวลาส่งข้อมูลกลับให้เหมาะสม

7.1.3 ผู้วิจัยต้องให้ความสำคัญในการตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลให้ถูกต้องชัดเจน

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

7.2.1 อาจารย์ผู้สอนควรนำผลการการวิจัยไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

7.2.2 อาจารย์ผู้สอนควรนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปใช้ให้เกิดผลเป็นเชิงประจักษ์ต่อ

7.2.3 ผู้บริหารสถาบันควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาใช้ในการประเมินคุณภาพตนเองและการประเมินคุณภาพการศึกษา

7.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรดำเนินการจัดทำวิจัยรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู

7.3.2 ควรศึกษาประเมินคุณภาพนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้านเป็นรายด้าน

7.3.3 ควรศึกษาการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู

เอกสารอ้างอิง

1. ฉัตรชัย เหล่าเขตการณ. (2559) การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บัณฑิตกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์มหาวิทยาลัยธนบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี ปีที่10 ฉบับที่ 22 (พฤษภาคม – สิงหาคม).
2. ดุสิต จักรศิลป์. (2560). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพบัณฑิตของหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการเงินและการธนาคารมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี วารสารศรีวนาลัยวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม).
3. ทิศนา แคมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
4. ธิติมา พลปลั่ง. (2558). ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ การประชุมทางวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1 The RUSNC.
5. นุจรินทร์ ปทุมพงษ์. (2560). การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร วารสารพิกุล ปีที่ 15 ฉบับที่1 มกราคม-มิถุนายน.

6. เปรมศักดิ์ อาษากิจ. (2554). **ความพึงพอใจของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีล้านนา** วารสารวิจัย ปี4 ฉบับที่2 กรกฎาคม – ธันวาคม.
7. ผ่องใส ถาวรจักร. (2556). **ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตวิทยาลัยราชพฤกษ์ วิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีการศึกษา 2555.**
8. วรวิทย์ ตันชนะเทวินทร์. (2562). **การบริหารจัดการประกันคุณภาพหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 9 ฉบับพิเศษ พฤศจิกายน.**

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหาร
ในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
Development of self-learning package on food sanitation's guideline for restaurants
in Nonghoi sub-district, Chiang Mai capital district, Chiang Mai

อรพรรณ จุตตะโน¹
สามารถ ใจดี²
สิวลี รัตนปัญญา³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและทดสอบประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการปฏิบัติตามสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหารในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนาตามแบบ ADDIE MODEL กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารกิจการร้านอาหาร ในตำบลหนองหอย จำนวน 42 คน เครื่องมือเป็นการทดสอบประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานของเมกยูแกนส์ และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และเปรียบเทียบความแตกต่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วยสถิติ Wilcoxon Signed Rank Test

ผลการวิจัย พบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของเมกยูแกนส์ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.32 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบความรู้หลังเรียน มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ($P\text{-value} \leq 0.001$)จากการวิจัยนี้สรุปได้ว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เพื่อให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ,การสุขาภิบาลอาหาร,ผู้บริหารกิจการร้านอาหาร

Abstract

The purposes of this study were to develop and test the efficiency and achievement of a self-learning on food sanitation's guideline for restaurants in Nong Hoi Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province. This research and development model used based on ADDIE MODEL. The samples were restaurant executive 42 people in Nong Hoi Sub-district. The tool was Megui Gen's standard self-study series performance test and learning achievement test. Data were analyzed using descriptive statistics and compared learning achievement differences with Wilcoxon on signed rank test.

The results were as follows: Self-developed learning packages were effectiveness as followed the Megui Gen's standards which was equal to 1.32. The learning achievement was found that the mean of the post-test scores was significantly higher than the pre-test scores ($P\text{-value} \leq 0.001$). This research concluded that the self learning package developed can be used to educate food handlers on how to effectively implement food sanitation.

Keywords: self-learning package, food sanitation, restaurant owner

¹นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²อาจารย์ประจำภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (อาจารย์ที่ปรึกษา)

³อาจารย์ประจำภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)

1. บทนำ

ในประเทศไทยโรคที่เกิดจากอาหารเป็นสื่อ (food born disease) เป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศที่ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและต่อภาวะสุขภาพของประชากรในประเทศ โดยในปี 2557 กรมควบคุมโรค ได้รายงานถึงสถานการณ์ของโรคติดต่อทางอาหารและน้ำ ในประเทศไทย พบผู้ป่วยรวมทั้งหมด 1,252,259 ราย เสียชีวิต 9 รายโรคที่พบผู้ป่วยมากอันดับหนึ่ง ได้แก่ อูจาระร่วง จำนวน 1,107,169 ราย เสียชีวิต 9 ราย รองลงมาโรคอาหารเป็นพิษ 134,549 ราย โรคบิด 8,120 ราย โรคไทฟอยด์ 1,955 ราย โรคไวรัสตับอักเสบ เอ 454 ราย และโรคอหิวาตกโรค 12 ราย ส่วนใหญ่พบใน ผู้ใหญ่คิดเป็นร้อยละ 60 ส่วนในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ พบได้ร้อยละ 29 (กรมควบคุมโรค, 2557)

เมื่อเกิดการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาดจะก่อให้เกิด การสูญเสียทางเศรษฐกิจจำนวนมาก ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้เมื่อเกิดโรคแต่ละครั้งมีการสูญเสียค่าใช้จ่ายทั้งในด้านผู้ป่วยและภาครัฐในการดูแลรักษาด้านค่าใช้จ่ายจากการหยุดการดำเนินการหรือทำลายอาหารที่พบเชื้อของสถานประกอบการที่ถูกตรวจสอบ ค่าใช้จ่ายของหน่วยงานท้องถิ่นในการตรวจวิเคราะห์และดำเนินการตามกฎหมาย รวมถึงความทุกข์ทรมานของผู้ป่วย ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ป่วยและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (กรมอนามัย , 2556)

ด้วยพื้นที่ตำบลหนองหอยมีอาณาเขตที่เชื่อมต่อกับอุทยานล้านนาประวัติศาสตร์ “เวียงกุมกาม” จึงทำให้เป็นแหล่งธุรกิจค้าขาย จะเห็นได้จากการที่ตำบลหนองหอย ซึ่งมีพื้นที่เพียง 3.665 ตารางกิโลเมตร แต่มีสถานประกอบการร้านค้าเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะร้านจำหน่ายอาหาร ซึ่งมีถึง 81 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 54 จากจำนวนร้านค้าทั้งหมด การดำเนินงานด้านสุขาภิบาลอาหารในพื้นที่นั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศรีบุญเรือง ร่วมกับเทศบาลตำบลหนองหอย ได้ดำเนินโครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยและพัฒนามาตรฐานร้านอาหารแผงลอย ปี 2557 ซึ่งผลการดำเนินโครงการ พบว่า ในจำนวนร้านอาหาร 81 ร้าน มีร้านอาหารที่ผ่านเกณฑ์สุขาภิบาลอาหาร เพียง 5 ร้านเท่านั้นซึ่งคิดเป็นร้อยละ 6.58 จากจำนวนร้านทั้งหมด ซึ่งกรมอนามัยได้ตั้งเป้าหมายไว้ต้องผ่านร้อยละ 80 หรือจำนวน 61 ร้านขึ้นไป ทั้งนี้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหารในพื้นที่คือการอบรมให้ความรู้เรื่องสุขาภิบาลอาหารแก่ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายอาหาร ผู้ประกอบการไม่สามารถเข้าร่วมการอบรมได้ ซึ่งในปีงบประมาณ 2557 มีผู้เข้ารับการอบรมเพียงร้อยละ 53.56

ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายร้อยละ 60 (กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลหนองหอย, 2557)

การพัฒนาศักยภาพผู้สัมผัสอาหารและ ผู้ประกอบกิจการด้านอาหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจด้านสุขาภิบาลอาหารและปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลอาหารนั้น ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับผู้สัมผัสอาหารที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้สัมผัสอาหารและผู้ประกอบกิจการด้านอาหารสามารถนำไปศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สะดวกในเรื่องของเวลา สถานที่ ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนที่จะเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ ทั้งจากภายในโรงเรียนหรือที่บ้าน ตามความสามารถ และความพร้อมของผู้เรียน (ชัยงค์ พรหมวงศ์, 2523) โดยเฉพาะชุดการเรียนรู้ประเภทสื่อมัลติมีเดีย ที่มีการนำเสนอทั้ง ตัวอักษร รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยายทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ช่วยให้ง่ายต่อเนื้อหาที่ศึกษาได้ง่าย (กิตานันท์ มลิทอง, 2548) ซึ่งผู้สัมผัสอาหารและผู้ประกอบกิจการด้านอาหาร สามารถนำไปศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจ ที่จะพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหาร เพื่อให้ผู้บริหารกิจการร้านอาหาร ในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีสื่อในการถ่ายทอดความรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหารแก่ผู้บริหารกิจการร้านอาหาร รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบกิจการด้านอาหารในร้านของตนเอง และเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนางานด้านสุขาภิบาลอาหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของ ร้านอาหารในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหารที่สร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหาร ไปใช้ในการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหาร

2.สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองเชียงใหม่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านศรีบุญเรืองและเทศบาลตำบลหนองหอย สามารถนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหาร ไปใช้ในการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหาร ตำบลหนองหอย

3. ผู้บริหารกิจการร้านอาหาร ได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหาร มาใช้ในการบริหารจัดการร้านของตนเองให้ได้มาตรฐาน ถูกสุขลักษณะ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้นมีค่าสูงกว่า 1.00 ตามเกณฑ์มาตรฐานของเมกุยแกนส์

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ คือชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหาร โดยมีสาระเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของการสุขาภิบาลอาหาร ปัจจัยที่ทำให้อาหารไม่สะอาดปลอดภัย ความหมายของผู้สัมผัสอาหาร การปนเปื้อนเชื้อโรคของอาหาร สุขนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงานของผู้สัมผัสอาหาร(กรมอนามัย,2557)

3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารกิจการร้านอาหาร ในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 42 คน

โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบ ADDIE MODEL 5 ขั้นตอน (มนต์ชัย เทียนทอง, 2523) ดังนี้
1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analyze) การดำเนินงานด้านสุขาภิบาลอาหาร ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ข้อมูลของร้านจำหน่ายอาหาร ในพื้นที่ตำบลหนองหอย
2) ขั้นตอนการออกแบบ (Design Phase)กำหนดรูปแบบ

และประเภทของชุดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการพัฒนา (Development Phase) นำชุดการเรียนรู้ที่สร้างและพัฒนาขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 4) ขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation Phase)หลังจากปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การปฏิบัติด้านสุขาภิบาลอาหาร นำไปใช้โดยการทดสอบในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน 5)การประเมินผล (Evaluation Phase)ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ ใช้เกณฑ์ของเมกุยแกนส์ มีค่ามากกว่า 1.00และผลสัมฤทธิ์ของชุดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Rank ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ ให้เลือกเพียง 1 คำตอบ ผู้วิจัย นำชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่ต้องการวัด (Content Validity) แล้วคำนวณหาค่าดัชนีสอดคล้อง (Item-Objective Index:IOC) การศึกษานี้วิเคราะห์ IOC ได้ระหว่าง 0.33 - 1.00 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.50 -1.00ไว้ เท่ากับ 0.80

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ ใช้เกณฑ์ของเมกุยแกนส์ มีค่ามากกว่า 1.00
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Rank ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

การดำเนินการวิจัย

1. การนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง การปฏิบัติด้านสุขาภิบาลอาหาร ไปใช้โดยการทดสอบในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันคือระดับการศึกษาประถมศึกษาและระดับปริญญาตรี
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยดำเนินการเปิดชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การปฏิบัติด้านสุขาภิบาลอาหาร จำนวน 1 ครั้ง
4. กลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ และตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสามารถซักถามสิ่งที่สงสัยหรือให้ข้อเสนอแนะต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

1. **ข้อมูลทั่วไป** ผู้บริหารกิจการร้านอาหาร ในตำบลหนองหอยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรสอายุ 41-50 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน หน้าที่ในร้านอาหารส่วนใหญ่เป็นผู้ควบคุมดูแล ไม่เคยตรวจสอบสุขภาพ ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับสุขาภิบาลอาหาร พื้นที่ตั้งของร้านอาหารเป็นพื้นที่เช่า ไม่เคยได้รับป้ายมาตรฐานสุขาภิบาล มี มีจำนวนพนักงานในร้าน 1-2 คน ความต้องการในการอบรมให้ความรู้กับผู้ประกอบการในร้านอาหารได้แก่ การสุขาภิบาลร้านอาหาร และความต้องการให้เทศบาลหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องสนับสนุน คือ มอบป้ายรับรองมาตรฐานร้านอาหาร

2. **คุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง** เรื่อง การปฏิบัติตามสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหารในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากการประเมินคุณภาพชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหารในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีโดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.99 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.83

3. **ความรู้เรื่องสุขาภิบาลอาหาร** ก่อนการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้บริหารกิจการร้านอาหาร มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 67.4 และหลังการเรียนรู้ มีความรู้ในระดับมาก ร้อยละ 89.2 โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตก่อนการเรียนรู้เท่ากับ 10.11 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.36 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตหลังการเรียนรู้เท่ากับ 13.38 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.69

4. **ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง** เรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารของร้านอาหารในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตารางที่ 1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามเกณฑ์ของเมกุแกนส์ (n = 42)

คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ		เมกุแกนส์
ก่อน	หลัง	
10.11	13.38	1.32

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เท่ากับ 1.32 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1 สรุปได้ว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ของเมกุแกนส์

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเจ้าของ

ร้านอาหาร และความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้บริหารกิจการร้านอาหาร ก่อนและหลังการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหาร พบว่า ค่าคะแนนทดสอบความรู้เฉลี่ยหลังทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าสูงกว่าก่อนทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ($P\text{-value} \leq 0.001$) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่าเจ้าของร้านอาหาร มีความพึงพอใจ ต่อชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. **จากผลการศึกษาพบว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้บริหารกิจการร้านอาหารมีความรู้ในระดับปานกลาง** และหลังการเรียนรู้มีความรู้ในระดับมาก และการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการหาค่าสัดส่วนของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนรู้ตามเกณฑ์ของเมกุแกนส์ พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.32 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1สรุปได้ว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ของเมกุแกนส์ ทั้งนี้เนื่องจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองดังกล่าวมีจุดเด่นคือ เป็นชุดการเรียนรู้ประเภทสื่อมัลติมีเดีย ที่มีการนำเสนอทั้ง ตัวอักษร รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย และผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสงกรานต์ ลาพิม (2560) สื่อด้านสุขภาพเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกสำหรับแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวชนเผ่าลาหู่มีประสิทธิภาพได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของเมกุแกนส์ มีค่าเท่ากับ 1.35 ทำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจในเนื้อหาของสื่อเป็นอย่างดี และมีจุดเด่นคือเป็นสื่อด้านสุขภาพประเภทสื่อมัลติมีเดีย ที่มีการนำเสนอทั้ง ตัวอักษร รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย ทั้งภาษาไทยและภาษาลาหู่ ซึ่งตรงตามกลุ่มเป้าหมาย คือแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวชนเผ่าลาหู่

2. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้บริหารกิจการร้านอาหาร ก่อนและหลังการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง** พบว่า ค่าคะแนนทดสอบความรู้เฉลี่ยหลังทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าสูงกว่าก่อนทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายได้ว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาในชุดการเรียนรู้

ด้วยตนเอง สามารถนำไปปรับใช้เข้ากับการทำงานของผู้เรียนได้ง่าย และผู้เรียนอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่จึงมีบทบาทด้านครอบครัวหรือที่ทำงาน ทั้งเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเป็นผู้นำตนเองได้ และผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีต้องตรงกับความต้องการและความสนใจ และการเรียนรู้จะได้ผลดีต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้ใหญ่ (Knowles, 1978) สอดคล้องกับการศึกษาของเติมทรัพย์ จันเพชร (2555) ที่ศึกษาการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานสำหรับผู้ช่วยพยาบาล โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนของผู้ช่วยพยาบาลสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เพราะเนื้อหาในชุดการเรียนรู้สามารถนำไปปรับใช้กับปัญหาหรือการถ่ายโยงการเรียนรู้เข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ง่าย มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ ดำเนินการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของตนเองไปจนเต็มขีดความสามารถโดยไม่ต้องเสียเวลามาก

3. ความพึงพอใจของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในประเด็นการเข้าใจเนื้อหาชุดการเรียนรู้และภาพเคลื่อนไหวสามารถสื่อความหมายเข้าใจง่าย อภิปรายได้ว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้นช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้บริหารกิจการร้านอาหาร ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งจากข้อเสนอแนะได้ให้ความคิดเห็นว่า ชุดการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อ ตนเอง ในการนำความรู้ไปปรับใช้ในร้านอาหารของตนเอง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามสุขาภิบาลอาหารที่ดี เพราะผู้ที่สัมผัสอาหารในร้านอาหารเป็นบุคคลสำคัญในห่วงโซ่อาหารที่จะปรุงประกอบและจำหน่ายอาหารที่มีคุณภาพแก่ผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองเชียงใหม่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านศรีบุญเรืองและเทศบาลตำบลหนองหอย สามารถนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารไปใช้ในการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหาร
2. ผู้บริหารกิจการร้านอาหาร สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มาใช้ในการบริหารจัดการร้านของตนเองเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค

3. ใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหาร เพื่อให้เกิดพฤติกรรมด้านสุขาภิบาลอาหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหารเป็นภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาพม่า ภาษาไทยใหญ่ เป็นต้น
2. ควรมีการติดตามผลระยะยาวจากผลของการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง การปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหาร ได้แก่ พฤติกรรมด้านสุขาภิบาลอาหารในร้านอาหาร

เอกสารอ้างอิง

1. กิดานนท์ มลิตทอง. (2543). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
2. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2557). **สถานการณ์ของโรคติดต่อ ปี พ.ศ.2548-2557 และแนวโน้มของการเกิดโรคติดต่อ ปี พ.ศ.2558**. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
3. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2556). **คู่มือวิชาการสุขาภิบาล สำหรับเจ้าหน้าที่.กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข,นนทบุรี.**
4. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2557). **คู่มือหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหาร สำหรับผู้สัมผัสอาหารและผู้ประกอบกิจการด้านอาหาร. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, นนทบุรี.**
5. กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลหนองหอย. (2557). **รายงานผลการดำเนินโครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยและพัฒนามาตรฐานร้านอาหารแห่งลอยปี 2557.**เชียงใหม่: กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลหนองหอย.
6. ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). **ระบบสื่อการสอนในเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

7. เดิมทรัพย์ จันเพชร. (2555). การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานสำหรับผู้ช่วยพยาบาล โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง: โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ, 2555.
8. มนต์ชัย เทียนทอง. (2554). การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
9. สงกรานต์ ลาพิมล. (2560). การพัฒนาสื่อด้านสุขภาพเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกสำหรับแกนนำสุขภาพ ประจำครอบครัวชนเผ่าลาหู่ ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) หน้า 58.
10. Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers.* Englewood Cliffs: Prentice Hall/Cambridge.

การออกแบบและการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่จากเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ : กรณีศึกษา
“กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่หญ้ารูซี่” ตำบลหนองแวง อำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น
New Product Developments from The Wastes of Ruzi Grass: A Case study
“PlaengYhai YhaRuzi Community”, Nongwang subdistrict,
Phrayun district, Khon Kaen Province

พัฒนอรณ์ ขจัดภัย¹
วสุวัตต์ ถนงค์²
อริสา แก้วประมุข³
อารีย์ นัยพินิจ⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ลดต้นทุนปุ๋ยในกระบวนการเพาะปลูกหญ้ารูซี่ 2. เพิ่มรายได้จากผลิตภัณฑ์ใหม่พัฒนาจากเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ให้กับวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่หญ้ารูซี่ จังหวัดขอนแก่น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีทางการจัดการและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการดำเนินการ และวัดผล จากการทดลองคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่จากเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ พบว่า ผลการทดสอบปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกองผ่านเกณฑ์มาตรฐานมากที่สุดสามารถนำมาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายการเพาะปลูกของชุมชน และปรับปรุงหน้าดินได้ ส่วนผลจากการทดลองทำกระถางพบว่า รูปแบบที่ทำจากเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ผสมกับแป้งเปียกดีที่สุด เนื่องจากมีต้นทุนที่ไม่สูง มีลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ดูดซึมน้ำได้ดี ไม่ขึ้นรา และไม่มีผลกระทบต่อต้นไม้ และสำหรับด้านอาหารหมักพบว่า สูตรหมักที่ดีที่สุดคือ สูตรเมล็ดหญ้ารูซี่ 95% ผสมกับกากมันสำปะหลัง 5% เนื่องจากค่าโปรตีนเพิ่มขึ้นจาก 6.73 % เป็น 11.51% ซึ่งเป็นปริมาณโปรตีนที่สัตว์เคี้ยวเอื้องต้องการ (สำนักพัฒนาอาหารสัตว์, 2559) โดยทั้งสองผลิตภัณฑ์ข้างต้นนี้ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างรายได้เสริมในอนาคตให้แก่วิสาหกิจชุมชนในช่วงที่ไม่มีจำหน่ายเมล็ดพันธุ์หญ้าได้

คำสำคัญ: เมล็ดหญ้ารูซี่, ปุ๋ยอินทรีย์หมัก, กระถางจากวัสดุธรรมชาติ, อาหารหมัก

Abstract

The purposes of this research were: 1. to decrease fertilizer cost in the cultivation process, 2. to increase extra income from new products, e.g., Ruminant's fermented food and natural plant pot in order to help PlaengYhai YhaRuzi community enterprise gain a better performance. The research tools employed included management tools and scientific process in measuring and monitoring. In conclusion, the experiment's result in creating new products from the wastes of Ruzi's seed was found that both organic fertilizers were passed international standard especially the second fertilizer which has the highest nutritive value to repair soil's surface and decrease the cultivation cost. In the fermented food for ruminant and natural plant pot's experiment revealed that the best plant pot is the one which made of Ruzi's seed mixed with wet cassava's flour because it is natural-like, good water absorption, mold protection and doesn't affect the plant. As well as fermented food for ruminant, the results showed that the third type (Ruzi's seed 95%+ Cassava Waste 5%) has the highest nutritive value especially protein that increased from 6.73% to 11.51%. However, these new products can be sold as extra income during the time when the community enterprise is lack of Ruzi's grass.

Keywords: Ruzi grass, Organic fertilizer, Natural plant pot, Ruminant fermented food

¹⁻³ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากที่สุดโดยคิดเป็นร้อยละ 11.27 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) ประชากรที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมส่วนใหญ่มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ ประกอบกับการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจควบคู่กัน ซึ่งการเพาะปลูกพืชผลทางเศรษฐกิจจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละภูมิภาค โดยในประเทศไทยภาคที่ทำเกษตรกรรมมากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีการทำพืชไร่เป็นส่วนใหญ่ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพดเป็นหลัก รวมถึงพืชที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับความนิยม ได้แก่ หญ้าเนเปียร์ หญ้ากินนีสีม่วง และหญ้าอูรี เป็นต้น ในประเภทของพืชที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจหญ้าอูรีจัดว่าเป็นหญ้าที่มีคุณค่าทางสารอาหารสูงที่สุด โดยมีปริมาณโปรตีนประมาณ 6-10% (กรมปศุสัตว์, 2545) ทำให้เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจให้ความสนใจหญ้าอูรีและมีความต้องการในปริมาณมาก ทางวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่หญ้าอูรีจึงนำเมล็ดพันธุ์หญ้าอูรีมาเพาะปลูกและจำหน่าย แต่ทางชุมชนประสบปัญหาในเรื่องของการคัดแยกเมล็ดพันธุ์ที่ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าลดลง จึงทำให้เกิดของเสียจากการกระบวนการผลิต คือ เมล็ดพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์เป็นจำนวนประมาณ 6,000 กิโลกรัมจากทั้งหมด 300 ไร่ ทำให้ไม่เกิดมูลค่าในส่วนนี้อีกทั้งในระหว่างการผลิตเพาะปลูกพบว่า ปริมาณการใช้ปุ๋ยรวมทั้งหมดในการเพาะปลูกต่อไร่อยู่ที่จำนวน 50 กิโลกรัม เฉลี่ยครั้งละ 16 กิโลกรัม จากทั้งหมด 3 ครั้ง ซึ่งจำเป็นต้องใช้ต้นทุนในการเพาะปลูกที่สูง ทางกลุ่มผู้จัดทำจึงเล็งเห็นความสำคัญของเสียที่เกิดขึ้นว่า สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการเกษตรอื่นๆ และเกิดผลประโยชน์ที่นำมาสู่รูปตัวเงินได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อีกหนทางหนึ่ง โดยมีการนำแนวคิดทางหลักวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในส่วนของการกระบวนการผลิต เพื่อลดต้นทุนในการเพาะปลูกจากการนำเมล็ดพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์ไปผ่านกระบวนการแปรรูปกลับมาเป็นปุ๋ย และเพิ่มพูนรายได้จากการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อจำหน่ายในช่วงฤดูกาลที่ตัวหญ้าอูรีขาดแคลน เนื่องจากหากเป็นรูปแบบเมล็ดจะสามารถเก็บรักษาไว้ได้นานกว่าในกระบวนการแก้ไขปัญหาให้แก่วิสาหกิจชุมชนพบว่า แนวทางดังกล่าวเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนมีการอาศัยแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินงานของชุมชน ทำให้สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายและมีเงินทุนเวียนในวิสาหกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ด้านของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากของเสียที่เกิดจากการกระบวนการเก็บเกี่ยวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ไม่

สมบูรณ์ก็สามารถส่งผลให้ทางวิสาหกิจชุมชนมีโอกาสนในการสร้างตลาด เพิ่มรายได้ และเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มใหม่ ๆ ได้มากขึ้น

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร (SWOT Analysis) เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในขององค์กร ประกอบไปด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ประกอบไปด้วย โอกาสและอุปสรรค โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จุดแข็ง (Strengths)

- เมล็ดพันธุ์หญ้าอูรีของทางวิสาหกิจชุมชนมีความสมบูรณ์สามารถตอบสนองความต้องการด้านโภชนาการของสัตว์เคี้ยวเอื้องได้ดี

- สมาชิกในวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับหญ้าอูรีเป็นอย่างดี

- ทางวิสาหกิจชุมชนมีพื้นที่เพาะปลูกหญ้าอูรีเป็นจำนวนมากทำให้มีกำลังการผลิตสูง สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้

- สมาชิกภายในชุมชนมีความกระตือรือร้นและพร้อมให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา

จุดอ่อน (Weaknesses)

- ชุมชนเป็นสาเหตุของการสร้างมลพิษต่อสภาพแวดล้อมด้วยการกำจัดของเสียจำนวนมากอย่างไม่ถูกวิธี

- ทางวิสาหกิจชุมชนไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร

- ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อวัตถุดิบและการดำเนินการเพาะปลูกมีมูลค่าสูง

โอกาส (Opportunities)

- เมล็ดพันธุ์หญ้าอูรีเป็นที่ต้องการในท้องตลาดอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์เคี้ยวเอื้อง

- มีหน่วยงานรัฐที่ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเรื่องของการดำเนินกิจการ

- ผู้บริโภคและหลายหน่วยงานในปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญและใส่ใจสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น

- ความต้องการของผู้บริโภคต่อสินค้าทดแทนที่มีราคาถูกกว่าแต่ในขณะเดียวกันก็สามารถให้คุณประโยชน์ได้เทียบเท่ากับสินค้าที่ใช้ในปัจจุบัน

อุปสรรค (Threats)

- ผู้จำหน่ายเมล็ดพันธุ์อูรีในท้องตลาดมีจำนวนหลายรายทั้งยังมีราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์อูรีที่ถูกกว่าทางวิสาหกิจชุมชนอีกด้วย

- สภาพอากาศในหน้าฝนเป็นอุปสรรคต่อการเก็บเกี่ยวเนื่องจากพายุซึ่งมีสภาพที่ไม่คงทนต่ออากาศชื้นและน้ำ

- การยอมรับในตัวผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยังไม่เคยมีการคิดค้นขึ้นหรือนำมาปรับใช้มาก่อนของผู้บริโภคเป็นเรื่องยาก

2. กลยุทธ์เชิงธุรกิจ (Business Strategy)

ในกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์จะมีการนำตารางเปรียบเทียบระหว่างผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันที่เดิมมีอยู่ตามท้องตลาดกับผลิตภัณฑ์ที่ทางคณะผู้จัดทำคิดค้นขึ้นเพื่อวัดความแตกต่างของพฤติกรรมกลุ่มผู้บริโภคเก่าและกลุ่มผู้บริโภคใหม่ต่อผลิตภัณฑ์ทั้งสอง ดังต่อไปนี้

Old Customer – Old Product

ส่วนของพายุซึ่งใช้ให้โคกระบือกินคือ ส่วนใบซึ่งมีเปอร์เซ็นต์โปรตีนอยู่ที่ 6 -8 % จำหน่ายตามช่วงฤดูกาล (พฤศจิกายน – มีนาคมของทุกปี)

Old Customer – New Product

เมล็ดพายุซึ่งมีโปรตีนสูงกว่าตัวใบพายุ โดยมีโปรตีนสูงถึง 11 % และสามารถขายได้ในทุกช่วง เนื่องจากมีเมล็ดพายุซึ่งเหลือทิ้งสามารถเก็บไว้หมักได้และเป็นที่ต้องการของผู้เลี้ยงโคกระบือ

New Customer – Old Product

ขยายตลาดสู่กลุ่มลูกค้าที่เลี้ยงปลา กินพืชสามารถนำเมล็ดพันธุ์ไปปลูกได้ เมื่อโตเป็นต้น นำใบไปสับเป็นอาหารหยาบให้ปลากิน

New Customer – New Product

ผลิตภัณฑ์กระถางต้นไม้ เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เจาะกลุ่มลูกค้าปลูกต้นไม้ และรักสิ่งแวดล้อม เป็นกระถางประเภทย่อยสลายได้

1) การทดลองทำปุ๋ยอินทรีย์

1.1 ปุ๋ยอินทรีย์หมักแบบแห้ง

สูตรที่ 1 อัตราส่วนผสม ดังต่อไปนี้

ซีวีว : 4

เมล็ดพายุซึ่งไม่สมบูรณ์ : 1.5

แกลบดิบ : 1.5

แกลบดำ : 2

รำ : 1

สูตรที่ 2 อัตราส่วนผสมดังต่อไปนี้

ซีวีว : 4

เมล็ดพายุซึ่งไม่สมบูรณ์ : 3

แกลบดิบ : 2

รำ : 1

ขั้นตอนการหมักปุ๋ยอินทรีย์หมักแบบแห้ง

1. นำวัตถุดิบต่างๆมาตวงอัตราส่วนตามสูตรและนำมาผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน

2. เตรียมน้ำสะอาดปริมาณ 8 ลิตร ผสมกับน้ำตาลทราย 1 กิโลกรัม และหัวเชื้อจุลินทรีย์ 20 มิลลิลิตร จากนั้นนำมารดกองปุ๋ยแล้วผสมคลุกเคล้าให้เกิดความชื้นทั่วถึง ทั้งนี้ปริมาณน้ำที่ใช้ขึ้นอยู่กับความชื้นว่าเหมาะสมแล้วหรือไม่ โดยวิธีตรวจสอบความชื้น คือ การใช้มือกำแล้วบีบเนื้อปุ๋ย (น้ำจะต้องไม่มีการซึมออกตามนิ้วมือ) เมื่อแบมือเนื้อปุ๋ยจะต้องจับตัวกันเป็นก้อน ลักษณะนี้แสดงว่าความชื้นเหมาะสมแล้ว

3. บรรจุลงกระสอบเก็บไว้เป็นระยะเวลา 30 วันในที่ร่ม ไม่ต้องรดน้ำเพิ่ม

4. เมื่อครบกำหนด 30 วัน นำปุ๋ยออกจากกระสอบ เพื่อตากแดดในที่ร่ม 2-3 วัน จากนั้นจึงเก็บใส่กระสอบหรือนำไปใช้งาน

1.2 ปุ๋ยอินทรีย์หมักแบบไม่กลับกอง

สูตรที่ 1 อัตราส่วนผสม ดังต่อไปนี้

ซีวีว : 1

ฟาง : 2

เมล็ดพายุซึ่งไม่สมบูรณ์ : 2

สูตรที่ 2 อัตราส่วนผสม ดังต่อไปนี้

ซีวีว : 1

เมล็ดพายุซึ่งไม่สมบูรณ์ : 4

ขั้นตอนการหมักปุ๋ยอินทรีย์หมักแบบไม่กลับกอง

1. นำส่วนผสมตวงใส่ภาชนะ อัดแน่นๆ ให้ได้ตามอัตราส่วนผสมที่กำหนด

2. ในขั้นแรกให้นำฟางและเมล็ดพายุซึ่งไม่สมบูรณ์วางลงไปก่อนด้วยความหนาประมาณ 5-10 เซนติเมตร บนพื้นดินฐานกว้าง 1.5-2.5 เมตร จากนั้นใช้คราดเหล็กช่วยเกลี่ยปรับระดับ ความยาวของกองสามารถกำหนดเองได้ตามต้องการ (โดยรูปทรงกองปุ๋ยจะเป็นทรงสามเหลี่ยม ความสูง 1.5 เมตร ฐานกว้าง 1.5-2.5 เมตร ความยาวไม่จำกัด)

3. โรยมูลสัตว์ทับด้วยอัตราส่วนที่ตวงไว้ให้ทั่ว (ขั้นที่3 ใส่ฟาง หากในสูตรมีส่วนผสมของฟาง) ใช้คราดเหล็กเกลี่ยปรับระดับช่วยกระจายมูล แล้วรดน้ำ

4. สำหรับขั้นที่สอง สาม สี่ เป็นต้นไป ทำซ้ำตามข้อ 1-3 ให้สูงขึ้นเรื่อยๆ จนได้ระดับความสูง 1.5 เมตร ปรับแต่งรูปทรงกองเป็นทรงสามเหลี่ยม ขึ้นบนสุดโรยด้วยมูลสัตว์ ข้อสำคัญ คือ ต้องรดน้ำทุกชั้นที่ทำเสร็จ

ซึ่งความหนาของชั้นฟางและเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ไม่เกิน 5-10 เซนติเมตร

5. หลังจากขึ้นกองปุ๋ยเรียบร้อยแล้ว จะใช้เวลาในการย่อยเป็นปุ๋ยที่สมบูรณ์เมื่อครบ 60 วัน โดยการดูแลรดน้ำกองปุ๋ยในระยะเวลา 60 วัน

ขั้นตอนการดูแลปุ๋ย

1. รดน้ำวันละครั้ง ปริมาณน้ำที่รด ห้ามรดจนมีน้ำเจือนองที่พื้นมากเกินไป

2. ใช้เหล็กแหลมเจาะกองปุ๋ยถึงพื้นดินในทุกๆ 7-10 วัน โดยเจาะรอบกองให้มีระยะห่างระหว่างรูอยู่ที่ 40 เซนติเมตร แล้วจึงกรอกน้ำลงไป

3. ใช้จอบขุดปุ๋ยมาสู่มตรวทุกๆ 20 วัน เพื่อหาส่วนที่แห้งในกองปุ๋ย หากพบเจอ ให้กรอกน้ำใหม่ทั้งหมด

4. เมื่อครบกำหนด 60 วัน ให้นำแม่ตากในที่ร่มให้แห้งเป็นเวลา 2-3 วัน แล้วจึงเก็บใส่กระสอบไว้หรือนำไปใช้งาน

2.) การทดลองกระถางต้นไม้จากเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์

2.1 การทดลองกับแบ้งเปี้ยก

นำเมล็ดหญ้ารูซี่ที่ปั่นแล้วผสมกับแบ้งเปี้ยก อัตราส่วน 1:1 นำน้ำมันไปทาบริเวณพื้กระถางต้นไม้ที่จะใส่ส่วนผสมลงไป การทาน้ำมันจะทำให้การแกะพื้พอกง่าย จึงนำส่วนผสมใส่ลงไปในที่ละน้อยเพื่อให้ส่วนผสมอยู่ในพื้พอย่างสมบูรณ์โดยไม่มีพื้นที่ว่าง นำพื้พไปตากแดดร้อนจัดประมาณ 4-6 ชั่วโมง เมื่อเริ่มเซตตัวแล้ว ก็จึงค่อยๆนำออกจากพื้พ และนำไปตากแดดประมาณ 5-7 วัน เป็นอันเสร็จเรียบร้อย โดยเวลาและวันในการแห้งจะผันแปรตามสภาพอากาศ

2.2 การทดลองกับปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์

นำเมล็ดหญ้ารูซี่ที่ปั่นแล้วผสมกับปูน Portland อัตราส่วน 6:4 นำน้ำมันไปทาบริเวณพื้กระถางต้นไม้ที่จะใส่ส่วนผสมลงไป การทาน้ำมันจะทำให้

การแกะพื้พออกง่าย จึงนำส่วนผสมใส่ลงไปในที่ที่จะใส่ในที่ละน้อยเพื่อให้ส่วนผสมอยู่ในพื้พอย่างสมบูรณ์โดยไม่มีพื้นที่ว่าง นำพื้พไปตากแดดร้อนจัดประมาณ 1-2 วัน เพื่อให้ส่วนผสมเกาะตัวกันแน่นและเริ่มเซตตัวเมื่อเริ่มเซตตัวแล้ว ก็จึงค่อยๆนำออกจากพื้พ เมื่อนำส่วนผสมออกจากพื้พเรียบร้อยแล้ว นำไปตากแดดประมาณ 2-3 สัปดาห์ เป็นอันเสร็จเรียบร้อย โดยเวลาและวันในการแห้งจะผันแปรตามสภาพอากาศ

2.3 การทดลองกับกาวลาเท็กซ์

นำเมล็ดหญ้ารูซี่ที่ปั่นแล้วผสมกับกาวลาเท็กซ์ อัตราส่วน 2:1 นำน้ำมันไปทาบริเวณพื้กระถางต้นไม้ที่จะใส่ส่วนผสมลงไป การทาน้ำมันจะทำให้การแกะพื้พออกง่าย จึงนำส่วนผสมใส่ลงไปในที่ที่จะใส่ในที่ละน้อยเพื่อให้ส่วนผสมอยู่ในพื้พอย่างสมบูรณ์โดยไม่มีพื้นที่ว่าง นำพื้พไปตากแดดร้อนจัดประมาณ 2-3 เพื่อให้ส่วนผสมเกาะตัวกันแน่นและเริ่มเซตตัว เมื่อเริ่มเซตตัวแล้ว ก็จึงค่อยๆนำออกจากพื้พ เมื่อนำส่วนผสมออกจากพื้พเรียบร้อยแล้ว นำไปตากแดดประมาณ 7-12 วัน เป็นอันเสร็จเรียบร้อย โดยเวลาและวันในการแห้งจะผันแปรตามสภาพอากาศ

โดยหลังจากการทดลองการทำการกระถางทางคณะผู้จัดทำทดลองในส่วนของการดูซึมน้ำ การขึ้นรา และความคงทนของกระถาง เป็นระยะเวลา 1 เดือน โดยการนำต้นกระบองเพชรมาปลูก รดน้ำปริมาณเท่าเดิม 2 ครั้งทุกๆ สัปดาห์ ระยะเวลาห่างกัน 3-4 วัน และเก็บไว้ในที่ที่แดดส่อง โดยสรุป คือ กระถางต้นไม้ที่ทำจากหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ผสมแบ้งเปี้ยก กระถางต้นไม้ที่ทำจากหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ผสมปูนปอร์ตแลนด์ และกระถางต้นไม้ที่ทำจากหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ผสมกาวลาเท็กซ์ นั้นมีความคงทน ไม่เกิดรา ดูซึมน้ำได้ดี แต่ในส่วนของการถ่วงต้นไม้ที่ทำจากหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ผสมกาวลาเท็กซ์ ระหว่างการทดลองต้นไม้ได้เหี่ยวและตายลง (หมายเหตุ : เพื่อการศึกษาในอนาคต)

ตารางแสดงการเปรียบเทียบของกระถางทั้ง 3 การทดลอง

เปรียบเทียบความแตกต่างของกระถางต้นไม้ทั้ง 3 การทดลอง			
รูปแบบการทดลอง / คุณสมบัติของกระถางต้นไม้	กระถางต้นไม้ที่ทำจากเมล็ดหญ้ารูซี่ที่ไม่สมบูรณ์ผสมกับแบ้งเปี้ยก	กระถางต้นไม้ที่ทำจากเมล็ดหญ้ารูซี่ที่ไม่สมบูรณ์ผสมกับปูนปอร์ตแลนด์	กระถางต้นไม้ที่ทำจากเมล็ดหญ้ารูซี่ที่ไม่สมบูรณ์ผสมกับกาวลาเท็กซ์
ต้นทุน / ชิ้น (บาท)	10.09832	3.917153	15.33
ระยะเวลาในการทำ	7 วัน	3 สัปดาห์	12 วัน
รูปลักษณะ	ลักษณะธรรมชาติ 100 %	ลักษณะเป็นแบบปูน	ลักษณะธรรมชาติ 100 %

รูปแบบการทดลอง / คุณลักษณะของกระถาง ต้นไม้	กระถางต้นไม้ที่ทำจากเมล็ด หญ้าที่ที่ไม่สมบูรณ์ผสมกับ แยมเปียก	กระถางต้นไม้ที่ทำจาก เมล็ดหญ้าที่ที่ไม่สมบูรณ์ ผสมกับปูนปอร์ตแลนด์	กระถางต้นไม้ที่ทำจากเมล็ด หญ้าที่ที่ไม่สมบูรณ์ผสมกับ กาวลาเท็กซ์
การดูดซึมของน้ำ	80 %	ไม่มีการดูดซึมของน้ำแต่ช่วย อุ้มน้ำไว้ในกระถาง	80 %
ความคงทนของกระถาง	ค่อนข้างแข็งแรง	ค่อนข้างแข็งแรงแต่จะมี ฝุ่นผงละอองของปูนร่วง ออกมา	ค่อนข้างแข็งแรงแต่เมื่อ กระถางโดนน้ำจะทำให้ กระถางติดกับวัตถุอื่นๆ
การขึ้นรา	-	-	-
ผลกระทบต่อต้นไม้	-	-	ต้นไม้เหี่ยวและตาย

3) อาหารหมักเพิ่มสำหรับสัตว์เคี้ยวเอื้อง

3.1 สูตร T1 (เมล็ดหญ้าที่ที่ไม่สมบูรณ์ 500 กรัม)

3.2 สูตร T2 (เมล็ดหญ้าที่ที่ไม่สมบูรณ์ 475 กรัม+แยมมันสำปะหลัง 25 กรัม)

3.2 สูตร T3 (เมล็ดหญ้าที่ที่ไม่สมบูรณ์ 475 กรัม+กากมันสำปะหลัง 25 กรัม)

วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการทำหัวเชื้อ มีดังนี้

วัตถุดิบ	ปริมาณ/กะละมัง	ปริมาณรวมที่ใช้ทดลอง (6กะละมัง)
ยีสต์	3 กรัม	18 กรัม
กากน้ำตาล	60 กรัม	360 กรัม
ปุ๋ยเกล็ด	32.5 กรัม	195 กรัม
น้ำสะอาด	2 ลิตร	12 ลิตร
เมล็ดหญ้าที่ที่ไม่สมบูรณ์	1 กิโลกรัม	6 กิโลกรัม

**หมายเหตุ: ปริมาณที่ใช้ทดลอง 1 กิโลกรัม (1,000กรัม)

ปริมาณที่ใช้ทดลองต่อ 1 ตัวอย่าง 500 กรัม

น้ำหนักกะละมัง 500 กรัม

ขั้นตอนในการทำอาหารหมัก

1. นำกากน้ำตาล (Molasses) ใน ปริมาณ 360 กรัม ผสมกับน้ำสะอาด 12 ลิตร แล้วจึงนำ ปุ๋ยเกล็ด 195 กรัม และยีสต์จำนวน 18 กรัม เทลงมาผสม รวมด้วย โดยระหว่างนั้นต้องคนให้เข้ากันจนกว่าจะเป็น เนื้อเดียว แล้วทิ้งไว้ 1-2 ชั่วโมง

2. จัดเตรียมเมล็ดหญ้าที่จัดใส่ถัง ถึง ละ 1 กิโลกรัมต่อน้ำสะอาด 2 ลิตร โดยกลุ่มตัวอย่าง T2R1,T2R2 จะเพิ่มแยมมันสำปะหลังเข้ามา ถึงละ 25 กรัม ส่วนกลุ่มตัวอย่าง T3R1, T3R2 จะเพิ่มกากมัน

สำปะหลังเข้ามา ถึงละ 25 กรัม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่าง T1R1 และ T1R2 มีเพียงหญ้าที่เท่านั้น ไม่มีส่วนผสมอื่น ใดเพิ่มเติม

3. เมื่อผ่านไป 1-2 ชั่วโมงให้นำหัว เชื้อที่ผสมไว้มาเทใส่กลุ่มตัวอย่างในปริมาณ ถึงละ 2 ลิตร จากนั้นคลุกเคล้าให้เข้ากัน

4. แบ่งอาหารหมักแต่ละสูตรแยกใส่ถุง มัดปากให้สนิท เพื่อทำการหมัก แล้วทิ้งไว้เป็นระยะเวลา 14 วัน โดยในระหว่างนั้นต้องมีการพลิกด้านถุงทุกวัน วัน ละ 1 ครั้ง

ต้นทุนอาหารหมัก T1

วัตถุดิบ	ปริมาณ	หน่วย	ราคา (บาท)	ปริมาณที่ใช้ทดลอง	ต้นทุน/หน่วย (บาท)
1. ยีสต์	125	กรัม	55	3 กรัม	1.32
2. กากน้ำตาล	1	กิโลกรัม	10	60 กรัม	0.6
3. ปุ๋ยเกล็ด	1	กิโลกรัม	25	32.5 กรัม	0.81

วัตถุดิบ	ปริมาณ	หน่วย	ราคา (บาท)	ปริมาณที่ใช้ทดลอง	ต้นทุน/หน่วย (บาท)
4. น้ำสะอาด (0.0058บาท/ลิตร)	2	ลิตร	0.017	2 ลิตร	0.017
5. เมล็ดหญ้ารูซี่	1	กิโลกรัม	0	500 กรัม	0
ต้นทุนรวม	90.01			2.75	

ต้นทุนอาหารหมักสูตร T2

วัตถุดิบ	ปริมาณ	หน่วย	ราคา (บาท)	ปริมาณที่ใช้ทดลอง	ต้นทุน/หน่วย (บาท)
1. ยีสต์	125	กรัม	55	3 กรัม	1.32
2. กากน้ำตาล	1	กิโลกรัม	10	60 กรัม	0.6
3. ปุ๋ยเกล็ด	1	กิโลกรัม	25	32.5 กรัม	0.81
4. น้ำสะอาด (0.0058บาท/ลิตร)	2	ลิตร	0.017	2 ลิตร	0.017
5. เมล็ดหญ้ารูซี่	1	กิโลกรัม	0	500 กรัม	0
6. แป้งมันสำปะหลัง	500	กรัม	13	25 กรัม	1.53
ต้นทุนรวม	103.01			4.28	

ต้นทุนอาหารหมักสูตร T3

วัตถุดิบ	ปริมาณ	หน่วย	ราคา (บาท)	ปริมาณที่ใช้ทดลอง	ต้นทุน/หน่วย (บาท)
1. ยีสต์	125	กรัม	55	3 กรัม	1.32
2. กากน้ำตาล	1	กิโลกรัม	10	60 กรัม	0.6
3. ปุ๋ยเกล็ด	1	กิโลกรัม	25	32.5 กรัม	0.81
4. น้ำสะอาด (0.0058บาท/ลิตร)	2	ลิตร	0.017	2 ลิตร	0.017
5. เมล็ดหญ้ารูซี่	1	กิโลกรัม	0	500 กรัม	0
6. กากมันสำปะหลัง	1	กิโลกรัม	0.45	25 กรัม	0.01
ต้นทุนรวม	90.46			2.76	

การเปลี่ยนแปลงด้านลักษณะทางกายภาพ จากการทดสอบด้วยกระดาษลิตมัส

สูตรอาหารหมัก	การเปลี่ยนแปลงด้านลักษณะทางกายภาพ		
	วันที่ 0	วันที่ 7	วันที่ 14
T1	สีเหลือง	สีส้มอ่อน	สีส้มอ่อน
T2	สีเหลือง	สีส้มอ่อน	สีส้มอ่อน
T3	สีเหลือง	สีส้มอ่อน	สีส้มอ่อน

การเปลี่ยนแปลงด้านค่าโปรตีนของเมล็ดหญ้ารูซี่หมักจากการวัดค่าด้วยตัวชี้วัด โดยใช้กระบวนการไทเทรต (Titration)

สูตรอาหารหมัก	การเปลี่ยนแปลงด้านค่าโปรตีน (%)		
	วันที่ 0	วันที่ 7	วันที่ 14
T1	9.6736	9.5649	10.2322
T2	10.9753	11.2243	10.5126
T3	11.9494	11.2184	11.5143

สรุปผลการวิจัย

ปุ๋ยอินทรีย์หมักได้ผลสรุปว่า ความร้อนที่เกิดจากกระบวนการหมักภายในการกองปุ๋ยนั้น สามารถหยุดยั้งการเจริญเติบโตของเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ที่จะพัฒนาไปเป็นวัชพืชได้ ซึ่งในส่วนของการแปรรูปปุ๋ยอินทรีย์ข้างต้น

พบว่า ผลวิเคราะห์ทางเคมี หรือ คุณค่าทางสารอาหารของปุ๋ยอินทรีย์หมักจากเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ทั้ง 2 สูตรนั้น มีค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามหลักรับรองขอขึ้นทะเบียนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์มาตรฐาน พ.ศ. 2548 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่าง	คุณลักษณะ						อัตราส่วน คาร์บอนต่อ ไนโตรเจน
	ค่าความเป็นกรด- ด่าง (pH)	ค่าการนำ ไฟฟ้า (EC)	ปริมาณ อินทรีย์วัตถุ (OM)	ปริมาณธาตุอาหารหลัก			
				ไนโตรเจน (Total N)	ฟอสฟอรัส (Total P ₂ O ₅)	โพแทสเซียม (Total K ₂ O)	
ปุ๋ยอินทรีย์ มาตรฐาน	5.5-8.5	≤ 6 mS/cm	≥ 30 %	≥ 1.0 %	≥ 0.5 %	≥ 0.5 %	≤ 20
ปุ๋ยอินทรีย์หมัก แบบแห้งสูตรที่ 1	7.58	4.22 mS/cm	40.88 %	0.90 %	1.05 %	2.53 %	26.21
ปุ๋ยอินทรีย์หมัก แบบแห้งสูตรที่ 2	7.72	2.51 mS/cm	56.30 %	0.78 %	0.81 %	1.76 %	41.86
ปุ๋ยอินทรีย์หมัก แบบไม่กลับกอง สูตรที่ 1	7.20	4.31 mS/cm	42.69 %	1.06 %	1.15 %	2.05 %	23.36 %
ปุ๋ยอินทรีย์หมัก แบบไม่กลับกอง สูตรที่ 2	7.34	2.38 mS/cm	45.88 %	1.38 %	0.82 %	2.00 %	19.28 %

กระถางต้นไม้จากเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์

จากการนำต้นกระถางเพชรมาปลูก เพื่อทดสอบการดูดซึมน้ำ การขึ้นรา และความคงทนของกระถาง ได้ผลสรุปว่าการดูดซึมน้ำและการขึ้นราของกระถางทั้ง 3 รูปแบบ สามารถดูดซึมน้ำได้ดีและไม่เกิดราขึ้นในในกระถางและดิน ส่วนความคงทนของกระถางแบ่งเปียกและกระถางปูนปอร์ตแลนด์มีความคงทนดี แต่ในส่วนของการถ่วงเวลาเทกซ์นั้นมีความคงทนแต่เมื่อกระถางโดนน้ำจะทำให้กระถางไปยึดติดกับวัตถุอื่นๆเนื่องจากมีส่วนผสมของกาวลาเทกซ์อยู่ในกระถาง อีกสิ่งหนึ่งที่พบจากการทดลองในครั้งนี้คือ ต้นไม้ในกระถางกาวลาเทกซ์ตาย (หมายเหตุ : การตายของต้นไม้ในกระถางกาวลาเทกซ์เพื่อการศึกษาต่อไปในอนาคต)

อาหารหมักสำหรับสัตว์เคี้ยวเอื้อง

จากการทดลองหมักเป็นเวลาระยะเวลา 14 วัน ได้ผลสรุปว่าอาหารหมักทั้งสามชนิด มีปริมาณค่าโปรตีนสูงถึง 10.2322-11.5143 เปอร์เซ็นต์ โดยค่าเปอร์เซ็นต์จะมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับปริมาณและจำนวนวันในการ

หมัก ซึ่งจากผลการทดลอง ค่าโปรตีนของอาหารหมักมีปริมาณใกล้เคียงกับรำบดละเอียดที่ปกติมีค่าโปรตีนอยู่ที่ 12-13 เปอร์เซ็นต์ (กรมปศุสัตว์, 2552) โดยผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางจุลินทรีย์ของอาหารหมัก จากการไทเทรตพบว่า ระหว่างกระบวนการทดลองค่าโปรตีนจะเปลี่ยนแปลงไปตามจำนวนวันในการหมัก เนื่องจากจุลินทรีย์จะค่อย ๆ ทำการย่อยโซ่เคโมเซลลูโลสและสารอาหารภายในอยู่ตลอดเวลาเมื่อเทียบกับผลตรวจของเมล็ดหญ้ารูซี่สมบูรณ์ก่อนทำการทดลองพบว่า มีค่าโปรตีนเพิ่มขึ้นจาก 6.73 ถึง 11.5143 เปอร์เซ็นต์ สำหรับจำนวนวันที่หมักแล้วให้คุณค่าโปรตีนได้ดีที่สุดจะอยู่ระหว่าง 7-21 วัน ซึ่งกระบวนการหมักนั้นไม่ควรเกิน 21 วัน เนื่องจากจะทำให้ความสามารถในการดึงประสิทธิภาพของสารอาหารออกมาใช้นั้นลดลง

สรุป

การทดลองคิดค้นผลิตภัณฑ์จากเมล็ดหญ้ารูซี่ไม่สมบูรณ์ทั้ง 3 รูปแบบ ประกอบการอ้างอิงแนวทางจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้พบว่า ผลการทดลองประสบ

ความสำเร็จ เนื่องจากทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ ผ่านกระบวนการทดลองและเกณฑ์วัดผลทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถนำผลการทดลองมาชี้วัดกับเกณฑ์มาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จได้ โดยได้ผลสรุปว่า ปุ๋ยหมักสูตรไม่กลับกองให้ผลดีที่สุด เนื่องจากมีค่าทางเคมีที่ตรงตามเกณฑ์การรับรองผลิตปุ๋ยอินทรีย์มาตรฐาน พ.ศ. 2548 ในส่วนของกระถางต้นไม้จากเมล็ดหญารูซี่ไม่สมบูรณ์ ได้ผลสรุปว่ากระถางต้นไม้ที่ทำจากเมล็ดหญารูซี่ที่ไม่สมบูรณ์ผสมกับแป้งเปียกได้ผลดีที่สุด เนื่องจากมีต้นทุนที่ไม่สูงเมื่อเทียบกับกระถางทั้ง 3 รูปแบบ ใช้ระยะเวลาในการผลิตน้อย มีลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ดูชื้นน้ำได้ดี ไม่ขึ้นรา และไม่มีผลกระทบต่อดินไม้ สำหรับอาหารหมักสำหรับสัตว์เคี้ยวเอื้อง พบว่า สูตรอาหารหมักที่ให้คุณค่าทางโปรตีนสูงที่สุด และใช้ต้นทุนต่ำที่สุด คือ สูตร T3 ที่ได้จากการหมักของเมล็ดหญารูซี่กับกากมันสำปะหลัง โดยมีค่าโปรตีนเพิ่มขึ้นจาก 6.73 % เป็น 11.94 %

โดยการทดลองทำปุ๋ยอินทรีย์นั้น สามารถนำไปใช้ประกอบการเพาะปลูกของวิสาหกิจชุมชน เพื่อลดต้นทุนปุ๋ย และฟื้นฟูหน้าดินได้ เนื่องจากมีคุณสมบัติในการช่วยลดความเป็นกรดของดิน ส่งผลให้ดินมีสภาพดีขึ้นสำหรับกระถางต้นไม้จากเมล็ดหญารูซี่ไม่สมบูรณ์นั้น มีราคาจำหน่ายที่ไม่สูง เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพและราคากับกระถางต้นไม้จากธรรมชาติชนิดอื่นๆในท้องตลาด ด้านอาหารหมักของสัตว์เคี้ยวที่ให้คุณค่าทางโปรตีนสูง สามารถผลิตเพื่อใช้จำหน่ายในช่วงที่หญารูซี่ขาดแคลนหรือไม่ใช้ฤดูกาลจำหน่ายเมล็ดพันธุ์หญ้าได้ ทั้งนี้ทั้งนี้กระถางต้นไม้และอาหารหมักสามารถนำมาต่อยอดเป็นรายได้เสริมแก่คนในชุมชน และยังเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

1. กรมปศุสัตว์. (2545). **หญารูซี่**. เอกสารงานแนะนำกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
2. กรมปศุสัตว์. (2552). **ตารางคุณค่าทางโภชนาของวัตถุดิบ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://km.dld.go.th/th/index.php/th/research-system/knowledge-office/82-present-general/159-2009-12-24-03-18-19>.
3. กล้าณรงค์ ศรีรอด. (2549). **คุณสมบัติของแป้งมันสำปะหลังและการปรับปรุงเพื่อพัฒนาการใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมอาหาร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2562, ที่มา <http://www1a.biotech.or.th/rdereport/prjbiotec.asp?id=1332&fbclid=IwAR3uQ5bM>

rF2Y0ZSWMp6B0fYzCkBoEeYFml7Y7us1MT-tZxPb3mQ8kbAijLc.

4. ชยาพร วัฒนศิริ. (2543). **เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาศาสตร์=Science in crop production**. สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 472.
5. ปลุกปัญญา. **ระบบย่อยอาหารของวัว**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2561. จาก, <https://www.truelookpanya.com/knowledge/content/66776/-blo-scibio-sci-PattarapornTatsapong>. (ม.ป.ป.). Feed and Feed Requirement in Ruminant. ภาควิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร. คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยนเรศวร. หน้า 96-98.
6. พลวัต พฤกษ์มณี. (2558). **สามเหลี่ยมความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
7. สุภาพรณ เพ็งเพชร. (2555). **คุณภาพหญ้าอาหารสัตว์เพื่อการเลี้ยงสัตว์**. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการเกษตร วิชาเอกพืชศาสตร์ : คณะเกษตรศาสตร์ .มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
8. สุรัชย์ สุวรรณลี กังวาน ธรรมแสง อารีรัตน์ ลุนยา และ วรพงษ์ สุริยจันทร์ทอง. (2544). **การศึกษาคุณค่าทางอาหารของหญ้าอาหารสัตว์ในท้องปฏิบัติการด้วยวิธีการย่อยในถุงในลำและผลการผลิตก๊าซ**. รายงานการสัมมนาและเสวนาวิชาการ งานแสดงเทคโนโลยีการเกษตรเพื่ออินโดจีน. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี. หน้า 190 –195.
9. สำนักพัฒนาอาหารสัตว์. (2559). **ความต้องการทางโภชนาการของสัตว์**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://nutrition.dld.go.th/nutrition/index.php/2016-05-02-02-29-52/402-2016-06-14-07-31-43>. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2562.
10. Wisdommax. (2558). **บทความวิชาการ The 7 Wastes การลดความสูญเสีย 7 ประการ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2561. จาก, <https://www.truelookpanya.com/knowledge/content/66776/-blo-scibio-sci>.

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา Digital Era Leadership for Educational Administration

ชีวิน อ่อนละอ¹

สุชาติ บางวิเศษ²

กานนท์ แสนเภา³

สวิตา อ่อนละอ⁴

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำสำหรับนักบริหาร เป็นกิจกรรมของนักบริหารการศึกษา ในการนำกลุ่มบุคคลหรือองค์การที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ การแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์กับคนอื่นเพื่อปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ การจัดให้มีสารสนเทศ องค์ความรู้ใหม่ และวิธีการเพื่อการยอมรับในการเปลี่ยนแปลง การประสานงานและสร้างความสมดุลในความขัดแย้งแห่งผลประโยชน์ของสมาชิก และผู้มีส่วนได้เสีย และเป็นการทำเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกเพื่อปฏิบัติที่สร้างความผูกพันกับการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย จากบทความผู้เขียนให้ความสำคัญกับ ภาวะผู้นำสำหรับนักบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน เป็นการบริหารภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การได้คือ นักบริหารการศึกษา ต้องมีความรู้ ความสามารถตามแบบภาวะผู้นำ เข้าใจเกี่ยวกับบริบทของเทคโนโลยีที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงสังคมของโลก และในยุคปัจจุบันแบบภาวะผู้นำที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ซึ่งนักบริหารการศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ 1) ส่งเสริมการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยี (Digital Native) 2) มีความคิดต่อองค์ความรู้ใหม่ สร้างสังคมแห่งปัญญา และพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ 3) เต็มใจทดลอง ด้วยความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา และคิดค้นนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการบริการใหม่ ๆ 4) พัฒนาความคล่องตัว ความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพทางดิจิทัล และ 5) การสร้าง ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, นักบริหารการศึกษา

Abstract

Leadership for executives is an activity of educational administrators In bringing a group of people or organizations that need knowledge ability to define vision Exchange of visions with others for willing compliance. Provision of information new knowledge and methods for accepting changes coordination and balancing of conflicts of interest among members and Stakeholders and is a way to inspire members to practice that is committed to achieving their goals; from the article, the author gives importance to leadership for education administrators in modern times is a management under rapid change important factors that can affect the success of the organization is educational administrator must have knowledge on leadership competencies, understand the context of technology that is changing the world society, and today's era of leadership style that keeps pace with change is the digital leadership which educational administrators must have 5 important characteristics: 1) promote communication use of information technology and have confidence in the technology skills (Digital Native), 2) eager for new knowledge building a society of wisdom and develop new abilities. 3) Willing to experiment with curiosity and innovate in order to create new services, 4) develop agility; expertise to be a digital professional and 5) creating a vision change and strategic plan to keep pace with changes in the future world.

Keywords : Digital Era Leadership, Educational Administration

¹หัวหน้าสาขาวิชาการจัดการธุรกิจกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย

⁴อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีบัณฑิตวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

บทนำ

ภาวะผู้นำ (leadership) ซึ่งเป็นคุณลักษณะ และคุณสมบัติของผู้นำ ที่เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้ อิทธิพล ต่อพฤติกรรมผู้อื่น โดยเฉพาะการใช้ศิลปะในการ โน้มน้าวใจให้ผู้ตามมีขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้วยความพอใจ นักบริหารการศึกษาคือผู้ที่บริหารงานใน หน่วยงาน องค์กรของรัฐ เช่น ปลัดกระทรวง อธิบดี อธิการบดี คณบดี ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์ (skill) ประสบการณ์ (experience) เพื่อให้ การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์กร การใช้แบบ ภาวะผู้นำเป็นการแสดงให้เห็นถึงการกระทำของผู้นำ (leader) มากกว่าเป็นลักษณะของบุคคล และการใช้ภาวะ ผู้นำในการจูงใจ กระตุ้นให้ผู้อื่นได้คิด และแสดง ความสามารถออกมาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร มีส่วน สำคัญต่อองค์ประกอบด้านอำนาจในการบังคับบัญชา ด้าน กระบวนการสื่อสาร ด้านการนำไปสู่เป้าประสงค์ และ ปัจจุบัน มีงานที่ทันสมัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเกิดขึ้นมากมาย ทั้ง จากประสบการณ์ส่วนบุคคลหรือหน่วยงาน จากผลการวิจัย และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นงานที่ ทันสมัยที่แสวงหาคำตอบดั้งเดิม และนำมาสู่กระบวนการ ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบบูรณาการ องค์ประกอบสำคัญตาม แบบภาวะผู้นำเป็นอย่างไร (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557 : 1) และ Holdaway (2013) กล่าวว่าภาวะผู้นำเป็นทั้งศาสตร์ (science) และศิลป์ (art) เป็นเพราะภาวะผู้นำต้องการ หลักการ และเทคนิควิธีการเฉพาะคือมีมิติต่าง ๆ ใน กระบวนการจัดการ (management process) เพื่อการ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ตามหลักคิด พัฒนาการกระบวนการ ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบบูรณาการ ที่ นำแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมมาบูรณาการเข้ากับศาสตร์ องค์ความรู้ใหม่ ที่ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ในยุคปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัลที่กล่าวกันว่าเป็นยุค แห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และไม่หยุดนิ่ง เนื่องจาก ความก้าวหน้า และการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี และ ด้านวิทยาศาสตร์ที่เกิดจากความรู้ความสามารถของมนุษย์ ทุก ๆ องค์กรต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลก ใน 3 ระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) **ระดับที่ 1** แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก (global trend) การเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 **ระดับ 2** แรงขับเคลื่อนใน ระดับภูมิภาค คือการรวมเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN community) **ระดับ 3** ประเด็นภายในประเทศไทย (local issues) ความเหลื่อมล้ำ กับดักประเทศรายได้ปานกลาง วิฤตด้านความมั่นคง การเมือง เศรษฐกิจ และการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม ภายใต้สถานการณ์ หรือบริบทการ เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ประเทศไทยต้องเผชิญกับสภาวะวิฤต

เศรษฐกิจอย่างรุนแรง และยังมีผลกระทบต่อเนื่องมาถึง ปัจจุบัน สอดคล้องกับ **กนกกร สมปราชญ์ (2559 : 35-36)** ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ เป็น ความท้าทายสำหรับนักบริหารการศึกษา มีอยู่ 3 ข้อคือการ คิดอย่างมีจิตวิญญาน (critical thinking) การแก้ปัญหา (problem solving) และการสื่อสารและความสามารถทาง เทคโนโลยีสารสนเทศ (communication information & media literacy and computing & ICT literacy) และ **วิจารณ์ พานิช (2555)** ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับทักษะที่สำคัญ ของผู้เรียนในยุคนี้คือ 1) การเป็นผู้เรียนในยุคดิจิทัล 2) ความคิดเชิงประดิษฐ์และนวัตกรรม และ 3) การสื่อสาร อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการขับเคลื่อนเพื่อให้สอดคล้อง และเกิดประสิทธิผล กับการเปลี่ยนแปลงตามที่กล่าวมา ข้างต้น ในระดับองค์กร สถานศึกษาในยุคนี้ต่างมีการ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรหรือปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อความ มีประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผลต่อองค์กร ตัวแปรหรือ ปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ครู อาจารย์ คือแรงจูงใจ และความพึงพอใจในการทำงาน รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะ และศักยภาพของบุคลากร ซึ่ง ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลมากคือ **ภาวะผู้นำ** ทั้งภาวะผู้นำของนักบริหารการศึกษา ที่จะ นำไปสู่การพัฒนาหน่วยงาน สถานศึกษา ที่รวมถึงผู้เรียนดัง สภาพปัจจุบันตามคำกล่าวข้างต้น ดังนั้นผู้บริหารที่มีภาวะ ผู้นำจะต้องมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น หรือกลุ่มในการ บริหารงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัย เกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลจำนวนมาก แต่มีแนวคิด ทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับ และกล่าวถึงกันมากในยุค สังคมใหม่ ต้องการภาวะผู้นำแบบใหม่ สังคมยุคปัจจุบันคือ สังคมความรู้ (knowledge society) สังคมสารสนเทศ (information society) หรือสังคมเครือข่าย (networked society) ที่มีการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีสารสนเทศอย่าง รวดเร็ว และอย่างกว้างขวาง มีความเป็นโลกาภิวัตน์ และ ความเป็นดิจิทัลสูง มีความสัมพันธ์ในแนวนราบ หรือแบบ กระจายแทนที่ความสัมพันธ์ในแนวตั้งหรือแบบสั่งการ เป็น สังคมใหม่ที่ต้องการภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (digital era leadership) ที่ยังคงความต้องการคุณลักษณะพิเศษบาง ประการแบบดั้งเดิมอยู่ เช่นความเห็นอกเห็นใจ ความผูกพัน การยึดวินัย ความศรัทธาและอื่น ๆ ส่วนที่ต้องมีเพิ่มเติมคือ ทักษะใหม่ (new attitudes) ทักษะใหม่ (new skills) และความรู้ใหม่ (new knowledge) ภายใต้ข้อจำกัดและ โอกาสของ ICT และการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะใน 3Cs ประกอบด้วย การใช้คอมพิวเตอร์ (computing) การสื่อสาร (communicating) และเนื้อหา

(content) รวมทั้งมัลติมีเดีย (multi-media) ซึ่งเป็นทักษะของ Wilson III (n.d. ; อ้างถึงใน **วิโรจน์ สารัตนะ, 2557 : 54**) ซึ่งนักบริหารการศึกษา จะต้องมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ กระบวนการทัศน์ใหม่ ในการกำหนดแนวทางขององค์การที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล อย่างต่อเนื่องไม่มีวันจบสิ้น ซึ่งก็คือความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนขององค์การนั่นเอง

ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นลักษณะส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่งที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา เมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกันหรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน ในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมาย และประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการฝึกฝนของแต่ละบุคคล และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ ดังนี้

Bass & Bass (2008) ได้ศึกษาและสรุปความหมายของภาวะผู้นำที่มีการนิยามไว้ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบันไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งในศตวรรษที่ 1990 มีการนิยามภาวะผู้นำว่า เป็นการใช้อิทธิพลของผู้นำและผู้ตามเพื่อสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สะท้อนถึงวัตถุประสงค์ร่วมกัน

Robert & Christopher (2010) ได้อธิบายว่า ภาวะผู้นำคือกระบวนการของการมีอิทธิพลของผู้นำและผู้ตามเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยผ่านการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในความหมายนี้ภาวะผู้นำมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วนคือ ผู้นำ-ผู้ตาม อิทธิพล วัตถุประสงค์ขององค์การ การเปลี่ยนแปลง และคนซึ่งหมายถึงคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการคนที่ทำงานด้วยหรือคนที่ผู้นำช่วยให้เขาประสบผลสำเร็จ

Yukl (2010) ได้ศึกษาคำจำกัดความของภาวะผู้นำ ตลอดระยะเวลา 50 ปี เขาให้ความเห็นว่าภาวะผู้นำโดยส่วนใหญ่นั้นสะท้อนถึงสมมติฐานเกี่ยวกับกระบวนการซึ่งบุคคลหนึ่งมีความตั้งใจที่จะใช้อิทธิพลเหนือคนอื่น ๆ ในการนำโครงสร้างและการอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมและการสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มในแง่ของการใช้อิทธิพล

รัตติภรณ์ จงวิศาล (2556) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือกระบวนการที่ปฏิสัมพันธ์ หรือเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของบุคคลที่สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น กลุ่มคน สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความปรารถนาให้เกิดความเชื่อถือ ศรัทธา การยอมรับ ความพยายาม การอุทิศตัว การใช้

ความสามารถอย่างดีที่สุด และช่วยเพิ่มพลังอำนาจของผู้อื่นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

วิโรจน์ สารัตนะ (2557 : 1) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้สิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ จากนิยามดังกล่าว มีคำถามว่า ผู้บริหารทำให้ตนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอื่นได้อย่างไร คำตอบก็คือ อำนาจ (Power) อำนาจนี้มาจากหลายแหล่งแต่โดยทั่วไปมีมาจาก 6 แหล่งที่สำคัญคือ (Bartol, Martin, & Matthews, 1998 ; อ้างถึงใน **วิโรจน์ สารัตนะ, 2557 : 1-2**)

1. อำนาจตามกฎหมาย (legitimate power) เป็นอำนาจที่มีตำแหน่งดำรงอยู่ในสายการบังคับบัญชาขององค์การตามอำนาจหน้าที่ (authority) ของตำแหน่งนั้น
2. อำนาจการให้รางวัล (reward power) เช่นการเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง การสนับสนุนการศึกษา หรือการฝึกอบรม การให้การยอมรับเป็นต้น
3. อำนาจการลงโทษ (coercive power) เมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่นการลดขั้นเงินเดือน การโยกย้ายงาน การให้ออกจากงานเป็นต้น
4. อำนาจความเป็นผู้เชี่ยวชาญ (expert power) จากการมีประสบการณ์ความรู้ หรือทักษะเชิงเทคนิคที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา
5. อำนาจการมีข้อมูลสารสนเทศ (information power) เนื่องจากได้ครอบครองและควบคุมข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ และจำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการวางแผนขององค์การ
6. อำนาจเชิงอ้างอิง (referent power) เป็นอำนาจที่เกิดจากความนิยม ความชื่นชม ความนับถือ และความเป็นมิตรจากบุคคลอื่น

ยุริดา ชาญญา (2559 : 45) ได้กล่าวโดยสรุปของความหมายภาวะผู้นำเป็นองค์รวมของคุณลักษณะความสามารถ พฤติกรรม และกระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้เชื่อ คล้อยตาม มีความต้องการจะทำและลงมือทำอะไรบางอย่างตามที่บุคคลนั้นต้องการ โดยไม่ใช้การบังคับ

พัชรา วาณิชชิน (2560 : 16) ได้กล่าวโดยสรุปของความหมายภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำโน้มน้าวและใช้อิทธิพล (อำนาจ/บารมี) ต่อคน (ผู้ตาม/ผู้อื่น) ผ่านสายสัมพันธ์อันเหนียวแน่นด้วยความไว้วางใจ และให้การสนับสนุนตามความเหมาะสมของบริบทที่เป็นอยู่เพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การ

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำ (Leadership) หรือ ความเป็นผู้นำจะต้องมีบุคลิกภาพพิเศษหลายอย่าง สามารถที่จะบังคับบัญชาผู้อื่นได้ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) จากตำแหน่ง และอำนาจบารมี (Power) ที่ได้จากตัวของเขาเองเป็นเครื่องมือ และสามารถจะสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเชื่อถือ ยอมร่วมมือหรือยอมรับในตัวของเขาได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพลักษณะของความเป็นผู้นำ ความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ การมีปฏิสัมพันธ์ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของกลุ่มหรือขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

พัฒนาการกระบวนทัศน์ ทฤษฎี ภาวะผู้นำ

ทฤษฎีภาวะผู้นำ เป็นความพยายามที่จะใช้วิธีการวิจัยเพื่อศึกษาอธิบายแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของผู้นำในเชิงปฏิบัติ เพื่อให้สามารถเข้าใจ ทำนายหรือควบคุมภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลได้ และได้มีการศึกษาในแต่ละยุคของภาวะผู้นำ ตามการจำแนกของ กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำ (leadership theory paradigm) ได้เป็น 4 กระบวนทัศน์หลัก (วิโรจน์ สารรัตน์, 2555 : 94-100) มีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

1. กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ (trait leadership theory paradigm) ระยะแรกของการศึกษาภาวะผู้นำเริ่มแรกในปี ค.ศ.1930-1940 เป็นแนวคิดจากทฤษฎีมหาบุรุษ (great man theory leadership) ของกรีก และโรมันโบราณ มีความเชื่อว่าภาวะผู้นำเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือโดยกำเนิด (born leader) ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่สามารถพัฒนาขึ้นได้ งานวิจัยส่วนใหญ่จึงเน้นศึกษาและตรวจสอบคุณลักษณะของความแตกต่างผู้นำกับผู้ตาม หรือผู้นำที่มีประสิทธิผลกับผู้นำที่ไม่มีประสิทธิผลแนวคิดเชิงคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลมีดังนี้ (Lussier & Achua, 2007)

1) ขอบนำคนอื่น (dominance)

2) มีพลังงานตัว มุ่งความสำเร็จ (high energy)

3) เชื่อมมั่นในตัวเอง (self confidence)

ในความคิด การตัดสินใจ และความสามารถที่แสดงออกจนได้รับการยอมรับจากผู้ตาม

4) เชื่อในอำนาจแห่งตน(internal locus of control) ว่าสามารถเป็นผู้ฟันฝ่าปัญหาอุปสรรคสู่ความสำเร็จด้วยศักยภาพของตนเอง ไม่ใช่ผู้หวังพึ่งโชคชะตาหรือพึ่งพาคนอื่น

5) อารมณ์มั่นคง (stable) ควบคุมตนเองได้ และเป็นไปในทางบวก

6) น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ (integrity)

7) มีปฏิภาณไหวพริบ (intelligence)

ในการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ

8) มีความยืดหยุ่น (flexibility)

สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี และสามารถนำพาสู่ความสำเร็จได้แม้สถานการณ์ที่ต่างกัน

9) ไวต่อความรู้สึกของคนอื่น (sensitive to others) มีความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจสมาชิกเป็นรายบุคคล เข้าใจสภาพงานที่ทำ วิธีการสื่อสาร และวิธีการจูงใจเป็นต้น

10) มีความสามารถในการปรับตัว (adjustment)

11) มีความเปิดเผย (extraversion)

12) มีความตระหนักรู้ (consciousness)

13) เปิดรับประสบการณ์ (open to experience)

14) เข้าใจในศักยภาพแห่งตน (self-efficacy)

นอกจากความเชื่อเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลแล้ว กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำในช่วงเวลานั้นยังเชื่อว่า **ทัศนคติ** และ**มโนทัศน์แห่งตน** (attitudes and self-concept) ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อ**แบบภาวะผู้นำ** (leadership style) ที่จะแสดงออกมาในทางบวกด้วย **สำหรับมโนทัศน์แห่งตน** (self-concept) เชื่อว่าบุคคลที่มีมโนทัศน์เชิงบวกต่อตนเอง มักมีศักยภาพแห่งตน และมักเชื่อมั่นในตนเอง ที่จะมุ่งสู่ผลสำเร็จขององค์การด้วย

2. กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (behavioral leadership theory paradigm) เริ่มในปลายทศวรรษ ค.ศ.1940 เนื่องจากมีข้อวิจารณ์เกี่ยวกับกระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ว่ายังไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจนว่าคุณลักษณะของผู้นำประการใดที่ทำให้แตกต่างจากผู้ที่ไม่ใช่ผู้นำ เพราะคุณลักษณะของผู้นำบางประการใช้ได้ดีในที่หนึ่ง แต่ใช้ไม่ได้ดีในที่หนึ่งหรือเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป นักวิจัยในช่วงนั้นจึงได้ศึกษาพฤติกรรมที่ดีที่สุดของผู้นำที่มีประสิทธิผล ทั้งนี้แบบของภาวะผู้นำ (leadership) ในช่วงเวลานั้น หมายถึงการผสมกันของคุณลักษณะ ทักษะ และพฤติกรรม ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ

3. กระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (contingency leadership theory paradigm) ในช่วงทศวรรษ ค.ศ.1960 ต่างพบว่าไม่มีแบบภาวะผู้นำที่ดีที่สุดที่สามารถนำไปใช้ได้ทุกสถานการณ์ (no one best leadership style) นักวิจัยส่วนใหญ่หันมาให้ความสนใจ

ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้นำ หรือผู้ตาม หรือสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องมากขึ้น จะให้ความสำคัญกับสถานการณ์ (situational factor) เช่นลักษณะของงานที่ทำ สภาพแวดล้อมภายนอก และคุณลักษณะของผู้ตามเป็นต้น ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ที่สำคัญคือ การศึกษาตัวแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ การศึกษาตัวแบบภาวะผู้นำเส้นทางและจุดหมาย การศึกษาตัวแบบภาวะผู้นำเชิงปทัสถาน และการศึกษาตัวแบบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์

4. กระบวนทัศน์ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ (integrative leadership theory paradigm) เป็นผลสืบเนื่องจากทฤษฎีในยุคต่าง ๆ ยังไม่สามารถอธิบายภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ว่ามีความแตกต่างจากผู้นำที่ไม่มีประสิทธิผลได้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นกระบวนทัศน์ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ กระบวนทัศน์ ทฤษฎีภาวะเชิงพฤติกรรม และกระบวนทัศน์ ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ จนถึงกลางทศวรรษ 1970 กระบวนทัศน์ ทฤษฎีภาวะผู้นำเริ่มเปลี่ยนไปสู่ กระบวนทัศน์ ทฤษฎี ภาวะ

ผู้นำเชิงบูรณาการ ซึ่งพยายามจะนำเอาทฤษฎีที่กล่าวมา มาอธิบายองค์ประกอบของภาวะผู้นำ ในเริ่มแรกได้มีการกล่าวถึง 3 ทฤษฎี 1) ภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบารมี (charismatic leadership) เป็นทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง ในทัศนคติ และข้อตกลงเบื้องต้นของสมาชิกในองค์กร สร้างความสัมพันธ์ ความผูกพันในองค์กร 2) ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (transformational leadership) เป็นการอธิบายทฤษฎีที่ผู้นำทำแล้วประสบผลสำเร็จ หรือทำแล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ ๆ หรือมีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่ดีขึ้น และ 3) ภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ (strategic leadership) เป็นการอธิบายทฤษฎีการกำหนดทิศทางองค์กร การสร้างและการนำไปสู่การปฏิบัติ ของวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งจะเห็นถึงพัฒนาการของกระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำ 4 ยุค ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พัฒนาการของกระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำ 4 ยุค
ที่มา : วิโรจน์ สารรัตน์ (2555 : 110)

จะเห็นได้ว่าพัฒนาการกระบวนทัศน์ทฤษฎีภาวะผู้นำ ได้อธิบายองค์ประกอบของภาวะผู้นำ ในยุคเริ่มแรกได้มีการกล่าวถึง 3 ทฤษฎีข้างต้นที่เข้ากับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงในยุคแรก และในสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงโลกในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลกระทบเป็นทั้งโอกาส และอุปสรรค ต่อการบริหารองค์การ การบริหารสถานศึกษา นักบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ จะต้องทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงนี้ บทบาทของ นักบริหารการศึกษา ในยุคดิจิทัล จะต้องสามารถอำนวยความสะดวก สนับสนุน ส่งเสริม และเข้าร่วมการแข่งขันขั้นสูง ท่ามกลางกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ (globalization) โดยการนำกระบวนทัศน์ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ (Integrative Leadership Theory Paradigm) เข้ามาปรับประยุกต์ บูรณาการให้ทันเหตุการณ์ ในโลกของการเปลี่ยนแปลงยุคปัจจุบัน

ความสำคัญของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

สภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปของโลกในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในส่วนที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เรียนรู้ในยุคดิจิทัล หากผู้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงขาดความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงนี้ และไม่ได้จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล บทบาทของ นักบริหารการศึกษา ในยุคดิจิทัล จะต้องสามารถอำนวยความสะดวก สนับสนุน ส่งเสริม และเข้าร่วมการแข่งขันขั้นสูง ท่ามกลางกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ (globalization) ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการแข่งขันเพื่อสร้างข้อได้เปรียบ และความมุ่งมั่นของสังคมโลก ที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา ผู้บริหาร

หรือผู้นำที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานในองค์กรสูงขึ้นได้ พัฒนาการและความสำคัญนี้ ตามทัศนะของนักทฤษฎี และนักวิชาการ ดังนี้

Wilson III (n.d.; อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2557 : 55) ได้ให้ทัศนะว่า ปัจจุบันเป็นสังคมใหม่ สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงบริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การให้ผู้บริหารยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่มีความซับซ้อน และท้าทายหลากหลายเหตุผล ผู้บริหารจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ตามทัศนะของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (digital era leadership) หากพิจารณาตามบทบาทหน้าที่ (function) เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความเป็นสังคมความรู้ใหม่ (new knowledge society) จะต้องประกอบด้วย

1. ทักษะการสร้างตระหนักรู้ (awareness building) ถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ต่อการช่วยบรรลุความสำเร็จ
2. ทักษะการระดมทรัพยากร (resource mobilizing skills) เพื่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) อย่างหลากหลาย
3. ทักษะเชิงปฏิบัติการ (operational skills) มีกิจกรรมการบริการ การจัดการ และการใช้งานด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)
4. ภาวะผู้นำเชิงโครงสร้าง (structural leadership) การปฏิวัติสารสนเทศไม่เป็นเพียงแค่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) แต่ยังเป็นการเคลื่อนตัวไปสู่รูปแบบใหม่ของการกระจายสังคมดิจิทัลด้วย ทำให้ต้องมีทักษะภาวะผู้นำเชิงโครงสร้างด้วย

Gardner (2006 ; อ้างถึงใน สุกัญญา แซ่ม้อย , 2560 :125) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ก็คือการจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้ผลจริง ๆ และเงื่อนไขในโลก ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแล้ว แต่การศึกษาในระบบที่ใช้อยู่ นั้นยังคงเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับโลกในอดีตมากกว่า การเตรียมความพร้อมสำหรับโลกในอนาคตที่เป็นไปได้ ผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จจะต้องคิดได้อย่างสร้างสรรค์และอย่างอิสระ สามารถประยุกต์กลยุทธ์ของการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ และการที่จะยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งในการดำเนินชีวิต และหน้าที่การงาน จะต้องมีการปรับตัวเองให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผู้นำหรือผู้บริหารในยุคการเปลี่ยนแปลง

ของโลกในอนาคต ภาวะผู้นำต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ และความจำเป็นในศตวรรษนี้ ประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญ (disciplined mind) การสังเคราะห์ (synthesizing mind) การสร้างสรรค์ (creative mind) ความเคารพ (respectful mind) และจริยธรรม (ethical mind)

รัตติภรณ์ จงวิศาล (2556 : 62) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในโลกโลกาภิวัตน์ว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหาร และสิ่งที่ต้องการของสังคมในยุคปัจจุบันคือ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงมีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้น และเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมแห่งความรู้ และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และการจะนำการเปลี่ยนแปลงเพื่อไปสู่เป้าหมายสิ่งที่ดีกว่าจะต้องเริ่มเปลี่ยนแปลงที่ตัวเองก่อน และจะต้องกระตุ้นให้ผู้อื่นมีการเปลี่ยนแปลงตาม เพื่อจะนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมายของยุคดิจิทัล ที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ที่หลากหลาย

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงเป็นความรับผิดชอบของผู้นำ ที่มีภาวะผู้นำ และเป็นที่ต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน มีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้น และเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคน และการปฏิบัติงานไปในทางที่ดีขึ้น และผู้นำจะต้องสามารถเปลี่ยนแปลงความต้องการที่ตอบสนอง และแนวทางให้องค์การประสบความสำเร็จ เจริญรุ่งเรืองไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม

คุณลักษณะของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา

จากการเปลี่ยนแปลงบริบทของสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน สิ่งสำคัญและตระหนักก็คือว่า ผู้นำ หรือนักบริหารการศึกษา จะต้องมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน และมีคุณลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล จากหลักคิด ทัศนะ ของนักวิชาการ ดังนี้

Sieber, Kaganer & Zamora (2013) ได้ให้ทัศนะ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของนักบริหารการศึกษา ต้องมีคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาความคล่องทางดิจิทัล (become digitally fluent) ยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญต่อการเข้าสู่ โลกดิจิทัล ตระหนักถึงความจำเป็นความคล่องตัวทางดิจิทัล และการบูรณาการความคิดเชิงดิจิทัลเข้าสู่การบริหารจัดการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสถานศึกษาประจำวัน

2. พัฒนาความสามารถใหม่ ๆ (develop new capabilities) กระตุ้นให้นักบริหาร ครู อาจารย์ ได้พัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัล เพราะยิ่งนักบริหาร ครู อาจารย์ มีความสามารถทางดิจิทัลก็จะยิ่งเพิ่มพูนศักยภาพในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้มีคุณค่ากับสถานศึกษาได้

3. เต็มใจทดลอง (willingness to experiment) ใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ การใช้สื่อออนไลน์ มัลติมีเดีย (multi-media) เช่นทวิตเตอร์เพื่อรับรู้อารมณ์ สาธารณะ เพื่อรักษามาตรฐานลูกค้า และเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า ซึ่งต้องอาศัยความคล่องแคล่ว กระบวนการที่รวดเร็ว และความเต็มใจที่จะทำการทดลอง สิ่งใหม่

4. ทำความเข้าใจว่าเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงสังคมยุคปัจจุบัน และมีผลกระทบต่อการศึกษา และธุรกิจ ผู้นำจะต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงเชิง พฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม อันเป็นผลจากการเกิดขึ้นของ เทคโนโลยี และผลกระทบต่อที่มีต่อวงการการศึกษาและธุรกิจ ทั้ง ในระดับองค์กรและระดับตัวบุคคล

5. ส่งเสริมสภาพแวดล้อมแบบรวมพลัง (promote collaborative environments) ไม่ปล่อยให้หน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศ แยกออกโดยเดี่ยวหรือ ปล่อยให้ไปอย่างไม่มีจุดหมาย ดิจิทัลจะต้องแทรกซึม อยู่ในทุกส่วนขององค์กร และมีผลกระทบต่อทุกห่วงโซ่ของคุณค่า เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ขององค์กร ขณะเดียวกันเทคโนโลยีสารสนเทศก็ช่วยส่งเสริมพลังให้นักบริหาร ครู อาจารย์ บริหารงานเป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษาด้วย ส่งเสริมการนำเครื่องมือดิจิทัล มาใช้เสริมเข้ากับเครือข่ายของสถานศึกษา และการใช้ระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต เครือข่ายมัลติมีเดีย (multi-media) อย่างกว้างขวาง เพื่อส่งวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมการทำงาน แบบรวมพลังด้วยความเป็นทีม

6. ไม่ก้าวทันเฉพาะเทคโนโลยี แต่ต้องมีสารสนเทศที่ดีและเป็นปัจจุบันด้วย (use the information, not just the technology) มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารงาน

Sheninger, E. (2014) ได้นำเสนอเสาหลักของภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล (The Pillars of Digital Leadership) ซึ่งก็คือแนวทางการนำเทคโนโลยีมาใช้ ในสถานศึกษายุคดิจิทัลที่สำคัญ ๆ ประกอบด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับนักบริหารการศึกษา ดังนี้

1. การสื่อสาร (communication) การดำเนินงานต่าง ๆ ผ่านทางช่องทางในการสื่อสาร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ต่าง ๆ มีความหลากหลาย

ที่ไม่มีค่าใช้จ่าย และเป็นช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น เว็บไซต์ (website) เฟซบุ๊ก (facebook) ไลน์ (line) ทวิตเตอร์ (twitter) เป็นต้น

2. การประชาสัมพันธ์ (public relations) การบอกเล่าเรื่องราวของเราเอง ของหน่วยงานองค์กรในเรื่องต่าง ๆ เน้นนักบริหารการศึกษาต้องสามารถกำหนดรูปแบบที่เป็นรากฐานในการประชาสัมพันธ์เชิงบวก โดยการใช้เครื่องมือสื่อสังคมออนไลน์ (social media)

3. การสร้างภาพลักษณ์ (branding) ในโลกของธุรกิจจะต้องสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร หรือแบรนด์ และผลกระทบต่อผู้บริโภค สำหรับสถานศึกษาจะต้องสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดในยุคปัจจุบัน และในอนาคต ได้เกิดความมั่นใจ

4. การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ (professional growth or development) ด้วยการเรียนรู้สื่อสังคมออนไลน์ (social media) สำหรับนักบริหารการศึกษาสามารถสร้างเครื่องช่วยการเรียนรู้ได้เอง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดหาทรัพยากร การเข้าถึงความรู้ การรับความคิดเห็น การติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญ และภาวะผู้นำโดยการใช้เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาความรู้ของผู้บริหารมืออาชีพ

5. การปรับวิสัยทัศน์เกี่ยวกับพื้นที่การเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม (Re-envisioning learning spaces and environments) เมื่อนักบริหารการศึกษาเข้าใจบทบาทหลักการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษาแล้ว การเริ่มด้วยกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนขั้นตอนต่อไป คือ การปรับสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและมีความสอดคล้องกับโลกแห่งความจริง โดยนักบริหารการศึกษาจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สุชาติ บางวิเศษ และศักดินาภรณ์ นันท์ (2560 : 189) ในบทความวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ผู้บริหารฐานะเป็นผู้นำองค์กรจะต้องมีภาวะผู้นำในการกำหนดแผนกลยุทธ์ ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร และปรับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น ห้องสมุดอัตโนมัติ ห้องเรียนอัจฉริยะ สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

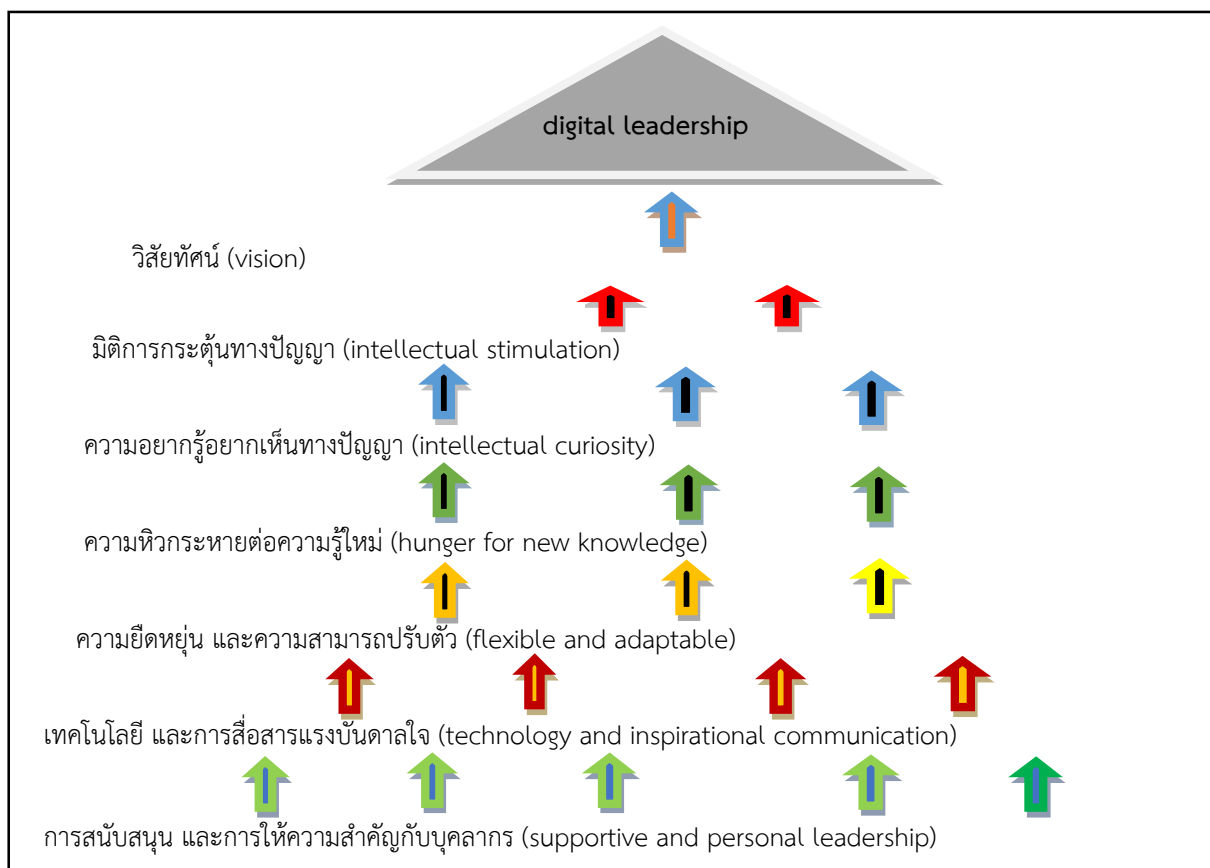
ธีระ รุญเจริญ (2557) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาไทย สิ่งสำคัญ ประการหนึ่งคือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่นักบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล จะต้องสร้างสังคมแห่งปัญญา (wisdom-based society)

สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจาก ICT เป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ และนำมาใช้อย่างบูรณาการอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัย

Wilson III (n.d.; อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2557 : 55) ได้ให้ทัศนะถึง ลักษณะส่วนบุคคล (individual attributes) สำหรับภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของนักบริหารการศึกษา ต้องมีคุณลักษณะที่ประกอบด้วย 1) ความยืดหยุ่น (flexible) 2) ความสามารถปรับตัว (adaptable) 3) ความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา (intellectual curiosity) และ 4) ความหิวกระหายต่อความรู้ใหม่ (hunger for new knowledge) โดยต้องเข้าใจว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัลไม่ใช่สิ่งที่คงที่ (static) แต่เป็นสิ่งที่มีการ

เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะมีการเกิดขึ้นใหม่ของนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องการทัศนคติ ทักษะ และความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการบริหารองค์กรดิจิทัล : องค์กรไอทีและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ของผู้นำยุคดิจิทัลการทบทวนวรรณกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของผู้นำในองค์กรจำนวน 6 องค์กร ผลการวิจัยได้คุณลักษณะของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 คุณลักษณะของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล
ที่มา : จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ (2560)

ณัฐภูมิ พงศ์ศิริ (2560) ภาวะผู้นำที่เรียกว่า Digital Leadership ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล จะมีบทบาทและหน้าที่ในการผลักดันองค์กรที่แตกต่างจากเดิมในหลายมิติ ที่ประกอบด้วย

1. เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างรวดเร็ว ผู้นำต้องผสมผสานปัจจัย “3C” เข้าด้วยกัน คือ Climate สภาพแวดล้อมการทำงาน, Culture วัฒนธรรม

องค์กร และ Creativity ความคิดสร้างสรรค์ เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม รวมทั้งสร้างวัฒนธรรมการยอมรับความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ

2. ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลต้องผลักดันให้หน่วยงาน คิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง หากไม่มี S-Curve ใหม่ หรือมี “ซ้ำเกินไป” การเติบโตขององค์กรจะหยุดนิ่ง และดิ่งลงอย่างรวดเร็ว เพราะ

4. การทำธุรกิจในยุคดิจิทัลต้องเผชิญกับแรงกดดันจาก **เทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว** และทำลายกิจการในองค์กรที่ปรับตัวไม่ทันจนล่มสลาย (Disruptive Technology) ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลต้องกล้าที่จะพัฒนานวัตกรรม หรือบริการใหม่ ๆ มาแทนที่กิจกรรมหรือบริการเดิม ๆ ที่เริ่มล้าสมัย

6. องค์การในยุคดิจิทัลเริ่มมี การนำระบบ Automation หรือหุ่นยนต์ (Robot) เข้ามาทำงานร่วมกับมนุษย์มากขึ้น เรียกว่า “Collaborative Robot” หรือ “CoBot” ตามกฎ 3 ข้อของไอแซค อาซิมอฟ (Isaac Asimov) บิดาแห่งนิยายวิทยาศาสตร์ ที่ใช้เป็นกรอบในการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และหุ่นยนต์

วิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นอย่างน้อย ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้คิดที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชา หรือตามภาระหน้าที่ของอาชีพหนึ่ง ๆ ที่มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนาทักษะและความเข้าใจ มีวินัยในตนเองอย่างสูง หากปราศจากความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งแล้ว ก็เสมือนว่าถูกกำหนดให้อยู่ในการควบคุมของคนอื่น 2) การสังเคราะห์ (synthesizing mind) ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง นำมาทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลโดยปราศจากอคติและผสมผสานให้กลายเป็นสารสนเทศใหม่ที่มีความหมายต่อตัวผู้สังเคราะห์ และผู้อื่น 3) การสร้างสรรค์ (creative mind) เป็นความสามารถที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ จิตสร้างสรรค์จึงต้องล้ำหน้ากว่าคอมพิวเตอร์ หรือหุ่นยนต์ที่ซับซ้อนที่สุด อย่างน้อยหนึ่งก้าว และองค์ประกอบสำคัญคือ 3.1) ความคิดริเริ่ม (Originality) 3.2) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) 3.3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 3.4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) 4) ความเคารพ (respectful mind) การมองเห็นคุณค่าและความสำคัญ การตระหนักในความดีงามอันมีอยู่ในตัวคนอื่น และในสิ่งอื่นแล้วปฏิบัติต่อบุคคลนั้นด้วยความจริงใจ 5) จริยธรรม (ethical mind) พฤติกรรมหรือการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ จากสภาพจริงที่เป็นกุศล เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความราบรื่น ทำให้ผู้ร่วมงานอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

องค์การในยุค Digital Economy ต้องมีโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อน มีการจ้างบุคลากรที่มีความรู้ ความคิดเชิงนวัตกรรม เพื่อการทำงานสำหรับอนาคต ต้องมีภาวะผู้นำ (Digital Leadership) ที่สามารถปรับเปลี่ยนองค์กรและบุคลากรให้ทำงานได้ดีภายใต้ Digital Environment ติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผสมผสานกับการสร้างวัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้โอกาสทดลองโครงการใหม่ ๆ และมีความรวดเร็วในการตัดสินใจ นอกจากนี้ภาวะผู้นำยังต้องเข้าใจขีดความสามารถของเทคโนโลยี และการนำมาใช้ ซึ่งจะช่วยสร้างความโดดเด่นแบบแตกต่าง และให้ประสบการณ์ (Customer Experience) ที่เหนือความคาดหมายกับผู้บริหาร และผู้มาใช้บริการที่เลือกใช้บริการขององค์กรเรา

จากหลักการแนวคิด ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์คุณลักษณะที่สำคัญ ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ และสังเคราะห์คุณลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

คุณลักษณะของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล	Sieber & Zamora (2013)	Sheninger, E. (2014)	ธีระ ฤกษ์เจริญ (2557)	วิโรจน์ สารรัตนะ (2557)	สฤญญา แซ่ม้อย (2560)	ณัฐวุฒิ พงศ์สิริ (2560)	จิรพล สังข์โพธิ์ (2560)	รวม
1. พัฒนาความคล่องตัว ความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพทางดิจิทัล	✓	✓			✓			3
2. มีความหิวกระหายต่อความรู้ใหม่ สร้างสังคมแห่งปัญญาพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ	✓		✓	✓			✓	4
3. ส่งเสริมสภาพแวดล้อมแบบรวมพลัง สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษา	✓		✓					2
4. ส่งเสริมการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยี (Digital Native)	✓	✓	✓			✓	✓	5
5. เต็มใจทดลอง ด้วยความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา และคิดค้นนวัตกรรมหรือบริการใหม่ ๆ	✓			✓		✓	✓	4
6. การสร้างภาพลักษณ์ ศรัทธาบารมี และความเคารพ		✓			✓			2
7. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม					✓			1
8. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียด				✓	✓			2
9. การนำระบบ Automation หรือหุ่นยนต์ (Robot) เข้ามาทำงานร่วมกับมนุษย์						✓		1
10. ความยืดหยุ่น สามารถปรับตัว และปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ขององค์กร				✓		✓		2
11. การสร้างและปรับเปลี่ยนนิสัยทัศน์		✓			✓		✓	3
12. ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน							✓	1
13. การประชาสัมพันธ์		✓						1

จากตารางที่ 1 ผู้เขียนได้นำคุณลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล จากเอกสารงานวิจัย หลักคิด ทักษะ ของนักวิชาการข้างต้นมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ โดยการบูรณาการคุณลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล โดยคัดเลือกคุณลักษณะที่มีความถี่ตั้งแต่สามอันดับขึ้นไปที่มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับนักบริหารการศึกษา ตามบทสรุปต่อไปนี้

บทสรุป

จากบริบทของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี นักบริหารการศึกษา จะต้องสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ได้อย่างยั่งยืน คือความสามารถของนักบริหารการศึกษาที่สามารถนำพาองค์กร สถานศึกษา พร้อมรับ

การเปลี่ยนแปลงที่มีโอกาสเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้บ่อยครั้งยิ่งขึ้น นักบริหารการศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล เพื่อการพัฒนากระบวนการทัศน์ไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีการสร้างปรับเปลี่ยนนิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต ซึ่งจะต้องมีการกระจายอำนาจการสื่อสารทางเทคโนโลยีผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย เช่น ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต เครื่องมือดิจิทัล เข้ามาใช้ร่วมกับเครือข่ายในสถานศึกษา และส่งเสริมอำนาจการ ให้มีการใช้เครือข่ายมัลติมีเดีย (multi-media) อย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้และปรับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในองค์กรวม โดยนักบริหารการศึกษาที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัล จะต้องมีความรู้เฉพาะ 5 ประการ

1) ส่งเสริมการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยี (Digital Native)

2) มีความหิวกระหายต่อองค์ความรู้ใหม่ สร้างสังคมแห่งปัญญา และพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ

3) เต็มใจทดลอง ด้วยความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา และคิดค้นนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการบริการใหม่ ๆ

4) พัฒนาความคล่องตัว ความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพทางดิจิทัล

5) การสร้าง ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

เอกสารอ้างอิง

1. กนกอร สมปราชญ์. (2559). **ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
2. ณัฐวุฒิ พงศ์สิริ .(2560). “ผู้นำที่เรียกว่า Digital Leader ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล,” ในวารสาร HR Society Magazine. เมษายน 2560 สายทรัพยากรบุคคล และพัฒนาองค์กร ธนาคารแห่งประเทศไทย, นายกสมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย
3. จิรพล สังข์โพธิ์ และคณะ. (2560). **ภาวะผู้นำในการบริหารยุคดิจิทัล : องค์การไอทีและองค์การที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยนวัตกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
4. อีระ รุณเจริญ. (2557). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
5. พัทธรา วาณิชวสิน. (2560). **การพัฒนาภาวะผู้นำ : จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
6. ยุวธิดา ขาปัญญา. (2559). **ภาวะผู้นำและจริยธรรมของผู้บริหาร**. ร้อยเอ็ด : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
7. รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ : ธนนิชมการพิมพ์.
8. รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีการวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
9. วิจารย์ พาณิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ตาตาพับลิเคชั่น.
10. วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและนันทศาสตร์ร่วมสมัยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
11. _____. (2555). **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็น เพื่อการบริหารทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
12. สุกัญญา แซ่ม้อย. (2560). **การบริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล**. พิษณุโลก : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
13. สุชาติ บางวิเศษ, ศักดินาภรณ์ นันท์. (2560). “ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย,” ใน วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ปีที่ 6 ฉบับที่ 21 ตุลาคม-ธันวาคม 2560.
14. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
15. Bass, B.M. & Bass, R. (2008). **The Bass Handbook of Leadership : Theory, Research, and Managerial Applications**. 4th ed. New York : Free Press.
16. Holdaway, K. (2013). **What makes a great leader**. Retrieved November 12, 2013 from <http://www.Gwonnettnetwork.com/ArticleWhatMakesAGreatleader.htm>.
17. Mushinsky, Paul M. (1997). **Psychology applied to work an introductions to industrial and organizational psychology**. California : Brooks/Cole.

18. Robert, N.L. & Christopher, F.A. (2010). **Effective Leadership**. 4th ed. Canada : Thomson South-Western. Retrieved December 24, 2013 from <http://www.forbes.com/sites/iese/2013/08/23/how-to-be-a-digital-leader/>
19. Schultz, Duane P. & Schultz, Sydney Ellen. (1998). **Psychology and Work Today : An Introduction to Industrial and Organizational Psychology**. 7th ed. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice- Hall.
20. Sheneringer, E. (2014). **Digital Leadership : Changing paradigms for changing times**. California : United States of America.
21. Sieber, S.; Kagner, E.; and Zamora, J. (2013). **How to be a digital leader**.
22. Yukl, G.A. (2010) . **Leadership in Organizations**. 7th ed. New Jersey : Prentice-Hall.

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามบทบาทกับการกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหาร
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
The Relationship Between Role-Based Performance and Continuous Mission in Curriculum
of Non-Formal and Informal Education Centre Administrators in Ayutthaya Province

ธรา เทียงเจริญ¹
ภัทรธมณณ์ เรืองวิทยาวิวัฒน์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การปฏิบัติตามบทบาทด้านผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) การกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามบทบาทกับการกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตามบทบาทด้านผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายจุดเน้นของสำนักงาน กศน. ซึ่งร่วมกับ กศน.ตำบลจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และการจัดซื้อจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการให้บริการ

2. การกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน ด้านการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านส่งเสริมการพัฒนาสื่อ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามบทบาทด้านผู้บริหารกับการกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.399$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารอาจไม่ส่งผลต่อการกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตร ฉะนั้นถ้ามีการกำหนดกรอบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนผู้บริหารไม่มีความจำเป็นต้องกำกับดูแลการปฏิบัติภารกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรอย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ: การปฏิบัติตามบทบาท, การกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตร

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the compliance with the executive role Non-formal and informal education centre administrators Ayutthaya Province, 2) continuous mission in the curriculum, Non-Formal and Informal education centre administrators Ayutthaya Province, and 3) the relationship between role-based performance and continuous mission in the curriculum, Non-Formal and Informal education centre administrators Ayutthaya Province. The sample were 136 informants from teachers under the non-formal and informal education centre Ayutthaya Province. The research instrument was a 5-rating scale questionnaire. The reliability of both questionnaires was 0.98. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient.

¹นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

²อาจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

The results of the research were as follows:

1. Role-Based Performance, as a whole, were at a high level. When considering each item, in every level with average values in descending order as follows: Create knowledge and understanding about the policy of the Office of Education, which is the same as together with the Administrative Organization organizing learning activities. Supervision, monitoring and evaluation of performance. Media supply, materials necessary for organizing learning activities and providing services.

2. Continuous Mission in Curriculum, as a whole, was at a high level. When considering each aspect, in every level with average values in descending order as follows: Internal quality assurance system, curriculum development, learning process management model, promotion of media development. in measurement and evaluation, and in promotion and support of research studies.

3. Role-based performance and Continuous mission in curriculum of Non-Formal and Informal Education Centre Administrators in Ayutthaya Province were positive relation at a very moderate level has a correlation coefficient ($r = 0.399$), statistical significance was at the 0.01 level.

This research showed that role-based performance and continuous mission in curriculum has little relation. The results indicated that the compliance with the role of the executive and the continuing mission in the curriculum is likely that if the framework is clearly defined, the management does not need to be strictly supervised.

Keywords: Role-Based Performance, Continuous Missions in Curriculum

บทนำ

การบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยังไม่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมไทย เป็นอันมาก อันสืบเนื่องมาจากหลักสูตรที่จัดทำนั้นยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม และตลาดแรงงาน ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข จึงต้องมีการพัฒนาคน เพราะคนเป็นกำลังสำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก และจำเป็น ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาศักยภาพของคนทั้งในด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม (อดุลย์ วังศรีคุณ, 2557) จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่นี้จะต้องประกอบไปด้วย บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัย บทบาทในการทบทวนนโยบาย บทบาทในการบริหารหลักสูตรและการสอน บทบาทในการกำหนดตารางการปฏิบัติงาน บทบาทในการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร บทบาทในการประชาสัมพันธ์ บทบาทในการประสานสัมพันธ์กับชุมชน และบทบาทในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดี (บรรจง ลาวะลี, 2560) ดังนั้น

ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงต้องมุ่งเน้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ และมีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้ มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปฏิรูปการศึกษามากหลายครั้งแล้ว และเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2559 รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ ได้มีการประชุมร่วมกับผู้บริหารระดับสูง และข้าราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมอบนโยบายที่เป็นจุดเน้น และแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย จุดเน้นที่สำคัญใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านความมั่นคง 2) ด้านการผลิต พัฒนากำลังคนและสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4) ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 5) ด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตประชาชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการ เพื่อให้ส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาได้มีการจัดทำแผน ปฏิบัติการ เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นเชิงนโยบาย และกำหนดกรอบการติดตาม ประเมินผล และรายงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการทราบ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาทุก

แห่งจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการประเมิน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาตามบริบทของท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็น สามารถคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนต้องมีการพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนให้สามารถก้าวตามให้ทันยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการจัดการ การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม ต่อไป นอกจากนี้ จากการศึกษาของ พัทธพร ราชโรจน์ (2558) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการตัดสินใจในระดับสูงสุด คือ ด้านบทบาทการเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร และด้านบทบาทในการเป็นผู้ประกอบการ โดยมุ่งการริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในองค์กรอยู่เสมอ ดังนั้น สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จึงต้องตอบสนองนโยบายด้าน ยุทธศาสตร์ และจุดเน้นดังกล่าว จึงต้องมีการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาเลือก พร้อมกับจัดทำคู่มือ และสื่อการเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้ สอดคล้องกับการพัฒนาของชุมชนขึ้นภายใต้บริบทของ สถานศึกษา ในทุกศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยระดับอำเภอ และเพื่อให้เป็นไปตามทิศทางที่ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ นักศึกษาที่ลงทะเบียน เรียนหลักสูตรนี้ จะต้องได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจน ต้องสามารถนำความรู้ และทักษะที่ได้ จากการเรียนรู้ใน หลักสูตรนี้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือประกอบอาชีพได้ดี ยิ่งขึ้น

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจึงถือได้ว่าเป็น บทบาท และภารกิจหลักของผู้บริหารสถาน ศึกษา และเพื่อให้ได้หลักสูตรที่ตรงตามจุดมุ่งหมาย ที่ต้องการให้เกิด การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การสร้างบรรยากาศ การ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้รับการ พัฒนาทั้งในด้านการพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาสังคม ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษา และต้องเป็นผู้นำในการใช้หลักสูตร สถานศึกษา และการเป็นผู้จัดหาหลักสูตร การบริหาร หลักสูตร การจัดหาคู่มือการสอน การให้ครูมีการเตรียม ความพร้อมในการสอนของครู มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร การจัดสถานที่ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มีการ บริหารเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ มีการนิเทศหลักสูตร การนิเทศ การสอน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือได้ ว่า เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการติดตาม และ คอยกำกับควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ของหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และสร้างระบบ การประกันคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และเกิดประสิทธิผล ต่อไป

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การ ปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการกิจ ต่อเนื่อง และประสิทธิภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าและทำวิจัยเกี่ยวกับ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง การปฏิบัติตามบทบาทกับ ภาระกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตร ของผู้บริหารศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำข้อเท็จจริงที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหาร ให้ตรงตามภารกิจ ต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการจัด การศึกษาของสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ในอันที่จะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาได้อย่าง ต่อเนื่อง ยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทด้าน ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาภาระกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การปฏิบัติ ตามบทบาทกับภาระกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหาร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง การปฏิบัติตามบทบาทกับภาระกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย จังหวัดพระนครศรี อยุธยา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผวนกับการศึกษา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาระกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2561) ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบ

การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านส่งเสริมการพัฒนาสื่อ 3) ด้านการวัดและการประเมินผล 4) ด้านส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย และ 5) ด้านระบบประกันคุณภาพภายในโดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2560 จำนวน 16 อำเภอ โดยมี จำนวน 209 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 608-609) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 136 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายเพื่อหาสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทด้านผู้บริหารกับภารกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สอดคล้องกับกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของ การวิจัย หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความ สอด คล้อง (IOC) เท่ากับ 0.6 - 1 แบบสอบถาม มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 136 คน เกี่ยวกับเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทด้านผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 11 ข้อ โดยภาพ รวม อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภารกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

การดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามบทบาทกับภารกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหาร ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำไปใช้ในการตั้งข้อคำถามกำหนดขอบเขตตัวแปร และสร้างแบบสอบถาม

ระยะที่ 2 สร้างแบบสอบถาม จำนวน 2 ตอน ดังนี้

1) แบบสอบถามการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหาร

2) แบบสอบถามภารกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากร จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98

ระยะที่ 3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา และความเชื่อมั่น แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อจัดพิมพ์ และนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานของครูโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติตามบทบาทด้านผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. วิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติตามภารกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามบทบาทกับภารกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) เสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตามบทบาทด้านผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายจุดเน้นของสำนักงาน กศน. ซึ่งเท่ากันกับการร่วมกับกศน. ตำบล จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนิเทศติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน และการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการให้บริการ

2. การกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน ด้านการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านส่งเสริมการพัฒนาสื่อ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย

3. การปฏิบัติตามบทบาทด้านผู้บริหารกับการกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.399$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

1. การปฏิบัติตามบทบาทด้านผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่นี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายจุดเน้นของสำนักงาน กศน. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ และมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปาริชาติ แก้วมณี (2557) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษาและให้บริการ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ มีหลักการการบริหารคน การสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ การวางแผนที่ดีในการจัดการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hinojosa,

Eliu Misael (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการตรวจสอบการจัดการหลักสูตร ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการตรวจสอบ โดยวิธีการกำกับดูแลกระบวนการตรวจสอบซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของหลักสูตร และผู้บริหารมีอำนาจในการกำกับติดตามประเมินผลให้เหมาะสม เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของศูนย์

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านประกันคุณภาพภายใน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ผู้บริหาร ครู เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิริยลักษณ์ สงณรงค์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการประกันคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพโดยภาพรวมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับมาก มีการกำหนดแนวทางการประกันคุณภาพ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามบทบาทกับการกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.399$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหาร อาจไม่ส่งผลต่อการกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตร ฉะนั้น ถ้ามีการกำหนดกรอบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ผู้บริหารไม่มีความจำเป็นต้องกำกับดูแลการปฏิบัติงานต่อการกิจต่อเนื่องด้านหลักสูตรอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการกระตุ้นให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานที่ใช้เวลาน้อยแต่ได้ผลงานมาก กระตุ้นให้ครูนำสื่อเทคโนโลยี สื่ออื่นๆ ที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุเครื่องมือ และสื่อที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ในเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเรื่องอื่น ๆ

1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุน การศึกษาวิจัย และให้ความสนใจนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าในเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเรื่องอื่น ๆ

1.3 ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน จากผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในตามมาตรฐานการศึกษาและติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาระดับมาตรฐานให้พัฒนาขึ้น โดยการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพ (SAR) ผู้บริหารควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งภายใน และภายนอก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำของผู้บริหารกับพันธกิจของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการบริหารงาน ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย

เอกสารอ้างอิง

1. กิริยาลักษณ์ สงณรงค์. (2557). แนวทางการประกันคุณภาพของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
2. ชีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ.
3. บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 6(2), 214.

4. ปาริชาติ แก้วมณี. (2557). บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการศึกษาและการให้บริการ ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดนครปฐม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
5. พัทธพร ราชโรจน์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทเชิงตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนเทศบาลสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 5(3), 372.
6. สำนักงาน กศน. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานหัวหน้า กศน. ตำบล. รังษีการพิมพ์.
7. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. พริกหวานกราฟฟิค.
8. อุดลย์ วังศรีคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 : ผลผลิตและแนวทางการพัฒนาวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
9. Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement.
10. Hinojosa, E. M. (. (2011). Uperintendents' perceptions of curriculum management audits (Order No. 3026198). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (304719738). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/304719738?accountid=168828>

กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The Strategies for Enhancing the Quality of Educational Administration of Private
Schools Offering Basic in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ฉันทนา เปียทอง¹

เจริญ แสนภักดี²

กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสภาพที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชน 2) เสนอกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน และ 3) ศึกษาความเหมาะสมของกลยุทธ์ การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชน 35 คน ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลยุทธ์ในหน่วยงานทางการศึกษา 17 คน และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชน 15 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบประชุมกลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่และค่าร้อยละ รวมทั้งใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ระดับสภาพที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชนมี 6 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรของโรงเรียน ด้านผู้เรียนและคุณภาพของผู้เรียน แต่ละด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำหรับกลยุทธ์ในการยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน โดยรวม มี 60 กลยุทธ์ บางกลยุทธ์กำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ และบางกลยุทธ์กำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดี ส่วนความเหมาะสมของกลยุทธ์โดยรวมแต่ละด้านมีความเหมาะสม โดยความเหมาะสมของกลยุทธ์ ด้านหลักสูตรของโรงเรียนมีจำนวนร้อยละของความถี่มากที่สุด ส่วนความเหมาะสมของกลยุทธ์ด้านผู้เรียนและคุณภาพของผู้เรียนมีจำนวนร้อยละของความถี่น้อยที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหาร, โรงเรียนเอกชน

Abstract

The purposes of this research were to: 1) examine the current state level of private school administration 2) propose the quality enhancement strategy for administration of private schools and 3) investigate the appropriateness of the proposed quality enhancement strategy for administration of private schools offering basic education in Pranakorn Sri-Ayutthaya Province. The population studied were 35 administrators of private schools. There were 17 experts having experience in educational strategies, and 15 experts in private school administration. The research instruments included a 5-point rating scale questionnaire, focus group form and assessment form for the appropriateness of the proposed quality enhancement strategy. The statistics used for analyzing the collected data were mean (μ), standard deviation (σ), frequency and percentage, as well as content analysis was employed.

The research findings revealed that the current state of private school administration comprised of 6 aspects including school administrators, instructors, administrator's administration and management process, innovation and technology implementation in administration and instruction, school-based curriculum, students and student quality. Each aspect was practiced at high level. As for the proposed quality enhancement strategy for administration of private schools consisted of 60 strategies. Some of them

¹ หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

^{2,3} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

determined their indicators at excellent level and others were at good level. In dealing with the appropriateness of the proposed quality enhancement strategy, each aspect was appropriate as a whole. The appropriateness of the student strategy and student quality aspect indicated the lowest frequencies.

Keyword: quality enhancement strategy; school administration; private schools

บทนำ

สถานศึกษาเอกชนในฐานะเป็นองค์กรทางการศึกษา มีหน้าที่ให้การศึกษาดีที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานแก่ประชาชนผู้แสวงหาการศึกษา เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาคูณภาพชีวิตและพัฒนาอาชีพ สถานศึกษาต้องสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ ความศรัทธาแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สถานศึกษาเอกชนซึ่งร่วมรับภาระในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำต้องปรับปรุงการบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นและสำคัญให้มีคุณภาพสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ที่ต้องใช้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541 : 1) ปัจจุบันโรงเรียนเอกชน ยังประสบปัญหา ได้แก่ ปัญหาจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การบริหารโรงเรียนเอกชนที่ผ่านมา เป็นการบริหารแบบธุรกิจครอบครัวไม่มีการวางแผนที่ชัดเจน ขาดการบริหารด้านการเงิน ไม่มีการบริหารงานบุคคลที่เป็นระบบมีปัญหการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารไม่เข้าใจเนื้อหาหลักสูตรการสอน จัดหลักสูตรอย่างไรให้สอดคล้องกับการพัฒนาของผู้เรียน (รุ่ง แก้วแดง, 2540) และผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามความมุ่งหมายแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งถือว่า การประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเรื่องสำคัญลำดับแรกในการพัฒนาโรงเรียนให้มี ความพร้อม ด้านต่าง ๆ และเพิ่มความเชื่อมั่นศรัทธาในหมู่ผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้ามารับบริการทางการศึกษา (สุปราณี วิชะรังสรรค์, 2553 : 5) และจากงานวิจัยของสมเกียรติ รัตนะรัต (2549 : 48) เรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนในทศวรรษหน้า พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชน จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่

สำหรับโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็ย่อมจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากสภาพภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความต้องการทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เหล่านี้เช่นเดียวกัน และโดยเฉพาะสภาพปัญหาภายใน เช่น

การบริหารจัดการบุคคลโรงเรียนเอกชน ยังปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง อาทิ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการประเมินผล การปฏิบัติงานบุคคล ด้านการจ้างรักษาและพัฒนาบุคคล และด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล (วิชชุ บุญชุม อมรรัตน์ สนั่นเสียง และปฐมพงศ์ ศุภเลิศ, 2556) และคุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม จากผลของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ในช่วงปี 2558 – 2560 ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแต่ละวิชาเกือบทั้งหมดไม่ถึง ร้อยละ 50 และผลการสอบแต่ละปีมีค่าเฉลี่ยขึ้นลงไม่แน่นอน แสดงให้เห็นว่าไม่มีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น หรือมีพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายของหน่วยงานต้นสังกัด (กำไล คล้ายวงศ์, 2562)

หากไม่มีการปรับตัวจะเป็นองค์กรที่ถดถอยและขาดสมรรถนะที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง จำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนเอกชนจะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อจะนำไปสู่การขับเคลื่อนโรงเรียนเอกชนสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษา โดยต้องเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ ทั้งปัจจัย กระบวนการ และ ด้านผลผลิต ด้วยการแสวงหากลยุทธ์มาใช้ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านนโยบายและแผน ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านคุณภาพผู้เรียนด้านอาคารสถานที่ ด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน และสารสนเทศ แต่สภาพความเป็นอยู่จริงเป็นอย่างไร ยังไม่มีความชัดเจน รวมทั้งกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนมีอะไรบ้าง ทั้งกลยุทธ์ที่เหมาะสมเป็นอย่างไร ยังไม่มีความชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อเสนอกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **โรงเรียนเอกชน** หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2550 และแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2554) ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษา ประถมศึกษามัธยมศึกษา ไม่รวมอาชีวศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 35 โรงเรียน โดยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2. **ระดับสภาพที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชน** หมายถึง กิจกรรมที่ได้กระทำหรือดำเนินการไปเพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนบรรลุผลได้ผลสำเร็จ ตามตามมาตรฐาน เกณฑ์ และหรือเป้าหมายที่วางไว้ ตามสภาพที่ได้กระทำไปอย่างแท้จริง ซึ่งวัดได้เป็นคะแนน ตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใน 6 ด้าน

3. **กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน** หมายถึง การกระทำหรือ การใด ๆ ที่ได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานแล้วจะส่งเสริมและทำให้เกิดผลดีขึ้น มีพฤติกรรมหรือกิจกรรมชัดเจนและตรงประเด็น ส่งผลให้การบริหารโรงเรียนเอกชน ดำเนินการได้ผลดีกว่าเดิม โดยแต่ละกลยุทธ์มีตัวชี้วัดที่บอกระดับคุณภาพไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

4. **ความเหมาะสมของกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน** หมายถึง เป็นกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและบริบท มีความตรงประเด็นในการแก้ไขปัญหา ทำให้การดำเนินงานเกิดผลสำเร็จได้ตามมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และหรือเป้าหมายที่วางไว้ได้

5. **ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน** หมายถึง ผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการ

6. **ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลยุทธ์ในหน่วยงานทางการศึกษา** หมายถึง ผู้มีประสบการณ์ด้านกลยุทธ์ที่เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เป็นหรือเคยเป็นเจ้าของโรงเรียนเอกชน เคยเป็นผู้นิเทศภายใน เคยเป็นวิทยากรในการทำแผนกลยุทธ์ทางการศึกษา เคยเป็นผู้ปฏิบัติการทำแผนกลยุทธ์ ที่เลือกมาตามเกณฑ์ที่กำหนด

7. **ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชน** หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้เชี่ยวชาญและ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารโรงเรียนเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย มี 3 ระยะ **ระยะที่ 1** ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามระดับสภาพที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชน 35 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน **ระยะที่ 2** เสนอกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประชุมกลุ่มผู้เข้าประชุมกลุ่มเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์ในหน่วยงานทางการศึกษา 17 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา และ **ระยะที่ 3** ศึกษาความเหมาะสมของกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน เครื่องมือเป็นแบบประเมิน ผู้ประเมินเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชน 15 คน ที่เลือกมาแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ที่แปลงเป็นร้อยละ เก็บข้อมูลระหว่างช่วง เดือน มกราคม 2561 ถึง เดือน ธันวาคม 2561

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ระดับสภาพที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชน

1. **ด้านผู้บริหาร** สภาพการการปฏิบัติโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรื่องที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานอย่างครบถ้วน ผู้บริหารมีการกำหนดระเบียบแบบแผนแนวทางปฏิบัติให้ไปสู่ความสำเร็จ และผู้บริหารสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู เรื่องที่มีการปฏิบัติระดับมากแต่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณที่มีการกระจายทั่วถึงเหมาะสม และเป็นธรรม ผู้บริหารดำเนินการให้มีสารสนเทศภายในที่เป็นปัจจุบันเข้าถึงได้ง่ายอย่างครบถ้วนทุกด้าน และผู้บริหารมีแนวทางส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูอย่างเป็นรูปธรรม

2. **ด้านครู** สภาพการการปฏิบัติด้านครู ในทุกเรื่องมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ครูมีความเป็นกัลยาณมิตรและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ครูปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติระดับมากแต่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีทักษะในการสร้างสื่อ และ

นวัตกรรม ทางการศึกษาที่หลากหลายประกอบการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ ครูมีทักษะในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะปฏิบัติและเจตคติ (KPI) อย่างครบถ้วน ครูมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่นำไปใช้ได้ตลอดเวลา

3. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร ในทุกเรื่องมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดไว้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติระดับดีมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อย ได้แก่ มีสนามกีฬาในร่มที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน มีห้องดนตรีและอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

4. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหาร และการเรียนการสอน มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่มีการปฏิบัติระดับมาก คือ มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีห้องปฏิบัติการทางภาษาต่างประเทศที่เหมาะสม

5. ด้านหลักสูตรของโรงเรียน ในทุกเรื่องมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการเน้นการเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์และการจัดกิจกรรมเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการประชุมชี้แจงการใช้หลักสูตรต่อผู้ปกครอง

6. ด้านผู้เรียนและคุณภาพของผู้เรียน สภาพการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีระบบรับเข้านักเรียนชัดเจนตามที่โรงเรียนกำหนด ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ หลังสำเร็จการศึกษาประกอบอาชีพหรือได้งานทำไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้ไปสมัครเรียนต่อ ผลการสอบวัดระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตอนที่ 2 การนำเสนอกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน

1. ด้านผู้บริหาร มี 14 ประเด็นยุทธศาสตร์ มี 17 กลยุทธ์ ซึ่งกลยุทธ์ที่นำเสนอได้นี้ ได้แก่ 1) **พัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคลตามตัวชี้วัดระดับดีเลิศ** 2) **เผยแพร่ผลประเมิน และแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลตามตัวชี้วัดระดับดีเลิศ** 3) **พัฒนาการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนตามตัวชี้วัดไม่ต่ำกว่าระดับดี** 4) **พัฒนาการกำหนดระเบียบแบบแผน แนวทางปฏิบัติให้ไปสู่ความสำเร็จด้าน**

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนของผู้เรียนตามตัวชี้วัดไม่ต่ำกว่าระดับดี 5) **พัฒนาระบบดำเนินการให้มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพครูด้านอัตราเงินเดือน ตามตัวชี้วัดไม่ต่ำกว่าระดับดี** 6) **พัฒนาแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามตัวชี้วัดที่กำหนดไม่ต่ำกว่าระดับดี** 7) **พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีและสนองความต้องการ** ของชุมชนในด้านการบริหารจัดการตามตัวชี้วัดที่กำหนดไม่ต่ำกว่าระดับดี 8) **เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ** หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนตามตัวชี้วัดที่กำหนดไม่ต่ำกว่าระดับดี 9) **พัฒนาระบบการกำกับติดตามการนำ** แผนปฏิบัติการประจำปีไปสู่การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอตามตัวชี้วัดที่กำหนด ตามตัวชี้วัดไม่ต่ำกว่าระดับดี 10) **ทบทวนการจัดการองค์การให้ครอบคลุมพันธกิจทันความ** เปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสมตามตัวชี้วัดที่กำหนดตามตัวชี้วัดระดับดี 11) **เร่งรัดประเมินประสิทธิผลและ** **ประสิทธิภาพในการจัดองค์กรเพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการ** ปรับปรุงและพัฒนาตามตัวชี้วัดที่กำหนดไม่ต่ำกว่าระดับดี 12) **พัฒนาแนวทางส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21** ของนักเรียนด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับระดับชั้นอย่างเป็นรูปธรรม ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไม่ต่ำกว่าระดับดี 13) **พัฒนาทักษะการเรียนรู้และ** **นวัตกรรมที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารตามตัวชี้วัดที่กำหนดไม่** **ต่ำกว่าระดับดี** 14) **ปรับปรุงระบบการประเมินผลโครงการ** แผนปฏิบัติการประจำปีครบถ้วนตามตัวชี้วัดไม่ต่ำกว่าระดับดี 15) **ปรับปรุงแนวทางส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ใน** **ศตวรรษที่ 21 ของครู เน้นกลุ่มทักษะการเรียนรู้และ** **นวัตกรรมโดยกำหนดตัวชี้วัดไม่ต่ำกว่าระดับดี** 16) **พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษามีความ** **สมบูรณ์ทันสมัยโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ** 17) **พัฒนาการจัดสรรงบประมาณที่มีการกระจายถึงทุก** **โครงการอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ**

2. ด้านครู มี 11 ประเด็นยุทธศาสตร์ มี 14 กลยุทธ์ ซึ่งกลยุทธ์ที่นำเสนอได้นี้ ได้แก่ 1. **ส่งเสริมความเป็นกัลยาณมิตรและแบบอย่างของครูใช้การจัดการชั้นเรียน** **เชิงบวกให้เด็กรักที่จะเรียนรู้โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดี** **เลิศ** 2. **ปรับปรุงการปฏิบัติตนทุกด้านได้อย่างเหมาะสมกับ** **การเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ** 3. **ยกย่องครูปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพ** **ชั้นสูง โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ** 4. **เพิ่ม** **ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ** **เรียนและผลการสอบระดับชาติ โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ใน** **ระดับดีเลิศ** 5. **เพิ่มการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผล**

สอบต่าง ๆ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 6. **ส่งเสริมครูให้ได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้**แต่ละกลุ่มสาระและวิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นรูปธรรมโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดี 7. **พัฒนารูปแบบการปรับปรุงพัฒนาครู**ตามสาระวิชาที่สอนเป็นระยะอย่างเป็นระบบโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี 8. **พัฒนาระบบการวัดและประเมินผล**ทุกระดับให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี 9. **พัฒนาครูให้ใช้ทักษะการจัดการจัดการเรียนที่**หลากหลายแก่ผู้เรียน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมสอดแทรกคุณธรรมโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี 10. **สนับสนุนครูจัดทำแผนการเรียนรู้**ที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนโดยกำหนดตัวชี้วัดไม่ต่ำกว่าระดับดีเลิศ 11. **เพิ่มการสนับสนุนครู**ทำแผนจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าเป้าหมาย โดยกำหนดตัวชี้วัดในระดับดีเลิศ 12. **สนับสนุนครูให้ใช้สื่อ**นวัตกรรมทางการศึกษาและเทคโนโลยีในการเรียนการสอนอยู่เหมาะสมโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 13. **สนับสนุนครูให้จัดกิจกรรมพัฒนาการคิด วิเคราะห์ คิดวิจารณ์**ญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 14. **ปรับปรุงครูให้มีทักษะในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้**ของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ ปฏิบัติ และเจตคติ (KPI) ครบถ้วน โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ

3. **ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร** มี 10 ประเด็นยุทธศาสตร์ มี 12 กลยุทธ์ ซึ่งกลยุทธ์ที่นำเสนอได้นี้ ได้แก่ 1. **ปรับปรุงเป้าหมาย**วิสัยทัศน์ พันธกิจที่สถานศึกษากำหนดไว้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 2. **เพิ่มประสิทธิภาพระบบการวางแผน**อย่างเป็นระบบเพื่อปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรมโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 3. **มีการวางแผนและจัดสภาพแวดล้อม**ทางกายภาพและทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 4. **เพิ่มประสิทธิภาพแผนการ**พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและปฏิบัติตามแผนครบถ้วนโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 5. **ปรับปรุงแผนและดำเนินงานพัฒนาวิชาการ**ที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนรอบด้านทุกกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 6. **พัฒนากระบวนการและกลไกการจัดการเรียนการสอน**ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ชัดเจนโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 7. **พัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายใน**ที่มีประสิทธิผลโดย

กำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 8. **กระตุ้นให้มีการปฏิบัติ**ตามค่านิยมร่วมของโรงเรียน โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 9. **ประเมินผลการปฏิบัติ**ตามค่านิยมร่วมของโรงเรียน โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 10. **พัฒนาการวางแผนและดำเนินงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา**ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 11. **พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้** (Learning Organization) โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี 12. **ปรับปรุงระบบและกลไกการมีส่วนร่วม**ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและการร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ

4. **ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน** มี 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ มี 7 กลยุทธ์ ซึ่งกลยุทธ์ที่นำเสนอได้นี้ ได้แก่ 1. **สนับสนุนให้มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน**โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 2. **พัฒนาห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์**ที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 3. **สนับสนุนการใช้ระบบสื่อสาร**ผ่านโทรศัพท์มือถือระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองที่ใช้ได้ตลอดเวลาโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 4. **พัฒนาการใช้ระบบสื่อสาร**ของโรงเรียนและครูด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้หลายช่องทางและรวดเร็วโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 5. **พัฒนาระบบเทคโนโลยี ดิจิตอล** เพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี 6. **พัฒนาวิชาการที่เน้นภาษาต่างประเทศ**ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 7. **พัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยและนวัตกรรมการเรียนรู้**ที่หลากหลายแก่ผู้เรียนโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ

5. **ด้านหลักสูตรของโรงเรียน** มี 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ มี 6 กลยุทธ์ ซึ่งกลยุทธ์ที่นำเสนอได้นี้ ได้แก่ 1. **เพิ่มประสิทธิภาพเน้นการเรียนรู้**โดยผ่านประสบการณ์และการจัดกิจกรรมเหมาะสมตามวัยของผู้เรียนโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ 2. **เร่งรัดปรับปรุงหลักสูตร**ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี 3. **พัฒนาหลักสูตร**ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสภาพแวดล้อมของชุมชนและผู้เรียนโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี 4. **ประเมินหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง**ทุกปีการศึกษาโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี 5. **ปรับปรุงรูปแบบการประชุมชี้แจงการใช้หลักสูตร**แก่ครูและนักเรียนโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี 6. **ส่งเสริมให้ชุมชน**

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียนโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ที่ระดับดีเลิศ

6. ด้านผู้เรียนและคุณภาพผู้เรียน มี 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ มี 4 กลยุทธ์ ซึ่งกลยุทธ์ที่นำเสนอได้นี้ ได้แก่ 1. พัฒนาระบบและกลไกการรับเข้านักเรียนชัดเจนตามที่โรงเรียนกำหนดโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ที่ระดับดีเลิศ 2. เสริมสร้างระบบและกลไกเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนสำหรับนักเรียนเข้าใหม่โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ที่ระดับดีเลิศ 3. สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตลอดหลักสูตร และมีการประเมินผลทุกกิจกรรมอย่างเป็นรูปแบบโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ที่ระดับดีเลิศ 4. พัฒนาการวางแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล (ID - Plan) เพื่อใช้ส่งเสริมในทักษะหรือความถนัดเฉพาะทางโดยกำหนดตัวชี้วัดไว้ไม่ต่ำกว่าระดับดี

ตอนที่ 3 ความเหมาะสมของกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน

1. ด้านบริหาร

กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ พัฒนาการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียน พัฒนาแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน พัฒนาแนวทางส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับระดับชั้นอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย ได้แก่ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษามีความสมบูรณ์ทันสมัย และพัฒนาการจัดสรรงบประมาณที่มีการกระจายถึงทุกโครงการอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

2. ด้านครู

กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมครูให้ได้รับการพัฒนาสาระและการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระและวิชาชีพขั้นสูงอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย ได้แก่ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการสอบระดับชาติ และเพิ่มการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสอบต่าง ๆ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร

กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่วนกลยุทธ์ที่มีความ

เหมาะสมน้อย ได้แก่ ปรับปรุงเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจที่สถานศึกษากำหนดไว้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

4. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน

กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ สนับสนุนให้มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ส่วนกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย ได้แก่ สนับสนุนการใช้ระบบสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือระหว่างครูนักเรียน และผู้ปกครองที่ใช้ได้ตลอดเวลา

5. ด้านหลักสูตรของโรงเรียน

กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรสภาพแวดล้อมของชุมชนและผู้เรียน ประเมินหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ส่วนกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย ได้แก่ พัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียน

6. ด้านผู้เรียนและคุณภาพผู้เรียน

กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตลอดหลักสูตร และมีการประเมินผลทุกกิจกรรมอย่างเป็นรูปแบบ และพัฒนาการวางแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลเพื่อใช้ส่งเสริมในทักษะหรือความถนัดเฉพาะทาง ส่วนกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย ได้แก่ เสริมสร้างระบบและกลไกเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนสำหรับนักเรียนเข้าใหม่

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชน บางประเด็นที่พบว่า ระดับสภาพที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเอกชน มี 6 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรของโรงเรียน และด้านผู้เรียนและคุณภาพผู้เรียนนั้น จะครอบคลุมพันธกิจในทุกมิติของการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชน ซึ่งจะสอดคล้องกับขอบข่ายและภารกิจการบริหารและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไปทั้งของรัฐและเอกชน โดยมีหลายกรณีมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่จำนวนน้อยที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

แม้ว่าจะแสดงว่าโดยรวมโรงเรียนโดยผู้บริหารและคณะครู มีความมุ่งมั่น พยายามในการปฏิบัติงานการบริหารจัดการ แต่ผลหรือคุณภาพที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ อาจจะยังไม่ถึงหรือสูงกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่ได้กำหนดไว้ จึงต้องพิจารณาหารูปแบบหรือกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ การศึกษาให้เหมาะสม เพื่อปรับปรุงให้มีผลที่ดีขึ้น

2. กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรของโรงเรียน และด้านผู้เรียน และคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมี 60 กลยุทธ์ ที่ใช้ในการยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชนให้ประสบความสำเร็จ และมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิศ โสมา (2560) ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษาโรงเรียนแนวใหญ่ วิทยาคม การบริหารเชิงกลยุทธ์ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารให้กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่เน้นคุณภาพผู้เรียน มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีการการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน มีการคิดวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ตอบสนองเป้าหมายผลลัพธ์ตามแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน โดยเฉพาะกลยุทธ์ ได้แก่ พัฒนาแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาโดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาแนวทางส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับระดับชั้นอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมครูให้ได้รับการพัฒนาสาระและการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ และวิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลทุกระดับให้มีคุณภาพและมาตรฐาน พัฒนาระบบและหลักการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาการใช้ระบบสื่อสารของโรงเรียนและครูด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้หลายช่องทาง และรวดเร็ว เป็นต้น

3. ความเหมาะสมของกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารโรงเรียนเอกชน

3.1 ด้านผู้บริหาร พบว่า กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ พัฒนาการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้ครูจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนพัฒนาแผน

กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน พัฒนาแนวทางส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนด้านทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับระดับชั้นอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย ได้แก่ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาที่มีความสมบูรณ์ทันสมัย และพัฒนาการจัดสรรงบประมาณที่มีการกระจายถึงทุกโครงการอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม สอดคล้องกับ สมชาติ พนาเกษม (2553) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการพิจารณาว่า ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในองค์กร การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา การทบทวนนโยบาย และติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน มีความสามารถในการจูงใจบุคลากรให้ทุ่มเทกับการทำงาน ให้โรงเรียนอย่างสูงสุดเต็มศักยภาพ ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนช่วยเหลือ สนับสนุนกิจกรรมของสังคม ชุมชน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถจูงใจชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษา

3.2 ด้านครู พบว่า กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมครูให้ได้รับการพัฒนาสาระและการจัดการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระและวิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2551) ที่ว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (facilitate) การเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ หรือปฏิบัติ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจ และสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL (Project-Based Learning) และงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ เศษะพานิช (2550) ที่พบว่าองค์ประกอบในการพัฒนาระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศที่สำคัญคือองค์ประกอบด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ส่วนกลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดไว้ในระดับดีเลิศ มีความเหมาะสมน้อย ได้แก่ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการสอบระดับชาติ และเพิ่มการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลสอบต่างๆ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.3 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร พบว่า กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์ (2550) โดยภาพรวมสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการ

บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก

3.4 ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน พบว่า กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ สนับสนุนให้มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และพัฒนาระบบเทคโนโลยี ดิจิตอล เพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ส่วนกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมน้อย ได้แก่ สนับสนุนการใช้ระบบสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองที่ใช้ได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับ สมชาติ พนาเกษม (2553) โรงเรียนมีวิธีการแนวทางอย่างไร ในการจัดความรู้ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ มีการจัดการสารสนเทศและใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ มีระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดระเบียบการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างพอเพียง มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานด้านเทคโนโลยี

3.5 ด้านหลักสูตรของโรงเรียน พบว่า กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ จัดทำหลักสูตรที่ สอดคล้องกับหลักสูตรสภาพแวดล้อมของชุมชนและผู้เรียนประเมินหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา สอดคล้องกับ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อหนึ่งคือ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น

3.6 ด้านผู้เรียนและคุณภาพผู้เรียน พบว่า กลยุทธ์ที่กำหนดตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตลอดหลักสูตร และมีการประเมินผลทุกกิจกรรมอย่างเป็นรูปแบบและพัฒนาการวางแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลเพื่อใช้ ส่งเสริมในทักษะหรือความถนัดเฉพาะทาง สอดคล้องกับ สมชาติ พนาเกษม (2553) จัดสภาพแวดล้อมที่ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุข มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี กระตุ้นแนะนำให้ครูปฏิบัติหน้าที่ในการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และแสดงออกตามความถนัด โรงเรียน มีการปรับปรุงคุณภาพวิชาการอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดว่านักเรียนเป็นปัจจัยหลัก

ในกระบวนการจัดการศึกษาซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ และการจัดการศึกษาถึงยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติ เต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรนำกลยุทธ์ด้านผู้บริหาร ได้แก่ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา มีความสมบูรณ์ทันสมัย และพัฒนาการจัดสรรงบประมาณที่มีการกระจายถึงโครงการอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ไปวางแผนดำเนินการจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้สถานศึกษามีระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัย สามารถช่วยให้กระบวนการบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนควรนำกลยุทธ์ ได้แก่ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการสอบระดับชาติ ผลสอบต่างๆ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนไปวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่กับนักเรียน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น

3. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรนำกลยุทธ์ ได้แก่ พัฒนาการวางแผนดำเนินงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพไปดำเนินการปฏิบัติเพื่อยกระดับการพัฒนาครูโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำแผนปฏิบัติการ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู

4. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ควรนำกลยุทธ์ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน ได้แก่ สนับสนุนการใช้ระบบสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองที่ใช้ได้ตลอดเวลา เพื่อการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง เกิดความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองได้มากยิ่งขึ้น

5. ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องของโรงเรียนเอกชนควรนำกลยุทธ์ด้านหลักสูตรของโรงเรียน ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนและผู้เรียน มีการประเมินหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา มีการประชุมชี้แจงการใช้หลักสูตรแก่ครูและนักเรียน ไปวางแผนดำเนินการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อสถานศึกษามีหลักสูตรที่ดี มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชน

6. ผู้บริหาร รองผู้บริหาร และครูโรงเรียนเอกชน ควรนำกลยุทธ์ด้านผู้เรียนและคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ เสริมสร้างระบบและกลไกเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน สำหรับนักเรียนเข้าใหม่ (ไม่ใช่ปฐมนิเทศ) โดยกำหนดตัวชี้วัดให้มีความชัดเจน ไปจัดทำแผนปฏิบัติการหลังจากรับมอบตัวนักเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมในทักษะต่างๆ ที่นักเรียนยังขาดความพร้อมตามที่ประเมินได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ได้จากการสอบหรือการสัมภาษณ์ เพื่อพัฒนานักเรียนบางส่วนหรือทุกคนแล้วแต่กรณีก่อนเข้าเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. มุ่งเน้นในการศึกษารูปแบบตัวชี้วัดหรือแนวทางการประเมินกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนของตนเป็นรายกรณี
2. ควรศึกษารูปแบบตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินที่เป็นรูปธรรม
3. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลของการใช้กลยุทธ์ที่มีลักษณะเหมือนกันระหว่างโรงเรียนในสังกัดเดียวกันหรือสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

1. กำไล คล้ายวงศ์. (2562). **ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. สัมภาษณ์ โดย ฉันทนา เปียทอง.พระนครศรีอยุธยา.
2. ธวัช บุญชุ่ม และคณะ. (2556). **การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
3. รุ่ง แก้วแดง. (2540). **ปฏิบัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา
4. วิจารย์ พานิช. (2551). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
5. ศุภลักษณ์ เศษะพานิช. (2550). **การพัฒนากระบวนการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

6. ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. (2550). **การบริหารเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
7. สมชาติ พนาเกษม. (2553). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชน (The Development of Administration Strategies for Excellence of Private Schools)**. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 6,2/2553 พิเศษ.บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนดุสิต. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2553) :179.
8. สมเกียรติ รัตนะรัต. (2549). **ศึกษาแนวโน้มการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2548-2558)**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
9. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2541). **แนวดำเนินการเพื่อประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
10. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
11. สุปรานี วิชะรังสรรค์. (2553). **การจัดการคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
12. สุพิศ โสภ. (2560). **การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษาโรงเรียนวงใหญ่วิทยาคม**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) หน้าที่ 90 – 91.

Active Learning: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21

Active Learning: Proactive learning Techniques for teaching in the 21st century

ปิยะพล ทรงอาจ¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือการเรียนรู้ ด้วยความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์และแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละคน โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบและการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า จนสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมกับการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้เชิงรุก, เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21

Abstract

This article aims to present the content of proactive learning management, techniques for teaching in the 21st century, it was a learning management process in which the learners take action and used the thinking process about what they have done. Learning activities were organized under two basic assumptions, there are learning a human effort, and each person has different ways of learning in which students would be changed roles from knowledge recipients towards participation in knowledge creation. Encouraging students to create knowledge by themselves from proactive learning and active learning, it was a learning-centered teaching activity that involves reading, writing, responding, and problem analysis. Also for students to used advanced thinking processes including analysis, synthesis and evaluation to be able to create innovations that meet the needs of students and society with rapid change in the 21st century.

Keywords: Learning management, Active Learning, Techniques for teaching in the 21st century

บทนำ

Active Learning หมายถึง กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบและการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า (ประภัสรา โคตะขุน, 2554)

รูปแบบของ Active Learning เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ

เรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่ การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (think-pair-share) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning group) การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (student-led review sessions) การเรียนรู้แบบใช้เกม (games) การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (analysis or reactions to videos) การเรียนรู้แบบโต้เถียง (student debates) การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (student generated exam questions) การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (mini-research proposals or project) การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (analyze case studies) การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (keeping journals or logs) การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (write and produce

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

a newsletter) และการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (concept mapping) เป็นต้น (McKeachie (1998); ประภัสรา โคตะขุน, 2554)

Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell and James, 1991) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ (1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ (2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers and Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (co-creators) (Felder & Brent, 1996)

การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากการเรียนรู้แบบ Active Learning มีส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่ การมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ (Appealing Materials) ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติ (Opportunities for Manipulation) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมและกลวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Choices for Children) ผู้เรียนได้สื่อสารเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำกับผู้อื่น (Language from Children) และการได้รับการสนับสนุนกระตุ้นให้ลงมือทำสิ่งที่ท้าทายจากผู้ใหญ่ (Adult Support)

ในลำดับต่อไป ผู้เขียน ขอนำเสนอประเด็นสำคัญของ Active Learning: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามลำดับต่อไปนี้

1. แนวทางการนำการเรียนรู้แบบ Active Learning มาใช้ในชั้นเรียน (Bonwell et al., 1991)

1.1 การเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการขยายทักษะการคิดวิเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนความสามารถของการประยุกต์เนื้อหาของผู้เรียน ดังนั้น จะต้องสื่อสารการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

1.2 การเรียนรู้แบบ Active Learning จะต้องส่งเสริมความรับผิดชอบในการค้นคว้าและส่งเสริมการเรียนรู้นอกเวลาของผู้เรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

1.3 การเรียนรู้แบบ Active Learning ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบมากขึ้นด้วยตนเอง

1.4 การเรียนรู้แบบบรรยาย ในชั้นเรียนอาจจะครอบคลุมเนื้อหามากกว่า แต่เมื่อผู้เรียนออกจากชั้นเรียนเนื้อหาที่มากจนไม่ชัดเจนจะทำให้ผู้เรียนลืม และไม่เข้าใจได้ ถึงแม้ว่า การเรียนรู้แบบ Active Learning จะใช้เวลาสอนมากกว่าและผู้เรียนรู้มันได้เร็วกว่า แต่ผู้สอนสามารถปรับแก้ไขได้โดยสอนมันที่มันสำคัญ และ

สื่อสารอย่างชัดเจนกับผู้เรียนว่า ผู้เรียนต้องเรียนรู้บางโมทัศน์ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะทำได้ดี เพราะผู้เรียนมีความเข้าใจในโมทัศน์ที่ได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้กับการเรียนโมทัศน์ใหม่ด้วยตนเอง

1.5 วิธีการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ อาจทำให้ผู้เรียนมีโมทัศน์ที่คลาดเคลื่อนซึ่งเป็นผลจากการสอน ในขณะที่การเรียนรู้ที่กระตือรือร้นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น เกิดความสนใจ สนุกสนาน และเกิดทักษะในการวิเคราะห์ สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่เรียนรู้ได้

1.6 การเรียนรู้แบบ Active Learning วิธีหนึ่ง ๆ ไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ผู้สอนต้องเลือกกลวิธีและกิจกรรมที่เหมาะสม ศึกษาข้อมูลของผู้เรียนบางคนปฏิเสธ ได้เถียง และปรับกลวิธีการสอน ซึ่งการเรียนรู้แบบ Active Learning จะมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับวิธีการใช้กิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งทำได้มากกว่าการสอนแบบบรรยาย (Salemi, 2001)

2. ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก

การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องค้นหาเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ โดยการลงมือปฏิบัติอย่างมีความหมาย เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด

2.2 ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงานและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

2.3 ผู้เรียนได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่อ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลึกซึ้งและเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.4 ผู้เรียนมีโอกาสประยุกต์และบูรณาการข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอด

2.5 อาจารย์ผู้สอน เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง

2.6 ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน

3. เทคนิคการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบ Active Learning

การเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นวิธีการ (Approach) ที่มีความหมายกว้างครอบคลุมวิธีการสอนหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนสู่สถานการณ์การเรียนรู้ที่กระตือรือร้น โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบ Active Learning อาจรวมทั้งการเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ การเขียนตอบในชั้นเรียน การ

สอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การอภิปราย การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม และการสอนกลุ่มย่อย เป็นต้น ซึ่งนักการศึกษาหลายท่าน อาทิ เช่น Shenker et al., (1996); Meyers and Jones (1993); (Seeler et al., (1994); Bonwell et al., (1991); Silberman (1996); Parkinson et al., (1999); Pauison (2002); Silberman (1996); ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2551) ได้เสนอแนะวิธีสอน และเทคนิคการสอนเพื่อการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้อย่างสอดคล้องกัน ดังมีเทคนิคการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงรุก ดังต่อไปนี้

3.1 การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นกลวิธีที่จัดให้มีขึ้นด้วยเจตนาว่าร่วมกันที่จะพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยนำข้อปัญหา และแง่คิดต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นมากล่าวให้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น หรือช่วยขบคิดเกี่ยวกับข้อปัญหานั้น เพื่อหาข้อสรุป ทุกคนมีส่วนร่วมในการพูดออกความเห็นอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแยกผู้พูดและผู้ฟัง เป็นวิธีที่ทำให้เกิดผลดีมากมายเพราะเป็นการเริ่มจากความรู้อันพื้นฐานของผู้เรียนไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ช่วยพัฒนาเจตคติ ยกระดับความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ช่วยพัฒนาเจตคติ ยกระดับความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ช่วยพัฒนาเจตคติ ยกระดับความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทุกคนจากการทำงานเป็นกลุ่ม ใช้กระบวนการที่นำผู้เรียนให้คิด สื่อสารและแบ่งปันความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ต่อกัน อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

3.1.1 การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นเทคนิคกลวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างหนึ่งที่สามารถใช้ได้กับการเรียนวิทยาศาสตร์ทุกบทเรียน ในกรณีที่ต้องการให้มีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างทั่วถึง

3.1.2 การอภิปรายทั้งชั้นเรียน (Whole Class Discussion) เป็นการอภิปรายที่มักมีผู้สอนเป็นผู้นำในการอภิปราย มักใช้เร้าความสนใจให้ผู้เรียนเริ่มแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน หรือสรุปบทเรียน เทคนิคที่ดีเทคนิคหนึ่งสำหรับการอภิปรายกลุ่ม ที่ช่วยให้การลงสรุปแนวความคิดรวดเร็ว คือ การระดมสมอง (Brainstorming) หากใช้วิธีระดมสมองได้อย่างเหมาะสมจะกระตุ้นแนวความคิดใหม่ และส่งเสริมการแก้ปัญหาที่ต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และที่มีจุดมุ่งหมาย ชี้ชัดเจนว่า ไม่ต้องการคำตอบถูกผิด แต่ต้องการแนวทางแก้ปัญหาหลายแนวทางซึ่งระหว่าง

ระดมสมองทุกคนมีอิสระที่จะพูดและนำเสนอความคิดที่แตกต่างได้

3.2 เกม (Games) หมายถึง กิจกรรมที่ใช้ผู้เล่นหนึ่งคนหรือมากกว่า เป็นการแข่งขันที่มีกฎเกณฑ์ หากเป็นเกมวิทยาศาสตร์ต้องใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องช่วยให้ผู้เรียนสนุก ตื่นเต้น มีส่วนร่วมและกระตุ้นให้เรียนรู้ ช่วยพัฒนาทักษะแก้ปัญหา สื่อสาร การฟัง ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ผู้สอนสามารถใช้เกมในการเสริมแรง ทบทวน สอนข้อเท็จจริง ทักษะ และ มโนทัศน์ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน ผู้เรียนอ่อนและเก่ง สามารถทำงานร่วมกันได้ดี ทำให้ผู้เรียนอ่อนเกิดกำลังใจในการเรียนมากขึ้น ทั้งอาจใช้เป็นกาประเมินผลการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ เกมมีหลายประเภท อาทิเช่น การจับคู่ การทายคำ โดมิโน ปริศนาอักษรไขว้ และไฟ เป็นต้น

3.3 การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นกลวิธีที่ดีมาก เมื่อผู้สอนต้องการสำรวจความเข้าใจ ทักษะ เจตคติทางวิทยาศาสตร์ หรือต้องการให้ผู้เรียนรู้ชัดว่า บุคคลที่อยู่ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ นั้นรู้สึกอย่างไร และเพื่อเป็นการให้ข้อมูลสำหรับการอภิปรายต่อไป โดยจัดให้มีการแสดงในสถานการณ์ที่คล้ายชีวิตจริง ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในสถานการณ์นั้น เช่น เป็นตัวละครในประวัติศาสตร์ของวิทยาศาสตร์ หรือนักวิทยาศาสตร์ นักข่าว ผู้ป่วย ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ โดยให้ตัวละครแสดงความคิดเห็นและสนทนาเกี่ยวกับจริยธรรมของการทดลองหรือการทดลองที่ไม่ได้รับความยินยอมจากมหาชน เป็นต้น (Austin, 1997) สิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ค่านิยม คือการอภิปรายหลังการแสดง นอกจากการเป็นผู้สังเกตการณ์แล้ว ผู้สอนจะเป็นผู้นำอภิปราย ผู้กำหนดบทบาท ผู้ควบคุมเวลา และช่วยแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการแสดงบทบาทสมมติ โดยองค์ประกอบหลักของการแสดงบทบาทสมมติ จะประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประเด็นปัญหาที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลา และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ (Solomon, 1991)

3.4 การแสดงละคร (Drama) คล้ายคลึงกับการแสดงบทบาทสมมติ กล่าวคือเป็นวิธีการที่ผู้เรียนเป็นผู้แสดงบทบาทตามที่ได้รับ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องราวที่แสดง แต่ใช้เวลามากกว่าบทบาทสมมติ จึงเหมาะสำหรับใช้สอนในเนื้อหาที่ยาก

3.5 การใช้กรณีศึกษา (Case Study) เป็นวิธีการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อมเฉพาะเรื่อง “กรณี” อาจเป็นเรื่องสมมติขึ้นหรือชีวิตจริงที่อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนมักจะเกี่ยวกับปัญหาที่

ผู้หนึ่งหรือหลายคนกำลังประสบอยู่ การใช้กรณีศึกษาจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมพิจารณา แสดงความรู้สึกร่วม เพื่อสรุปปัญหา แนวคิด และแนวทางแก้ปัญหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาและสภาพความเป็นจริงที่ลึกซึ้ง พัฒนาความคิดทักษะการแก้ปัญหา การประยุกต์ความรู้เดิม สร้างความเชื่อมั่นว่าการตัดสินใจของตนเองมีความสำคัญและเชื่อถือได้

3.6 การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation Techniques) หมายถึง การสอนที่มีการเลียนแบบสภาพเหตุการณ์หรือสมมติสถานการณ์ให้มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงและสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน จากนั้น เสนอเป็นกิจกรรมการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติ ออกความคิดเห็น หรือตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา จากสถานการณ์นั้น ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในสภาพที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งวิธีการนี้ จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจในหลักการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการต่าง ๆ ที่ไม่เป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ได้ดี อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ต่อไป โดยผู้สอนต้องเตรียมอุปกรณ์ บัตรกำหนดบทบาทและสถานที่ ตลอดจนคำถามและอธิบายบทบาทของผู้เรียนให้เข้าใจตรงกัน

ลักษณะของสถานการณ์จำลองที่ดีจะต้องมีความเที่ยงตรง (Validity) ที่จะสามารถใช้เป็นตัวแทนของสถานการณ์ในชีวิตได้ รวมทั้งมีความครอบคลุม (Coverage) ต่อสิ่งสำคัญที่ควรเน้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตที่สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อนเกินไป เป็นประโยชน์ต่อการทดลอง (Experiment Utility) ที่ผู้เรียนสามารถทดลอง อภิปราย และสรุปได้ และต้องมีส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงให้นำไปใช้ในชีวิตจริงได้ (Application)

3.7 การอ่านที่กระตือรือร้น (Active Reading) เป็นกลวิธีการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น ไม่ใช้การอ่านอย่างคร่าว ๆ หรืออ่านไปเรื่อย ๆ เหมือนการอ่านทั่วไป แต่เป็นการอ่านที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาคำตอบหรือตั้งคำถาม โดยประมวลความคิดจากสิ่งที่อ่านเพื่อให้มั่นใจว่า ผู้เรียนได้รับสาระจากการอ่านอย่างต่อเนื่อง ทั้งได้ใช้วิจารณ์ญาณพินิจวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน เป็นการอ่านเนื้อหาอย่างสนใจและก่อให้เกิดความสนใจค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนในการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ได้ ดังนี้

3.7.1 การเน้นคำ (Emphasizing) เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเลือกคำ วลี ประโยค หรือข้อมูลออกจากเนื้อหาที่กำหนด เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เห็นคำหลักหรือ

มนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญทำได้หลายวิธี เช่น ชิดเส้นใต้ ระบายสี วงรอบข้อมูล เป็นต้น

3.7.2 การเว้นคำ (Closing) เป็นกิจกรรมเชิงคาดคะเน โดยลบคำสำคัญ (Keyword) ในเนื้อหาออกบางส่วนแล้วให้ผู้เรียนเติมเนื้อหาให้สมบูรณ์ ผู้สอนอาจกำหนดคำสำคัญสำหรับเติมหรือไม่กำหนดก็ได้

3.7.3 การเรียงลำดับ (Sequencing) เป็นกิจกรรมตัดแบ่งเนื้อหาความรู้ออกเป็นส่วน ๆ สลับคละกันแล้วให้ผู้เรียนจัดเรียงลำดับเชิงเหตุผลของเหตุการณ์ตามเนื้อหาให้ถูกต้อง

3.7.4 การระบุชื่อ (Labeling) ให้ผู้เรียนตัดชิ้นส่วนของข้อความที่เตรียมให้แล้วนำมาติดบนแผนภาพที่กำหนด เพื่อตรวจสอบความรู้ที่ถูกต้องในการค้นหาชื่อหรือคำที่เหมาะสมกับแผนภาพและใช้แผนภาพเป็นเครื่องช่วยจำและแยกแยะเนื้อหา

3.7.5 การเขียนแผนภาพ (Drawing Diagrams) ให้ผู้เรียนเขียนแผนภาพหรือแผนภูมิลำดับความคิดจากเนื้อหาที่อ่าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นภาพตรวจทาน และบันทึกความเข้าใจในทศน์ที่กำหนดให้อ่าน

3.7.6 อ่านเนื้อความแล้วตั้งคำถาม (Devising Question) ผู้สอน เตรียมเนื้อหาให้ผู้เรียนอ่านแล้วตั้งคำถามแลกเปลี่ยนคำถามกัน เพื่อค้นหาคำตอบ หรืออภิปรายร่วมกัน

3.7.8 การผสมภาพ หรือสัญลักษณ์กับคำ (Pictogram) เป็นการเปลี่ยนคำหรือพยัญชนะบางตัวของข้อมูลให้เป็นรูปภาพหรือสัญลักษณ์แทน ผู้เรียนทำความเข้าใจข้อมูลที่กำหนดจากการอ่านเรียงลำดับภาพสัญลักษณ์ และคำต่าง ๆ คล้ายปริศนาภาพ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนุก กระตุ้นการอ่าน การเก็บข้อมูลและคัดเลือกข้อมูล

3.8. การเขียนที่กระตือรือร้น (Active Writing) เป็นกลวิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกเชิงความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนในการเขียน ดังนี้

3.8.1 บันทึกประจำวัน (Diary) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองอย่างอิสระ โดยสื่อสารแนวความคิดของตนเองด้วยการเขียน

3.8.2 รายงานในหนังสือพิมพ์ (Newspaper Reports) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เขียนสาระเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในรูปแบบของบทความ บทสัมภาษณ์สำหรับตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์หรือให้เลือกบทความจากวารสาร หนังสือพิมพ์ เพื่อนำมาเขียนรายงานข้อเท็จจริงหรือประเด็นทางวิทยาศาสตร์

3.8.3 การเขียนร้อยแก้ว โคลง กลอน (Phase and Poet) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์งานเขียนที่นำไปสู่มนต์เสน่ห์ หรือการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ การบรรยายประสบการณ์ หรือความรู้สึกของผู้เรียน การเขียนรายงานโครงการ หรือรายงานการทดลองทางวิทยาศาสตร์

3.8.4 บทละคร (Drama) ผู้สอนอาจใช้เทคนิคการเขียนบทละคร โดยใช้เนื้อหาทางวิทยาศาสตร์เป็นหลักให้ผู้เรียนเขียนสะท้อนความรู้ แนวคิด ความคิดเห็น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.8.5 การเขียนจดหมาย (Letter) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสื่อสารสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยการเขียนจดหมายโต้ตอบกับผู้ใกล้ชิด หรือนักวิทยาศาสตร์ เพื่อทบทวน พัฒนา และเสริมความเข้าใจมนต์เสน่ห์ทางวิทยาศาสตร์

3.8.6 การนำเสนอ (Presentation) เป็นการรายงานผลการค้นคว้าของผู้เรียนให้ผู้อื่นทราบ อาจอยู่ในรูปแบบของการทำโปสเตอร์ แผ่นพับ

3.9 การทำงานกลุ่ม (Small Group Work) เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มย่อย ๆ พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น วิธีนี้จะประสบผลเมื่อผู้เรียนมีเวลาสะท้อนความคิดในสิ่งที่เรียน หรือประสบการณ์ที่ได้รับ และเมื่อผู้สอนชี้จุดสำคัญของกิจกรรม

3.10 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Cooperative Learning) ซึ่ง (Johnson and Johnson, 1987) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่จะให้การเรียนประสบผลสำเร็จ 5 ประการคือ

3.10.1 มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก (Positive Interdependence)

3.10.2 มีการปฏิสัมพันธ์โดยตรงของสมาชิกในกลุ่ม (Face to Face Interaction)

3.10.3 มีการรับผิดชอบและการตอบสนองของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Individual Accountability and Personal Responsibility)

3.10.4 มีทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills)

3.10.5 เป็นกระบวนการทำงานกลุ่ม (Group Processes)

สรุป เทคนิคการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งเป็นวิธีการ (Approach) ที่มีความหมายกว้างครอบคลุมวิธีการสอน

หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนสู่สถานการณ์การเรียนรู้ที่กระตือรือร้น โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงรุก อาจรวมทั้งการเรียนรู้แบบร่วมมือ แรงร่วมใจ การเขียนตอบในชั้นเรียน การสอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การอภิปราย การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม และการสอนกลุ่มย่อย

4. รูปแบบการสอนแบบ Active Learning

การจัดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ (McKinney and Heyl, 2008); Kagan (1990); Slavin (1995) และ ประภัสรา โคตะขุน (2554) ได้เสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ดังมีรูปแบบที่พอสรุปได้ 12 รูปแบบ ดังนี้

4.1 การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดคนเดียว 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)

4.2 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดกลุ่มๆ ละ 3-6 คน

4.3 การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา

4.4 การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในชั้นการนำเสนอ การสอน การมอบหมายงานและหรือขั้นการประเมินผล

4.5 การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียนหรือการร่วมกันสรุปเป็นรายการกลุ่ม

4.6 การเรียนรู้แบบโต้วาที (Student debates) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

4.7 การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

4.8 การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้หรืออาจเรียกว่า การสอนแบบโครงงาน (project-based learning) หรือการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning)

4.9 การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

4.10 การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

4.11 การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าวประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่น ๆ

4.12 การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่น ๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

สรุป รูปแบบการสอนแบบ Active Learning เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่

บทสรุป

Active Learning: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดในระดับสูง (higher-order thinking) ไม่เพียงแต่ฟัง แต่ผู้เรียนจะต้องอ่าน เขียน ถามคำถาม อภิปรายร่วมกันและลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีกิจกรรมพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือการพูด-การฟัง (talking and listening) การเขียน (writing) การอ่าน (reading) และการสะท้อนการคิด (reflection) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ที่อ้างอิงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมนุษย์และมีการตื่นตัวในสถาบันการศึกษาหลายแห่งและนำการจัดการเรียนการสอนแนวนี้มาใช้ในชั้นเรียน คือ เป็นกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนและปัญหาเป็นสำคัญ การเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหา เวลาและจำนวนของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ให้เกิดนวัตกรรมสู่สังคม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ กล่าวคือ (1) การมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ (Appealing Materials) (2) ผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติ (Opportunities for Manipulation) (3) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมและกลวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Choices for Children) (4) ผู้เรียนได้สื่อสารเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำกับผู้อื่น (Language from Children) และ (5) การได้รับการสนับสนุนกระตุ้นให้ลงมือทำสิ่งที่ท้าทายจากผู้ใหญ่ (Adult Support)

ดังนั้น การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สามารถนำองค์ความรู้หลาย ๆ แขนงมาบูรณาการแบบสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม และเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือการประกอบอาชีพในอนาคต รวมถึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ กุหลาบ บุริสาร (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ของ “คุณหมอแมกไซไซ” พบว่า ในศตวรรษที่ 21 ผู้นำจะต้องนำในเชิงวิชาการเชิงความคิด เชิง concept ที่มองทะลุในศาสตร์ต่าง ๆ เกิดความรอบรู้ในทุกด้าน ทั้งในรูปของ IT Digital มัลติมีเดีย

ต่าง ๆ รวมถึงรอบรู้ในพหุวัฒนธรรม (Multi-culture) และ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ไชยงค์ สืบสารคาม (2561) ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เทคนิค STAD รายวิชา 810208 คุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณสำหรับครูของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย พบว่า ประสิทธิภาพ ของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เทคนิค STAD มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 81.76/90.19 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เทคนิค STAD มีคะแนนสูงขึ้น และจากการทดสอบค่าที (t-test) พบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{X}=27.61$) และคะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=48.71$) แสดงว่า คะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน การศึกษาของ ปิยะพล ทรงอาจ (2562) ได้ศึกษาการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิค STAD รายวิชา 810107 จิตวิทยาสำหรับครูของนักศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย พบว่า ประสิทธิภาพเอกสารประกอบการสอน รายวิชา 810107 จิตวิทยาสำหรับครู ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิค STAD ของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิต เอเชีย มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.38/92.60 ซึ่งสูง กว่าเกณฑ์ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้ เทคนิค STAD รายวิชา 810107 จิตวิทยาสำหรับครูของ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย พบว่า มีคะแนนสูงขึ้น โดยคะแนน ทดสอบก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{X}=25.39$) และ คะแนนทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{X}=53.30$) และผลการพัฒนา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=27.91$) แสดงว่า โดยรวม นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มีการพัฒนาเพิ่มขึ้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นไปตามเป้าหมายของการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เทคนิคการสอนใน ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญคือ ครู จะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน มาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ผู้ช่วยเหลือ ผู้สอน จะต้องคำนึงถึง การออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ และจะต้องเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้

ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนและ ปัญหาเป็นสำคัญ การเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหา เวลาและ จำนวนของผู้เรียน เช่น กิจกรรมกลุ่มย่อย มีการสรุปทบทวน ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ที่สำคัญ คือ ต้องให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรม สามารถนำองค์ความรู้หลาย ๆ แขนงมาบูรณาการ แบบสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนอง ความต้องการของสังคม และเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่ไปสู่ การปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือการประกอบอาชีพใน อนาคต รวมถึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษ ที่ 21 จะทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ทำให้ผู้เรียน สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งแสดงถึง ผลการ เรียนรู้ของผู้เรียนนำไปสู่การเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการ สร้างผลงานมีความสามารถในการสื่อสาร มีความเชื่อมั่นใน ตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์เป็นไป ตามเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้เรียนสามารถ สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้ เกิดนวัตกรรมสู่สังคม

เอกสารอ้างอิง

1. กุหลาบ ปุริสาร. (2562). ภาวะผู้นำที่มี ประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ของ “คุณหมอ แมกไซไซ.” วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 9(1); 136-141. (มกราคม-มิถุนายน 2562).
2. ไชยงค์ สืบสารคาม. (2561). การจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบ Active Learning เทคนิค STAD รายวิชา 810208 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณสำหรับครูของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. การประชุมวิชาการและ เสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 6/2561. (5-6 ตุลาคม 2561). บัณฑิต วิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
3. ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2551). การเรียนรู้เชิง รุก (Active Learning), สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 จาก [http://bloggeduzone.com/ images/blog/sasithev/ file/active.pdf](http://bloggeduzone.com/images/blog/sasithev/ file/active.pdf).
4. ประภัสรา โคตะขุน. (2554). Active Learning คืออะไร. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2558 จาก <http://prapasara.blogspot.com/2011/ 09/active-learning.html>.

5. ปิยะพล ทรงอาจ. (2562). **การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิค STAD รายวิชา 810107 จิตวิทยาสำหรับครูของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7/2562. (16 พฤศจิกายน 2562). บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.**
6. Austin, L.B. (1997). **Teaching and Learning About Nature of Science in Developing the Science Curriculum in Aotearoa New Zealand.** Bell, B. and R. Baker. (editor). New Zealand: Longman,. pp. 182-183.
7. Bonwell, Charles C., and James. A. Eison. (1991). **Active Learning; Creating Excitement in the Classroom.** ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1. Washington, D.C: The George Washington University, School of Education and Human Development.
8. Felder, R. M., & Brent, R. (1996). Navigating the Bumpy Road to Student-Centered Instruction. **Journal of College Teaching.** Vol. 44(2), 43-47.
9. Johnson, D.W. and Johnson, R.T. (1987). **Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning.** (2nd ed.). New Jersey: Prentice- Hall.
10. Kagan, S. (1990). **Cooperative Learning: Resources for Teachers.** The United of America: University of California.
11. McKinney, K. and Heyl, B. eds. (2008). **Sociology Through Active Learning.** Thousand Oaks. CA: SAGE/Pine Forge Press.
12. McKeachie. (1998). **Active Learning,** Retrieved October 17, 2015, from http://hydro4si.fau.edu/~rjordan/active_learning.htm.
13. Meyers, C. and Jones, T. (1993). **Promoting active learning: strategies for the college classroom.** San Francisco: Jossey-Bass. pp. 59-119.
14. Parkinson, J., Windale, M. and Shelton, J. (1999). **.Raising the Quality of Science Education: Teacher. Workshop.** Sheffield Hallam University, (6-9 October),
15. Pauison, D.R. (2002). **Active Learning and Cooperative Groups in the College Lecture Class,** Retrieved December 16, 2015, from <http://curriculum.calstatrla.edu/faculty/dpaulso/active/>.
16. Seeler, D.C., Turnwald, G.H. and Bull, K.S. (1994). **From Teaching to Learning: Part III. Lectures and Approaches to Active Learning.** Retrieved December 26, 2015, from <http://borg.lib.vt.edu/journals/JVME/V21-1/seeler1.html>.
17. Silberman, M. (1996). **Active Learning.** Boston: Allyn and Bacon.
18. Slavin, R.E. (1995). **Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice.** Boston: Allyn and Bacon, pp. 19-48.
19. Salemi, M.K. (2001). **An lustrated Case for Active Learning.** University of North Carolina, Retrieved October 1, 2018, from: http://www.unc.edu/~salemi/Active_Learning/ llustrated_Case.pdf.
20. Shenker, J.I, Goss, S.A. and Bernstein, D.A. (1996). **Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom.** Retrieved October 17, 2015, from: <http://s.psych/uiuic.edu/~jskenker/active.html>.
21. Silberman, M. (1996). **Active Learning.** Boston: Allyn and Bacon.
22. Solomon, J. (1991). **Teaching about the Nature of Science in British National Curriculum.** Science Education. 75(1): 95-103.

การฝึกอบรมครูด้านการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนใน
สังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

Teachers Training in Internet Media Construction for Developing Analytical
Thinking of Students in Multicultural Society
of Five Southern Border Provinces

จุไรศิริ ชูรักษ์¹
ธีรพล สยามพันธ์²
นพเก้า ณ พัทลุง³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการฝึกอบรมครูด้านการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากร คือ ครูระดับประถมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 50 คน ที่เข้าอบรมได้มาจากการรับสมัคร และนักเรียนจำนวน 25 คน เครื่องมือวิจัยได้แก่ แผนการฝึกอบรม จำนวน 5 แผน แบบทดสอบวัดความรู้ เรื่องการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 30 ข้อ แบบประเมินความสามารถในการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต 5 ด้านและแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการฝึกอบรม จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรู้ของครู หลังการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย=22.74) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน=3.24) สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย=15.28) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน=3.77) 2) ความสามารถในการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตของครู อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย=7.86) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.63) คิดเป็นคะแนนร้อยละ 78.60 3) ความพึงพอใจของครูต่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย=4.46) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.52)

คำสำคัญ สื่ออินเทอร์เน็ต, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

Abstract

This research aimed to study teachers training in internet media construction for developing analytical thinking of students in multicultural society of five southern border provinces. The population were 50 primary school teachers and 25 students in five southern border provinces. The research instruments were 5 lesson plans, 30 items of internet media construction test, 5 aspects of assessment form, 10 items of questionnaire on the training and 30 items of analytical thinking test. Mean, standard deviation and percentage were used in the research. The results were found that 1) teachers' knowledge after training (Mean =22.74) (SD=3.24) was higher than before training (Mean=15.28) (SD=3.77) 2) teachers' ability of internet media construction was at the high level (Mean=7.86) (SD=0.63) (78.60 %) 3) teachers' satisfaction was at the high level (Mean =4.46) (SD=0.52).

Keywords: internet media, analytical thinking

¹อาจารย์ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

²ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

³อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

1. บทนำ

จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย 5 จังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมอาศัยร่วมกันมายาวนาน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถด้านหนึ่งของความสามารถด้านการคิด เป็นความสามารถในการใช้เหตุผลและความละเอียดถี่ถ้วนในการจำแนกแยกแยะสิ่งต่างๆ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2552) ซึ่งมีความสำคัญต่อมนุษย์ดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งที่ทำหน้าที่เป็นตัวหลักในการคิดมิติอื่น การคิดเชิงวิเคราะห์จะช่วยให้เสริมสร้างให้เกิดมุมมองเชิงลึกและครบถ้วนอันจะนำไปสู่การตัดสินใจและการแก้ปัญหาได้บรรลุวัตถุประสงค์การคิด ช่วยในการแก้ปัญหา และการทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น ช่วยในการประเมินและการตัดสินใจ ช่วยให้การคิดต่างๆ อยู่บนรากฐานของตรรกะและความน่าจะเป็นไปได้ อย่างมีเหตุผล มีหลักเกณฑ์ และช่วยให้เข้าใจแจ่มกระจ่าง ไม่ใช่สรุปตามอารมณ์ความรู้สึก ทำให้เรารับรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยอาศัยการคิดวิเคราะห์เป็นเครื่องมือในการใช้เหตุผลตัดสินใจหรือลงความเห็นกับเรื่องต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน

สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้เนื่องจากอินเทอร์เน็ตสามารถให้ผู้เรียนติดต่อสื่อสารกับผู้คนทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว และสามารถสืบค้นหรือเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศจากทั่วโลก จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยการประยุกต์ใช้อินเทอร์เน็ตกับกิจกรรมตามหลักสูตรเดิมที่มีอยู่

การพัฒนานักเรียนนั้น ส่วนสำคัญคือการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ ซึ่งการฝึกอบรมครูถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยพัฒนาครูและส่งผลไปถึงการพัฒนานักเรียนได้ ซึ่งการฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาหรือฝึกฝน เพื่อเพิ่มความรู้และความสามารถของคนให้เหมาะสมกับงานที่ทำอยู่ (จงกลณี ชุตินาเทวินทร์. 2542 ; นพเก้า ณ พัทลุง. 2561) และสอดคล้องกับวิจัยต่างๆ

ที่ได้ศึกษาพบว่า การฝึกอบรมช่วยพัฒนาครูในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวการสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน ของครูในพื้นที่กลุ่มจังหวัดสนุก (นพพร วรรณทอง. 2561) และ การพัฒนาครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนบุญยาห์ตลประสิทธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ (เวียงเพชร เจริญชัยเปรมปรีดิ์. 2562)

จากที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาครู จึงมีความสนใจที่จะฝึกอบรมครูด้านการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของครูในการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งส่งผลโดยตรงไปยังการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคม พหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการฝึกอบรมครูด้านการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามรายละเอียดดังนี้

- 2.1 ความรู้ของครูเรื่องการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรม
- 2.2 ความสามารถในการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต
- 2.3 ความพึงพอใจของครูต่อการฝึกอบรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูระดับประถมศึกษาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 50 คน ที่เข้าอบรมได้มาจากการรับสมัคร

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยได้แก่ แผนการฝึกอบรมจำนวน 5 แผน แบบทดสอบวัดความรู้ เรื่องการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 30 ข้อ แบบประเมินความสามารถในการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต 5 ด้านและแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการฝึกอบรม จำนวน 10 ข้อ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบครูโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ เรื่องการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต

หลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้น 25-29 มกราคม 2560 ณ ห้องประชุม 2 โรงแรมรามาดาใหญ่

3. ทดสอบครูด้วยแบบทดสอบวัดความรู้
ฉบับเดิม

4. ประเมินความสามารถในการสร้างสื่อ
อินเทอร์เน็ตของครู

5. สอบถามความพึงพอใจของครูต่อการ
ฝึกอบรม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยร้อยละ
ความรู้ของครูเรื่องการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต ก่อนและหลัง
การฝึกอบรม

2. หาค่าร้อยละจากผลการประเมิน
ความสามารถในการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต

3. หาค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของครูต่อ
การฝึกอบรม และเปรียบเทียบกับเกณฑ์

4. ผลการวิจัย

4.1 ความรู้เรื่องการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อ
พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนใน
สังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หลังการ
ฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย=22.74) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน=3.24)
สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย=15.28) (ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน=3.77)

4.2 ความสามารถในการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ต
เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนใน
สังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับดี
มาก (ค่าเฉลี่ย=7.86) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.63) คิดเป็น
คะแนนร้อยละ 78.60

4.3 ความพึงพอใจของครูต่อการฝึกอบรมอยู่ใน
ระดับดี (ค่าเฉลี่ย=4.46) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.52)

5. อภิปรายผล

5.1 ความรู้เรื่องการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อ
พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนใน
สังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หลังการ
ฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และความสามารถในการ
สร้างสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิด
วิเคราะห์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากการ
ฝึกอบรมซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาหรือฝึกฝนเพื่อเพิ่ม
ความรู้และความสามารถของคนให้เหมาะสมกับงานที่ทำอยู่
(จงกลณี ชูติมาเทวินทร์. 2542 ; นพเก้า ณ พัทลุง. 2561)
ซึ่งจากกระบวนการฝึกอบรมในการวิจัยนี้มีกระบวนการถ่าย
ทอดความรู้ที่มีขั้นตอนชัดเจน มีการฝึกปฏิบัติที่เหมาะสม
และใช้จิตวิทยาในการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม จึงช่วย

พัฒนาความรู้และการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนา
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคมพหุ
วัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับการ
วิจัยต่างๆ ที่พบว่า การฝึกอบรมช่วยพัฒนาครูและส่งผลต่อ
การพัฒนาการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นการพัฒนา
หลักสูตรฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวการสอน
แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน ของครูในพื้นที่กลุ่มจังหวัดสนุก
(นวพร วรรณทอง. 2561) และ การพัฒนาครูในการทำวิจัย
ในชั้นเรียนของโรงเรียนบุญยาที่ตลิ่งชันประสิทธิ์ อำเภอบัว
เม็ง จังหวัดกาฬสินธุ์ (เวียงเพชร เจริญชัยเปรมปรีดิ์. 2562)

5.2 ความพึงพอใจของครูต่อการฝึกอบรมอยู่ใน
ระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมซึ่งเป็นการพัฒนาครู
ซึ่งเป็นผู้ใหญ่หรือผู้ทำงานแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกวิธีการต่างๆ
ที่เหมาะสมกับวัยของครู เช่นสร้างความปรารถนาในการ
เรียนรู้ เลือกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์โดยตรงแก่ครู เน้นการ
ปฏิบัติร่วมกับวิธีอื่นๆ ที่หลากหลายบรรยากาศของการเรียน
การอบรมต้องมีลักษณะเป็นกันเอง และให้กำลังใจในขณะ
ที่ฝึกอบรม (วิจิตร อาวะกุล. 2537) ผลการจากการใช้วิธี
ดังกล่าว ทำให้ครูรู้สึกผ่อนคลายไม่ตึงเครียด และมีความ
ต้องการในการฝึกอบรมซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจในการ
ฝึกอบรมในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์พร
ลั่นเหลือ และคณะ (2562) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการ
เรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning :
BBL) เรื่องการทำงานของสมอง วิชาการออกแบบกิจกรรมที่
สอดคล้องกับการเรียนรู้ของสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับ
ปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย
นครพนม ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ
การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based
Learning) วิชาการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับการ
เรียนรู้ของสมองสำหรับเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีความพึง
พอใจอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับความพึงพอใจมากกว่า
ทุกด้านคือด้านกระบวนการกลุ่ม รองลงมาคือด้านการ
จัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และด้านสิ่งสนับสนุนการ
เรียนรู้ ตามลำดับ โดยเฉพาะการทำโครงงานการออกแบบ
นับได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุดเนื่องจากเป็นการประมวล
ความรู้ทั้งทฤษฎีและประสบการณ์ที่ได้รับมาสู่การปฏิบัติจริง
ซึ่งต้องใช้ทักษะหลายด้าน นอกจากนั้นการฝึกให้นักศึกษา
คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการสรุปความรู้ใน
รูปแบบแผนผังทางความคิด (Mind Map) เป็นการเชื่อมโยง
ความคิดให้เป็นระบบ สามารถมองเห็นภาพรวมและเข้าใจ
เนื้อหาได้ง่ายขึ้น 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
และความรับผิดชอบ การจัดกิจกรรมกลุ่มส่งเสริมการสร้าง
สัมพันธ์ภาพที่ดีในหมู่ผู้เรียนและสร้างความสามัคคีในหมู่
คณะ นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี

ต่อบุคคล รอบข้างเป็นพื้นฐานการพัฒนาบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ การเข้าสังคมของนักศึกษา 5) ด้านทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การแสดงบทบาทสมมติเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อความถนัดของผู้เรียนอย่างเสมอภาค ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ตามรูปแบบที่ตนถนัด ซึ่งการจัดเวทีนำเสนอช่วยเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถสู่สาธารณชนอย่างอิสระและสร้างสรรค์

6. สรุป

การฝึกอบรมช่วยพัฒนาครูในด้านความรู้เรื่อง การสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และความสามารถในการสร้างสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนการฝึกอบรมวิทยากรต้องสร้างความเข้าใจและจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดำเนินการให้ได้บรรลุเป้าหมายของการฝึกอบรมและเพื่อพัฒนานักเรียน

2. วิทยากรต้องสอดแทรกความสามารถในการแสวงหาความรู้ในขณะที่จัดฝึกอบรมเพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมค้นหาความรู้ที่เกี่ยวข้องได้สะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การรับสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ควรรับสมัครครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ตามสภาพจริงเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมจากสื่ออินเทอร์เน็ตของครูที่เข้าฝึกอบรม

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดด้านอื่นๆ ให้แก่ นักเรียนเช่น ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา ฯลฯ

2. ควรศึกษาตัวแปรตามอื่นๆ จากการฝึกอบรมครู เช่น กระบวนการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ที่เป็นกระบวนการ ฯลฯ

8. เอกสารอ้างอิง

1. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). **การคิดเชิงวิเคราะห์**. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย. เพชรเกษมการพิมพ์
2. จงกลณี ชูติมาเทวินทร์. (2542). **การฝึกอบรมเชิงพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
3. จรรยาพร ลั่นเหลือ และคณะ. (2562). **การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain Based Learning: BBL) เรื่อง การทำงานของสมอง วิชาการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของสมองสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศึกษา ปฐมวัย มหาวิทยาลัยนครพนม**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 9 ฉบับที่ 1, 153-154.
4. นพเก้า ณ พัทลุง. (2560). **การจัดการฝึกอบรม**. สงขลา : นีโอพ้อยท์.
5. นวพร วรรณทอง. (2561). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวการสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน ของครูในพื้นที่กลุ่มจังหวัดสนุก**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 8(พิเศษ) : 193-201.
6. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). **การพัฒนาการคิด**. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
7. วิจิตร อาวะกุล. (2537). **การฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
8. เวียงเพชร เจริญชัยเปรมปรีดี. (2562). **การพัฒนาครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนบุญยาทพัฒนาประสิทธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดกาฬสินธุ์**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 9(พิเศษ) : 76-82.

แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2
ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

The guidelines on development of learning achievement of nursing students in
maternal and newborn nursing and midwifery 2, College of Asia Scholars

รณชัย คนบุญ¹
กัลยา ปังประเสริฐ²
วันวิสาข์ ศิริวาท³
จุฑามาศ นาไชยภูมิ⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนและหาแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยของทฤษฎีระบบ (System Theory) และพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยตามแนวคิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ Bloom (1982) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 84 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.86 และค่าความเที่ยง Cronbach's coefficient 0.79 และการสนทนากลุ่ม (focus group) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและ Content analysis สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านคุณภาพการสอนว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านพุทธิพิสัย ปัจจัยด้านจิตพิสัย และปัจจัยด้านทักษะพิสัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09, 4.03, 4.02 และ 3.94 (SD = .62, .69, .65 และ .63) ตามลำดับ
2. แนวทางการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 2 ประกอบด้วย 3 ประเด็นคือ 1) การออกแบบรายวิชา 2) กระบวนการเตรียมความพร้อม และ 3) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

คำสำคัญ : แนวทาง, การพัฒนา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2

Abstract

The aim of this descriptive research was to study the learning process and to find the guidelines for developing the learning achievement for nursing students in maternal and newborn nursing and midwifery 2. The conceptual frameworks were applied using the System Theory and the Reconsidering Bloom's Taxonomy Theory (Bloom, 1982) to develop the data collection instruments. The sample composed of 84 fourth years nursing students from College of Asia Scholars. Data collection was carried out by questionnaires and focus group discussion (CVI = 0.86 and Cronbach's coefficient = 0.79). Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis for qualitative research.

Results of the study:

1. The opinions of nursing student approach were at a high agreement level of learning achievement of nursing students in maternal and newborn nursing and midwifery 2 in every ranking from the highest to the lowest respectively as follow teaching quality domain, Cognitive domain, Affective domain and Psychomotor domain (Mean = 4.09, 4.03, 4.02 and 3.94) (SD = .62, .69, .65 and .63) in orderly.
2. The guidelines for developing of learning achievement were 1) course design, 2) preparation process and 3) creation a positive attitude towards learning.

Keywords : guideline, development, learning achievement, maternal and newborn nursing and midwifery 2

¹⁻⁴ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการทำให้อาเซียนเกิดสันติสุข เพราะมีส่วนช่วยในการเชื่อมโยงการคมนาคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ประชาชนในอาเซียนต้องเข้าถึงการพัฒนาทางด้านการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) แต่จากการรายงานพบว่า ระบบการศึกษาของประเทศไทยล้มเหลวที่สุดในอาเซียน และตกต่ำลงทุกปี เนื่องด้วย งบประมาณในการสนับสนุนการศึกษาไม่เพียงพอ จำนวนนักศึกษาที่มากในแต่ละห้องเรียน คุณภาพครูผู้สอนที่ลดลง และนักเรียนขาดแรงผลักดันในการเรียน เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีนโยบายเพื่อลดปัญหาดังกล่าวโดยพัฒนาระบบการบริหารจัดการทางด้านการศึกษา พัฒนาระบบการเรียนการสอน และระบบการวัดและประเมินผลให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) รัฐบาลประเทศไทยมีนโยบายให้การศึกษาเป็นการศึกษา 4.0 คือตอบสนองการสร้างนวัตกรรม จัดการวิชาให้ทันยุคทันสมัย ใช้การเรียนรู้แบบ STEM EDUCATION ซึ่งมีความหมายมาจากตัวย่อของ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) การจัดการเรียนการสอน STEM EDUCATION จึงเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการของศาสตร์ทั้ง 4 สาขาวิชาให้มีความเชื่อมโยงกัน และผสมผสานเข้ากับการเรียนแบบ Active Learning คือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง (โพยม จันทน์น้อย, 2560)

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียเปิดสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่ผลิตพยาบาลวิชาชีพเพื่อรองรับความต้องการในชุมชน พัฒนาคุณภาพสู่ความเป็นสากล มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ ความสามารถทางวิชาการและทักษะวิชาชีพ (คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 2554) สาขาวิชาการพยาบาลมารดา ทารก มุ่งสอนให้นักศึกษาใช้ความรู้ และทักษะทางการพยาบาลเพื่อดูแลมารดา ทารก ทั้งตลอดระยะการตั้งครรภ์ การคลอด และหลังคลอด จาก การประเมินการจัดการเรียนการสอนประจำปีการศึกษา 2558 พบว่า วิชาการพยาบาลมารดา ทารก 2 นักศึกษาขาดความสนใจ มีความมุ่งมั่นในการเรียนน้อย มีพฤติกรรมหลับระหว่างเรียน ซึ่งแสดงถึงการขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาการพยาบาล

มารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 2 และค้นหาแนวทางในการพัฒนารายวิชาให้มีคุณภาพ

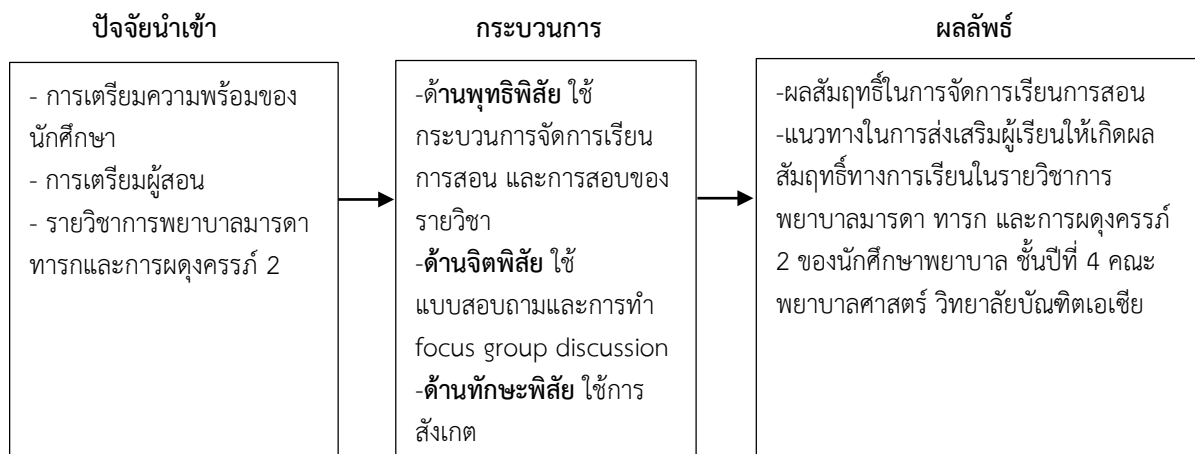
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา การพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 2 ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีระบบ (System Theory) ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) คือการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา การเตรียมผู้สอน และการจัดเตรียมออกแบบรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2 จากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการ (Process) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโดยออกแบบข้อคำถามจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ Bloom (1982) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนด้วยพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความแตกต่าง ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านพุทธิพิสัย หมายถึงความสามารถทั้งหลายของผู้เรียนคือ ความรู้ ความเข้าใจ ความถนัดและพื้นฐานเดิมโดยผู้วิจัยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการสอบเพื่อประเมินผล 2) ปัจจัยด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการณ์หรือแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ได้แก่ ความสนใจ ทศนคติต่อเนื้อหาวิชาที่เรียน ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นร่วมกับ focus group discussion 3) ปัจจัยด้านทักษะพิสัย หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของผู้เรียนที่เน้นด้านการปฏิบัติ และการทำงานของกล้ามเนื้อ โดยการใช้การสังเกตจากผู้วิจัย นอกเหนือจากนี้เพื่อให้การศึกษาปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้นจึงพิจารณาในปัจจัยด้านคุณภาพการเรียนการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการเรียนของนักศึกษาและผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งจะช่วยให้ทราบผลของการจัดการเรียนการสอนรวมถึงแนวทางในการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ศึกษาในนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากการเรียนวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 ประจำปีการศึกษา 2560

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 ประจำปีการศึกษา 2560 มีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) เป็นตารางหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทราบประชากร ในระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 76 คน

ขั้นตอนที่ 2 คำนวณการสูญเสียข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามที่มีปัญหาข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือสูญหาย (Drop out) คิด 10% จากกลุ่มตัวอย่าง 76 คน เท่ากับ 7.6 คน หรือ 8 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจะเท่ากับ 84 คน

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกแบ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยคณะผู้วิจัยจะทำการจับสลากเลขที่ เมื่อได้ครบแล้วจะทำการบันทึกเลขที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา เป็นเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั่วไปอันเกี่ยวข้องกับ ประกอบด้วย เพศ อายุ GPA สุดท้ายเมื่อระดับชั้น ม.6 GPA ปัจจุบัน ระดับชั้นปริญญาตรี รายได้ และที่พักอาศัย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเป็นผู้แจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมด้วยตนเอง เป็น Rating scale 5 ระดับ มี 4 ด้าน รวม 31 ข้อ คือ ปัจจัยด้านพุทธิพิสัย 9 ข้อ ปัจจัยด้านจิตพิสัย 7 ข้อ ปัจจัยด้านทักษะพิสัย 5 ข้อ และปัจจัยด้านคุณภาพการสอน 10 ข้อ แปลผลจากค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้ 4.01-5.00 แสดงว่าผู้ตอบได้รับอิทธิพลของเรื่องนั้นและสามารถทำให้ผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก 3.01-4.00 แสดงว่า อยู่ในระดับดี 2.01-3.00 แสดงว่า อยู่ในระดับพอใช้ และ 1.01-2.00 แสดงว่าผู้ตอบไม่ได้รับอิทธิพลของเรื่องนั้นต่อผลการเรียน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่า CVI เท่ากับ 0.86 นำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงกับกลุ่มนักศึกษาที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน จำนวน 30 ราย ได้ค่า Cronbach's Coefficient เท่ากับ 0.79

ส่วนที่ 3 แนวคำถามกึ่งโครงสร้างสำหรับการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ประกอบด้วยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นเตรียมการ

1) ประชุมอาจารย์ในสาขาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ เพื่อเสนอโครงร่างวิจัย และร่วมกันแสดงความคิดเห็น

2) ขออนุญาตทำการศึกษาผ่าน คณะบดี คณะพยาบาลศาสตร์ และขออนุมัติการศึกษาจากอธิการบดี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ขั้นตอนการดำเนินการ

1) เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน ผู้วิจัย ดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และให้โอกาสกลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเข้าร่วมการศึกษา

2) แจกแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชามารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 ใช้เวลาตอบ 20 – 30 นาที

3) ทำ focus group ทั้งกลุ่มนักศึกษา และ อาจารย์ โดยใช้เวลากลุ่มละ 15 – 20 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถาม แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชามารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

2. วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการทำ focus group ต่อแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชามารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2

ผลการวิจัย

1. ลักษณะของประชากร

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 84 คน ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 90.9 เพศชาย ร้อยละ 9.1 อายุเฉลี่ย 22.57 ปี (S.D. = 1.38) ส่วนใหญ่พักอาศัยที่หอพัก รองลงมาคือพักกับบิดา มารดา และอยู่บ้านเช่า คิดเป็นร้อยละ 87.0, 9.1 และ 2.6 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยค่าใช้จ่ายต่อเดือน 8,506.49 บาท (S.D.=368.64) เกรดเฉลี่ยสุดท้ายเมื่อ ระดับชั้น ม.6 ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง (3.51-4.00) คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมาคือเกรดเฉลี่ย (3.01-3.50) และ (2.51-3.00) ได้เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 32.5 ส่วนเกรดเฉลี่ยปัจจุบัน ใน ระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง (2.51-3.00) รองลงมาคือ (3.01-3.50) และ (2.01-2.50) คิดเป็นร้อยละ 50.6, 32.5 และ 15.6 ตามลำดับ

ข้อมูลอาจารย์สอนภาคทฤษฎี วิชาการ พยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 จำนวน 5 คน เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 อายุเฉลี่ย 38 ปี (S.D.=5.14) อายุงานของ ประสบการณ์สอนภาคทฤษฎีเฉลี่ย 8.4 ปี (S.D.=1.67)

2. ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนและ ผลการประเมินรายวิชา

พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จำนวน 41 คน ร้อยละ 42.70 ได้เกรด B รองลงมา จำนวน 29 คน ร้อยละ 30.20 ได้เกรด B⁺ ลำดับถัดมา จำนวน 13 คน ร้อยละ 13.54 ได้เกรด C⁺ และจำนวน 6 คน ร้อยละ 6.25 ได้เกรด A และ 6 คน ได้เกรด C ตามลำดับ ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมเท่ากับ 4.45 อยู่ในระดับ ดีมาก

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียน การสอน

จากการสนทนากลุ่มนักศึกษาเห็นว่า การ จัดรูปแบบการสอนบางวิธี เป็นปัญหาที่กระทบต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ มี 3 อันดับแรก ดังนี้

1) ระยะเวลาการนำเสนอการแปล บทความวิจัยจากต่างประเทศยาวนานเกินไป ใช้เวลาเกิน 30 นาที เนื่องจากมีการถามตอบ การวิพากษ์ ทำให้นักศึกษาเหนื่อยล้าในการคิดและวิเคราะห์เพื่อตอบคำถาม การแก้ไขปัญหาก็ควรมีการกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน กลุ่มละ 20 นาที นักศึกษาอธิบายว่า “กลุ่มดิฉันใช้เวลา นำเสนอเกิน 30 นาที เพราะอาจารย์ถามคำถามหลายข้อ เมื่อตอบคำถามก็มีเพียงดิฉันที่ตอบ เพราะเพื่อนคิดว่าดิฉัน เป็นคนที่ตอบคำถามได้ดีที่สุด” แสดงให้เห็นว่า ระยะเวลา เป็นส่วนหนึ่งในการติกรอบการเรียนรู้ หากใช้ระยะเวลาที่ นานเกินไปนักศึกษาจะรีบตอบคำถามโดยให้เพื่อนที่เก่งตอบ เพื่อให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว มากกว่าช่วยกันวิเคราะห์

2) การสอดแทรกข่าวในเนื้อหาการเรียน การสอนที่น้อยไป นักศึกษาพึงพอใจต่อการเรียนรู้ข่าวทาง สดุดีกรรม หากผู้สอนมีข่าวที่หลากหลาย และนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบจะทำให้ นักศึกษาเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ มากขึ้น นักศึกษาเล่าว่า “หนูชอบเรียนโดยนำข่าวมาพูดคุย กันก่อน เพราะเนื้อหาข่าวน่าตื่นเต้น และข่าวที่อาจารย์ นำมานั้นก็เป็นเรื่องที่หนูพูดคุยกับเพื่อนๆ อยู่ก่อนแล้ว ซึ่งทำ ให้หนูอินไปกับข่าว” แสดงให้เห็นว่า ในยุคปัจจุบันสื่อ โซเชียลได้นำเสนอข่าวอย่างแพร่หลายและรวดเร็ว ทำให้ทุก กลุ่มคนได้รับรู้ข่าวสารและพูดคุยกันในวงสังคมนั้นๆ การ นำเสนอข่าวเพื่อให้นักศึกษาวิเคราะห์จะทำให้ผู้เรียนเกิด ความอยากรู้ กระตุ้นการเรียนรู้ได้ดี

3) ความไม่เท่าเทียมในการทำงานกลุ่ม เนื่องจากมีนักศึกษาบางคนไม่ได้ช่วยเหลือเพื่อน จึงควรมี แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยให้เพื่อนประเมิน

เพื่อน นักศึกษาเล่าว่า “กลุ่มเรามีเพื่อนไม่ช่วยทำงาน เพื่อนมารวมกลุ่มแต่ไม่ได้ช่วยแปล ซึ่งหนูบอกว่าช่วยแปลคำศัพท์เป็นคำๆ ก็ได้ แต่เพื่อนก็บอกว่า เขาทำซ้ำ” แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่ไม่ช่วยงานเพื่อนนั้น ขาดความใส่ใจ คิดว่าถึงตนเองไม่ช่วยงานก็ต้องเสร็จ ดังนั้นหากผู้รับผิดชอบรายวิชา ออกแบบให้มีแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยให้เพื่อนประเมินกันเอง จะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้นักศึกษาพึงระวัง ในการช่วยงานกลุ่ม และเป็นสิ่งที่ยุติธรรมให้กับผู้เรียน

4. ข้อคิดเห็นจากอาจารย์ผู้สอนภาคทฤษฎี

1) ควรใช้รูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ให้นักศึกษาไม่เบื่อ และรู้สึกอยากจะเรียนรู้ เช่น การสัมมนา การจำลองสถานการณ์จริง การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

2) ชั่วโมงบรรยาย ควรจัดกิจกรรมให้ไม่น่าเบื่อ เช่น ชื่นนำควรมีการให้ชมคลิปวิดีโอที่เกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนการสอน หรือคลิปข่าวทางสุติกรรม ช่วงท้ายชั่วโมงมีการ Quiz โดยให้ตอบผ่านสมาร์ทโฟน และแปลผลคะแนนทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ของอาจารย์

3) สร้างทักษะให้นักศึกษารู้จักความสามารถ ในการช่วยจำของแต่ละบุคคล เช่น นักศึกษาบางคนจำได้ดี เมื่อมีการเขียน อาจารย์จึงควรชี้แนะวิธีการจดบันทึกอย่างสร้างสรรค์เป็นสมุดโน้ต หรือนักศึกษาบางคนจำได้ดีเมื่อมีการพูด อาจารย์จึงจัดสรรเวลาศึกษาด้วยตนเองในการให้นักศึกษาได้เป็นผู้ทวนหนังสือให้เพื่อน เป็นต้น

5. แนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 พอสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนมีผลต่อการเรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด รองลงมาคือด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.09, 4.03, 4.02 และ 3.94 ($SD = .62, .69, .65$ และ $.63$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1 หากพิจารณา รายข้อ นักศึกษามีแนวคิดและทัศนคติต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1) **ด้านพุทธิพิสัย** พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่คิดเห็นว่าการสามารถในการสรุปประเด็น จับใจความสำคัญของเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับภาวะแทรกซ้อนทางสุติกรรม จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และจดจำเนื้อหาของรายวิชานี้ได้ดีขึ้น รองลงมาคิดเห็นว่าการที่มีความรู้และความจำที่ดีเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการพยาบาลมารดา ทารก ที่มีภาวะแทรกซ้อน ทั้งในระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอด จะทำให้ผู้เรียนมีผลคะแนนที่สูงขึ้น และคิดเห็นว่าการที่ผู้เรียนที่มีความเข้าใจ

และสามารถนำความรู้เกี่ยวกับแนวคิดหลักการพยาบาลมารดาและทารกที่มีภาวะแทรกซ้อนทางสุติกรรม มาเชื่อมโยง เปรียบเทียบได้จะทำให้มีผลคะแนนสูงขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคะแนนที่อธิบายได้ว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.32, 4.26 และ 4.23 ($S.D. = 0.86, 0.83$ และ 0.79) ตามลำดับ

2) **ด้านจิตพิสัย** พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่คิดเห็นว่าการมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนในรายวิชาการพยาบาล มารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 จะทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียน และส่งผลให้มีคะแนนสอบที่สูง รองลงมา คิดเห็นว่าการมีทัศนคติที่ดีต่ออาจารย์ผู้สอน จะทำให้ผู้เรียนตั้งใจฟังอาจารย์ ตั้งใจอ่านหนังสือ และตั้งใจที่จะทำคะแนนให้ได้สูง และคิดเห็นว่าการที่ผู้เรียนคิดว่า จะนำความรู้จากการเรียนในรายวิชานี้เพื่อนำไปฝึกในวิชาภาคปฏิบัติ ต่อผู้รับบริการด้วยความเอื้ออาทร ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจ และหมั่นทบทวนจนทำให้ตนเองเรียนได้คะแนนดีขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคะแนนที่อธิบายได้ว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.18, 4.14 และ 4.12 ($S.D. = 0.81, 0.85$ และ 0.84) ตามลำดับ

3) **ด้านทักษะพิสัย** พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่คิดเห็นว่าการฝึกทำตัวอย่างข้อสอบเกี่ยวกับการพยาบาลมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนทางสุติกรรมหลายๆ ครั้ง จะทำให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์แนวทางการสอบ จับประเด็น การตั้งคำถามได้ มีผลต่อการสอบวัดผลจริงที่ทำให้เข้าใจ และสอบได้คะแนนสูงขึ้น รองลงมา มีค่าเฉลี่ยคะแนนความ คิดเห็นเท่ากัน 2 ข้อคือ การสรุปเนื้อหา จากความรู้การพยาบาลมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนทางสุติกรรม เป็นสมุดโน้ต แผนภูมิรูปภาพ จะทำให้ผู้เรียน เรียนวิชานี้ได้เข้าใจ เมื่อสอบวัดผล คะแนนสอบสูงขึ้น และข้อคิดเห็นการทดลองหรือฝึกหัด โดยจำลองสถานการณ์จริง และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ฝึกปฏิบัติตามเนื้อหาของรายวิชา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และจดจำกิจกรรมการพยาบาลได้ง่าย เมื่อสอบก็จะได้คะแนนดี อธิบายได้ว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.29, 4.13 และ 4.13 ($S.D. = 0.72, 0.77$ และ 0.80) ตามลำดับ

4) **ด้านคุณภาพการสอน** พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่คิดเห็นว่าการมีโมเดลกระดุกเชิงกราน หุ่นจำลองสตรีตั้งครรภ์ นำมาประกอบการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น มองเห็นภาพได้ชัดเจน เข้าใจ รองลงมา คิดเห็นว่าการมีเอกสารประกอบการสอน จะทำให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากการอ่านประกอบการเรียน จะทำให้เข้าใจมากขึ้น และคิดเห็นว่าการเตรียมสื่อ

การสอนที่น่าสนใจ ทันสมัย เข้าใจง่าย เหมาะสมต่อหัวข้อ การเรียน จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย ผลการสอบจะดีขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยคะแนนที่อธิบายได้ว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.43, 4.42 และ 4.35 (S.D.= 0.79, 0.82 และ 0.74) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงแนวทางจากการสรุปแนวคิดและทัศนคติของนักศึกษาต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการ พยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 (รายด้าน) สรุปได้ดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ปัจจัย	Mean	SD	การแปลผล
1. ด้านพุทธิพิสัย	4.03	.64	มากที่สุด
2. ด้านจิตพิสัย	4.02	.65	มากที่สุด
3. ด้านทักษะพิสัย	3.94	.63	มาก
4. ด้านคุณภาพการสอน	4.09	.62	มากที่สุด
ภาพรวม	4.02	.57	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับด้าน คุณภาพการสอนว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาการ พยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้าน ทักษะพิสัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09, 4.03, 4.02 และ 3.94 (SD = .62, .69, .65 และ .63) ตามลำดับ

2. แนวทางการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการ ผดุงครรภ์ 2 ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ 1) **การออกแบบ รายวิชา** จัดให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในห้องเรียน เช่น การอภิปรายเนื้อหาการเรียนการสอนในบางหัวข้อ หรือการ ตอบคำถาม 2) **กระบวนการเตรียมความพร้อมการเตรียม ผู้เรียน** เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการเรียนรู้ และ 3) **สร้าง ทัศนคติที่ดีต่อการเรียน**

อภิปรายผลการวิจัย

1. กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 2 พบว่าคะแนนทัศนคติต่อปัจจัยด้าน คุณภาพการสอนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในรายวิชานี้ในระดับ มากที่สุด อธิบายได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้รับผิดชอบรายวิชาควรคำนึงถึงประเด็นการออกแบบ รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณภาพมากที่สุด โดย สอดคล้องกับการศึกษาของศุภวดี แถวเพีย และคณะ (2558) ที่พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามสภาพจริง ทำ ให้คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะด้านการผดุงครรภ์หลังการเรียน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษาทุกคนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ สอดคล้องกับการศึกษา ของ Astarini และคณะ (2019) ในการจัดกระบวนการเรียน การสอนแบบ ASQ (Annotation การอธิบายความ,

Summarizing การสรุปความ และ Questioning การ ซักถาม) สำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่าสามารถพัฒนา ทักษะทางการพยาบาล เพิ่มสมรรถนะแห่งตน และเพิ่ม ทักษะในกระบวนการคิดอีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ การศึกษาของ ทาริกา วัฒนาสัจจา และกัญญา ชื่นอารมณ์ (2554) พบว่าปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยกระบวนการ จัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 2 ที่แปล ผลอยู่ในระดับมากที่สุด คือ

- 1) การมีโมเดลหุ่นจำลองทางผดุงครรภ์ เช่น หุ่นตั้งครรภ์ กระดูกเชิงกราน เป็นต้น
- 2) การมีรูปแบบเอกสารประกอบการเรียน การสอน
- 3) การสอนโดยใช้วิธีการยกตัวอย่าง กรณีศึกษา
- 4) ห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ สื่อและ โสตทัศนูปกรณ์พร้อมใช้งาน
- 5) เทคนิคและความสามารถของอาจารย์ใน การถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจโดยง่าย
- 6) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย

2. แนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และ การผดุงครรภ์ 2 มีผลสรุปมาจากการรับฟังความคิดเห็นของ ผู้เรียนและอาจารย์ผู้ร่วมสอนภาคทฤษฎี สรุปประเด็น คำตอบและจัดหมวดหมู่เป็น 3 แนวทางดังต่อไปนี้

2.1 การออกแบบรายวิชา

- 1) จัดกิจกรรมให้นักศึกษา ได้มีโอกาส แสดงความคิดเห็นในห้องเรียน เช่น การอภิปรายเนื้อหาการเรียน การสอนในบางหัวข้อ หรือการตอบคำถาม สอดคล้อง กับการจัดการเรียนรู้แบบ jigsaw method ของ Astarini

และคณะ (2019) ที่จัดกลุ่มนักศึกษาที่มีความสามารถในการเรียนแตกต่างกันอยู่ร่วมกันในกลุ่มเดียวกัน นักศึกษาแต่ละคนในกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาในบทเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ นักศึกษาแต่ละกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาหัวข้อเดียวกันก็จะมารวมมือกันหาข้อมูลและอภิปรายในเรื่องนั้นๆโดยละเอียด จากนั้นนักศึกษาแต่ละคนก็จะนำความรู้ต่างๆกลับไปถ่ายทอดให้เพื่อนคนอื่นๆในกลุ่มเดิมฟัง จัดเป็นการจัดการเรียนที่เน้นให้เกิดกระบวนการค้นคว้า อภิปรายร่วมกัน และถ่ายทอดความรู้

2) สอดแทรกกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนทางสูติกรรม และให้นักศึกษาฝึกวิเคราะห์ตามแนวทางที่กำหนด

3) สรุปเนื้อหาท้ายบทเรียนเป็นสมุดบันทึก หรือเป็นแผนภูมิความคิด สอดคล้องกับการศึกษาของ Jaafarpour (2016) ที่พบว่าการใช้แผนภาพความคิด (concept mapping) ประกอบการเรียนการสอน ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลดีขึ้น

4) ฝึกทำข้อสอบการพยาบาลมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนทางสูติกรรม และผู้สอนอธิบายแนวทางการวิเคราะห์ข้อสอบ

5) จัดให้มีสถานการณ์จำลองหรือไปสังเกตสถานการณ์จริง และให้นักศึกษาลองฝึกปฏิบัติการวางแผนการพยาบาลให้กับมารดา

6) จัดให้มีโมเดลหุ่นจำลอง เพื่อให้ นักศึกษามองเห็นภาพได้ชัดเจนและเข้าใจมากขึ้น เช่น หุ่นจำลองสตรีตั้งครรภ์ โมเดลกระดูกเชิงกราน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้นักศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เบญจมาภรณ์ นาคามดี, วรรณภรณ์ วีระพงษ์ และอัญชลี รุ่งฉาย (2559) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก มาจากการเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ที่มีวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกรณีศึกษา การสาธิต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถามตอบ การทำงานกลุ่ม เป็นต้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Mahmoud (2019) ที่พบว่าการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติและการทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักศึกษาพยาบาลดีขึ้น

2.2 กระบวนการเตรียมความพร้อม

2.2.1 ด้านนักศึกษา

1) ก่อนเรียนในรายวิชานี้ งานวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ ควรจัดกิจกรรมการเตรียม

ผู้เรียนเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการเรียนรู้ เช่น สอนเทคนิคการอ่านหนังสืออย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการเขียนแผนภูมิรูปภาพ ทักษะการสรุปและจับใจความสำคัญ ทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล เป็นต้น

2) นักศึกษาควรดูแลสุขภาพร่างกาย และจิตใจให้แข็งแรงอยู่เสมอ จัดตารางการอ่านหนังสือ เข้านอนและตื่นให้เป็นเวลา รับประทานอาหาร และอาหารเสริมที่มีประโยชน์ ออกกำลังกาย และฝึกสมาธิอย่างสม่ำเสมอ

การเตรียมความพร้อมเพื่อวางแผนการเรียนจะช่วยทำให้นักศึกษาเรียนรู้ได้เร็วขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของกาญจนา เลิศถาวรธรรม, วรรณิการ์ กิจนพเกียรติ และอรพิน สว่างวัฒนะเศรษฐ์ (2557) ที่พบว่าพฤติกรรมการเรียน เช่น การวางแผนการเรียน และการเตรียมตัวก่อนเรียนเป็นตัวแปรทางพฤติกรรมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.2 ด้านอาจารย์

1) ผู้สอนควรเรียนรู้เทคนิค การสอนที่ไม่น่าเบื่อ เช่น การสอดแทรกมุขตลก การเล่าประสบการณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการสอน การอธิบายเนื้อหาเป็นรูปภาพหรือแผนภูมิที่เข้าใจได้ง่าย สอดคล้องกับการศึกษาของ Mahmoud (2019) ที่พบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ชอบการสอนที่เน้นการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบรูปภาพหรือแผนภูมิ นอกจากนี้ควรจัดเตรียมเอกสารประกอบการสอนจากตำราหลัก และตำราที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เนื้อหาการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยรวบรวมให้ครบทุกบทเรียน ทุกหัวข้อ และทำเป็นรูปเล่มเพื่อให้ นักศึกษาสามารถเปิดกลับไป-มา สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่อ่านไปยังหัวข้ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้

2) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการสอน เช่น การทำข้อสอบออนไลน์ การส่งงานออนไลน์ เวบเพจรายวิชาเพื่อตอบปัญหาข้อสงสัย ห้องสมุดออนไลน์ เป็นต้น

เทคนิคการสอนของอาจารย์จะเป็นตัวช่วยที่ทำให้ นักศึกษาเรียนรู้ ร่วมกับการใช้สื่อช่วยสอนที่ทันสมัยจะทำให้เข้าถึงนักศึกษาได้มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ วนิดา พิงชมภู และศิริรัตน์ ปานอุทัย (2557) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนด้วย E-Learning หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

1) เริ่มสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาการพยาบาล มารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 จนถึง 2 โดยการพานักศึกษาไปศึกษาดูงานที่โรงพยาบาล ณ แผนกฝาก

ครรภ์ ห้องคลอด และหลังคลอด เพื่อเห็นมารดา และเห็นกระบวนการพยาบาลจริงในการปฏิบัติการพยาบาล

2) ผู้สอนปลูกฝังความคิดที่ดีต่อการเรียน โดยการพูดให้กำลังใจ พูดสร้างแรงบันดาลใจ พูดเสริมแรงทางบวก เพื่อให้ตั้งใจเรียน ตั้งใจอ่านหนังสือ ตั้งใจทำงานกลุ่ม และตั้งใจสอบ สอดคล้องกับการศึกษาของ นรากร พลหาญ และสมสมร เรื่องวรรณกรรม (2555) ที่พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติของนักศึกษาต่อวิชาชีพที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง จะเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งการศึกษาของ ฤทัยรัตน์ ชิดมงคล และเปรมฤดี บริบาล (2554) พบว่าทัศนคติที่ดีต่อการเรียน สามารถทำนายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาพยาบาลได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ แย้มตรี และคณะ (2562) ที่พบว่า 1) คุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thailand Qualifications Framework : TQF) ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.40$) 2) การประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย รวมทุกด้านอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.48$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความดี รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำ และด้านความเก่งตามลำดับ ($\bar{X} = 4.09$, $SD = 0.55$; $\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.51$; $\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.50$ ตามลำดับ) และการประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตตามอัตลักษณ์ของคณะพยาบาลศาสตร์ รวมทุกด้านอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.49$) โดยด้านอ่อนน้อมถ่อมตน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.46$) รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำ อดทน และ จิตอาสา ตามลำดับ ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.51$; $\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.67$; $\bar{X} = 3.87$, $SD = 0.61$ ตามลำดับ) 3) ความพึงพอใจของบัณฑิตและความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อบัณฑิตทุนพยาบาลชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.65$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 ควรมีการคัดเลือกในประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของหลักสูตรและการจัดการเรียนสอนของสถาบันนั้นๆ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

1.2 ควรนำเข้าที่ประชุมในสาขาหรือภาควิชาอื่นๆ ก่อน เพื่อให้ผู้ร่วมสอนเห็นชอบและมีทิศทางการสอนไปแนวทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำไปออกแบบเพื่อจัดเป็นรูปแบบการสอนที่เหมาะสม และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบในกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม

2.2 ควรมีการศึกษาแบบบูรณาการสองรายวิชา เพื่อความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในภาคทฤษฎี และประเมินผลทางพฤติกรรมร่วมกับทักษะในภาคปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

1. กาญจนา เลิศถาวรธรรม กรรณิการ์ กิจนพ เกียรติ และอรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์. (2557). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี**. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 7(4), 13-24.
2. คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. (2554). **หลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2554**. ขอนแก่น: คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
3. ทาริกา วัฒนาสัจจา และกัญญา ชื่นอารมณ. (2554). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 3(2), 33-42.
4. นรากร พลหาญ และสมสมร เรื่องวรรณกรรม. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม**. วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 31(6), 33-43.
5. เบญจมาภรณ์ นาคามดี, วรรณภรณ์ วีระพงษ์ และอัญชลี รุ่งฉาย. (2559). **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ในการเรียนวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช**. สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 22(2), 79-91.

6. โปยม จันทน์น้อย. (2560). การศึกษา 4.0. พัทลุงสามัคคี, 57, 25-29.
7. ฤทัยรัตน์ ชิดมงคล และเปรมฤดี บริบาล. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธานี. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 22(1), 98-108.
8. วณิชา พึ่งชมภู และศิริรัตน์ ปานอุทัย. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วย E-Learning สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ในกระบวนวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ. พยาบาลสาร, 41 ฉบับพิเศษ, 11-24.
9. ศุภวดี แก้วเพี้ย และคณะ. (2558). รูปแบบการเรียนการสอนตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการผดุงครรภ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล. Journal of Nursing Science, 33 (1), 27-36.
10. สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). การศึกษา : การสร้างประชาคมอาเซียน 2558. The Role of Education in Building an ASEAN Community 2015
11. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานวิชาการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา.
12. เสาวลักษณ์ แยมตรี และคณะ. (2562). การปฏิบัติงานของบัณฑิตทุนพยาบาลชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 9 ฉบับที่ 1, 68.
13. Astarini, M. I. A., Juwita, L., & Setiawan, A. H. (2019). Comparison of Learning Method Effectiveness Between Jigsaw and Team Game Tournament on Achievement and Interpersonal Relationship Skill in Nursing Freshmen. Indonesian nursing journal of education and clinic (injec), 3(1), 63-70.
14. Bloom, B. S. (1982). Human Characteristic and School Learning. New York: McGraw-Hill.

แนวทางการประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วยจิตเวชตามแบบแผนด้านสุขภาพของกอร์ดอน

ภิญญา ภัทรกิจจารุ¹

จิรพรรณ ชัยวิเศษ²

บทนำ

การประเมินภาวะสุขภาพ เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการพยาบาล และถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เนื่องจากในการวางแผนให้การพยาบาลผู้ป่วยนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงตามสภาพความเป็นจริงของผู้ป่วย และครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ พยาบาลจึงต้องมีการทำงานที่ได้มาจากแนวคิดทฤษฎีทางการพยาบาล และองค์ความรู้จากศาสตร์สาขาต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ แนวคิดแบบแผนด้านสุขภาพ (Functional Health Pattern) ของกอร์ดอน เป็นแนวคิดการประเมินภาวะสุขภาพที่ได้รับการยอมรับและถูกนำมาประยุกต์ใช้ทางการพยาบาลอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ซึ่งแนวคิดแบบแผนสุขภาพพัฒนาขึ้นโดย มาจอร์รี่ กอร์ดอน (Marjory Gordon) ในปี 1987 จากความเชื่อที่ว่าบุคคลจะมีภาวะสุขภาพดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความปกติ (function) หรือความผิดปกติ (Dysfunction) เป็นการประเมินพฤติกรรมทางสุขภาพของผู้รับบริการที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้รับบริการทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ประกอบด้วยแบบแผนสุขภาพ 11 แบบแผน (Gordon, 1994) เพื่อประเมินภาวะสุขภาพของผู้รับบริการได้เป็นองค์รวม

สถาบันการศึกษาทางการพยาบาลในประเทศไทย ได้นำแนวคิดการประเมินภาวะสุขภาพ 11 แบบแผนของกอร์ดอน มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในทุกสาขาวิชาโดยบรรจุไว้ในหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันมีตำราทางการพยาบาลและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จำนวนมาก ที่เขียนไว้เกี่ยวกับการแนวคิดการประเมินภาวะสุขภาพ 11 แบบแผนของกอร์ดอน โดยส่วนใหญ่จะเขียนในลักษณะของการประเมินสุขภาพผู้รับบริการทางกายในการปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐานมากกว่าการเขียนในเชิงเฉพาะเจาะจงตามลักษณะของผู้ป่วยแต่ละประเภท โดยเฉพาะในการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวชซึ่งผู้รับบริการจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากผู้ป่วยทางกายทั่วไป การรวบรวมข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยจิตเวช ซึ่งพบว่าในตำราทางการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชยังมีการกล่าวถึงน้อย

มากเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้แบบแผนสุขภาพของกอร์ดอนในการประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วยจิตเวช

การประเมินภาวะสุขภาพของผู้ป่วยจิตเวชนั้น พยาบาลต้องบูรณาการองค์ความรู้ทั้งเรื่องโรคและอาการทางจิตเวช ความสามารถในการสัมภาษณ์และซักประวัติผู้ป่วยทางจิต ซึ่งต้องอาศัยทักษะความเชี่ยวชาญในการสื่อสารเพื่อการบำบัดเป็นสำคัญ จึงนับเป็นความซับซ้อนและท้าทายสำหรับพยาบาลวิชาชีพที่ยังขาดประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยจิตเวช หรือนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชในการนำแนวคิดแบบแผนสุขภาพของกอร์ดอนไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมและถูกต้อง ในการประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วยจิตเวช เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพียงพอ ที่จะนำมากำหนดปัญหาทางการพยาบาลและวางแผนการพยาบาลได้ตรงตามภาวะสุขภาพของผู้ป่วยจิตเวช ในขณะที่เอกสาร/ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องยังมีน้อยและยากต่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้รวบรวมองค์ความรู้ทั้งจากเอกสาร ตำราวิชาการ และประสบการณ์การทำงานในการประยุกต์ใช้แบบแผนด้านสุขภาพของกอร์ดอนในการประเมินพฤติกรรมทางสุขภาพผู้ป่วยจิตเวช เพื่อเผยแพร่เป็นแหล่งความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงานทางการพยาบาล และนักศึกษาพยาบาล

แบบแผนด้านสุขภาพของกอร์ดอนในลำดับต่อไปจะนำเสนอแบบแผนด้านสุขภาพ (Functional Health Pattern) ของกอร์ดอน แบ่งออกเป็น 11 แบบแผน ประกอบด้วย

1) แบบแผนด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพและการดูแลสุขภาพ 2) แบบแผนด้านโภชนาการและการเผาผลาญสารอาหาร 3) แบบแผนด้านการขับถ่าย 4) แบบแผนด้านกิจกรรมและการออกกำลังกาย 5) แบบแผนด้านสติปัญญาและการรับรู้ 6) แบบแผนด้านการพักผ่อนนอนหลับ 7) แบบแผนด้านการรับรู้ตนเองและอัตมโนทัศน์ 8) แบบแผนด้านบทบาทและสัมพันธภาพ 9) แบบแผนด้านเพศและการเจริญพันธุ์ 10) แบบแผนด้านการปรับตัวและการทนทานต่อความเครียด และ 11) แบบแผนด้านคุณค่าและความเชื่อ โดยในการประยุกต์ใช้ในการประเมินภาวะสุขภาพของผู้ป่วยที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตและจิตเวชในแต่ละแบบแผน มีรายละเอียด ดังนี้

¹อาจารย์พยาบาลประจำ หัวหน้าสาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²อาจารย์พยาบาลประจำ สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

แบบแผนที่ 1 การรับรู้และการดูแลสุขภาพการรับรู้สุขภาพ

เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินความคิด ความเข้าใจของผู้รับบริการที่มีต่อภาวะสุขภาพของตนเอง โดยเฉพาะต่อโรคและอาการเจ็บป่วยทางจิตที่ผู้ป่วยเป็น ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตัวอย่างคำถามที่ควรใช้ในการประเมิน การรับรู้ภาวะสุขภาพตนเองของผู้ป่วยและญาติ/ผู้ดูแล เช่น “พอจะบอกถึงสาเหตุที่คุณต้องมาโรงพยาบาลได้หรือไม่” “ช่วยเล่าให้ฟังหน่อย ได้ไหมว่าเกิดอะไรขึ้น คุณถึงมาอยู่ที่ โรงพยาบาลครั้งนี้” “คุณคิดว่าสิ่งที่คุณต้องมาอยู่โรงพยาบาล เพราะอะไร” “ญาติทราบไหมคะว่าผู้ป่วย ไม่สบายครั้งนี้ เป็นอะไร” เป็นต้น

การดูแลสุขภาพ

เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติขณะเจ็บป่วยทางจิต ทั้งในขณะผู้ป่วยอยู่บ้านและ ขณะอยู่โรงพยาบาล รวมถึงการปฏิบัติตัวเพื่อการดูแล ตนเองในอนาคตเมื่อกลับไปอยู่บ้านว่า ผู้ป่วยปฏิบัติตัวได้ ถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ป่วยที่ปฏิเสธการ เจ็บป่วยมักไม่ปฏิบัติตามแผนการรักษา เช่น ไม่ รับประทานยาต่อเนื่อง ไม่ไปพบแพทย์ตามนัด ขาดความรู้ เรื่องโรคและการปฏิบัติตน หรือมีความรู้แต่ไม่ปฏิบัติ เนื่องจากคิดว่าตนเองไม่ได้เจ็บป่วยทางจิต นอกจากนี้ผู้ป่วย บางรายหยุดยาเองเนื่องจากไม่สบายหรือทุกข์ทรมานจาก ผลข้างเคียงจากยา หรือผลข้างเคียงจากยานั้นเป็นอุปสรรค ต่อการดำรงชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ เช่น ง่วง มาก เวียนศีรษะ ปากคอแห้ง พุดไม่ชัด เป็นต้น ตัวอย่าง ผู้ป่วยรายหนึ่งที่มีอาชีพขับรถแท็กซี่บอกว่า “กินยาแล้วง่วง ขับรถไม่ได้ อันตราย จะให้หยุดงานก็ไม่มีเงินเลี้ยงครอบครัว”

ตัวอย่างคำถามที่ควรใช้ในการประเมิน

เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ได้แก่ “อยู่ที่บ้านคุณรับประทาน ยาอย่างไร ใครเป็นคนจัดให้” “ยาหมดหรือเมื่อแพทย์นัด คุณได้กลับมาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้งหรือไม่” “โดยส่วน ใหญ่มารับยาเองหรือมีใครมารับยาแทน” “เคยหยุดยาเอง หรือกินบ้างไม่กินบ้าง หรือมีการปรับยาเองไหม” “เมื่อกลับ บ้านทราบไหมคะว่าต้องดูแลตัวเองอย่างไร” “พอจะบอกถึง อาการเตือนก่อนที่จะมีอาการกำเริบได้ไหมคะ” “ถ้าหาก คุณมีอาการ เมื่อกลับไปอยู่บ้านคุณจะทำอย่างไร” “คุณดื่ม กาแฟ หรือสูบบุหรี่ หรือใช้สารเสพติดไหมภายหลังออกจาก โรงพยาบาลไปอยู่ที่บ้าน” “เวลาที่คุณออกไปทำงาน คุณ ดูแลตัวเองเรื่องการรับประทานยาอย่างไร” เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรมีการประเมินการรับรู้ของ ญาติเกี่ยวกับการเจ็บป่วยทางจิตของผู้ป่วยและการมีส่วนร่วม ในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยต่อเนื่องตั้งแต่ผู้ป่วยอยู่โรงพยาบาล จนถึงกลับไปอยู่บ้าน

แบบแผนที่ 2 โภชนาการและการเผาผลาญสารอาหาร

ผู้ป่วยจิตเวชส่วนใหญ่มักมีปัญหาในการ รับประทานอาหาร เช่น รับประทานอาหารน้อยเกินไป หรือ รับประทานอาหารมากเกินไป ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการ รับประทานอาหารที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญอย่างมาก ปัญหาเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่พบบ่อยในผู้ป่วย จิตเวช ได้แก่

- ผู้ป่วยจิตเภทชนิดคาทาโทนิค (Schizophrenia Catatonic Type) ผู้ป่วยจิตเภทชนิดนี้ จะมี ลักษณะนิ่งเฉย ไม่เคลื่อนไหว ไม่ทำอะไร ไม่รับประทานอาหาร และจะนั่งเฉย ทำเดิวนาน ๆ ทั้งวัน

- ผู้ป่วยที่มีความผิดปกติด้านการกิน Bulimia Nervosa, Anorexia Nervosa

- ผู้ป่วยติดสารเสพติด (Substance related psychotic disorder)

- ผู้ป่วยทางจิตที่มีภาวะหลงผิด หวาดระแวง เช่น หลงผิดว่ามีคนปองร้าย (Persecutory Delusion) คน วางยาพิษในอาหาร

- ผู้ป่วยซึมเศร้า (Depressive disorder) มักซึมเศร้าจนไม่อยากรับประทานอาหาร เบื่ออาหาร

- ผู้ป่วยสมองเสื่อม (Dementia) ปัญหาของ ผู้ป่วยสมองเสื่อมพบได้ทั้งสองลักษณะ คือ ไม่รับประทานอาหารเพราะเข้าใจว่าตนเองรับประทานแล้ว หรือรับประทาน อาหารวันละหลายๆ มื้อ เนื่องจากหลงลืมจำไม่ได้ว่าตนเอง ได้รับประทานไปแล้ว

- ภาวะการดื่มน้ำมากผิดปกติ ในผู้ป่วย โรคจิต (Polydipsia in Patient with Psychosis)

แบบแผนที่ 3 การขับถ่าย

แบบแผนนี้ควรประเมินทั้งจำนวนครั้งของการ ขับถ่าย และความสามารถในการดูแลตนเองในการขับถ่าย เนื่องจากผู้ป่วยอาจมีปัญหาท้องผูก ท้องเดิน ปัสสาวะลำบาก ซึ่งเกิดได้จากผลข้างเคียงจากยาทางจิตเวช โดยเฉพาะผู้ป่วย ที่ได้รับยาลิเทียม ควรเฝ้าระวังภาวะ Lithium intoxication เช่น มีอาการท้องเดิน คลื่นไส้ อาเจียน และ ประเมินว่า ผู้ป่วยช่วยเหลือตัวเองในการขับถ่ายและการทำความสะอาด อย่างไร หรือต้องมีคน ผู้ป่วยบางรายใช้ท้องน้ำแล้วไม่ราด ไม่ล้างทำความสะอาด บางรายปัสสาวะ/ อุจจาระเรี่ยราดใน ที่สาธารณะ หรือในที่ที่ไม่ใช่ที่ในการขับถ่าย เช่น อ่างล้างมือ บางรายมีพฤติกรรมแปลกประหลาด เช่น เล่นอุจจาระ หรือ กินอุจจาระของตนเอง

แบบแผนที่ 4 กิจวัตรประจำวันและการออกกำลังกาย

ผู้ป่วยจิตเวชส่วนใหญ่มีการสูญเสียหน้าที่ในการดูแลตนเอง เช่น ผู้ป่วยจิตเภทเรื้อรัง ผู้ป่วยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและการรู้คิด ผู้ป่วยจิตเวชสารเสพติด เป็นต้น ปัญหาที่พบ ได้แก่ การไม่อาบน้ำเป็นเวลานาน (อาจเป็นเดือนหรือเป็นปี) ผู้ป่วยมักมีลักษณะเกียจคร้าน ไม่ทำอะไร ส่วนใหญ่จะกินกับนอน ไม่สนใจทำกิจวัตรประจำวัน ไม่ทำงานบ้าน ไม่ออกกำลังกาย ทั้งที่เมื่อก่อนเคยทำ ซึ่งอาการเหล่านี้มักส่งผลกระทบตามมาหลายอย่าง เช่น ความรู้สึกเป็นภาระของญาติหรือผู้ดูแล ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ซึ่งโดยส่วนใหญ่ครอบครัวจะมองว่าผู้ป่วยขี้เกียจ นิสัยไม่ดี งอมืองอเท้า ไม่ช่วยเหลือตัวเอง ทั้งที่พฤติกรรมเหล่านี้เป็นอาการทางจิตอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “อาการด้านลบ” (negative symptoms)

นอกจากนี้ควรประเมินลักษณะการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ ทั้งที่เป็นพฤติกรรมผิดปกติ แปลกประหลาด ทำทางแปลกๆ เช่น Catalepsy, Waxy flexibility, Catatonic stupor, Stereo type, พฤติกรรมวุ่นวาย (agitation) เดินไปมาไม่หยุด ผู้ป่วยที่มีอาการของ Extra pyramidal symptom เช่น กระสับกระส่าย (Akathisia) แข็งเกร็ง (Acute dystonia) การเคลื่อนไหวเชื่องช้า (Akinesia) อาการคล้ายพาร์กินสัน (Parkinson like syndromes) เป็นต้น

แบบแผนที่ 5 สติปัญญาและการรับรู้

แบบแผนที่สำหรับผู้ป่วยจิตเวช เน้นการประเมินสภาพจิตในมิติด้านความรู้ปัญหาและการรู้คิด (Cognition) ได้แก่

1. การรู้สึกตัว (Conscious) เช่น สับสน เบลอๆ
2. การคิด (Thought) ประเมินทั้งรูปแบบความคิดและเนื้อหาความคิด โดยผู้ป่วยโรคจิตมักมีอาการหลงผิด หวาดระแวง เป็นต้น
3. การรับรู้ (Perception) ประเมินอาการประสาทหลอน (Hallucination) และแปลสิ่งเร้าผิด (Illusion)
4. การรับรู้เวลา สถานที่ บุคคล (Orientation) ผู้ป่วยที่มักพบว่ามีปัญหา Disorientation โดยเฉพาะผู้ป่วย Dementia, Delirium
5. ความจำ (Memory) โดยเฉพาะในผู้ป่วยสมองเสื่อม (Dementia)
6. สมาธิและความสนใจ (Attention and concentration) ผู้ป่วยจิตเวชส่วนใหญ่สมาธิ/ ความสนใจไม่ค่อยดี เช่น ผู้ป่วยที่ซึมเศร้า กังวล ผู้ป่วย mania
7. ความรอบรู้ทั่วไป (Fund of knowledge) ผู้ป่วยจิตเวชเรื้อรังมักมีความเสื่อมถอยในด้านความรู้ทั่วไปเนื่องจากไม่สนใจข่าวสาร สิ่งรอบตัวต่าง ๆ

8. การคิดนามธรรม (Abstract thinking)

มักพบความผิดปกติ ผู้ป่วยทางจิตชนิด Organic psychosis ผู้ป่วย Dementia ผู้ป่วยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

9. การตัดสินใจ (Judgment) ผู้ป่วยบาง

รายมีอาการหุนหันพลันแล่น มีการตัดสินใจที่ไม่เหมาะสม เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายหรือผลกระทบที่รุนแรงตามมาได้

ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการประเมินเกี่ยวกับอาการประสาทหลอน (Hallucination) ได้แก่ “คุณเคยได้ยินเสียงพูด ในขณะที่ไม่มีใครเลยบ้างมั๊ย” “คุณเห็นอะไรที่คนอื่นไม่เห็นบ้างมั๊ย”

ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการประเมินเกี่ยวกับเนื้อหาความคิด ได้แก่ “คุณใช้เวลาไหนในการทำความสะดวกร่างกายตัวเอง” “คุณรู้สึกลำบากไหมในการตัดสินใจเรื่องเล็กๆน้อยๆ”

แบบแผนที่ 6 การพักผ่อนนอนหลับ

ปัญหาการนอนในผู้ป่วยจิตเวชพบได้ทั้งนอนน้อยเกินไปหรือนอนมากเกินไป เช่น ผู้ป่วยที่นอนน้อย พบได้บ่อยในผู้ป่วยที่มีภาวะหวาดระแวง กลัว วิตกกังวลสูง ซึมเศร้า หรือในผู้ป่วย Mania ที่อยู่ในระยะคลุ้มคลั่ง ที่มีกิจกรรมมาก นอนไม่ก็ขี้โม่งก็รู้สึกว่าเป็นพ้อ หรือ ในผู้ป่วยสมองเสื่อม ผู้ป่วย Delirium ที่มักสับสนเรื่องเวลา เป็นต้น

ส่วนผู้ป่วยที่นอนมากเกินไป พบบ่อยในผู้ป่วยที่ได้รับยาปริมาณสูง หรือผู้ป่วยที่ได้รับยาทางจิตเวชเป็นครั้งแรก หรืออาจพบในผู้ป่วยที่มีความเสื่อมถอยที่ไม่สนใจตนเองและสิ่งแวดล้อม นอนทั้งวัน หรือผู้ป่วยซึมเศร้าบางรายมีลักษณะที่นอนมากกว่าปกติแทนที่จะนอนไม่หลับ

แบบแผนที่ 7 การรับรู้ตนเองและอัตมโนทัศน์

ปัญหาของผู้ป่วยจิตเวชที่มักพบในแบบแผนที่ เช่น ความรู้สึกด้อยคุณค่า ไร้ค่า รู้สึกตนเองเป็นภาระคนอื่น รู้สึกถูกตีตราว่าเป็นคนบ้า เป็นต้น แบบแผนที่เป็นการประเมินความคิด ความรู้สึกต่อตนเอง การมองตนเอง

ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการประเมิน เช่น “คุณคิดว่าคุณเป็นคนอย่างไร” “คิดว่าคนอื่นมองคุณอย่างไร” เป็นต้น

แบบแผนที่ 8 บทบาทและสัมพันธภาพ

ผู้ป่วยจิตเวชมักมีความบกพร่องในการทำหน้าที่ด้านการทำงานและด้านสังคม ผู้ป่วยไม่สามารถคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ซึ่งเป็นผลมาจากอาการของโรคเอง และบุคลิกภาพดั้งเดิมของผู้ป่วย ปัญหาที่พบได้บ่อย ได้แก่ ผู้ป่วยมักมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน ทำงานไม่ได้ ลาออกจากงาน เปลี่ยนงานบ่อย มีพฤติกรรมแยกตัว ไม่เป็นมิตร หวาดระแวง หลงผิดคิดว่ามีคนจะทำร้าย เป็นต้น

แบบแผนที่ 9 เพศและการเจริญพันธุ์

แบบแผนนี้ควรประเมินเกี่ยวกับความพึงพอใจ
ในเพศสัมพันธ์ การเจริญพันธุ์ รวมถึงภาวะกามวิปริต (Paraphilia) เช่น การมีความต้องการทางเพศลดลง ซึ่งอาจเป็นผลจากการดื่มสุราเป็นเวลายาวนานและอาจเกิดจากผลข้างเคียงจากยาทางจิต การมีความต้องการทางเพศเพิ่มขึ้น ซึ่งมักพบในระยะอาการกำเริบของผู้ป่วย Mania หรืออาจเป็นผลจากการใช้สารเสพติด ทำให้ขาดสติและความยับยั้งชั่งใจ อาจพบภาวะเต้านมโตในเพศชายหรือตรวจพบน้ำนมไหลในเพศหญิงที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ บางรายอาจถูกทารุณกรรมทางเพศ (Sexual abuse) เป็นต้น

แบบแผนที่ 10 การปรับตัวและการเผชิญกับความเครียด

ควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเครียด/วิตกกังวล
ในปัจจุบัน รวมถึงความวิตกกังวล/คับข้องใจที่ผ่านมา
แบบแผน การปรับตัวต่อปัญหา กลไกทางจิตที่มักใช้เมื่อเกิดความเครียด แหล่งสนับสนุนทางสังคม บุคคลที่ผู้ป่วยไว้วางใจและมักไปปรึกษาเมื่อมีปัญหา นอกจากนี้ควรประเมินสภาพจิตด้านอารมณ์ (Mood/ Affect) อย่างละเอียด ผู้ป่วยบางรายที่มีภาวะซึมเศร้ารุนแรงอาจมีความคิดฆ่าตัวตายได้

แบบแผนที่ 11 ความเชื่อ

ควรประเมินว่าผู้ป่วยและครอบครัวมีความเชื่ออย่างไรเกี่ยวกับการเจ็บป่วยทางจิต บางรายยังมีความเชื่อว่าการเจ็บป่วยทางจิตเกิดจากไสยศาสตร์ หรือถูกทำคุณไสย รวมถึงประเมินความคิด/ ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยทางจิต บางรายเชื่อว่าต้องไปรดน้ำมนต์/ แก้วบน/ รับประทาน บางรายก็เชื่อว่าต้องไปขอพรพระ หรือแต่งงาน จึงจะหายโดยไม่จำเป็นต้องกินยาตามแพทย์สั่งหรือรักษาในโรงพยาบาล

บทสรุป

ในการประเมินภาวะสุขภาพของผู้ป่วยจิตเวชตามแนวคิด 11 แบบแผนด้านสุขภาพของกอร์ดอนตามแนวทางที่เรียบเรียงมานำเสนอนี้ ให้มีประสิทธิภาพพยาบาลควรฝึกการตั้งคำถามและการบันทึกข้อมูล โดยเป็นคำถามที่เฉพาะเจาะจง เน้นการประเมินสภาพจิต การคิดรู้ การตัดสินใจ ตลอดจนอาการแสดงทางกายที่เกี่ยวข้อง/ นำมาสู่อาการทางจิต และควรหลีกเลี่ยงคำถาม “ทำไม” เพราะจะได้คำตอบที่เป็นเพียงเหตุผลที่ผู้ป่วยคิดในขณะตอบเท่านั้น นอกจากนั้นพยาบาลควรรวบรวมข้อมูลทั้งจากตัวผู้ป่วยและครอบครัว/ ผู้ดูแล เนื่องจากผู้ป่วยจิตเวชบางรายอาจไม่ให้ความร่วมมือ หรืออยู่ในสภาวะทางจิตที่ไม่สามารถรับรู้ตนเองตามความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน

การประเมินแบบแผนที่เกี่ยวกับสภาวะจิตใจ และอารมณ์สำคัญอย่างยิ่งพยาบาลต้องบูรณาการองค์ความรู้จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องโรคและอาการแสดงทางจิตเวช การสัมภาษณ์และซักประวัติทางจิตเวช การทดสอบสภาพจิต และการใช้เครื่องมือประเมินทางสุขภาพจิตต่าง ๆ และพยาบาลควรมีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด เพื่อให้ผู้ป่วยและครอบครัวเกิดความไว้วางใจ ให้ความร่วมมือในการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวางแผนการพยาบาล

อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก บุคคลคือ “องค์รวม” ที่ประกอบด้วยร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ ที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ พยาบาลจึงไม่ควรละเลยในการประเมินภาวะสุขภาพในมิติทางด้านร่างกาย เช่นเดียวกับการประเมินในผู้ป่วยโรคทางกายทั่วไป เพื่อนำไปสู่การจำแนกภาวะการเจ็บป่วยทางกายและทางจิตที่ถูกต้อง พร้อมทั้งสามารถวางแผนการพยาบาลได้สอดคล้อง/ ตรงกับสภาพปัญหาจริงของผู้ป่วยจิตเวช

เอกสารอ้างอิง

1. นริสา วงศ์พนารักษ์. (2557). สัมพันธภาพเพื่อการบำบัด : การประยุกต์ใช้ในกระบวนการพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก. 15(2) : 84-91.
2. นิตยา ศรีจันทร์. (2557). กระบวนการพยาบาลในการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.elnurse.ssu.ac.th/nitaya_si/pluginfile.php/22/block_html/content
3. พรศิริ พันธสี. (2552). กระบวนการพยาบาล & แบบแผนสุขภาพ. กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร จำกัด.
4. ยาใจ สิทธิมงคลและคณะ บรรณาธิการ. (2559). การพยาบาลจิตเวชศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ มหานคร : บริษัท แสกนอาร์ต จำกัด.
5. Gordon, M. (1994). Nursing Diagnosis : Process and Application, 3rd ed. St. Louis : Mosby.
6. Edelman, C.L., & Mandel, C.L., (2006) In D. Como, L. Thomas (Eds.). Health Promotion Throughout the Lifespan. St. Louis: Mosby.
7. Elizabeth, M. Vacarolis. (2011). Manual of Psychiatric Nursing Care Planing. 4th ed. St. Louis: Missouri.

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ

1. บทความที่รับพิจารณาลงพิมพ์

บทความวิชาการ มีความยาวไม่ควรเกิน 8 หน้า กระดาษ A4 เป็นบทความที่รวบรวมหรือเรียบเรียงจากหนังสือ เอกสาร ประสพการณ์หรือเรื่องแปล เพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาต่างๆ หรือแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มีคุณค่าทางวิชาการ บทความวิชาการควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน email address พร้อมสถานที่ทำงาน คำนำ เนื้อความ บทสรุป เอกสารอ้างอิง

บทความวิจัย มีความยาวไม่ควรเกิน 10 หน้า กระดาษ A4 ควรประกอบด้วย ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียน ชื่อที่ปรึกษา email address พร้อมสถานที่ทำงาน บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษระบุอย่างละ 3-5 คำ เนื้อเรื่อง เอกสารอ้างอิง เนื้อเรื่องประกอบด้วย

* บทนำ (Introduction) บอกความเป็นมาหรือที่มาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการทดลอง และอาจรวมการตรวจเอกสาร

* วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ (Materials and Methods)

* ผลการทดลอง (Results)

* วิจารณ์ผล/อภิปรายผล (Discussions) อาจเขียนกับผลการทดลองได้

ทั้งนี้หากเป็นบทความภาษาต่างประเทศจะต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยด้วย

2. คำแนะนำในการเขียนและพิมพ์

2.1 คำแนะนำทั่วไป

บทความที่เสนอต้องพิมพ์ลงบนกระดาษขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว พิมพ์ด้วย Microsoft Word of Windows การตั้งค่าหน้ากระดาษ ขอบด้านบนและด้านล่าง 2.5 ซม. ด้านซ้ายและด้านขวา 2.5 ซม. พิมพ์ 2 คอลัมน์ กว้าง 7.6 ซม. ระยะห่าง 0.8 ซม.

2.2 แบบและขนาดตัวอักษร

บทความภาษาไทย ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun New ชื่อบทความใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อและเนื้อความต่างๆใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ ชื่อหัวข้อและหัวข้อย่อยใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา

2.3 การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในบทความ อาจใช้การอ้างอิงแบบตัวเลข หรือแบบนาม – ปี ตามมาตรฐานสากล เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ เอกสารอ้างอิงทุกฉบับจะต้องมีการอ้างอิงหรือกล่าวถึงในบทความรายละเอียดของเอกสารอ้างอิง ประกอบด้วย

ชื่อสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือหรือชื่อของบทความหรือชื่อของเอกสารที่พิมพ์. สำนักหรือสถานที่พิมพ์.

ทั้งนี้การเขียนให้เป็นไปตามรูปแบบของชนิดเอกสารที่อ้างอิงแบบ APA

3. เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะต้องได้รับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น บทความวิชาการและบทความวิจัยมีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกเป็นผู้ประเมิน 2 คน ซึ่งกองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตัดสินใจตีพิมพ์หรือไม่ก็ได้

เกณฑ์การพิจารณาบทความ มีดังนี้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณค่าทางวิชาการ ความสมบูรณ์ของเนื้อหาและโครงสร้าง ภาษาที่ใช้ ความชัดเจนของสมมติฐาน/วัตถุประสงค์ ความชัดเจนของการนำเสนอ และการจัดระเบียบบทความ ความถูกต้องตามวิชาการ การอภิปรายผล และการอ้างอิงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

4. คำแนะนำการส่งเรื่องลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

กองบรรณาธิการมีความยินดีที่จะรับบทความและงานวิจัยจากทุกท่านทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกตีพิมพ์ และเผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ขอนแก่น ทั้งนี้ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจทาน และแก้ไข ต้นฉบับ และพิจารณาเรื่องที่จัดพิมพ์เพื่อความสะดวกแก่การพิจารณาจึงขอแนะนำการเตรียมต้นฉบับดังนี้

5. การกำหนดวาระการออกวารสาร

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีกำหนดวาระการออก 2 ฉบับต่อปี คือ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

* หมายเหตุในปี พ.ศ.2563 เป็นต้นไป สภาวิทยาลัยมีมติการประชุมกำหนดวาระการออกวารสาร 4 ฉบับต่อปี

6. ประเภทของเรื่องที่จะตีพิมพ์

6.1 บทความทางวิชาการ(Article)เกี่ยวกับการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ นิติศาสตร์ ศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ การบริการนวัตกรรม และอื่นๆ

6.2 บทความพิเศษ (Special Articles)

6.3 รายงานการวิจัย(Research Report)

6.4 บทความปริทัศน์ (Review Article)รวบรวม หรือเรียบเรียงจากเอกสารหรือหนังสือต่างๆ เพื่อเผยแพร่และฟื้นฟู งานด้านวิชาการ

6.5 ปกิณกะ (Miscellany) เป็นบทความข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในด้านวิชาการ ข่าววิชาการ หรือสิ่งที่น่าสนใจ

7. เงื่อนไขการส่งเรื่องตีพิมพ์

7.1 เป็นต้นฉบับที่ยังไม่เคยตีพิมพ์ หรือกำลังรอลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น

7.2 นิพนธ์ต้นฉบับที่เป็นบทความทางวิชาการ และรายงานการวิจัย จะต้องผ่านการประเมินคุณภาพ และเห็นชอบจากผู้ประเมิน (Peer Reviewers) ถ้าต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ผู้เขียนต้องส่งนิพนธ์ต้นฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้กองบรรณาธิการตามกำหนด

7.3 กองบรรณาธิการจะส่งวารสารให้กับผู้เขียนบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จำนวน 1 ฉบับ

7.4 ความคิดเห็นในบทความที่ลงพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียนี้ เป็นของผู้เขียนเท่านั้นมิได้เป็นความคิดเห็นของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

8. การเตรียมนิพนธ์ต้นฉบับ

8.1 ต้นฉบับพิมพ์หน้าเดียวโดยใช้กระดาษ A4 (216 x 279 มม.) จำนวน 8-10 หน้า ส่งต้นฉบับมายัง www.casjournal.cas.ac.th

8.2 บทความย่อภาษาไทยไม่เกิน 15 บรรทัด และภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 202 คำ (15 บรรทัด) รวมกันไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

8.3 กรณีมีภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ ต้องใส่หมายเลขกำกับภาพ ตาราง และแผนภูมิตามลำดับให้ครบถ้วน

9. รูปแบบของการเขียนและการเตรียมต้นฉบับ

9.1 บทความวิจัย

9.1.1 ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางและมีภาษาอังกฤษกำกับในบรรทัดถัดไป ชื่อผู้เขียนให้ระบุให้ครบทุกคนอยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยเยื้องไปทางขวามือทำสัญลักษณ์ 1เรียงตามลำดับ ส่วนตำแหน่งทางวิชาการและสถานที่ทำงานของผู้เขียนพิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถ

9.1.2 บทความย่อภาษาไทย ระบุคำสำคัญ 3-5 คำ และบทความย่อภาษาอังกฤษระบุ Keywords จำนวน 3-5 คำ

9.1.3 เรียงลำดับเนื้อหา ดังนี้ บทคัดย่อภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย สมมุติฐาน ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยโดยสรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง (เท่าที่อ้างในบทความ)

9.2 บทความวิชาการ

9.2.1 ประกอบด้วยชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทนำ เนื้อหา วิเคราะห์ สรุป และเอกสารอ้างอิง

9.2.2 ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง ชื่อผู้เขียนอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเยื้องไปทางขวามือ ส่วนตำแหน่งทางวิชาการและสถานที่ทำงานของผู้เขียนพิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถ

10. การเขียนเอกสารอ้างอิง

10.1 การอ้างอิงเอกสารในเนื้อเรื่อง

ใช้ระบบนาม ปี ชื่อผู้แต่ง ภาษาอังกฤษให้เขียนชื่อสกุลเท่านั้น กรณีที่ผู้แต่งไม่เกิน 3 คน ให้เขียนชื่อผู้แต่งทุกคน ในการอ้างอิงครั้งแรก และถ้ามีการอ้างอิงอีกให้ใช้ et al หรือคณะ ต่อท้ายชื่อผู้แต่งคนแรกแต่ในกรณีที่ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้เขียนชื่อผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al หรือคณะ ในการอ้างอิงทุกครั้ง

10.2 เอกสารอ้างอิงท้ายเรื่อง

ควรมีเฉพาะรายชื่อเอกสารที่ได้อ้างถึงในเนื้อเรื่องเท่านั้น โดยระบุชื่อผู้แต่งทุกคน ในกรณีที่ไม่เกิน 6 คน ส่วนกรณีที่มากกว่า 6 คนขึ้นไป ให้เขียนชื่อผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al หรือคณะ

10.3 การเรียงลำดับเอกสาร

10.3.1 เรียงเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ

10.3.2 เรียงตามอักษรตัวแรกของชื่อผู้เขียน และใส่หมายเลขกำกับ

10.3.3 ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษเรียงตามอักษรตัวแรกของชื่อสกุล

10.3.4 ถ้าอักษรตัวแรกเหมือนกัน ให้เรียงตามอักษรถัดไปเรื่อยๆ

10.3.5 ถ้าผู้เขียนคนเดียวกัน ให้เรียงลำดับตามปีที่พิมพ์

10.4 รูปแบบการเขียน

10.4.1 วารสารเขียนตามรูปแบบดังนี้

ชื่อผู้แต่ง. (ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ของวารสาร, หน้า.

หรือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้า.

ตัวอย่าง

รศ.ดร.ถวัลย์วงศ์ ไกรโรจนานันท์. (2549). สื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 1, 143-150.

10.4.2 หนังสือภาษาไทย ที่มีผู้เขียนคนเดียวหรือมากกว่า 2 คน ให้เขียนเรียงดังนี้

- ชื่อผู้แต่งทุกคน คั่นด้วย , และคนสุดท้ายจบด้วย .

- ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ. เขียนอยู่ในวงเล็บ จบด้วย .

- ชื่อหนังสือใช้ ตัวหนา จบด้วย .

- ครั้งที่พิมพ์ เขียนอยู่ในวงเล็บ จบด้วย .

- ชื่อเมืองที่พิมพ์ ตามด้วย :

- สำนักพิมพ์ จบด้วย .

10.4.3 หนังสือภาษาอังกฤษเรียงลำดับเช่นเดียวกับภาษาไทย แต่แตกต่างกันในการเขียนชื่อผู้แต่ง คือ

- ใช้ชื่อสกุลขึ้นต้น ตามด้วย , อักษรย่อ ชื่อต้น , อักษรย่อชื่อกลาง

- ผู้แต่งแต่ละคนคั่นด้วย ,

- ผู้แต่งคนสุดท้าย นำด้วย & และจบด้วย .

10.4.4 หนังสือที่มีบรรณาธิการ

- ใช้หลักการเช่นเดียวกับหนังสือที่มีผู้แต่งคนเดียวหรือมากกว่า 2 คน แต่มีข้อแตกต่างดังนี้

- หนังสือภาษาไทย เดิม (บรรณาธิการ) จบด้วย . ไว้ตามหลังชื่อบรรณาธิการคนสุดท้าย

- หนังสือภาษาอังกฤษ เดิม (Ed.) กรณีบรรณาธิการคนเดียว หรือเดิม (Eds.) กรณี
- บรรณาธิการมากกว่า 1 คน จบด้วย .

10.4.5 การอ้างอิงจากปริญาณิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต เช่นวันดี ธารามาศ. (2527). การศึกษาเปรียบเทียบอัตราการขาดสารของเยื่อช่องท้องในการทำเพอริโตเนียลไดอะไลซิส ระหว่างแบบเร่งเวลากับไม่เร่งเวลา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

11. การส่งบทความ

เปิดรับบทความจากบุคคลภายในและภายนอกสถาบัน โดยจัดส่งไฟล์มาที่เว็บไซต์วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย www.casjournal.cas.ac.th วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เลขที่ 179/30 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โดยมีค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ จำนวนเรื่องละ 3,000 บาท และสามารถรับวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับที่ตีพิมพ์ โดยให้กรอกใบสมัครตามรายละเอียดที่ระบุไว้ในใบสมัคร

12. ติดต่อสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร โทร. 087-2227059

อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย โทร 081-6610177

และนางสาวอัญชลี มูลทิพย์ โทร.094-3694258

โทรศัพท์ 0-4324-536-8 ต่อ 403

www.casjournal.cas.ac.th